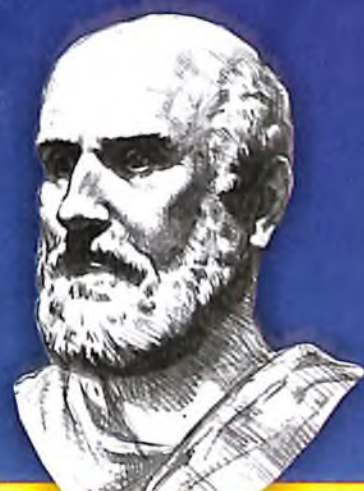

H.T.Umarov,
Z.M.Maxmudov,
U.A.Safarova

Lotin tili

**VA TIBBIY-FARMATSEVTIK
TERMINOLOGIYA ASOSLARI**

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT TIBBIYOT UNIVERSITETI

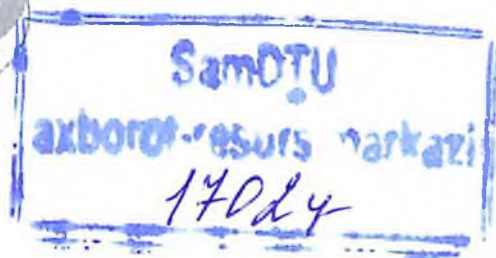
H. T. UMAROV,

Z. M. MAXMUDOV, U. A. SAFAROVA

LOTIN TILI VA TIBBIY-FARMATSEVTIK TERMINOLOGIYA ASOSLARI

Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarining
barcha ta'lim yo'nalishlari uchun
darslik

to'ldirilgan ikkinchi nashr

"HILOL MEDIA" NASHRIYOTI
TOSHKENT - 2023

UO'K 811.124:611/618(075.8)

KBK 81.2lot-92373

U 10

H.T.Umarov, Z.M.Maxmudov, U.A.Safarova

Lotin tili va tibbiy-farmatsevtik terminologiya asoslari. [Matn]: darslik, to'ldirilgan ikkinchi nashr / H.T.Umarov, Z.M.Maxmudov, U.A.Safarova-Toshkent: HILOL MEDIA, 2023. - 380 b.

Mazkur "Lotin tili va tibbiy-farmatsevtik terminologiya asoslari" darsligi O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni Saqlash Vazirligi tomonidan tasdiqlangan o'quv dasturi asosida tuzilib, tibbiyot oliy o'quv yurtlari talabalariga mo'ljallangan, 2015-yilda nashr etilgan shu nomli darslikning to'ltirilgan, qayta ishlangan, ikkinchi nashridir.

Darslikdan jamoat salomatligi texnikumlari va tibbiyot kollejlari o'quvchilari, tibbiy tayyorgarlik va qayta tayyorlash kurslarining o'qituvchilari ham foydalanishlari mumkin.

Darslikning maqsadi talabalarni to'g'ri talaffuz qilishga o'rgatish, o'qish va yozish ko'nikmalarini oshirishdan iborat.

Mualliflar:

H.T.UMAROV

– Samarqand Davlat tibbiyot universiteti
Tillar kafedrasida sobiq katta o'qituvchisi,

Z.M.MAXMUDOV

– kafedra assistenti,

U.A.SAFAROVA

– Samarqand Davlat chet tillar instituti
roman-german filologiyasi fakulteti fransuz tili va
adabiyoti kafedrasida dotsenti, DSc.

Taqrizchilar:

U.D.QARSHIBOYEVA

– Samarqand Davlat chet tillar instituti fransuz tili
va adabiyoti kafedrasida professori, filologiya fanlari
doktori

S.J.YULDASHEV

– Samarqand Davlat tibbiyot universiteti
farmakologiya kafedrasida mudiri, tibbiyot fanlari
nomzodi, dotsent.

ISBN 978-9910-731-08-2

© H.T.UMAROV, 2023 y.

© "HILOL MEDIA", 2023 y.

MUNDARIJA

SO'ZBOSHI 10

KIRISH

LOTIN TILINING QISQACHA TARIXI..... 11

I BO'LIM. ANATOMIK-GISTOLOGIK ATAMALARNING YASALISHI

1-DARS

1 -§. LOTIN TILI ALFAVITI..... 14

2 -§. UNLILARNING O'QILISHI..... 19

2-DARS

3-§.DIFTONGLAR..... 21

4-§. UNDOSHLARNING O'QILISHI..... 21

6-§. DIGRAFLAR (yunoncha harf birikmalari) 24

7-§. LEKSIK MINIMUM..... 25

3-DARS

8-§. CHO'ZIQ VA QISQA BO'G'INLAR 26

9-§. SO'ZLARNI BO'G'INLARGA BO'LISH QOIDALARI..... 26

10-§. URG'U..... 26

11-§. LEKSIK MINIMUM 28

4-DARS

12-§. OT (NOMEN SUBSTANTIVUM)..... 29

13-§. I-II TURLANISHDAGI OTLARNING SUFFIKSLARI..... 34

14-§. LEKSIK MINIMUM 35

5-DARS

15-§. MOSLASHMAGAN ANIQLOVCHI..... 36

16 -§. LEKSIK MINIMUM 37

6-DARS

17-§. SIFAT (ADJECTIVUM). SIFATNING NEGIZI. SIFATLARNING
I VA II GURUHLARI..... 38

18 -§. II GURUH SIFATLARINING XUSUSIYATLARI 39

19-§. I-II TURLANISHDAGI SIFATLARNI YASOVCHI QO'SHIMCHALAR 42

20 -§. LEKSIK MINIMUM 43

7-DARS

21-§. MOSLASHGAN ANIQLOVCHI..... 44

22-§. LEKSIK MINIMUM 46

8-DARS. ANATOMIK SO'ZLARNING MORFOLOGIK VA SINTAKTIK

TUZILISHI 49

23-§. MURAKKAB ANATOMIK IBORALARNING TARJIMASI..... 49

24-§. MURAKKAB ANATOMIK IBORALARNI TARJIMA QILISH 50

25-§. LEKSIK MINIMUM	51
26 -§. LEKSIK MINIMUM	52
9-DARS	
27-§. SIFAT DARAJALARI. QIYOSIY DARAJA SIFATLARINING YASALISHI VA TURLANISHI	53
28-§. LEKSIK MINIMUM	54
10-DARS	
29-§. SIFAT DARAJALARI. ORTTIRMA DARAJA SIFATLARINING YASALISHI VA TURLANISHI	55
30-§. NOTO'G'RI DARAJALI SIFATLAR.....	56
31-§. YETISHMAGAN DARAJALI SIFATLAR.....	57
32-§. LEKSIK MINIMUM	60
11-DARS	
33 -§. III TURLANISH OTLARI HAQIDA UMUMIY MA'LUMOT	60
34 -§. III TURLANISH MASCULINUM RODDAGI OTLAR	61
35 -§. LEKSIK MINIMUM	66
12-DARS	
36 -§. III TURLANISH FEMININUM RODDAGI OTLAR.....	66
37 -§. LEKSIK MINIMUM	68
13-DARS	
38 -§. III TURLANISHDAGI NEUTRUM RODIDAGI OTLAR.....	69
39 -§. LEKSIK MINIMUM	71
40 -§. III TURLANISH OTLARINING XUSUSIYATLARI.....	72
14-DARS	
41-§. IV-V TURLANISHDAGI OTLAR.....	73
42-§. LEKSIK MINIMUM	75
43-§. I-V TURLANISHDAGI OTLAR VA I-II GURUH SIFATLARINING BOSH KELISHIK KO'PLIK (NOMINATIVUS PLURALIS) SHAKLINI YASASH.....	76
44-§. LEKSIK MINIMUM	80
45-§. I-V TURLANISHDAGI OTLAR VA I-II GURUH SIFATLARINING QARATQICH KELISHIGI KO'PLIK SONI (GENETIVUS PLURALIS) SHAKLINI YASASH.....	81
46-§. OTLARNING VA II GURUH SIFATLARINING GENENETIVUS PLURALIS SHAKLINI YASASH UCHUN QUYIDAGILARGA AHAMIYAT BERING!.....	82
47-§. LEKSIK MINIMUM	84
48-§. NOMINATIVUS PLURALIS VA GENETIVUS PLURALIS.DA ANATOMIK TERMINLAR.....	85
49-§. BA'ZI SINONIMLARNING ISHLATILISHI.	88

50 -§. MUHIM LOTINCHA-YUNONCHA OLD QO'SHIMLARNING MA'NOLARI.....	89
15-DARS	
51-§. SONLAR (NUMERALIA)	91
52-§. SANOQ SONLARNING YASALISHI	91
53-§. SANOQ SONLARNING TURLANISHI	92
54-§. TARTIB SONLAR – NUMERALIA ORDINALIA.....	93
55-§. SANOQ VA TARTIB SONLARNING JADVALI	94
56-§. LOTINCHA VA YUNONCHA OLD QO'SHIMCHALI SONLAR.....	96
57-§. AJRATUVCHI SONLAR VA RAVISH SONLAR – NUMERALIA DISTRIBUTİVA ET NUMERALIA ADVERBIA.....	97
58-§. O'TILGAN MAVZULARNI TAKRORLASH VA MUSTAQIL ISHLASH UCHUN MASHQLAR.....	99
59-§. LEKSIK MINIMUM	101
60-§. TAKRORLASH UCHUN ANATOMIYA BO'LIMIDAN TEST SAVOLLARI.....	102
61-§. QO'SHIMCHA O'QISH UCHUN MATNLAR HIPPOCRATIS JUS JURANDUM (Gippokrat qasamyodi)	118
62-§. PREDLOG (PRAEPOSITIO).....	120
LOTINCHA-O'ZBEKCHA LUG'AT.....	122
O'ZBEKCHA-LOTINCHA LUG'AT.....	138

II BO'LIM. KLINIK IBORALAR

16-DARS	
1-§. KLINIK IBORALARNING TUZULISHI.....	152
2-§. KLINIK IBORALARNING BIR QANCHA QOIDALARINI RASMIYLASHTIRISH.....	153
4-§. LEKSIK MINIMUM.....	155
5-§. ENG KO'P QO'LLANILADIGAN YUNONCHA OLD QO'SHIMCHALAR (PREFIKSLAR)	156
17-DARS	
6-§. ORGAN VA TANA QISMLARINING YUNONCHA, LOTINCHA, O'ZBEKCHA DUBLETLARI	157
7-§. FAN, USUL, TEKSHIRISH, DAVOLASH, KASALLIK MA'NOLARINI ANGLATUVCHI YUNONCHA SO'ZLAR (SUFFIKSLAR)	161
18-DARS	
8-§. ORGAN VA TO'QIMALARNING YUNONCHA-LOTINCHA-O'ZBEKCHA DUBLETLARI.....	163

9-§. ORGAN VA TO'QIMALARNING PATOLOGIK O'ZGARISHLARINI, TERAPEVTIK HAMDA XIRURGIK USULLARNI IFODALOVCHI YUNONCHA TERMIN ELEMENTLAR.....	167
19-DARS	
10-§. TO'QIMALAR, ORGANLAR, SUYUQIIKLAR, SEKRETLAR, JINS HAMDA YOSHNI IFODALOVCHI YUNONCHA, LOTINCHA, O'ZBEKCHA DUBLETLARI.....	169
11-§. FUNKSIONAL VA PATALOGIK HOLAT HAMDA JARAYONLARNI IFODALOVCHI YAKKA ATAMA ELEMENTLAR.....	176
20-DARS	
12-§. TURLI FIZIK XOSSA, XUSUSIYAT, SIFAT, ALOQADORLIK VA BOSHQA BELGILARNI IFODALOVCHI YAKKA ATAMA ELEMENTLAR.....	179
21-DARS	
13-§. KLINIKA BO'LIMINI TAKRORLASH.....	181
14-§. TAKRORLASH UCHUN KLINIKA BO'LIMIDAN TEST SAVOLLARI.....	183
KLINIKA BO'ILIMI BO'YICHA ILOVALAR.....	199
1-QISM.....	199
2-QISM.....	202
3-QISM.....	204
4-QISM.....	206
5-QISM.....	210
6-QISM.....	211
7-QISM.....	214
8-QISM.....	215
9-QISM.....	217
SO'Z YASALISHI. LOTIN TILI PREDLOGLARINING KLINIK TERMINLARDA OLD SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHA SIFATIDA QO'LLANILISHI.....	218
SO'Z YASALISHI. YUNON TILIDAGI PREDLOGLARNING KLINIK TERMINLARDA OLD SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHA SIFATIDA QO'LLANILISHI.....	221
KLINIK TERMINLARGA NAMUNALAR.....	224
KO'P SO'ZLI KLINIK TERMINLAR.....	233
KO'P SO'ZLI TASHXIS NOMLARI.....	234

III BO'LIM. DORISHUNOSLIK IBORALARI. RETSEPT

22-DARS

1-§. DORIVOR VOSITALARNING NOMLANISHI.....	236
2-§. DORI SHAKLLARI HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT.....	238
3-§. LEKSIK MINIMUM.....	246

23-DARS

4-§. I. DORI NOMLARI YASALISHIDA KO'P QO'LLANUVCHI MA'NOLI SO'Z YASOVCHI QISMLAR VA ULARNING MA'NOLARI.....	247
5-§. II. DAVOLASHDA FOYDA BERADIGAN PREPARAT/ DORI NOMLARI/NING MA'NOLI SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALARI	248
6-§. III. DORI NOMLARINI YASALISHIDA QO'LLANILADIGAN MA'NOLI SO'Z YASOVCHI QISMLAR	249
7-§. DORI NOMLARINING DORI SHAKLLARI BILAN QO'LLANILISHI	251

24-DARS

8-§. FE'L (VERBUM)	252
9-§. LEKSIK MINIMUM.....	255

25-DARS

10-§. FARMASEVTIK TERMINLARNI VA TARKIBIY QISMLARNI ISHLATILISHINI MUSTAHKAMLASH.	257
11-§. LEKSIK MINIMUM. KENG TARQALGAN DORI SHAKLLARI.....	262
12-§. LEKSIK MINIMUM. DORILARNING FARMOKOLOGIK TA'SIR NOMLARI – NOMEN PHARMACOEFFECTUUM REMEDIORUM	263

26-DARS

13-§. ANIQLIK VA MAJHULLIK NISBATI SHART MAYLI HOZIRGI ZAMON (<i>CONJUNCTIVUS PRAESENS INDICATIVI ACTIVI ET PASSIVI</i>).....	266
14-§. LEKSIK MINIMUM	269
15-§. LEKSIK MINIMUM	270
16-§. DORILARNING NOMLANISHI	270

27-DARS. RETSEPT

17-§. I. RETSEPT HAQIDA TUSHUNCHA	271
18-§. III. RETSEPT YOZISH QOIDASI	273
19-§. LEKSIK MINIMUM	278

28-DARS

20-§. RETSEPTLARDA TABLETKA, SHAMCHALAR VA KO'Z PLYONKALARINI YOZISHDA TUSHUM KELISHIGINING QO'LLANILISHI.....	279
--	-----

29-DARS. KIMYOVIY MODDALAR VA BIRIKMALAR NOMLARINING RETSEPTURADA QO'LLANILSHI

21-§. KIMYOVIY ELEMENTLAR.....	284
22-§. KISLOTALAR NOMLARI.....	286
23-§. O'QING VA BIR NECHA MUHIM KIMYOVIY ELEMENTLARNI ESDA SAQLANG.....	289
24-§. LEKSIK MINIMUM	289
25-§. LEKSIK MINIMUM. KISLOTALARNING NOMLANISHI.....	290
26-§. LEKSIK MINIMUM. DORILARNING NOMI	291

27-§. OKSIDLAR, GIDROKSIDLAR	291
28-§. TUZLAR.....	292
29-§. LEKSIK MINIMUM.TUZ NOMLARIGA MISOLLAR	294
30-DARS	
30-§. RETSEPTURADA QISQARTMA SO'ZLAR	299
31-§. DORIVOR O'SIMLIKLARNING NOMLARI	304
32-§. DORI NOMLARI.....	304
33-§. FARMATSEVTIK IBORALAR BO'LIMINI TAKRORLASH UCHUN MASHQLAR	305
34-§. TAKRORLASH UCHUN RETSEPTURA BO'LIMIDAN TEST SAVOLLARI	315
FARMATSEVTIK TERMİNOLOGIYA BO'YICHA İLOVALAR	332
RAVISHLAR (ADVERBIA).....	332
SIFATLARDAN YASALGAN RAVISHLAR	333
RAVISHLARNING DARAJALARI	334
RETSEPTURA VA AMALIY MEDITSINADA QO'LLANILUVCHI RAVISHLAR LOTIN RAVISHLARINING YUNON TILIDAGI MUQOBILLARI.....	334
VAZN, O'LCHOV, HAJM, FOIZ BELGILARI.....	335
RETSEPTURADA FOIZLAR	336
PRONOMİNA – OLMOSHLAR.....	337
DORI SHAKLLARI NOMLANISHI. QATTIQ, YUMSHOQ, GAZSIMON VA SUYUQ DORI SHAKLLARI	340
QATTIQ DORI SHAKLLARI (FORMAE MEDICAMENTORUM DURAE)	341
KUKUNLAR (PULVERES).....	341
KAPSULALAR (CAPSULAE).....	343
TABLETKALAR (TABULETTAE)	343
DRAJELAR (DRAGEE)	344
GRANULALAR (GRANULA)	345
YIG'MALAR (SPECIES)	345
KO'Z PLYONKALARI (MEMBRANŪLAE OPHTHALMĪCAE).....	345
YUMSHOQ DORI SHAKLLARI (FORMAE MEDICAMENTORUM MOLLES)	346
MAZLAR (UNGUENTA).....	346
PASTALAR (PASTAE)	347
SHAMCHALAR (SUPPOSITORIA).....	347
MALHAMLAR (EMPLASTRA)	348
PILYULALAR (PILULAE).....	348
SUYUQ DORI SHAKLLARI (FORMAE MEDICAMENTORUM FLUIDAE)	349
ERITMALAR (SOLUTIONES).....	350
INYEKSIYA UCHUN ERITMALAR (SOLUTIONES PRO INJECTIONĪBUS) ...	351

TASHQARIGA QO'LLASH UCHUN ERITMALAR (SOLUTIÖNES AD USUM EXTERNUM).....	352
ICHGA QO'LLASH UCHUN ERITMALAR (SOLUTIÖNES AD USUM INTERNUM).....	352
DAMLAMA VA QAYNATMALAR (INFÜSA ET DECOCTA)	353
TOMIZG'ILAR (GUTTAE)	353
TINDIRMALAR (TINCTURAE)	354
MIKSTURALAR (MIXTURAE)	354
EKSTRAKTLAR (EXTRACTA).....	355
SUSPENZIYALAR (SUSPENSİÖNES)	355
EMULSIYALAR (EMULSA).....	356
SHILIMSHIQ MODDALAR (MUCILAGİNES).....	356
LINIMENTLAR (LINIMENTA).....	357
AEROZOLLAR (AËROSÖLA).....	357
BALZAMLAR (BALSAMA)	358
SOKLAR. (SUCCI)	358
SIROPLAR (SIRUPI)	358
XUSHBO'Y SUVLAR (AQUAE AROMATİCAE)	359
LOTINCHA-O'ZBEKCHA LUG'AT.....	360
O'ZBEKCHA-LOTINCHA SO'ZLAR LUG'ATI.....	370
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI	378
1. HUQUQIY-ME'YORiy HUIJATLAR VA ADABIYOTLAR	378
2. FAN MAVZULARI UCHUN FOYDALI ADABIYOTLAR.....	378

SO‘ZBOSHI

Mazkur “Lotin tili va tibbiy-farmatsevtik terminologiya asoslari” darsligi O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni Saqlash Vazirligi tomonidan tasdiqlangan o‘quv dasturi asosida tuzilib, tibbiyot oliy o‘quv yurtlari talabalariga mo‘ljallangan, 2015-yilda nashr etilgan shu nomli darslikning to‘ltirilgan, qayta ishlangan, ikkinchi nashridir.

Darslikdan jamoat salomatligi tibbiyot texnikumlari va tibbiyot kollejlari o‘quvchilari, tibbiy tayyorgarlik va qayta tayyorlash kurslarining o‘qituvchilari ham foydalanishlari mumkin.

Darslikning maqsadi talabalarni to‘g‘ri talaffuz qilishga o‘rgatish, o‘qish va yozish ko‘nikmalarini oshirishdan iborat.

Darslik faqat tibbiy soha, ya‘ni anatomiya, davolash va dorishunoslikka doir atamalar asosida tuzilgan va mavzular quyidagi tartibda berilgan:

I. Anatomiya bo‘limi. Bunda anatomik iboralarning yasalishi, moslashgan va moslashmagan aniqlovchilar, ot va sifat, sifat darajalari, son mavzulari va ularga oid mashqlar berilgan;

II. Davolash (klinika) bo‘limi. Darslikning bu bo‘limida tibbiyotning davolashga doir atamalarining yasalishi: lotincha va yunoncha ma‘nodosh so‘zlar (rasmlar asosida) va ularni tibbiyotda qo‘llash uchun zarur bo‘lgan qoidalar va mashqlar berilgan;

III. Dorishunoslik bo‘limi. Bu qismda fe‘l so‘z turkumi, fe‘llarning mayl kategoriyalari, ularni retseptda qo‘llashga doir yo‘l-yo‘riqlar, dori shakllari, doriyor o‘simliklar (rasmlar asosida) nomlari hamda lotincha va o‘zbekcha retseptlar berilgan.

Har bir mavzudan keyin mashqlar hamda talabalarining dunyoqarashi va man‘aviy-ma‘rifiy bilimlarini oshirishga ko‘maklashuvchi lotincha maqollar va hikmatli so‘zlar berilgan.

Darslikdan yana tashqi va ichki a‘zolar (rasmlar asosida), mustaqil bajarish uchun mashqlar va 600 ta test savollari o‘rin olgan.

Darslik haqida qimmatli fikr mulohazalarini bildirgan barcha o‘rtoqlarga mualliflar samimiy minnatdorchilik bildiradi.

Jonkuyar inson, mehribon ustoz, o‘z kasbining bilimdoni va fidoiysi Hamdam Tirkashevich Umarovning xotirasi shogirdlar qalbida abadiydir.

KIRISH

LOTIN TILINING QISQACHA TARIXI

Juda qadim zamonlarda hozirgi Italiya davlati joylashgan Appenin yarim orolida Latsiya hududi bo'lib, unda yashovchi xalqlardan birini Latini qabilasi deb atashgan. Latini qabilasining tili o'sha nom bilan latin tili (hozirgi kunda bizning talaffuzda lotin tili), ya'ni Lingua latina deb atalgan. Bu qabila bosqinchilik urushlari vaqtida butun Yevropa, Afrikaning shimoliy qismi va O'rta yer dengizida yashovchi qabilalarga o'z hukmronligini o'tkazgan. Bizga ma'lumki, Rim davlati qariyb yetti asr mobaynida G'arbiy Yevropada (german qabilalaridan tashqari) hukmron bo'lgan. Bosib olingan yerlarda yashovchi qabilalarga o'z tilini, ya'ni lotin tilini davlat tili deb qabul qilishga majbur qilgan. Lotin tili 7-asrga qadar Yevropada davlat tili hisoblanib, 18-asrgacha jahon tili, ilm-fan tili sifatida keng qo'llanildi. Rim davlati Yunonistonni bosib olganda bu yerda madaniyat yuksak darajada taraqqiy etgan bo'lib, u Rim davlatining madaniyatida o'z aksini topgan. Shu sababli bo'lsa kerak, jahon ilmiy atamalarining ko'pgina qismi, fanlarning qaysi sohasida bo'lmasin, lotin tilidan olingan. Shu boisdan, lotin tili barcha tillarga o'z ta'sirini ko'rsatadi.

Yevropa tillarida so'zlashuvchilar uchun lotin tili ilm-fan tili sifatida qabul qilingan. O'sha davr ba'zi taraqqiyparvar olim va ziyoliylari o'z asarlarini lotin tilida e'lon qilganlar.

Yevropa tibbiyot "otasi" Suqrot (Sokrat) (taxm. miloddan avvalgi 460-370-yillarda) yashagan, ijod qilgan. Uning asarlarida ilmiy tibbiy atamashunoslik boshlanishi aniqlangan. Suqrot o'z asarlarida qo'llagan atamalarining katta qismi xalqaro tibbiy lug'atga kiritilgan. Suqrotdan so'ng qadimgi yunon tilidagi tibbiy atamashunoslikni shakllanishida Aleksandriya tibbiyot maktabidan (qadimgi IV asr) Gerofil III (taxm. miloddan avvalgi 330-yilda tug'ilgan), Erosiztrat (taxm. miloddan avvalgi 330-240-yillar), keyinroq Ruf Efesskiy (taxm. miloddan avvalgi I asr) va o'qimishli olim, faylasuf, vrach, anatom, farmatsevt Klavdiy Galen (taxm. miloddan avvalgi 129-yillar) eng ko'p hissa qo'shganlar. Ular Suqrot bilan birga bo'lg'usi ilmiy tibbiy atamashunoslikka asos solganlar. Antik tibbiyotni, asosan yunonlar shakllantirganlar. Rim davlati paydo bo'lganidan buyon uning madaniy hayotida Yunonistonning tabiiy, ilmiy va tibbiy fanlari muhim rol o'ynaydi. Juda ko'plab yunoncha va lotinlashgan so'zlar davrlar mobaynida lotin tiliga kirdi (aër – havo, philosophia – falsafa, historia – tarix, diaphragma – diafragma va boshqalar). Yunon yozuvi ta'sirida lotin alifbosi 2 harfga ko'paydi (Yy – ipsilon va Zz – zeta).

Shu bilan birga, madaniyat va fan sohasida lotin tilining roli oshib bordi.

Rim olimlari va hakimlarning tabiiy va tibbiy fan masalalariga bag'ishlangan asarlari paydo bo'la boshladi. Miloddan avvalgi I asrda Korneliy Sels qomusnoma yaratgan, undan "De medicina" ("Meditsina haqida") traktatining 8 kitobi bizgacha yetib kelgan. Sels va undan keyin rim olim va hakimlari o'z asarlarida yunon tilidan qabul qilingan atamalardan tez-tez foydalanib turganlar, ma'nodosh so'zlar sifatida yunoncha va lotincha so'zlarni teng qo'llab turganlar. Antik davr hakimlari yunon va lotin tillarini bilishi zarur edi.

Shunday qilib, antik davrdan boshlab atamashunoslik yunon-lotin tillari asosida shakllana boshladi. Bu ikki til tibbiy atamashunoslikning butun davrlari mobaynida an'anaviy tus oldi va hozirda ham davom etmoqda. Yunoncha-lotincha ikki tillilik shu narsada aniqroq ko'rinadiki, anatomik nomlar tibbiy ro'yxatlarda lotincha, kasallik, davolash usullari nomlari kelib chiqishi yunoncha bo'lgan so'zlar bilan beriladi, farmatsevtik terminlarda lotin tili va yunon tilining aralashmasidan hosil bo'lgan atamalarni uchratamiz. Masalan: lotincha "ren", yunoncha "nephros" – "buyrak"; "nephritis" (buyrak yallig'lanishi), lotincha "lien", yunoncha "splen" – "taloq"; "splenitis" (taloq yallig'lanishi). "Analoginum" so'zida "an-" old so'z yasovchi qo'shimchasi yunoncha "yo'q", "alg" o'zagi yunoncha "og'riq" degan ma'noni anglatsa, "-inum" orqa so'z yasovchi qo'shimchasi lotincha "dori" degan ma'noni bildiradi.

Miloddan avvalgi IV asr oxirlarida Rim imperiyasining G'arbiy va Sharqiy (Vizantiyaning Konstantinopoldagi poytaxti bilan) qismlarga bo'linishi lotin tilining faoliyati kengayishiga, Vizantiyada va G'arbda yunon yozuvi va tilining asta-sekin o'z ro'lini yo'qotishiga olib keldi.

Miloddan avvalgi 476-yil G'arbiy Rim imperiyasi ag'darilgandan so'ng og'zaki lotin tili asta-sekin o'zining rasmiy ro'lini yo'qota boradi. Eski roman (lot. Romanus) tillari o'rtasidagi farq tobora kuchaya boshlaydi.

Roman tillarining (italyan, ispan, portugal, fransuz, retro-roman, provansal, katalon, keyinroq yana bir qator boshqa tillar, masalan rumin, moldavan) keyingi rivojlanish davri IX asrga to'g'ri keladi.

Roman tillariga asos vazifasini og'zaki lotin tili bajaradi. Shu bilan birga, adabiy lotin tili kitobiy, "ilm" tili sifatida sun'iy ravishda o'sishni G'arbiy Yevropada yana asrlar mobaynida O'rta Asrlar davrida – o'rta asr lotini, yuksalish (XIV-XVI asrlar) davrida gumanitar lotin nomi bilan davom ettirildi. O'sha davrlarda barcha cherkov maktablari va dunyoviy maktablarda lotin tilida o'qitiladi, ilmiy asarlar yaratiladi. Qadimgi yunon va arab hakimlari asarlari lotin tiliga o'giriladi. Abu Ali Ibn Sino (Avitsenna 980-1037)ning "Tib qonunlari" asari XII asrdayoq lotin tiliga o'girilib, qariyb XVII asr oxirigacha Yevropada tibbiyotni o'qitish uchun asosiy manba sifatida foydalanib kelindi.

Yuksalish davrining insonparvar olimlari lotin tilini soxtalashtirishga, dag'allashtirishga qarshilik ko'rsatib, klassik lotin tilini saqlab qolish uchun

keskin kurashib kelganlar. Hozirda aytilishi va yozilishi lotin transkripsiyasida bo'lgan yunoncha so'zlar Erazm Rotterdamskiy (1469-1536) tomonidan ishlab chiqilgan. Yuksalish davrida lotin tili o'z mavqeini egallab, og'zaki va yozma axborotlarda fanning hamma sohalarida olimlarning munozara va tortushuvlarida qo'llana boshladi.

Xuddi shu davrda xalqaro tibbiy atamashunoslik lotin tili asosiga ko'chadi. Yirik italyan anatomi, ilmiy odam anatomiyasi bunyodkori Andrey Vezaliy (1514-1564) anatomiya fani bo'yicha dars bergan va lotin tilida o'zining "De humani corporis fabrica" ("Inson tanasining tuzulishi") nomli klassik asarini yozgan. Vezaliy lotincha anatomik atamashunoslikning takomillashishida Sels asarlariga asoslanib ko'p xayrli, ibratli ishlarni amalga oshirgan. Uilyam Garvey (1578-1657) o'zining "Exercitatio anatomica de motu cordis et sanguinis animabilis" ("Hayvonlarda yurak va qon harakati borasida anatomik tadqiqot") asarini lotin tilida yozgan. Lotin tilida Yevropa mamlakatlarining atoqli mutaffakkirlari, faylasuflari, olimlari, shifokorlari – T.Moor, I.Nyuton. R.Dekart va boshqalar o'z asarlarini yozib qoldirganlar.

Lotin tili so'zlashuvdan qolgan "o'lik til" sifatida qaralsa-da, hozirgi kunda tibbiyot, huquqshunoslik, filologiya, tarix, kimyo va biologiya fanlari sohasida undan keng foydalaniladi. Bu ko'proq tibbiyotda aniq ko'zga tashlangan, chunki anatomiya va davolashga oid atamalar hamda dorilarning nomi lotin tilidadir.

Retsept varaqasidagi dori nomlari va dorixona xodimiga shifokor tomonidan dori tayyorlash haqidagi ko'rsatmalar ham lotin tilida yoziladi.

I BO'LIM.
ANATOMIK-GISTOLOGIK ATAMALARNING YASALISHI

1-DARS

1 -§. LOTIN TILI ALFAVITI

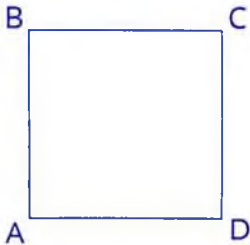

Lotin tili alfavitida 25 ta harf bor. Ular qanday yozilgan bo'lsa shunday o'qiladi.

Bosma harf	Yozma harf	O'qilishi	Misollar	Rasmlar
Aa	<i>Aa</i>	a	auris	
Bb	<i>Bb</i>	be	bronchus	
Cc	<i>Cc</i>	ka tse	coccyx cerebrum	
Dd	<i>Dd</i>	de	dens	

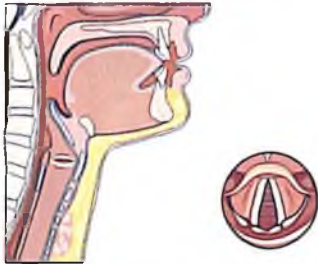

Ee	<i>Ee</i>	e	ethmoidalis	
Ff	<i>Ff</i>	ef	flos	
Gg	<i>Gg</i>	ge	gaster	
Hh	<i>Hh</i>	ha	humerus	
Ii	<i>Ii</i>	i	ileum	

Jj	<i>Jj</i>	yota	jejunum	
Kk	<i>Kk</i>	ka	keras	
Ll	<i>Ll</i>	el	labium	
Mm	<i>Mm</i>	em	musculus	
Nn	<i>Nn</i>	en	nasus	
Oo	<i>Oo</i>	o	orbita	

Pp	<i>Pp</i>	pe	patella	
Qq	<i>Qq</i>	ku	quadratus	
Rr	<i>Rr</i>	re	ren	
Ss	<i>Ss</i>	es	scapula	
Tt	<i>Tt</i>	te	thorax	

Handwritten text and a stamp in the bottom left corner. The stamp is blue and contains the text "SANDYU" and "17024".

Uu	<i>Uu</i>	u	unguis	
Vv	<i>Vv</i>	ve	vertebra	
Xx	<i>Xx</i>	iks	larynx	
Yy	<i>Yy</i>	ipsilon	hyoideus	
Zz	<i>Zz</i>	zeta	zygoma	

Lotin tilida 6 ta unli harf bor: a, e, i, o, u, y, qolgan barcha harflar undoshlardir.

2 -§. UNLILARNING O'QILISHI

Aa unli harfi [a] deb talaffuz qilinadi: aorta [aorta] – aorta; amarus [amarus] – achchiq;

Ee unli harfi [e] deb talaffuz qilinadi: vertebra [vertebra] – umurtqa; foramen [foramen] – teshik;

Oo unli harfi [o] deb talaffuz qilinadi: odor [odor] – hid, is; tendo [tendo] – pay;

Ii unli harfi [i] va [y] deb talaffuz qilinadi:

1. So'z boshida unlidan oldin kelsa va ikki unli orasida kelsa [y] kabi o'qiladi: iecur [yekur] – jigar; maior [mayor] – katta;

2. qolgan barcha holatlarda [i] kabi o'qiladi: vita [vita] – hayot; internus [internus] – ichki;

Uu unli harfi [u] deb talaffuz qilinadi: rotundus [rotundus] – yumaloq; unus [unus] – bir;

Yy unli harfi yunoncha so'zlarda qo'llaniladi va [i] deb talaffuz qilinadi: myologia [miologiya] – muskullar haqidagi fan; Amygdala [amigdala] – bodom.

O'qish uchun mashqlar

1. Vertebra, foramen, nervus, dens, febris, teres, secale, bene, genu, tendo, littera, meatus, semen, fovea, venosus, vegetativus, posterior, anterior, superior, inferior.

2. Vitaminum, finio, bilis, insana, longitudinalis, cranialis, tibia, fibula, iecus, iugum, iugularis, iunctura, maior, maius, iuventus, labium, impar, iodum, iuvenilis, index, insania, ieinum.

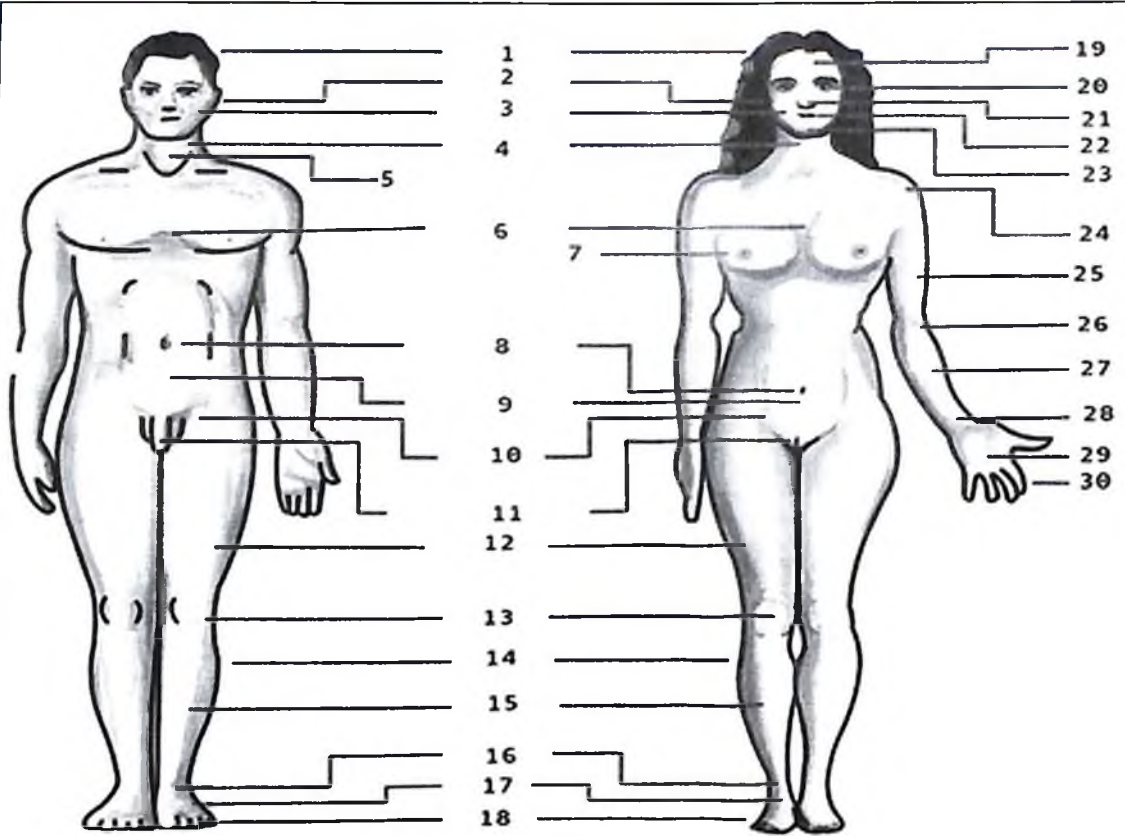
3. Dyspepsia, pyelitis, myelitis, myopia, myoma, Amygdala, Myrtillus, Nystatinum, hydrops, dystonia, pylorus, myocadium, symptoma, gyrus, systole, systema, tympanum, dactylos.

Mustaqil o'qish uchun matnlar

HEPAR

Hepar glandula maxima corporis humani est. Substantia hepatis mollis rubro-fusca est. Hepar in cavo abdominis sub diaphragmate locatur et secretioni bilis inservit. Illud in lobos duos impares dividitur: lobum dextrum majorem et lobum sinistrum minorem. Lobus sinister dextro tenuior est. In hepate facies tres distinguimus - faciem superiorem, inferiorem, posteriorem. Facies superior convexa, facies inferior concava sunt. In hepate margines duo sunt: margo anterior acutus, qui impressiones duas seu incisuras habet - incisuram vesicalem et umbilicalem, et margo posterior obtusus. Fel, cui succus pancreaticus admiscetur, per ductum choledochum in intestinum duodenum intrat. Usus hepatis est, ut fel secernat.

ORGANA HOMINIS EXTERNA

1. caput, itis, n	-bosh	16. planta, ae, f	-oyoq kafti
2. auris, is, f	-quloq	17. calx, lcis, f	-tovon
3. facies, ei, f	-yuz	18. unguis, is, m	-tirnoq
4. collum, i, n	-bo'yin	19. frons, ntis, f	-peshona
5. faucus, i, m	-tomoq	20. oculus, i, m	-ko'z
6. pectus, oris, n	-ko'krak	21. nasus, i, m	-burun
7. mamma, ae, f	-sut bezi	22. os, oris, n	-og'iz
8. umbilicus, i, m	-kindik	23. mentum, i, n	-iyak
9. abdomen, inis, n	-qorin	24. brachium, i, n	-yelka kamari, yelka
10. pubes, is, f	-qovuq	25. handus, i, m	-qo'l
11. penis, is, m vagina, ae, f	-olat -qin	26. ulna, ae, f	-tirsak
12. femur, oris, n	-son	27. antebrachium, i, n	-bilak
13. genu, us, n	-tizzax	28. manus, us, f	-qo'l panjasi
14. crus, cruris, n	-boldir	29. palma, ae, f	-qo'l kafti
15. pes, pedis, m	-oyoq	30. digitus, i, m	-barmoq

THORAX

Thorax et abdomen in trunco hominis sunt. Thorax in parte superiore trunci est, abdomen in parte inferiore est. Thorax a claviculis usque ad diaphragma porrigitur. Ea pars trunci partim ossea, partim carnea est et interne membrana vestitur. Membrana pleura appellatur. Pleura membrana levis, robusta et tensa est. Ea costis et musculis intercostalibus adhaerens et totum cavum thoracis cingit. In thorace pars tracheae, pulmones, cor, pericardium cum vasis locantur. In thorace atque pars maxima (o)esophagi locata est. Trachea a radice linguae ad pulmones descendit, ubi in multos ramos dividitur. Pars superior tracheae larynx dicitur. Pars inferior juxta vertebram quartam colli in duos ramos dividitur, qui bronchi vocantur. Trachea ex an(n)ulis cartilagineis componitur.

2-DARS

3-§.DIFTONGLAR

Diftong – ikkita turli unli harflarning bitta bo'g'inda bir tovushdek talaffuz etilishidir. Lotin tilida 4 ta diftong bor:

au diftongi [au] deb o'qiladi (juda [av] ga yaqin): auris [avris] – quloq; trauma [travma] -shikastlanish;

eu diftongi [eu] deb o'qiladi (juda [ev] ga yaqin): pneumonia [pnevmoniya] – pnevmoniya, zotiljam; pleura [plevra] -o'pkani o'rab turuvchi parda

ae diftongi [e] deb o'qiladi: gangraena [gangrena] – gangrena, tirik to'qimalarning o'lishi; aegrotus [egrotus] -kasal;

oe diftongi [e] deb o'qiladi: oedema [edema] – shish; Foeniculum [fenikulum] -shivit.

Agar ae va oe diftonglaridagi "e" harfi ustiga ikki nuqta qo'yilgan bo'lsa, u holda diftong hosil bo'lmaydi va harflar o'zining alohida tovushini ifoda etadi:

aë [ae] deb o'qiladi: aër [aer] – havo;

oë [oe] deb o'qiladi: Aloë [aloye] – aloy, sabur.

O'qish uchun mashq

Costae, venae, suturae, anaemia, aegar, praecordium, praemolaris, foetor, gangraena, dyspnoë, diaeta, aëronum, oedema, Foeniculum, vertebrae, caecus, oesophagus, auris, haematopoëticus, neuron, cranium, pleura, auricularis, pseudomembrana.

4-§. UNDOSHLARNING O'QILISHI

Cc –harfi ikki tovush [ts] va [k]ni ifoda etadi.

Cc -harfi a, o, u unlilari va undosh harflar oldida yoki so'z oxirida kelsa [k]

deb o'qiladi:

caput [kaput] -bosh;
 costa [kosta] -qovurg'a;
 sulcus [sulkus] -egat;
 cranium [kranium] -kalla suyagi
 lac [lyak] -sut.

Cc -harfi e, i, y unlilar oldida va ae, oe diftonglari oldida kelsa [ts] kabi o'qiladi:

processus [protsessus] -o'simta;
 civitas [tsivitas] -shahar, davlat;
 cyclus [tsiklyus] -sikl;
 plicae [plitse] -burmalar;
 coeruleus [tseruleus] -zangori, ko'k.

Hh harfi o'zbekcha [h] kabi o'qiladi, lekin sovet davrida rus olimlari tomonidan kiritilgan darsliklarda rus tilida o'zbek va lotin tillaridagi [h] kabi tovush bo'lmaganligi uchun [g] deb o'qish tavsiya etilgan:

hepar [hepar] -jigar;
 humerus [humerus] -yelka suyagi.
 Jj harfi [y] tovushidek talaffuz qilinadi:
 jecur [yekur] -jigar;
 juvenus [yuventus] -yosh.

Kk harfi lotin tiliga yunon va arab tillaridan kirib kelgan so'zlarda ishlatiladi:
 Kalium [kalium] -kaliy;
 keras [keras] -ko'z shoh pardasi.

Ll harfi rus tildagi kabi juda yumshoq talaffuz etiladi:
 lac [lyak] -sut;
 alcohol [alkohol] -alkogol.

Qq harfi o'zbek tilidagi [k] tovushidek talaffuz qilinadi:
 Quercus [kverkus] -eman;
 quinque [kvinkve] -besh.

Ss harfi ikkita tovush [s] va [z]ni ifoda etadi.

1. Agar Ss harfi ikki unli orasida yoki unli bilan m yoki n undosh harflari orasida kelsa [z] deb o'qiladi:

nasus [nazus] -burun;
 organismus [organizmus] -a'zo, organizm;
 ansa [anza] -qovuzloq.

2. Ss harfi so'z boshida, so'z oxirida, ikkilanib (ss) va undoshlar oldida kelsa [s] deb o'qiladi:

sulcus [sulkus] - egat;
 sinus [sinus] - bo'shliq;

fossa [fossa] – chuqurlik;
osseus [osseus] – suyakka tegishli.

Xx harfi ham ikki xil o'qiladi:

1. Xx harfi faqat birinchi bo'g'inda ikki unli o'rtasida kelsa, [gz] deb o'qiladi:

exitus [egzitus] -natija;

exoderma [egzoderma] -teri ustki qavati.

2. Xx harfi boshqa hollarda [ks] deb o'qiladi:

radix [radiks] -ildiz;

maxilla [maksillya] – yuqori jag';

plexus [pleksus] – chigal.

Zz harfi yunon so'zlarida uchraydi va [z] deb o'qiladi:

zygoma [zigoma] –yonoq;

zona [zona] -hudud.

Zz harfi quyidagi so'zlarda [ts] deb o'qiladi:

Zincum [tsinkum] – ruh;

influenza [inflyuentza] –yuqori nafas yo'llarining o'tkir katari.

Lotin tilidagi Bb, Dd, Ff, Gg, Mm, Nn, Pp, Rr, Tt, Vv harflari o'zbek tilidagi undoshlar kabi o'qiladi.

O'qish uchun mashqlar

1. Canalis, capitulum, condylus, cavum, cranium, corona, corocoideus, fractura, sulcus, oculus, cubitus, capsula, lacrimalis, fructus, truncus, collum, bucca, siccus, costa, caput, corpus, crus.

2. Cella, cellula, acetabulum, cerebrum, processus, facies, cervix, cervicis, medicina, superficialis, cytus, tunicae, cylindrus, sulci palatini, caecum, occiput, plicae.

3. Caecus, vaccae, cyclus, coccyx, caverna, carcinoma, colica, varicella, clinica, contractura, centum, cancer, cervicalis.

4. Hiatus, haema, habitus, hepaticus, hepar, hallex, hypoglossus, hilus, histos, horizontalis, hymen, hypogastricus, habitus, hamulus, humerus.

5. Kinesis, keratium, kalium, Kalendae, keratoma, kefir, Kalium.

6. Fossa, humerus, mesenterium, septum, processus, hypoglossalis, basis cranii, fissura, dens incisivus, platysma, mesogastrium, mucosus, pars petrosa, status, septum, internus, fissura, sacrum, scala, osteologia, ossa, ossiculum, sutura, scabies, scapula, sella, serratus, sinister, massa, spissus, musculosus, usus, ansa, plasma, paralysis, vesica, cavernosus, tuberositas, causa, crisis, organismus.

7. Axis, externus, maxillaris, fornix, index, larynx, dexter, plexus, maxilla, os coxae, zygomaticus, trapezius, zona orbicularis, vena azygos, vertex, radix, extensor, maximus, apex, appendix, extremitas, sextus, cortex, cervix, circum-

flexus, duplex, eczema, zoster, zoologia.

5-§. HARF BIRIKMALARI

Lotin tilida quyidagi harf birikmalarini e'tibor bilan o'rganish zarur:

qu – unlilar oldida [kv] kabi o'qiladi: aqua [akva] -suv; quintus [kvintus] -beshinchi;

ngu – unlilar oldida [ngv] kabi o'qiladi: lingua [lingva] - til; unguentum [unguentum] -surtma, maz;

ngu -undoshlar oldida [ngu] kabi o'qiladi: angulus [angulus] -burchak;

su – unlilar oldida [sv] kabi o'qiladi: suavis [svavis] -yoqimli; suillus [svillus] -cho'chqaga tegishli;

ti – unlilar oldida [tsi] kabi o'qiladi: articulatio [artikulatsiyo] – bo'g'im; solutio [solutio] -eritma;

ti -x, -s harflaridan keyin unlilar oldida ham [ti] kabi o'qiladi: mixtio [miks-tio] -aralashma; ostium [ostium] - teshik;

O'qish uchun mashqlar

1. Aqua, ductus, quadratus, quintus, quadriceps, squama, quae, qui, squamosus, quoque, triquetrus, aquosus, liquor, obliquus, quantum, quies, aequalis, quartus.

2. Unguis, sanguis, sanguifer, lingua, sublingualis, anguis, inguis, inguen, unguentum, inguinalis, sublingualis, sanguineus, angulus, lingula.

3. Operatio, protuberatia, eminentia, spatia, intercostalia, vitium, auscultatio, palpato, dens sapientiae, curatio, solutio, actio, punctio, iniectio, combustio.

6-§. DIGRAFLAR (YUNONCHA HARF BIRIKMALARI)

Digraf bu – bitta tovush beradigan ikkita undosh birikmasidir.

ch harf birikmasi [x] kabi talaffuz qilinadi: chole [xole] -o't;

sch harf birikmasi [sx] kabi talaffuz qilinadi: schema [sxema] -sxema;

ph harf birikmasi [f] kabi talaffuz qilinadi: phosphorus [fosforus] -fosfor;

rh harf birikmasi [r] kabi talaffuz qilinad: Rheum [reum] - ravocho;

th harf birikmasi [t] kab talaffuz qilinadi: thorax [toraks] -ko'krak qafasi.

O'qish uchun mashqlar

1. Cochlea, chirurgus, concha, chondros, ischuria, splanchno, chondrosis, bronchus, nucha, trachea, trochanter, brachium, chylus, chiasma, scholasticus, splanchnologia, ischium, synchondrosis

2. Symphysis, hypophysis, phalanx, oesophagus, encephalon, nephritis, pharynx, phagocytus, phren, philtrum, pharmacologia, phosphorus, phlegmone, physiologia.

3. Rhaphe, rhombus, rheumatismus, rhachitis, rhythmicus, rhinitis, rhinencephalon, Rheum, rhizoma, rhomboideus, rhinorrhagia, Glycyrrhiza.

4. Thrombus, pathologia, asthma, arthron, Althaea, phthisis, phototerapia, thorax, ethmoidalis, lithiasis, thermoterapia, thyroideus, erythema, thymus, thalamus, thenar, thema.

Mustaqil o'qish uchun mashqlar

1. In scapula spina scapulae, fossa supraspinata, fossa infraspinata sunt. Linea myelohyoidea in mandibula est. Costae sunt costae verae et costae spuriae. Cellulae in tela sunt. Est tela chorioidea, conjunctiva, elastica, subcutanea, submucosa et subserosa. Fractura tibiae seu fibulae periculosa non est.

2. Thyphus exanthematicus, icterus, morbilli sunt morbi contagiosi. Pharyngorrhagia est signum malum morbi. Medicina est disciplina antiqua. In ossibus sunt substantia compacta et substantia spongiosa. Natura vitam quotannis renovat.

3. Bulbus oculi in orbita iacet: Hippocrates et Galenus clari medici graecorum sunt. Cibis per oesophagum in ventriculum intrat. Medici graecorum ventriculum stomachum nominant. Scalpellum est culter acutus chirurgicus. Skeleton antebrachii ex radio et ulno.

4. Musculi organismi humani forma varii sunt, sunt musculi longi, lati, breves. Musculi faciei, quasi, sacculis, elasticis, cinguntur. Fasciae in fascias proprias et fascias subcutaneas dividuntur. Fascia propria profundae tela fibrosa compacta constat.

7-§. LEKSIK MINIMUM

I turlanishdagi otlar			
ala, ae, f	qanot	crista, ae, f	qirra
aorta, ae, f	aorta	lamina, ae, f	plastinka
arteria, ae, f	arteriya	lingua, ae, f	til
concha, ae, f	chig'anoq	mandibula, ae, f	pastki jag'
costa, ae, f	qovurg'a	maxilla, ae, f	yuqori jag'
orbita, ae, f	ko'z kosasi	patella, ae, f	tizza qopqog'i
scapula, ae, f	kurak	sutura, ae, f	chok
spina, ae, f	o'tkir qirra	tuba, ae, f	nay

vena, ae, f	vena	vertebra, ae, f	umurtqa
-------------	------	-----------------	---------

Nota bene!

Invia est in medicina via sine lingua latina – Lotin tilisiz tibbiyotga yo'l yo'q.
Omne principium difficile est – Har bir ish boshlanishidagina qiyin.

3-DARS

8-§. CHO'ZIQ VA QISQA BO'G'INLAR

Lotin tilida unli tovushlar cho'ziq yoki qisqa bo'lishi mumkin. Unli tovushning cho'ziqligi harf ustiga chiziqcha, masalan: ā, ō, ī; qisqaligi yarim oy (yarim to'garakcha), masalan: ă, ǒ, ǐ qo'yib belgilanadi.

Lotin tilida urg'u unli tovushlarning cho'ziq yoki qisqaligiga bog'liq. Tarixiy cho'ziqlik va qisqalik mavjud. Bu holatlarda ikkinchi bo'g'in ustiga lug'atlarda cho'ziqlik yoki qisqalik belgisi qo'yiladi:

Me -dí -cus –shifokor

Me -di -cí -na –tibbiyot

9-§. SO'ZLARNI BO'G'INLARGA BO'LISH QOIDALARI

Barcha so'zlar bo'g'inlarga bo'linadi. So'zda qancha unli harf bo'lsa, shuncha bo'g'in bo'ladi:

1. Bitta unli harf mustaqil bo'g'in hosil qiladi. Bitta undosh harf esa bo'g'in hosil qilmaydi.

2. Bo'g'in chegarasi unli va undosh o'rtasida bo'ladi.

li-ne-a -chiziq; ar-ti-cu-la-ris -bo'g'imga oid; li-ga-men-tum -bog'lam; os-se-us -suyakka tegishli.

3. Diftonglar bir bo'g'inni tashkil etadi.

pae-di-a-ter -bolalar shifokori; ae-gro-tus-kasal, bemor.

4. l yoki r harflari bilan b, s, d, g, t undoshlari birikib kelsa, ular ajratilmaydi ver-te-bra -umurtqa; an-hy-drus -suvsiz.

5. Lotin tilida bo'g'inlar so'z oxiridan hisoblanadi.

pte-ry-go-i-de-us -qanotsimon

6 - 5- 4 -3 -2 -1

10-§. URG'U

Lotin tilida urg'u odatda so'zning oxiridan ikkinchi bo'lib joylashgan, cho'ziq bo'g'ingga qo'yiladi. Agar so'zning oxiridan ikkinchi bo'g'in qisqa bo'lsa, bu hol- da urg'u so'zning oxiridan uchinchi bo'g'inga qo'yiladi.

Ikkinchi bo'g'in cho'ziq va urg'uli bo'ladi, agar u:

1. Diftong bo'lsa:

al-tháe-a; di-áe-ta

3 -2 -1   3 -2 -1

2. Ikki undosh tovush oldida kelgan unli tovush:

li-ga-mén-tum; pro-cés-sus

4 -3 -2 -1   3 -2 -1

3. z va x undoshlaridan oldin kelsa:

cir-cum-flé-xus; Gly-cyr-rhí-za

4 -3 -2 -1;   4 -3 -2 -1

4. -ur, -in so'z yasovchi qo'shimchalaridagi "u" va "i" tovushlari

fis-sú-ra; of-fi-cí-na

3 -2 -1;   4 -3 -2 -1

5. -át, -ár, -ál, -ós sifat yasovchi suffikslar:

ar-ti-cu-lá-ris; spi-nó-sis; ha-má-tus; oc-ci-pi-tá-lis

5 -4 -3 -2 -1;   3 -2 -1;   3 -2 -1;   5 -4 -3 -2 -1

Ikkinchi bo'g'in qisqa va urg'usiz bo'ladi, agar u:

1. Unli tovush oldida kelgan unli tovush:

ti-bī-a; o-lě-um

3-2-1;   3-2-1.

2. r va l undosh harflari bilan b, p, s, g, d, t birikmasi (br, sr, dr, gr, tr, pr, bl, sl, dl, gl, tl, pl) oldida kelgan unli tovush:

ver-tě-bra; an-hỹ-drus

3 -2 -1;   3 -2 -1

3. ul, ol suffiksi (so'z yasovchi qo'shimchasi):

ca-pi-tū-lum; al-ve-ō-lus

4 -3 -2 -1;   4 -3 -2 -1

4. -īl, -īt, -īd, -īc sifat yasovchi suffikslar:

com-po-sī-tus; tho-ra-cī-cus; so-lu-bī-lis; flu-ī-dus

4 -3 -2 -1;   4 -3 -2 -1;   4 -3 -2 -1;   3 -2 -1

Ikki bo'g'inli so'zlarda urg'u hamisha ikkinchi bo'g'inga qo'yiladi:

sūl-cus; cōs-ta

2 -1;   2 -1

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Qaysi bo'g'in cho'ziqligini aniqlang va sababini ko'rsating:

di-ae-ta, la-goe-na, pro-ces-sus, ab-sur-dus, pro-fun-dus, hy-po-glos-sus, papil-la, com-pres-sor, di-a-phrag-ma, ap-pen-dix, me-dul-la, gar-ga-ris-ma, ex-ter-nus, si-nis-ter.

2. Oxiridan oldingi bo'g'inning cho'ziq bo'lishini aniqlang va urg'u qaysi joyga qo'yiladi:

palpebra, tenebrae, anhydrus, muliebris, quadruplex, cholodochus, monolithus.

3. Bo'g'inga bo'ling, oxiridan oldingi bo'g'in cho'ziq bo'lishini tushuntiring, urg'u qo'ying:

articulatio, linea, trochlea, arteria, neuralgia, memoria, facies, medius, symphysis, mixtura, cerebellum, nucleus, gangraena.

4. mas-to-i-de-us ko'rinishi kabi bo'g'inlarga ajrating va oxiridan oldingi bo'g'inning cho'ziqligini aniqlang va urg'u qo'ying:

sigmoideus, pterygoideus, coracoideus, styloideus, deltoideus, xiphoideus, cricoideus.

5. Oxiridan oldingi bo'g'inning cho'ziqlik yoki qisqalik belgisini belgilang va urg'u qo'ying:

ileum, nucleus, pancreas, balneum, dysenteria, olfactus, arachnoidea, amorphus, elementum, papillia, metacarpus, dyspnoë, apertura, musculus, malleolus.

6. Qaysi bo'g'in urg'u talab qilishini aniqlang, belgi qo'yib o'qing:

membrana, vagina, tunica, occiput, ventriculus, acetabulum, tympanum, palatum, condylus, tuberositas, deltoidea, humeri, abdomen, abdominis, tempora, corpora, vulnera, caput, capitis, homo, hominis, thorax, thoracis, cervix, cervicis, radix, radialis, cartilago, cartilaginis, oesophagus, Hyppocrates.

7. Ikki bo'g'inli so'zlarda urg'u qanday bo'g'inda bo'lishi kerak? O'qing:

fossa, sulcus, morbus, apex, margo, cavum, septum, corpus, sanguis, arcus, tuber.

11-§. LEKSIK MINIMUM

II. TURLANISHDAGI OTLAR			
angulus, i, m	burchak	calcaneus, i, m	tovon suyagi
brachium, i, n	yelka	digitus, i, m	barmoq
cavum, i, n	bo'shliq	humerus, i, m	yelka suyagi
manubrium, i, n	dasta	radius, i, m	bilak suyagi
musculus, i, m	muskul	sternum, i, n	to'sh suyagi
septum, i, n	to'siq	tympanum, i, n	nog'ora
III. TURLANISHDAGI OTLAR			

corpus, oris, n	tana	crus, cruris, n	oyoqcha
foramen, inis, n	teshik	os, ossis, n	suyak
IV. TURLANISHDAGI OTLAR			
arcus, us, m	yoy	genu, us, n	tizza
cornu, us, n	shox	ductus, us, m	oqim
meatus, us, m	yo'l	processus, us, m	o'simta
sinus, us, m	sinus, bo'shliq	textus, us, m	to'qima
V. TURLANISHDAGI OTLAR			
facies, ei, f	yuza	dies, ei, f	kun

Nota bene!

Repetitio est mater studiorum – Takrorlash bilimning onasi.
Per aspera ad astra – Qiyinchiliklarni yengib yulduzlarga.
Non scholae, sed vitae discimus – Biz maktab uchun emas, hayot uchun o'qiyamiz.

4-DARS

12-§. OT (NOMEN SUBSTANTIVUM)

Predmetning ma'nosini ifodalaydigan va grammatik son, egalik, rod, kelishik kategoriyalariga ega bo'lib, kim? nima? so'roqlariga javob beradigan so'z tur-kumiga ot deyiladi.

Lotin tilida otlar quyidagi grammatik kategoriyalarga ega:

1. Otlar lotin tilida uchta rodga ega:

Genus masculinum (m) – mujskoy rod (m.r)

Genus femininum (f) – jenskiy rod (j.r)

Genus neutrum (n) – sredniy rod (s.r)

2. Otlar lotin tilida ikkita songa ega: Numerus singularis (Sing.) – birlik son (birl.); Numerus pluralis (Plur.) – ko'plik son (ko'pl.)

3. Otlar lotin tilida besh ta kelishikka ega:

Casus nominativus (Nom.) – bosh kelishigi, – kim? nima?

Casus genetivus (Gen.) – qaratqich kelishigi, – kimning? nimaning?

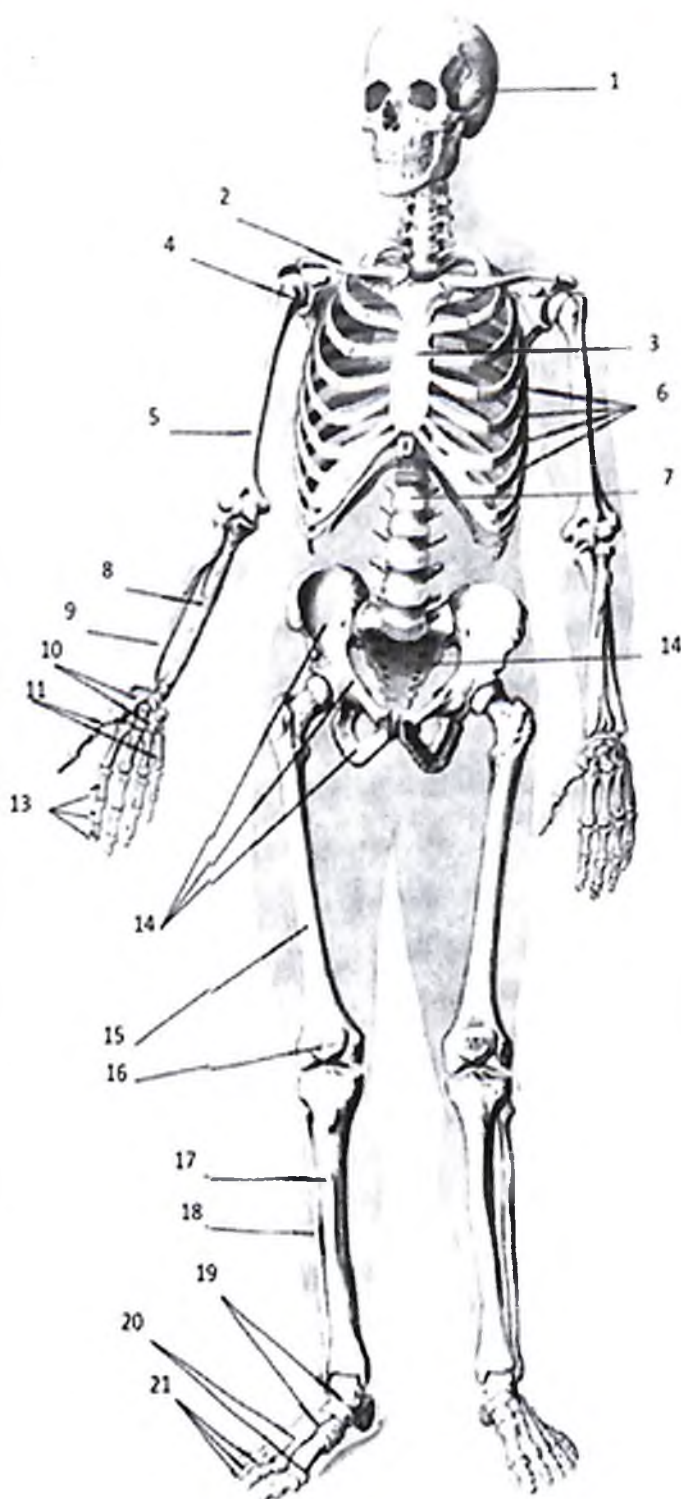
Casus dativus (Dat.) – jo'nalish kelishigi, – kimga? nimaga?

Casus accusativus (Acc.) – tushum kelishigi, – kimni? nimani?

SCELETON

1. Ossa cranii	-kalla suyaklari
2. clavicula, ae, f	-o'mrov suyagi
3. sternum, i, n	-to'sh suyagi
4. scapula, ae, f	-kurak suyagi
5. humerus, i, n	-yelka suyagi
6. costa, ae, f	-qovurg'a
7. columna vertebralis	-umurtqa ustuni
8. ulna, ae, f	-tirsak suyagi
9. radius, i, m	-bilak suyagi
10. carpus, i, m	-qo'l kaft usti suyagi
11. metacarpus, i, m	-qo'l kaft suyagi
12. os sacrum	-dumg'aza suyagi
13. phalanx, ngis, f	-barmoq suyagi
14. os coxae	-chanoq suyagi
15. femur, oris, n	-son suyagi
16. patella, ae, f	-tizza qopqog'i
17. tibia, ae, f	-katta boldir suyagi
18. fibula, ae, f	-kichik boldir suyagi
19. tarsus, i, m	-oyoq kaft usti suyagi
20. ossa metatarsi matatarsalia (I-V)	-oyoq kaft suyaklari (I-V)
21. ossa hallucis	-oyoq bosh barmog'ining suyaklari

Casus ablativus (Abl.) - chiqish kelishigi, -kimdan? nimadan?

Yana Casus vocativus (Voc.) - atash, nomlash deb tarjima qilinadigan kelishik borki, u faqat muloqot qilishda qo'llaniladi, tibbiyot so'zlarida qo'llanilmaydi va biz buni inobatga olmaymiz.

4. Lotin tilida otlar 5 ta turlanishga ega: ular Genetivus Singularis, ya'ni qaratqich kelishigining birlik sonidagi qo'shimchasi yordamida aniqlanadi.

Turlanish	I	II	III	IV	V
Qo'shimcha	ae	i	is	us	ei

5. Otlarning negizini aniqlash uchun istalgan so'zni qaratqich kelishik birlik sonida turlash va undan qaratqich kelishigi birlik soni qo'shimchasini olib tashlash kerak. Otlar so'z o'zagiga barcha kelishik qo'shimchalarini qo'shish orqali turlanadi:

Nom	Gen	Rod	Turlanish	O'zak
morbus	morbi	m	II	morb
dies	diei	f	V	di
arcus	arcus	m	IV	arc
bursa	bursae	f	I	burs
corpus	corporis	n	III	corpor

6. Lotin tilida otlarning rodini bosh kelishik birlikdagi qo'shimchasi orqali aniqlanadi. Bosh kelishik birlikda Masculinum rod -us, -er, Femininum rod -a, -es, Neutrum rod -um, -on, -u qo'shimchalariga ega bo'ladi.

7. Lotin tilida otlar lug'at shaklida ko'rsatiladi va faqat shu shaklda yodlanadi. Otlarning lug'at shakli avvalo bosh kelishik birlikda to'liq, so'ngra qaratqich kelishigi birlikdagi qo'shimchasi va rodi ko'rsatiladi:

Nom.Sing.	Gen.Sing.	rod	Tarjimasi
vesica,	ae,	f	pufak
fundus,	i,	m	tub
dorsum,	i,	n	orqa
magister,	tri,	m	o'qituvchi
corpus,	oris,	n	tana
homo,	inis,	m	odam
mater,	tris,	f	miya pardasi
arcus,	us,	m	yoy

genu,	us,	n	tizza
dies,	ei,	f	kun

Otlarning birinchi turlanishiga qaratqich kelishigi birlikda -ae, bosh kelishik birlikda -a qo'shimchasiga ega bo'lgan Femininum roddagi otlar kiradi.

Nom.	Gen	Rod	Tarjimasi
fossa,	ae,	f-	chuqur
palma,	ae,	f-	kaft
planta,	ae,	f-	oyoq kafti
tunica,	ae,	f-	parda

Turlanish namunasi

Casus	Sing.	Plur.
Nom.	fossa	fossae
Gen.	fossae	fossarum
Dat.	fossae	fossarum
Acc.	fossam	fossas
Abl.	fossa	fossis

Otlarning ikkinchi turlanishiga qaratqich kelishigi birlikda -i, bosh kelishik birlikda Masculinum rodda -us, -er qo'shimchalari, Neutrum rodda -um, -on qo'shimchalariga ega bo'lgan otlar kiradi.

Nom.Sing.	Gen.Sing.	Genus	Tarjimasi
oesophagus,	i,	m	qizilo'ngach
digutus,	i,	m	barmoq
liber,	bri,	m	kitob
uterus,	i,	m	bachadon
collum,	i,	n	bo'yin
rectum,	i,	n	to'g'ri ichak
colon,	i,	n	chambar ichak
olecranon,	i,	n	tirsak o'sig'i

Turlanish namunasi

	Masculinum		Neutrum	
Singularis				
Nom.	digit-us	magist-er	coll-um	col-on
Gen.	digit-i	magistr-i	coll-i	col-i
Dat.	digit-o	magistr-o	coll-o	col-o
Acc.	digit-um	magistr-um	coll-um	col-on
Abl.	digit-o	magistr-o	coll-o	col-o
Pluralis				
Nom.	digit-i	magistr-i	coll-a	col-a
Gen.	digit-orum	magistr-orum	coll-orum	col-orum
Dat.	digit-is	magistr-is	coll-is	col-is
Acc.	digit-os	magistr-os	coll-a	col-a
Abl.	digit-is	magistr-is	coll-is	col-is

Nota bene!

-er qo'shimchali otlarning negizida -r harfi saqlanib qoladi.

Otlarning V turlanishining barcha qo'shimchalari jadvali

Keli-shik	Turlanish	I	II	III	IV	V
Nom.Sing.		f: -a	m: -us,-er, n: -um,-on	m,f,n har xil	m:-us n: -u	f: -es
Gen.Sing.		-ae	-i	-is	-us	-ei
Dat.Sing.		-ae	-o	-i	m: -ui n: -u	-ei
Acc.Sing.		-am	m: -um n: -um,-on	m,f: -em n=Nom.Sing.	m: -um n: -u	-em
Abl.Sing.		-a	-o	-e (-i)	-u	-e
Nom.Plur.		-ae	m:-i, n: -a	m,f:-es n:-a (-ia)	m: -us n:-ua	-es
Gen.Plur.		-arum	-orum	-um (-ium)	-uum	-erum
Dat.Plur.		-is	-is	-ibus	-ibus	-ebus

Acc.Plur.	-as	m: -os n: -a	m,f: -es n:-a (-ia)	m: -us n: -ua	-es
Abl.Plur	-is	-is	-ibus	-ibus	-ebus

Nota bene!

Barcha qo'shimchalarni ko'chirib oling va ularni yodlang!!!

13-§. I-II TURLANISHDAGI OTLARNING SUFFIKSLARI

-cul-us, -cul-a, -cul-um, -ol-us, -ol-a, -ol-um, -ul-us, -ul-a, -ul-um qo'shimchalari otlarning kichraytirilgan turini hosil qiladi:

tuber -do'mboq	tuberculum -do'mboqcha
ramus -shox	ramulus -shoxcha
bronchus -bronx	bronchulus -bronxcha
radix -ildiz	radicula -ildizcha

Kichraytiruvchi ma'noli otlar ham o'sha otning rodini qabul qiladi.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Kichraytiruvchi ma'noli otlarni hosil qiling va ularni tarjima qiling:

fovea, ae, f -chuqur	caput, itis, n – bosh
fons, fontis, f -manba, buloq	malleus, i, m – bolg'a
fossa, ae, f -chuqur	ductus, us, m – oqim
canalis, is, m -kanal	clavis, is, f – kalit
saccus, i, m -xalta	lobus, i, m – bo'lak
vesica, ae, f -pufak	corpus, oris, n – tana

2. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. Qovurg'aning boshining yuzasi.
2. Pastki jag'ning teshigi.
3. Kallaning suyagi.
4. Boshning muskuli.
5. Yuzaning suyagi.
6. Yelka suyagining boshchasi.
7. Tizzaning bo'g'imi.
8. Pastki jag'ning tanasi.
9. Bo'shliqning egati.
10. Tilning uchi.
11. Yuzaning venasi.
12. Suyakning yuzasi.

3. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Fovea capitis femoris.
2. Caput pancreatis.
3. Incisura apicis cordis.
4. Ligamentum capitis femoris.
5. Pars corporis.
6. Articulatio pedis.
7. Cavum oris.
8. Sutura cranii.
9. Basis cranii.
10. Apex partis corporis.
11. Apex radiceis dentis.
12. Os digiti pedis.

4. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Articulationes manus. 2. Ossa digitorum manus. 3. Regiones manus. 4. Musculi levatores costarum. 5. Ossa capitis. 6. Foramina venarum. 7. Partes corporis humani. 8. Plicae tunicae mucosae. 9. Articulationes digitorum pedis. 10. Capita costarum.

14-§. LEKSIK MINIMUM

II TURLANISH OTLAR			
cancer, cri, m	-rak, o'sma	paediater, tri, m	-bolalar vrachi
oesophagus, i, m	-qizilo'ngach	lobus, i, m	-bo'lak
morbus, i, m	-kasallik	musculus, i, m	-muskul (mushak)
nasus, i, m	-burun	nevrus, i, n	-nerv (asab)
oculus, i, m	-ko'z	ramus, i, m	-shox
sulcus, i, m	-egat	ventriculus, i, m	-qorincha
cerebrum, cerebri, n	-bosh miya	collum, i, n	-bo'yin
cranium, i, n	-kalla suyagi	ligamentum, i, n	-bog'lam
septum, i, n	-to'siq	tuberculum, i, n	-do'mboqcha
colon, i, n	-chambar ichak	encephalon, i, n	-bosh miya
ganglion, ii, n	-tugun (nerv)	nodus, i, m	-tugun
I GURUH (I-II TURLANISHLI) SIFATLAR			
acusticus (m), acustica (f), acusticum (n)	-eshituvga oid	cardiacus, a, um	-yurakka tegishli
cavus, a, um	-bo'sh (kovak)	chronicus, a, um	-surunkali
coccygeus, a, um	-dum, quyruq	dexter, tra, trum	-o'ng
externus, a, um	-tashqi	fibrosus, a, um	-tolali
hepaticus, a, um	-jigarga tegishli	internus, a, um	-ichki
ischadicus, a, um	-quymichga tegishli	longus, a, um	-uzun
medius, a, um	-o'rta	latus, a, um	-keng
obliquus, a, um	-qiyshiq	opticus, a, um	-ko'ruvga tegishli
osseus, a, um	-suyakka tegishli	palatinus, a, um	-tanglayga tegishli
profundus, a, um	-chuqur	rectus, a, um	-to'g'ri

sinister, tra, trum	-chap	thoracicus, a, um	-ko'krakka tegishli
transversus, a, um	-ko'ndalang	zygomaticus, a, um	-yanoqqa tegishli

Nota bene!

Scientia potentia est – Bilim kuchdir.

Non progredi est regredi – Olg'a intilmaslik ortda qolmoq demakdir

Alit laetio ingenium – O'qish aqlni o'tkirlaydi.

Mustaqil o'qish uchun matnlar

DE ABDOMINE (PLENC «PRIMAE LINEAE ANATOMIAE»)

Abdomen est cavitas, quae inter thoracem et pelvim locatur. Divisio interna est in tres cavitates: in cavitatem periton(a)ei, in cavitatem lumbalem, in cavitatem pelvis. In cavitate periton(a)ei: ventriculus, intestina tenuia et crassa, hepar cum vesica fellea, mesenterium, lien, pancreas, vasa lactea, quae intra duplicaturam mesenterii locantur. In cavitate lumborum extra periton(a)eum continentur: renes, glandulae suprarenales, uretheres, aorta descendens, vena cava ascendens, receptaculum chyli sive cisterna chyli. In cavitate pelvis sub periton(a)eo sunt: vesica urinaria, (intestinum) rectum et cetera organa.

5-DARS

15-§. MOSLASHMAGAN ANIQLOVCHI

Lotin tilida shunday tushuncha borki, moslashmagan aniqlovchi deyiladi. Bu o'zbek tilida so'z yasalishi mavzusida o'rganiladi. Moslashmagan aniqlovchi qaratqich kelishikdagi birlik yoki ko'plik sondagi otlar bilan ifoda qilinadi. Ular o'zgarmaydi, turlanmaydi, moslashmaydi:

Sulcus costae -qovurg'aning egati

Ikki va undan ortiq otlarning birikuvidan tashkil topgan anatomik terminlar rus tiliga so'zma-so'z, o'zbek tilida so'z oxiridan tarjima qilinadi. Lotin tilida birinchi bosh kelishikdagi ot so'ngra qaratqich kelishigidagi ot yoki otlar bo'ladi.

Qar. kel. Bosh kel.	Им.п. Вн.п.	Nom. Gen
kurakning kesmasi	-вырезка лопатки	-incisura scapulae
burunning devorchasi	-прегоротка носа	-septum nasi
kalla suyagining choki	-шов черепа	-sutura cranii

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

I. Otlarning turlanishini aniqlang va o'zagini toping:

crista, ae, f; musculus, i, m; sinus, us, m; ganglion, i, n; caput, capitis, n; rupertura, ae, f; cerebellum, i, n; margo, marginis, m; digutus, i, m; collum, i, n; meatus, us, m; facies, ei, f; genu, us, n; femur, femoris, n; os, ossis, n; cornu, us, n.

II. O'zbek tiliga tarjima qiling:

1. Sulcus costae. 2. Septum linguae. 3. Collum mandibulae. 4. Collum scapulae. 5. Angulus mandibulae. 6. Capitulum humeri. 7. Muculus linguae. 8. Vena colli. 9. Vena cerebri. 10. Sutura cranii. 11. Bursa scapulae. 12. Cancer oesophagi. 13. Ramus oculi. 14. Ventriculus cerebri. 15. Nervus oculi. 16. Tuberculum costae. 17. Sulcus arteriae. 18. Fractura maxillae. 19. Ramus nervi. 20. Ligamentum tibiae.

III. Lotin tiliga tarjima qiling:

1. Qovurg'aning bo'yni. 2. Umurtqaning venasi. 3. Qovurg'aning egati. 4. Ko'krakning qirradi. 5. Pastki jag'ning kesmasi. 6. O'mrov suyagining sinishi. 7. Umurtqaning arteriyasi. 8. Qovurg'aning bo'ynining qirradi. 9. Patki jag'ning sinishi. 10. Qovug'aning do'mboqchasi. 11. Tilning devorchasi. 12. Katta miyaning arteriyasi. 13. Burunning orqasi. 14. Burunning devorchasi (to'sig'i). 15. Bo'yinning muskuli. 16. Tilning venasi. 17. O'mrov suyagining boylami. 18. Burunning bo'shlig'i. 19. Nervning egati. 20. Qizilo'ngachning kasalligi. 21. Ko'zning nervi. 22. Qizilo'ngachning o'smasi. 23. Katta miyaning bo'lagi. 24. Yuqori jag'ning shoxi. 25. Burunning devorchasining sinishi. 26. Arteriyaning devorchasi.

16 -§. LEKSIK MINIMUM

I TURLANISH OTLAR			
ampulla, ae, f	-ampulla, ichiga dori quyub og'zi payvantlangan naycha		
apertura, ae, f	-teshik	gingiva, ae, f	-milk (tish milki)
cellula, ae, f	-hujayra	retina, ae, f	-to'r
fibra, ae, f	-tola	palpebra, ae, f	-qovoq
papilla, ae, f	-so'rg'ich		
II TURLANISH OTLAR			
bulbus, i, m	-olmacha, piyozcha	gyrus, i, m	-qiyish, pushta
bulbus oculi	-ko'z olmasi	nucleus, i, m	-yadro
ramus, i, m	-shox	spatium, i, n	-to'siq
cilium, i, n	-kiprik (mujgon)	supercilium, i, n	-qosh

I GURUH SIFATLARI			
cavernosus, a, um	-g'ovakli	oesophageus, a, um	-qizilo'ngachga oid
gastricus, a, um	-me'daga oid	pelvinus, a, um	-chanoqqa oid
nutricius, a, um	-oziqlantiruvchi	accessorius, a, um	-qo'shimcha
gluteus, a, um	-dumbaga oid		
II GURUH SIFATLARI			
corticalis, e	-po'stloqqa oid	pectoralis, e	-ko'krakga oid
lumbalis, e	-belga oid	pulmonalis, e	-o'pkaga oid
radialis, e	-bilak suyagiga oid	ulnaris, e	-tirsak suyagiga oid
spinalis, e	-orqa o'simtaga oid	papillaris, e	-ko'krak so'rg'ichga oid
ciliaris, e	-kiprikga oid	labialis, e	-labga oid

Nota bene!

Homo ornate locum, non homines locus – O'rin odamning husni emas, balki odam o'rinning husnidir.

Pereculum in mora – Kechiktirilishi xavflidir.

6-DARS

17-§. SIFAT (ADJECTIVUM). SIFATNING NEGIZI. SIFATLARNING I VA II GURUHLARI

Predmetning belgisini bildirib qanday? qanaqa? so'roqlariga javob beradigan so'z turkumiga sifat deyiladi. Lotin tilida sifatlar otlar kabi rodlarda, sonlarda va kelishiklarda turlanadi.

Lotin tilida sifatlar ikkita katta guruhga bo'linadi. Birinchi guruh sifatlari I va II turlanishdagi otlarning qo'shimchalari bilan turlanadi. Shuning uchun ular I va II turlanish sifatlari deyiladi. Ikkinchi guruh sifatlari III turlanishda turlanadigan otlarning qo'shimchalari bilan turlanadi. Shuning uchun ular III turlanish sifatlari deyiladi. IV va V turlanishdagi sifatlar mavjud emas.

I guruh sifatlari – I va II turlanishdagi otlar kabi qo'shimchalarga ega:

-us, -er – Masculinum rodi – II turlanish

-a – Femininum rodi – I turlanish

-um – Neutrum rodi – II turlanish

Lug'atga I guruh sifatleri Masculinum rod formasida to'liq yoziladi so'ngra Femininum va Neutrum rodlarning qo'shimchasi ko'rsatiladi. Shunday qilib otlardan farqi sifatlar rodlar bilan yoziladi.

latus, a, um – keng

rectus, a, um – to'g'ri

sinister, tra, trum – chap

Anatomiyada -ior -m, f; -ius -n qo'shimchalari bilan bir nechta sifatlar uchraydi.

anterior -m,f	oldingi	posterior, ius	orqadagi
anterius -n			
superior, ius	yuqoridagi	inferior, ius	pastki
maior, ius	katta	minor, us	kichik

18 -§. II GURUH SIFATLARINING XUSUSIYATLARI

II guruh sifatleri III turlanishli sifatlar bo'lib, ular 3 ta kichik guruhga bo'linadi. Bosh kelishikda ular quyidagi qo'shimchalarga ega bo'ladi:

1. II guruhning birinchi guruhcha sifatlariga uch qo'shimchali sifatlar mansub bo'lib, ular Masculinum rod -er, Femininum rod -is, Neutrum rod -e qo'shimchasiga ega.

acer, acris, acre – o'tkir.

saluber, salubris, salubre – sog'lom.

2. II guruh ikkinchi guruhcha sifatlariga ikki qo'shimchali sifatlar mansub bo'lib, ular Masculinum va Femininum rod -is, Neutrum rod -e qo'shimchasiga ega.

brevis, breve – kalta

articularis, articulare – bo'g'imga tegishli

communis, commine – umumiy

3. II guruh uchinchi guruhcha sifatlariga barcha uchala rod uchun bir xil qo'shimchali sifatlar mansub bo'lib, ular bosh kelishikda -s, -x yoki -r qo'shimchalariga ega bo'ladi. Bu xil sifatlarining asosini aniqlash uchun ularni qaratqich kelishigida turlash kerak.

biceps, bicipitis – ikki boshli

simplex, simplicis – oddiy

teres, teretis – dumaloq

4. Otlarning asoslariga -al, -ar suffikslarini hamda -is, -e sifat yasovchi qo'shimchalarni qo'shish yo'li bilan ko'pgina III turlanishdagi sifatlar hosil qilinadi.

cervicalis, e – bo'yinga tegishli
 muscularis, e – mushakka tegishli
 occipitalis, e – ensaga tegishli.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi otlardan sifat hosil qiling.

dens, dentis, m	-tish	nasus, i, m	-burun
vertebra, ae, f	-umurtqa	costa, ae, f	-qovurg'a
cranium, ii, n	-kalla suyagi	dorsum, i, m	-orqa
pectus, oris, n	-ko'krak	femur, oris, n	-son suyagi
palma, aris, m	-kaft	pulmo, onis, m	-o'pka
fibula, ae, f	-kichik boldir suyagi	tibia, ae, f	-katta boldir suyagi
planta, ae, f	-oyoq tagi	cerebrum, i, n	-bosh miya.

2. Sifatlarni tarjima qiling va nervus oti bilan moslashtiring.

kallaga tegishli, son suyagiga tegishli, yuzaga tegishli, pastki jag'ga tegishli, bilakka tegishli, orqa miyaga tegishli, tirsakka tegishli, bo'yinga tegishli, g'al-taksimon.

3. Tarjima qiling.

1. Bo'lak (yelkaga tegishli, ichakka tegishli, to'g'ri ichakka tegishli, barmoq-ga tegishli, orqaga tegishli) arteriya.

2. Bronxial (o'n ikki barmoqli ichakka tegishli, bodomsimon bezga tegishli, ko'krakka tegishli, qorinchali, qorinchalararo) shox.

3. To'g'ri ichakga oid (bo'laklar orasidagi, mushakka tegishli, bronxial, bu-runga oid) vena.

4. Tarjima qiling va otlar bilan sifatlarni moslashtiring.

1.Yon dumg'aza arteriyasi. 2.Dumg'aza teshigi. 3.Yon shox. 4.Bo'g'im mus-kuli. 5.Ensa qirg'og'i. 6.Ensa suyagi. 7.Burun shoxi. 8.Burun chig'anog'i. 9.Bu-run bo'shlig'i. 10.Ko'taruvchi, tushuruvchi muskul. 11.Ikki boshli, uch bosh-li muskul. 12.Ko'taruvchi bo'yin arteriyasi. 13.Tushuruvchi chamber ichak. 14.Qo'shuvchi shox.

5. Nuqtalar o'rniga mos qo'shimchalarni qo'ying va sifatlarni otlar bi-lan moslashtiring.

1. Cartilago nasal... accessori...
2. Vena lateral... sinistr...
3. Foramen sacral... pelvin...
4. Ligamentum triangular... dextr...
5. Crista sacral... lateral...

6. Aorta pulmonal... sinistr...
7. Sulcus temporal... transvers...
8. Rete venos... plantar...
9. Ganglion lymphatic... articular...
10. Sutura palatin... transvers...
11. Musculus palmar... long...
12. Crus membranace... commun...
13. Arteria gastric... brev...
14. Tuber frontal... min...
15. Articulatio simpl... brev...
16. Ganglion cervical... impar...

6. Lotin tiliga tarjima qiling va moslashtiring:

1. Burunga tegishli (devorcha, qism, chig'anoq)
2. Ensaga tegishli (muskul, suyak, teshik)
3. Quloqqa tegishli (boylam, muskul, tog'ay)
4. Ko'z yoshiga tegishli (bez, suyak)

7. Tarjima qiling, moslashtiring va Nom., Gen., Abl. Sing. va Plur.da turlang:

1. Oddiy oyoqcha. 2. Bo'yinga tegishli tugun. 3. Oddiy bo'g'im. 4. Qo'shuvchi shox. 5. Burunga tegishli tog'ay. 6. Peshonaga tegishli qirg'oq. 7. Umumiy pardali oyoqcha. 8. Tanglayga tegishli kanal. 9. Kichik yumaloq muskul.

8. Lotin tiliga tarjima qiling:

- 1.Kichik boldir suyagi arteriyasining teriga oid shoxi. 2.O'rta chakkaga tegishli arteriyaning egati. 3.Ensa suyagining yon qismi. 4.Katta boldir suyagi muskulining payi. 5.Tanglay suyagining gorizontal plastinkasi. 6.Peshonaga tegishli nervning o'rta shoxi. 7.Bo'yin umurtqasining do'mboqchasi. 8.Jigarning yumaloq boylami. 9.Ko'z yoshi bezining chuquri. 10.Miya pardasining vena to'ri. 11.Bosh miyaning yondagi egati. 12.Boshning to'g'ri yondagi muskuli. 13.Bel arteriyasining egati. 14.Bosh miya oyoqchasining o'rta egati. 15.Son nervining muskulga tegishli shoxi. 16.Peshona suyagining g'alvirsimon teshigi.

9. Anatomik birikmalarni tarjima qiling.

- 1.Nervi cutanei brachii lateralis. 2.Vena cerebri media superficialis. 3.Ramus cutaneus cruris medialis. 4.Ramus communicans cum nervo auriculo temporalis. 5.Rami nasalis interni nervi ethmoidalis. 6.Lamina orbitalis ossis ethmoidalis. 7.Caput breve musculi bicipitis brachii. 8.Sulcus arteriae vertebralis. 9.Fovea glandulae lacrimalis.

10. Murakkab sifatlarni quyidagi iboralarda grammatik tahlil qiling va ularni tarjima qiling.

- 1.Bronchus superficialis. 2.Corpus infrapatellare. 3.Sulcus intertubercularis. 4.Sulcus interventricularis. 5.Tuberositas supraglandularis. 6.Septum interatri-

ale. 7.Glandula submandibularis. 8.Articulatio subthalaris. 9.Linea intercondy-
laris. 10.Musculus subscapularis. 11.Arteria subscapularis. 12.Ligmentum
intercostale.

11. O'qing, tarjima qiling:

*Cranium dividitur in cranium cerebrale et cranium viscerale. Cranium ce-
rebrale ex octo ossibus compositur: osse frontali, duobus ossibus temporalibus,
parietalibus, osse sphenoidali, ethmoidali, occipitali; cranium viscerale ossa qu-
indecim formant, maxilla, ossa palatina, zygomatica, nasalia, lacrima, conchae
nasalis inferiores, vomer, mandibula, os hyoideum. Ossa cranium immobilia sunt,
mandibula solum mobilis os est. Varii muscoli cranium tegunt: muscoli frontalis,
occipitalis, auriculares, nasales, zygomatici, temporales.*

octo	– sakkiz	compositus	– iborat
quindecim	– o'n besh	solum	– yagona
tegunt	– qoplaydilar.		

19-§. I-II TURLANISHDAGI SIFATLARNI YASOVCHI QO'SHIMCHALAR

I. -ace-us, a, um; -e-us, a, um suffikslari otlarning asosiga qo'shilib, I-II turla-
nish sifatlarini hosil qilib, organlarga taaluqligini bildiradi.

oss-e-us, a, um – suyakka tegishli (os, ossis, n – suyak)

membran-ace-us, a,um – pardali (membrana, ae, f – parda).

II. -ic-us, a, um, -in-us, a, um suffikslari otlar asosiga qo'shilib I-II turlanish
sifatlarini hosil qilib predmetga yoki joyga taalluqligini bildiradi.

pancreat-ic-us, a, um – oshqozonosti beziga tegishli (pancreas, atis, f – osh-
qozonosti bezi)

palat-in-us, a, um – tanglayga tegishli (palatum, i, n – tanglay).

III. -os va -lent suffikslari otlar asosiga qo'shilib, sifatlar hosil qilib, nima
ekanligini bildiradi.

call-os-us, a, um – qavariq

pur-u-lent-us, a, um – yiringli.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi otlarni sifatlarga aylantiring va tarjima qiling:

a) -os suffiksi bilan

squama, ae, f – tanga;   membrana, ae, f – parda

b) -in suffiksi bilan

canis, is, m, f – it, kuchuk;   pelvis, is, f – chanoq;   femina, ae, f – ayol

c) -e-us suffiksi bilan

cartilago, inis, f – tog'ay;   larynx, yngis, m – hiqildoq;   coccyx, ygis, m – dum;

amyllum, i, n – kraxmal;   fel, fellis, n – o't.

2. Lotin tiliga tarjima qiling.

ko'ndalang (boshcha, qism, o'simta, boylam, qirra)
 tanglayga tegishli (arteriya, bo'shliq, teshik, yuza)
 tashqi (yo'l, yuza, arteriya, o'simta, do'mboq, nerv, teshik)
 dumga tegishli (shox, muskul, umurtqa)
 o'ng (bo'g'im, soha, kanal, yoy, tana)
 chap (tizzaga, yo'l, teshik, vena)

3. Tarjima qiling va moslashtiring.

o'ng (ko'ndalang, chap, qiyshiq, tashqi) qism
 chap (ko'ndalang, tashqi, qiyshiq) bo'shliq
 tanglayga oid (ko'ndalang, qiyshiq) chok
 chap (o'ng, qiyshiq, keng) boylam

4. O'qing, moslashtirilishiga e'tibor bering.

1.Facies externa et interna. 2.Sulcus palatinus minor. 3.Canalis opticus.
 4.Femur dextrum et sinistrum. 5.Caput longum. 6.Articulatio dextra. 7.Tuber
 medium. 8.Corporum externum. 9.Foramen coccygeum. 10.Cornu coccygeum.
 11.Genu dextrum. 12.Regio palatina. 13.Pars media. 14.Plexus fibrosus. 15.Ar-
 cus profundus. 16.Regio profunda. 17.Foramen profundum. 18.Corporum osseum.
 19.Pars cardiaca. 20.Facies obliqua. 21.Processus zygomaticus. 22.Os longum
 et latum.

5. O'qing va tarjima qiling.

RADIUS

*Antebrachium ex ulna et radio constat. Ulna et radius longi sunt. In radio ca-
 put radii et capitulum humeri distinguimus. Forma capituli radii rotunda est.
 Capitulum radii de radio cetero collo radii parvo seperatur. In radio cristam in-
 terosseam acutam videmus.*

constat -iborat bo'lishi   sunt -bor
 distinguimus -biz farqlaymiz   seperatur -taqsimlamoq
 videmus -biz ko'rayapmiz

20-§. LEKSIK MINIMUM

articularis, e	bo'g'inga tegishli	auricularis, e	quloqqa tegishli
brevis, e	kalta, qisqa	cerebralis, e	miyaga tegishli
cervicalis, e	bo'yinga tegishli	communis, e	umumiy
ethmoidalis, e	g'alvirsimon	facialis, e	betga, yuzaga oid
frontalis, e	pehonaga tegishli	insanabilis, e	davosiz, bedavo
lateralis, e	yondagi	longitudinalis, e	uzunasiga
lumbalis, e	belga tegishli	medialis, e	o'rtacha, yaqin

occipitalis, e	ensaga tegishli	palmaris, e	kaftga tegishli
pectoralis, e	ko'krakka tegishli	plantaris, e	oyoq tagiga tegishli
sacralis, e	dumg'azaga tegishli	sphenoidalis, e	ponasimon
sublingualis, e	til ostiga tegishli	superficialis, e	yuzaki
temporalis, e	-chakkaga tegishli	ascendens, entis	ko'tariluvchi
descendens, entis	tushuruvchi	biceps, cipitis	ikki boshli
impar, imparis	toq, yakka	simplex, icis	oddiy
communicans, antis	qo'shuvchi, tutashuvchi		

Nota bene!

Radices litterarum amare sunt, fructus dulces – Ilmning ildizi achchiq, mevasi esa shirin.

Debes, egro potes – Bajarishing kerakmi, demak qo'lingdan keladi.

Mustaqil o'qish uchun matnlar

DENTES

Dentes in cavitate (cavo) oris locati sunt. In aetate puerili dentes decidui increscunt. Postea dentes decidui decidunt et dentes permanentes increscunt. In omni dente corona dentis, collum dentis et radix dentis distinguitur. Alii dentes unam radicem, alii plures radices habent. Materia dentium ex dentino, enamelo et substantia ossea constat. Radix dentis periodontio cingitur. Praeterea gingivae dentes cingunt item et periosteum. Intra coronam dentis locatur cavitas (cavum) et canalis dentis. In apice radice dentis est foramen apicis dentis. Per foramen apicis dentis in cavitatem (cavum) dentis, ubi pulpa dentis est, vasa sanguinea et nervi intrans. Dentes forma coronae sunt: dentes incisivi, dentes canini, dentes pr(a)emolares, dentes molares et dentes (sapientiae) serotini.

7-DARS

21-§. MOSLASHGAN ANIQLOVCHI

Sifatlar, sifatdosh yoki tartib sonlar bilan ifodalangan aniqlovchi moslashgan aniqlovchi deyiladi. Moslashgan aniqlovchi (sifat, ravish, olmosh, son) otlar bilan rodada, sonda va kelishikda moslashadi va gapda aniqlanmishdan (otdan) keyingi o'rinda keladi.

ramus dexter – o'ng shox   vertebra septima – yettinchi umurtqa
Moslashgan aniqlovchini tarjima qilish uchun oxirgi so'zdan boshlanadi:
nervus caroticus internus – ichki uyqu nervi
arteria iliaca externa – tashqi yonbosh arteriyasi

Mashqlar

1. Qavs ichidagi sifatlarni otlar bilan moslashtiring, termini tarjima qiling:

1. sulcus (transversus, a, um)	2. linea (obliquus, a, um)
3. sutura (squamosus, a, um)	4. humerus (dexter, tra, trum)
5. musculus (rectus, a, um)	6. intestinum (caecus, a, um)
7. digitus (longus, a, um)	8. morbus (chronicus, a, um)
9. clavicula (sinister, tra, trum)	10. tuberculum (zygomaticus, a, um)
11. ganglion (acusticus, a, um)	12. fossa (medius, a, um)

2. Nuqtalar o'rniga kerakli qo'shimchalarni qo'ying, moslashtiring, termini tarjima qiling:

1. vena cav...	2. aorta thoracic...
3. ventriculus dext...	4. vertebra coccyge...
5. nervus ischiadic...	6. morbus chronic...
7. incisura cardiac...	8. glandula thoracic...
9. musculus lat...	10. arteria gastric...
11. vena hepatic...	12. brachium dextr...
13. colon transvers...	14. diameter (f) transvers...
15. ganglion medi...	16. foramen caec...

3. Moslashtirib tarjima qiling:

1. ko'ndalang (egat, arteriya, boylam)
2. yuqori (kesma, shox, tugun)
3. chap (ko'z, kurak, devorcha)
4. chuqur (nerv, arteriya, teshik)
5. tanglayga tegishli (egat, vena, bo'shliq)

4. Moslashtirib tarjima qiling:

ichki qiyshiq muskul, chuqur o'rta vena, uzun ko'ndalang boylam, tanglayga tegishli ko'ndalang chok, uzun to'g'ri muskul, keng qiyshiq boylam, ichki ko'krak arteriyasi, tashqi qiyshiq muskul, chap jigarga oid vena, o'ng ko'ngdalang egat.

5. Tarjima qiling, Nom. Gen. Abl. Sing. va Plur.ga qo'yib turlang:

ko'krakga tegishli umurtqa, chuqur shox, o'ng ko'z, suyakga tegishli devorcha, yurakga tegishli tugun, chap oshqozoncha, ko'ruv nervi, ko'krakga tegishli ichki arteriya

6. Terminlarni moslashmagan aniqlovchi bilan tarjima qiling:

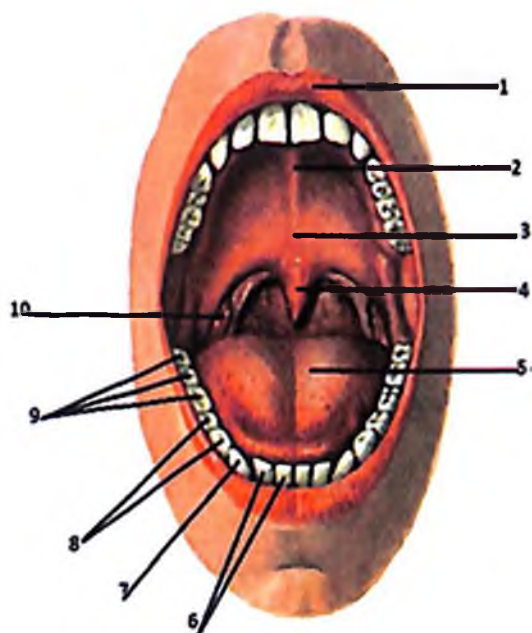

1. Crista colli costae. 2. Tuberculum colli costae. 3. Fractura septi nasi. 4. Fractura colli costae. 5. Incisura ligamenti costae. 6. Fovea septi linguae. 7. Fractura mandibulae et maxillae. 8. Sulcus linguae et palati. 9. Arteria cerebri et cranii. 10. Sutura cranii et scapulae. 11. Fractura dorsi nasi. 12. Fractura nasi. 13. Facies tuberculi costae. 14. Lamina arcus vertebrae. 15. Ligamentum tuberculi ossis. 16. Lobus cerebri. 17. Musculus dorsi. 18. Fossa fibulae. 19. Angulus sterni. 20. Basis cranii.

22-§. LEKSIK MINIMUM

I TURLANISHDAGI OTLAR			
clavicula, ae, f	o'mrov, o'mrov suyagi	nucha, ae, f	ensa
fascia, ae, f	mushakni o'rab turuvchi yupqa parda	fibula, ae, f	kichik boldir suyagi
tibia, ae, f	katta boldir suyagi	squama, ae, f	tangacha
tonsilla, ae, f	bodomcha	ulna, ae, f	tirsak suyagi
II TURLANISHDAGI OTLAR			
nasus, i, m	burun	palatum, i, n	tanglay
vestibulum, i, n	dahliz	porus, i, m	teshik
organum, i, n	organ, a'zo		
III TURLANISHDAGI OTLAR			
caput, itis, n	bosh	os (or), oris, n	og'iz
I GURUH SIFATLAR			
pterygoideus, a,um	qanotsimon	thyr(e) oideus,a,um	qalqonsimon
venosus, a, um	vena qon tomiriga oid	albus, a, um	oq
asper, a, um	g'adir-budur	coronarius, a, um	tojsimon
iliacus, a, um	yonbosh ichakga oid	liber, era, erum	erkin, ozod
niger, gra, grum	qora	sacer, cra, crum	dumg'azaga oid
durus, a, um	qattiq	massetericus, a,um	chaynovga oid

mylohyoideus, a, um	jag'-til ostiga tegishli	palatoglossus, a, um	tanglay-tilga oid
II GURUH SIFATLARI			
alaris, e	qanotga oid	cerebralis, e	miyaga oid
cervicalis, e	bo'yinga oid	ethmoidalis, e	g'alvirsimon
frontalis, e	pehonaga oid	maxillaris, e	yuqori jag'ga oid
mandibularis, e	pastgi jag'ga oid	nasalis, e	burunga oid
occipitalis, e	ensaga oid	orbitalis, e	ko'z kosasiga oid
sphenoidalis, e	ponasimon	temporalis, e	chakkaga oid
vertebralis, e	umurtqaga oid	jugularis, e	bo'yinturuq
sacralis, e	dumg'azaga oid		

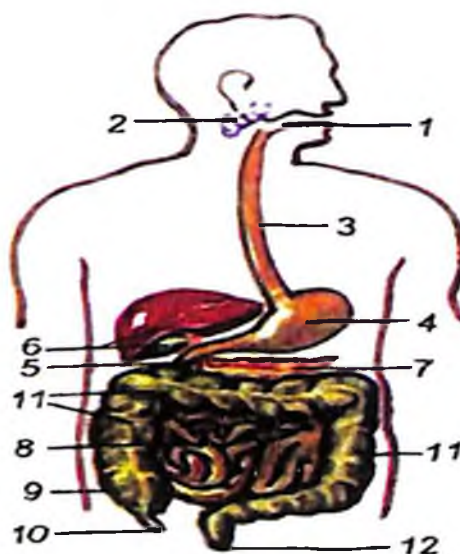
CAVITAS ORIS - OG'IZ BO'SHLIG'I

1. labium, i, n	lab	dens, dentis, m	tish
palatum, i, n	tanglay	6. dens incisivus	kesuvchi tish
2. palatum durum	qattiq tanglay	7. dens caninus	qoziq tish
3. palatum molle	yumshoq tanglay	8. dens premolaris	kichik oziq tish
4. uvula, ae, f	tilcha	9. dens molaris	katta oziq tish
5. lingua, ae, f	til	10. tonsilla, ae, f	bodomcha

alveolaris, e	alveolangan, katakli, pufakli	buccalis, e	lunjga tegishli
dentalis, e	tishga oid	infraorbitalis, e	ko'z kosasi ostiga oid
mentalis, e	engakga oid	mollis, e	yumshoq

Nota bene!

Aliis inserviando consumer – O'zgalarga nur berib, o'zim ado bo'laman.
Medicus curat, natura sanat morbus – Tabiat sog'aytiradi, vrach davolaydi.

APPARATUS DIGESTORIUS

1) pharynx, yngis, m	-tomoq, halqum	7) pancreas, atis, n	-me'da osti bezi
2) parotis, itis, f	-quloq oldi so'lak bezi	8) jejunum, i, n	-ingichka ichak
3) oesophagus, i, m	-qizilo'ngach	9) caecum, i, n	-ko'r ichak
4) gaster, tris, f	-me'da	10) processus vermiformis caeci	-ko'r ichakning chuvalsimon o'simtasi
5) duodenum, i, n	-o'n ikki barmoqli ichak	11) crossum, i, n	-yo'g'on ichak
6) hepar, atis, n	-jigar	12) rectum, i, n	-to'g'ri ichak
vesica fellea (biliaris)	-o't pufagi	anus, i, n	-orqa chiqaruv teshigi

8-DARS. ANATOMIK SO'ZLARNING MORFOLOGIK VA SINTAKTIK TUZILISHI

23-§. MURAKKAB ANATOMIK IBORALARNING TARJIMASI

Anatomik so'zlar bir, ikki, ko'p so'zlar birikmasidan iborat bo'lishi mumkin.

1. Bir so'zli anatomik so'z bitta otdan iborat:

Vertebra – umurtqa, **ligamentum** – bog'lam, **ossa** – suyaklar:

2. Ikki so'zli anatomik so'zlar ot va aniqlovchi (ot yoki sifat)dan iborat:

Vertebra thoracica – ko'krak umurtqasi.

Ligamentum latum – keng bog'lam.

Septum nasi – burunning to'sig'i.

Fundus cranii – kalla suyagining tubi.

3. Ko'p so'zli anatomik so'zlar ot va bir nechta aniqlovchilardan iborat:

Ligamentum transversum profundum – chuqur ko'ndalang bog'lam.

Vena cerebri hominis – odamning bosh miyasining venasi

Aniqlovchi so'z bir vaqtning o'zida moslashmagan va moslashgan aniqlovchi ko'rinishida bo'lishi mumkin:

Arteria transversa colli – bo'yinning ko'ndalang arteriyasi.

Bu terminda **transversa** moslashgan aniqlovchi, **colli** moslashmagan aniqlovchi hisoblanadi.

Anatomik iboralarda moslashgan aniqlovchi (sifat) aniqlanmish (ot)dan so'ng yoki iboraning oxirida turadi.

Arteria transversa colli – bo'yinning ko'ndalang arteriyasi

Arteria cerebri media – katta miyaning o'rta arteriyasi.

Anatomik iboralarni rus tiliga bosh kelishikda turgan so'zdan, so'ngra qaratqich kelishigidagi so'zni tarjima qilinadi. O'zbek tiliga qaratqich kelishigida, so'ngra bosh kelishikda turgan so'z tarjima qilinadi. Lotin tilida birinchi bosh kelishigidagi so'z tarjima qilinadi.

Nom	Gen	Nom	Tarjima
septum	nasi	osseum	burunning suyakka tegishli to'sig'i
Nom	Nom	Gen	Tarjima
vagina	fibrosa	nervi	nervning tolali qini

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1.O'zbek tiliga tarjima qiling:

1.Lobulus glandulae thyroideae. 2.Sulcus nervi petrosi. 3.Musculus obliquus oculi. 4.Vena cerebri interna. 5.Nervus cutaneus brachii. 6.Bursa ischiadica

musculi. 7.Plica mucosa nasi. 8.Nucleus nervi hypoglossi. 9.Sulcus venae cavae. 10.Arteria ligamenti uteri.

2. Lotin tiliga tarjima qiling:

1.Bo'yinning ko'ndalang nervi. 2.Tilning ko'ndalang venasi. 3.Kurakning ko'ndalang boylami. 4.Orqaning uzun qismi. 5.Bosh miyaning tashqi venasi. 6.Ko'ndalang nervning egati. 7.Nervning chuqur venasi. 8.Chap venaning burmasi. 9.Dumba muskulining xaltasi. 10.O'ng ko'zning nervi.

24-§. MURAKKAB ANATOMIK IBORALARNI TARJIMA QILISH

1. Anatomik iboralarda har doim birinchi bo'lib ot bosh kelishikda turadi. Unga taalluqli sifat bitta guruhni tashkil qilib bosh kelishikda bo'ladi. Bosh kelishikdagi guruh iborada faqat bitta bo'lishi mumkin.

2. Ikkinchi joyda turgan ot qaratqich kelishigida bo'ladi.

3. Qaratqich kelishigidagi guruh bir nechta bo'lishi mumkin. Bu terminda nechta qaratqich kelishigida turgan otga bog'liqdir.

4. Murakkab anatomik iboralar quyidagi usullar asosida tarjima qilinadi:

a) lotin tiliga birinchi bosh kelishik guruhi, so'ngra qaratqich kelishik guruhi tarjima qilinadi.

b) rus tiliga ham xuddi shunday tartibda tarjima qilinadi.

c) o'zbek tiliga birinchi qaratqich kelishik guruhi so'ngra bosh kelishik guruhi tarjima qilinadi. Har bir guruhni oxiridan boshlab tarjima qilish kerak.

Nom	Nom	Gen	gen	Gen
5	4	3	2	1
ramus	profundus	arteriae	transversae	colli
bo'yinning	ko'ndalang	arteriyasi-ning	chuqur	shoxi
plica	tunicae	mucosae	vesicae	felleae
o't	pufagining	shilliq	pardasining	burmasi

Murakkab anatomik iboralarni to'g'ri tarjima qilish uchun grammatik tahlil qilish kerak. Grammatik tahlil sxemasi har bir so'zning asosiy tuzilishini to'liq xarakteristikasini ko'rib chiqadi.

Ramus oesophageus aortae thoracicae -ko'krak qafasi aortasining qizilo'n-gach shoxi

ramus, i, m II

oesophageus, a, um I-II

aorta, ae f I

thoracicus, a, um I-II

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Tarjima qiling, grammatik tahlil qiling.

1.Plicae venae cavae sinistrae. 2.Vagina externa nervi optici. 3.Vena cerebri media profunda. 4.Fractura septi nasi. 5.Vena lobi medii. 6.Bursa ishiadica musculi glutei. 7.Vena cerebri interna. 8.Vena profunda linguae. 9.Bursa ischiadica musculi obturatorii interni. 10.Musculus transversus linguae.

2. Lotin tiliga tarjima qiling.

1.Qalqonsimon bezning qiyshiq chizig'i. 2.Burunning suyak devorchasi. 3.O'ng ko'zning qiyshiq muskuli. 4.Chap oshqozonning chuqur venasi. 5.Ko'ndalang bo'shliqning egati. 6.Bo'yinning ko'ndalang nervi. 7.Qalqonsimon bezning boylami. 8.Boshning uzun muskuli. 9.Qorinning tashqi qiyshiq muskuli. 10.G'orsimon tananing devorchasi.

3. Tarjima qiling, moslashtiring va Nom., Gen., Abl.Sing. va Plur.da turlang.

1.Ko'ndalang chambar ichak 2.Tashqi qiyshiq muskul. 3.Chap oshqozon arteriyasi. 4.Uzun ko'ndalang boylam. 5. anglayning ko'ndalang choki.

4. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1.Ligamenta columnae vertebralis. 2.Articulationes membri superioris. 3.Sinus venarum cavarum. 4.Plexus cavernosi concharum. 5.Musculi costarum longi. 6.Ossa digitorum pedis. 7.Sutura cranii. 8.Venae cerebri inferiores. 9.Ossa faciei, cranii, carpi, metacarpi, thoracis. 10.Regiones capitis, colli, thoracis, abdominis.

5. O'qing, tarjima qiling.

De humero

In humero collum anatomicum humeri et collum chirurgicum humeri videmus. Post collum anatomicum duo tubercula sunt. Humerus trochleam in externo habet. Supra trochleam fossa coronoidea et fossa olecrani jacent (sunt). Trochlea humerum cum ulna jungit. Juxta trochleam capitulum humeri humerum cum radio jungit.

duo - ikki

extremum, i, n - 1) so'ng 2) uch

est - bor.

habet - ega bo'lish

jungit - qo'shmoq

25-§. LEKSIK MINIMUM

I TURLANISHDAGI OTLAR			
bursa, ae, f	xalta	valvula, ae, f	qopqoq
vena portae	darvoza venasi	pleura, ae, f	plevra, o'pkani o'ragan parda

II TURLANISHDAGI OTLAR			
cerebellum, i, n	miyacha	nodus, i, m	tugun
thalamus, i, m	ko'ruv do'mbog'i	ostium, i, n	teshik, kirish
thymus, i, m	ayrisimon bez	cingulum, i, n	bel (belbog')
rhythmus, i, m	ritm, ohang, zarb	volvulus, i, m	ichak qopqog'i
I GURUH SIFATLARI			
cavus, a, um	bo'sh	laryngeus, a, um	hiqildoqqa oid
cutaneus, a, um	teriga oid	pharyngeus, a, um	halqumga oid
ischiadicus, a, um	quymichga oid	mastoideus, a, um	so'rg'ichsimon
magnus, a, um	katta	squamosus, a, um	tangachali
parvus, a, um	kichik	trapezoideus, a, um	trapetsiyasimon
II GURUH SIFATLARI			
auricularis, e	quloqqa oid	facialis, e	yuzga oid
parietalis, e	tepa suyakka oid	lacrimalis, e	ko'z yoshga oid
dorsalis, e	orqaga oid	muscularis, e	muskulga oid
ventralis, e	oldingi	lingualis, e	tilga oid
QIYOSIY DARAJADAGI SIFATLAR			
anterior, ius	old	major, ius	katta
posterior, ius	orqa	minor, us	kichik
inferior, ius	pastki	superior, ius	yuqori

Nota bene!

Per scientiam ad salutem aegroti - Ilm orqali kasalni sog'aytirish
Amat victoriam curam - G'alaba tirishqoqlikni yaxshi ko'radi
Veni, vidi, vici - Keldi, ko'rди, yengdi.

26 -§. LEKSIK MINIMUM

SIFATLARNING I-II TURLANISHI II QISM			
calcaneus, a, um	tovonga tegishli	grossus, a, um	yo'g'on, katta
circumflexus, a, um	aylana	heroicus, a, um	kuchli ta'sir etuvchi

felleus, a, um	o'tga oid	gastricus, a, um	oshqozonga oid
gluteus, a, um	dumbaga oid	hyoideus, a, um	til osti (suyakka)
hypoglossus, a, um	til osti (nerv)	mucosus, a, um	shilliq
lacteus, a, um	sutsimon	petrosus, a, um	toshli
tympanicus, a, um	nog'oraga tegishli	peroneus, a, um	kichik boldir suyagiga tegishli

Nota bene!

Tempus vulnera sanat – Jarohatni vaqt davolaydi.

Medice, cura te ipsum – Shifokor, muolajani o'zingdan boshla.

9-DARS

27-§. SIFAT DARAJALARI. QIYOSIY DARAJA SIFATLARINING YASALISHI VA TURLANISHI

Lotin tilida sifatlarni 3 ta darajaga ega:

Gradus positivus – oddiy daraja

Gradus comparativus – qiyosiy daraja

Gradus superlativus – orttirma daraja.

Oddiy daraja, bu – sifatlarning lug'at formasi:

longus, a, um – uzun

ruber, bra, brum – qizil

acer, acris, acre – o'tkir

simplex, icis – oddiy.

QIYOSIY DARAJA: Qiyosiy darajali sifatlarni hosil qilish uchun oddiy darajali sifatlarning negiziga Masculinum va Femininum rodlar uchun -ior suffiksini, Neutrum rod uchun -ius suffiksini qo'shish kerak.

ODDIY DARAJA	NEGIZ	SUFFIKS	QIYOSIY DARAJA
longus, a, um – uzun	long	m,f: -ior n: -ius	longior, longius – uzunroq
ruber, bra, brum – qizil	rubr		rubrior, rubrius – qizilroq
brevis, e – kalta	brev		brevior, brevis – kaltaroq
simplex, icis – oddiy	simplic		simplicior, simplicius – oddiyroq

Qiyosiy darajali sifatlar 3-turlanish otlarning qo'shimchalari bilan Masculinum va Femininum rodlarda liquor; Neutrum rodga esa corpus kabi turlanadi:

	m, f	N
Nom	longior	longius
Gen	longioris	
Nom	simplicior	simplicius
Gen	simplicioris	

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Oddiy darajali sifatlardan qiyosiy darajali sifatlar hosil qiling:

chuqur, keng, o'tkir, yumshoq, yangi, uzun, kalta, oddiy.

2. Lotin tiliga tarjima qiling va Nom., Gen., Abl. Sing. va Plurga qo'ying:

chuqurroq bo'shliq, uzunroq yuza, kaltaroq arteriya, oddiyroq bo'g'im, kengroq muskul, o'tkirroq qirra.

28-§. LEKSIK MINIMUM

I TURLANISH OTLAR			
fossa, ae, f	chuqur	fovea, ae, f	chuqurcha
membrana, ae, f	parda	palma, ae, f	kaft
planta, ae, f	oyoq kafti	plica, ae, f	burma
medulla, ae, f	miya	medulla ossium	suyak iligi
II TURLANISH OTLAR			
atrium, i n	yurak bo'lmasi	bronchus, i, m	bronx
lobus, i, m	bo'lak	thalamus, i, m	ko'ruv do'mbog'i
retinaculum, i, n	to'rcha	thymus, i, m	tolali bez
carpus, i, m	qo'l kaft oldi suyagi	lumbus, i, m	bel
metacarpus, i, m	qo'l kaft suyagi	nodulus, i, m	tuguncha
I GURUH SIFATLARI			
arteriosus, a, um	arteriyaga oid	oblongatus, a, um	uzunasiga
sanguineus, a, um	qonga oid	pyloricus, a, um	me'daning chi- qish qismiga oid
spurious, a, um	yolg'on	verus, a, um	chin

II GURUH SIFATLARI			
cerebellaris, e	miyachaga oid	generalis, e	umumiy
analıs, e	orqa chiqaruv teshigiga oid	biliaris, e	o'tga oid

Nota bene!

Dulce et decorum est, pro patri, mori – Vatan uchun jon bermoq, baxt va sharaf erur!

Ad cogitandum et agentum homo natus est – Inson fikrlash va harakat qilish uchun yaratilgan.

10-DARS

29-§. SIFAT DARAJALARI. ORTTIRMA DARAJA SIFATLARINING YASALISHI VA TURLANISHI.

Sifatlarning orttirma darajasi quyidagi yo'llar bilan yasaladi:

a) Sifatlarning ko'pgina orttirma darajalari oddiy darajali sifatlarning asosiga -issim suffiksini va 1 -guruh sifatlarning rod qo'shimchalarini qo'shish bilan hosil qilinadi.

-issim-us -Masculinum rodi uchun

-issim-a -Femininum rodi uchun

-issim-um -Neutrum rodi uchun

ODDIY DARAJA	NEGIZ	SUFFIKS	ORTTIRMA DARAJA
longus, a, um – uzun	long	-issim	longissimus, a, um – eng uzun
brevıs, e – kalta	brev		brevissimus, a, um – eng kalta
simplex, icıs – oddiy	simplic		simplicissimus, a, um, – eng oddiy

b) -er qo'shimchasi bilan tugagan sifatlarning orttirma darajasi Masculinum rod shakliga -rim suffiksi va 1-guruh sifatlarning qo'shimchalarini qo'shish bilan hosil qilinadi.

-rim-us – Masculinum rod uchun

-rim-a – Femininum rod uchun

-rim-um – Neutrum rod uchun

Oddiy daraja	Orttirma daraja
ruber, bra, brum – qizil	ruberrimus, a, um – eng qizil
acer, acris, acre – o'tkir	acerrimus, a, um – eng o'tkir

Orttirma darajali sifatlar 1-2-turlanish otlar kabi turlanadi.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Oddiy darajali sifatlardan orttirma darajali sifatlar hosil qiling.

chuqur, keng, yumshoq, qora, sog', qizil, oddiy, kalta.

2. Tarjima qiling, Nom., Gen., Abl. Sing. va Plur. da turlang.

eng chuqur bo'shliq, eng oddiy bo'g'im, eng keng muskul, eng qizil o'zak.

3. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1.Musculus longissimus dorsi. 2.Musculus longissimus cervicis. 3.Musculus longissimus thoracis. 4.Musculus longissimus capitis. 5.Os durius. 6.Substantia compactior. 7.Ligamentum latius. 8.Auditus acrior.

4. Sifatlarni barcha darajalarga qo'ying va otlar bilan moslashtiring.

chuqur (bo'shliq, asab, vena),

kalta (qovurg'a, muskul, boylam),

oddiy (bo'g'im, boldir),

qizil (o'zak, orqa miya).

5. O'qing va tarjima qiling.

Prima costa omnium costarum latissima est. Phalanges hallicis crassiores sunt quam phalanges pollices. Costa prima brevior reliques ac latior. Durieres osse dentes sunt. Omnium ossium sceleti hominis femur longissimum et crossum est. Os sacrum sceleti feminae latius et brevius est quam viri. Periodus incubationis typhi abdominalis longior est periodo typhi recurrentis periodus incubationis typhi exanthematici longissima est.

omnium – barchadan

reliquis – qolgan

vir – erkak

recurrens – qaytaladigan, qaytarma.

30-§. NOTO'G'RI DARAJALI SIFATLAR

Quyidagi sifatlarning darajalari turli asosdan hosil qilinadi, shuning uchun bunday sifatlarni noto'g'ri darajali sifatlar deyiladi.

Oddiy daraja	Qiyosiy daraja	Orttirma daraja
bonus, a, um – yaxshi	melior, melius – yaxshiroq	optimus, a, um – eng yaxshi
malus, a, um – yomon	peior, peius – yomonroq	pessimus, a, um – eng yomon

magnus, a, um – katta	major, majus – kattaroq	maximus, a, um – eng katta
parvus, a, um – kichik	minor, minus – kichikroq	minimus, a, um – eng kichik
multus, a, um – ko'p	plures, plura – ko'proq	plurimus, a, um – eng ko'p

Nota bene!

Anatomiya iboralarida barcha qiyosiy darajalar magnus, a, um va parvus, a, um so'zlaridagi oddiy daraja ma'nosida qo'llaniladi.

Musculus teres major – katta yumaloq muskul

Arteria palatina minor – tanglayga tegishli kichik arteriya

Musculus gluteus maximus, minimus – katta, kichik dumba muskuli

31-§. YETISHMAGAN DARAJALI SIFATLAR

Bir qancha sifatlarning oddiy darajasi yo'q. Bunday holatda qiyosiy daraja yetishmagan oddiy daraja kabi tarjima qilinadi.

Qiyosiy daraja	Orttirma daraja
anterior, anterieus – oldingi	-
posterior, posterius – orqadagi	postremus, a, um – eng orqadagi
superior, superius – yuqorigi	supremus, a, um – eng yuqorigi
inferior, inferius – pastki	infimus, a, um – eng pastki

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Uchala darajada tarjima qiling.

1. Yaxshi (symptom, tashxis, odam).
2. Yomon (prognoz, dori, kasallik).
3. Katta (teshik, vena, muskul).
4. Kichik (shox, kanal, do'mboq)

2. Nom., Gen., Abl. Sing. va Plur.ga qo'ying.

1. Tuber ischiadicum majus.
2. Ductus sublingualis major.
3. Dosis maxima.
4. Facies articularis inferior.

3. Nuqtalar o'rniga qo'shimchalarni qo'yib otlar bilan sifatlarni moslashtiring va tarjima qiling.

Musculus teres mai... (min...)

Canalis palatin... mai... (min...)

Cornu mai... (min...)

Foramen palatin... mai... (min...)

Ductus sublingual... mai...

Digitis minim...

Musculus glute... maxim... (minim...)

Processus articular... inferi...

Foramen longitudinal... anteri...

Ganglion cervical... superi...

Musculus longitudinal... superi... (inferi...)

Ligamentum longitudinal... anteri... (poster...)

4. Nom.Sing., Gen.Sing.ga qo'yib tarjima qiling.

1.Orqa quloqqa oid muskul. 2.Oldingi bo'g'imga oid yuza. 3.Pastki bo'g'imga oid o'simta. 4.Katta va kichik shox. 5.Yuqori bo'yinga tegishli tugun. 6.Katta quymuchga oid do'mboq. 7.Eng yuqori burunga oid chig'anoq. 8.Oldingi uzunasiga boylam. 9.Eng yuqori qovurg'alararo arteriya. 10.Oldingi tovonga oid yara.

5. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1.Venae cordis minimae. 2.Foramina venarum minimarum. 3.Ligamentum capitis fibulae anterius. 4.Tubercula anteriora vertebrarum lumbalium. 5.Bursa subtendinea muscoli bicipitis femoris inferior. 6.Vaginae synoviales muscoli obliqui superioris. 7.Ramus communicans cum nervo laryngeo inferiore.

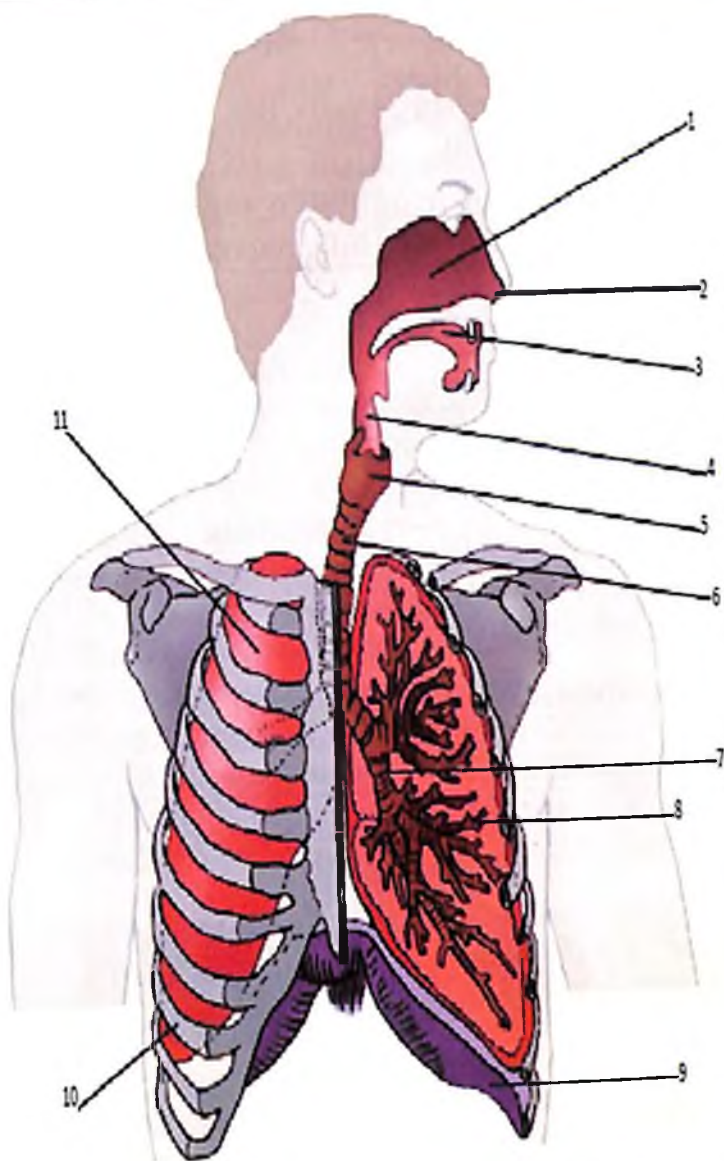
6. Lotin tiliga tarjima qiling.

1.Yuqori toshsimon bo'shliqning egati. 2.Kichik chanoqning teshigi. 3.Katta do'mboqchanning qirrasi. 4.Pastki qismning yuqorigi qirg'og'i. 5.Chanoq diafragmasining pastki fassiyasi. 6.Yuqorigi qovoqning ko'taruvchi muskuli. 7.Me'daosti bezining oldingi yuzasi. 8.Til osti suyagining katta shoxi. 9.O'ng o'pkaning yuqorigi bo'lagi. 10.Yondagi qorinchaning pastki shoxi. 11.Kalla suyagining katta orqadagi to'g'ri muskuli. 12.Chap qorinchaning orqadagi venasi.

7. Tarjima qiling.

Circulus sanguinis major circulo sanguinis minore multo longior est. Sanguis venosus per venae cavae superiorem et inferiorem in atrium dextrum cordis infunditur. In facie pelvina ossis sacri foramina sacralia anterior in fascia dorsali foramina sacralia posteriora sita sunt. Hepar est glandula corporis maxima in parte abdominis superiori sita. Omnium vasorum vasa capillario minima et superior dividuntur. Trochanter major et minor in superior parte femoris sunt. Pulmones in cavo dextro et sinistro thoracis locatio, maiorem partem cavi sinistri occupant. Habitus aegroti post operiatonem optimus est. Diagnosis cholera simplex est, sed prognosis pessima.

infunditur – quyilmoq   occupant – band qilmoq
sed – ammo

APPARATUS RESPIRATORIUS(I)

1. cavitas nasi	burun bo'shlig'i	7. bronchus, i, m	bronx, nafas yo'li
2. naris, is, f	burun teshigi	8. bronchialis, e	bronxga oid
3. cavum oris	og'iz bo'shlig'i	9. diaphragma, atis, n	ko'krak va qorin o'rtasidagi to'siq
4. pharynx, yngis, m	halqum	10. costa, ae, f	qovurg'a
5. larynx, ngis, m	hiqildoq, tomoq	11. pulmo, onis, m	o'pka
6. trachea, ae, f	kekirdak		

32-§. LEKSIK MINIMUM

colica, ae, f	qorinda bexosdan og'riq paydo bo'lishi	varix, icis, m,f	venaga tegishli tugun, venaning kengayishi
oedema, atis, n	shish	hernia, ae, f	churuk, churra
icterus, i, m	sariq kasallik	inflammatio, onis, f	yallig'lanish
infarctus, us, m	qon bilan taminlanishi to'xtashi natijasida o'lgan to'qima sohasi	ileus, i, m	ichak tutulishi, ichak harakatlarining hajmi
valvulus, i, m	ichakning darvoza orqasi	paralysis, is, f	falaj (shol)
paresis, is, f	parez (yengil chala falaj)	eczema, atis, n	yuqmaydigan teri kasalligi
prolapsus, us, m	tushurish, yoqish	spasmus, i, m	pay tortish, talvasa
coma, atis, n	xushsizlik holati	pneumonia, ae, f	o'pka yallig'lanishi

Nota bene!

Salus populi -suprema lex – Xalq farovonligi oliy qonun.

Usus optimus magister est – Tajriba eng yaxshi o'qituvchidir.

11-DARS

33 -§. III TURLANISH OTLARI HAQIDA UMUMIY MA'LUMOT

III turlanishga barcha uchala rodada qaratqich kelishik birlikda -is qo'shimchasi bilan tugaydigan otlar kiradi. Bosh kelishik birlikda III turlanishdagi otlar turli qo'shimchalarga ega bo'ladi.

III turlanishdagi otlar teng murakkab va noteng murakkab bo'ladi. Teng murakkab so'zlar deb bosh va qaratqich kelishikda teng, bir xil bo'g'inga ega bo'lgan so'zlarga aytiladi.

Nom.Sing.: cos-ta nerv-us au-ris ge-nu fo-mes ca-na-lis

Gen.Sing.: cos-tae ner-vi au-ris ge-nus fo-mis ca-na-lis

Noteng murakkab otlar qaratqich kelishik birlikda, bosh kelishik birlikdagi

otlarga nisbatan bir bo'g'in ko'p bo'ladi.

Nom.Sing.: mar-go ca-put ra-dix 2 bo'g'in

Gen.Sing.: mar-gi-nis ca-pi-tis ra-di cis 3 bo'g'in

III turlanishda ko'pincha otlarning asosi bosh kelishikning asosiga to'g'ri kelmaydi. III turlanishdagi otlarning asosini qaratqich kelishik birlikda -is qo'shimchasini olib tashlash yo'li bilan aniqlanadi.

Nom.Sing.	Gen.Sing.	Asosi
phalanx	phalang-is	phalang
caput	capit-is	capit
articulatio	articulation-is	articulation

Turlanishda so'zlarning asosiga kelishik qo'shimchalari qo'shiladi.

Barcha III turlanish otlar 3 tipga bo'linadi: undosh, unli, aralash tiplarga.

Undosh tipga o'zagi bitta undosh bilan tugagan va teng bo'g'inga ega bo'lma-gan otlar kiradi. Masalan: pulmo, onis, m – o'pka, caput, itis, n – bosh.

Unli tipga Nominativus Singularis da -e, -al, -ar qo'shimchalari bilan tugagan Neutrum roddagi otlar kiradi. Masalan: animal, alis, n – hayvon, rete, is, n – to'r, exemplar, aris, n – nusxa.

Aralash tipga unli va undosh tiplarga xos 2 xil otlar kiradi:

a) Nominativus Singularis.da -is yoki -es qo'shimchasini oluvchi teng bo'g'in-li otlar: Masalan: auris, is, f – quloq, fomes, is, f – ochlik.

b) Asosi 2 yoki 3 ta undosh bilan tugagan noteng bo'g'inga ega bo'lgan otlar kiradi. Masalan: cor, cordis, n – yurak, venter, tris, m – qorin, pars, partis, f – qism.

34 -§. III TURLANISH MASCULINUM RODDAGI OTLAR

Otlarning rodi bosh kelishik birlikdagi qo'shimchasi bilan aniqlanadi. Mas-culinum roddagi otlar Nominativus Singularis.da quyidagi qo'shimchalar bilan xarakterlanadi:

-o, -or, -os, -er, -es, -ex.

Ular Genetivusda quyidagi qo'shimchalarni olishini eslab qoling.

Nom	Gen	Misollar	Tarjima
-o	-inis	homo, hominis, m	odam
-o	-onis	pulmo, pulmonis, m	o'pka
-or	-oris	flexor, flexoris, m	bukuvchi
-os	-oris	flos, floris, m	gul
-er	-eris	trochanter, trochanteris, m	ko'st
-er	-ris	venter, ventris, m	qorin

-es	-etis	paries, parietis, m	devor
-es	-edis	pes, pedis, m	oyoq (tovon)
-ex	-icis	apex, apicis, m	cho'qqi

2 so'z istisno tarzda Femininum rodiga mansubdir:

gaster, gastris, f – oshqozon
 mater, matris, f – miya pardasi
 pia mater – yumshoq miya pardasi
 dura mater – qattiq miya pardasi.

Quyidagi so'zlar istisno tarzda Neutrum rodiga kiradi:

cor, cordis, n	yurak	os, ossis, n	suyak
os, oris, n	og'iz	piper, piperis, n	murch
tuber, tubercis, n	do'mboq		

Turlanish namunasi

Casus	Sing.	Plur.
Nom	liquor	liquor-es
Gen	liquor-is	liquor-um
Dat	liquor-i	liquor-ibus
Acc	liquor-em	liquor-es
Abl	liquor-e	liquor-ibus

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi otlarning negizini toping, tarjima qiling.

flos, floris, m; pes, pedis, m; iecur, oris, n; sanguis, inis, m; venter, ventris, m; cortex, icis, m; os, ossis, n; cartilago, inis, f; dens, dentis, m; cor, cordis, n; foramen, inis, n.

2. Quyidagi otarning qaratqich kelishigini hosil qiling va asosini aniqlang, tarjima qiling.

extensor, pollex, stapes, sapo, carbo, depressor, hallex, levator, sphincter, abductor, adductor, margo, vertex, index, tendo, masseter, mas, rubor, calor, dolor, herpes.

3. Otlar bilan sifatlarni moslashtiring va tarjima qiling.

1. homo san...	9. pulmo dext... et sinist...
2. cor san...	10. dur... et pi... mater
3. gaster san...	11. paries membranace... extern...
4. os palatin...	12. pes sinist... et dext...

5. tuber ischiadic... 13. cortex sicc...
 6. homo aegrot... 14. piper nigr...
 7. cor aegrot... 15. flos alb...
 8. gaster aegrot... 16. os temporal...
 17. tumor malign... et benign...

4. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Musculus depressor anguli oris. 2. Musculus levator scapulae. 3. Musculus depressor flexor pollicis. 4. Vagina fibrosa digiti pedis. 5. Musculi levatores costarum longi. 6. Incisura cardiaca pulmonis dextri. 7. Musculus extensor digitorum. 8. Vena lobi medii pulmonis dextri. 9. Vagina tendinis musculi extensoris. 10. Pollices longi. 11. Vagina tendinum musculi extensoris digitorum pedis. 12. Vena cordis parva.

5. Tarjima qiling va moslashtiring, Nom.Sing. va Plur., Gen.Sing. va Plur. da turlang.

1. Sog'lom odam. 2. Pardali devor. 3. O'ng o'pka. 4. O'ng oyoq panjasi. 5. Bukuvchi muskul. 6. Uzun suyak. 7. Katta og'iz. 8. Kasal oshqozon.

6. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. Yurakning uchining kesmasi. 2. O'ng o'pkaning uchi. 3. Barmoqlarning bukuvchi muskuli. 4. Og'iz bo'shlig'ining shilliq pardasi. 5. Barmoqning chuqur bukuvchi muskuli. 6. Me'daning devori. 7. Qalqonsimon bezning ko'taruvchi muskuli. 8. O'ng o'pka. 9. Chap oyoq. 10. Uzun suyak. 11. Yurak va o'pkalarning kasalliklari.

7. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. O'ng va chap oyoq. 2. O'ng va chap do'mboq. 3. Sog'lom oshqozon. 4. Kasal yurak. 5. Katta va kichik muskul. 6. Sog'lom odam. 7. Kasal o'pka. 8. Tanglay suyagi. 9. Qattiq miya pardasi. 10. Quymich do'mbog'i.

Note bene!

Tarjimada "miya pardasi" sifati iborada birinchi bo'lib qo'yiladi:

pia mater – yumshoq miya pardasi
 dura mater – qattiq miya pardasi

8. O'qing va tarjim qiling.

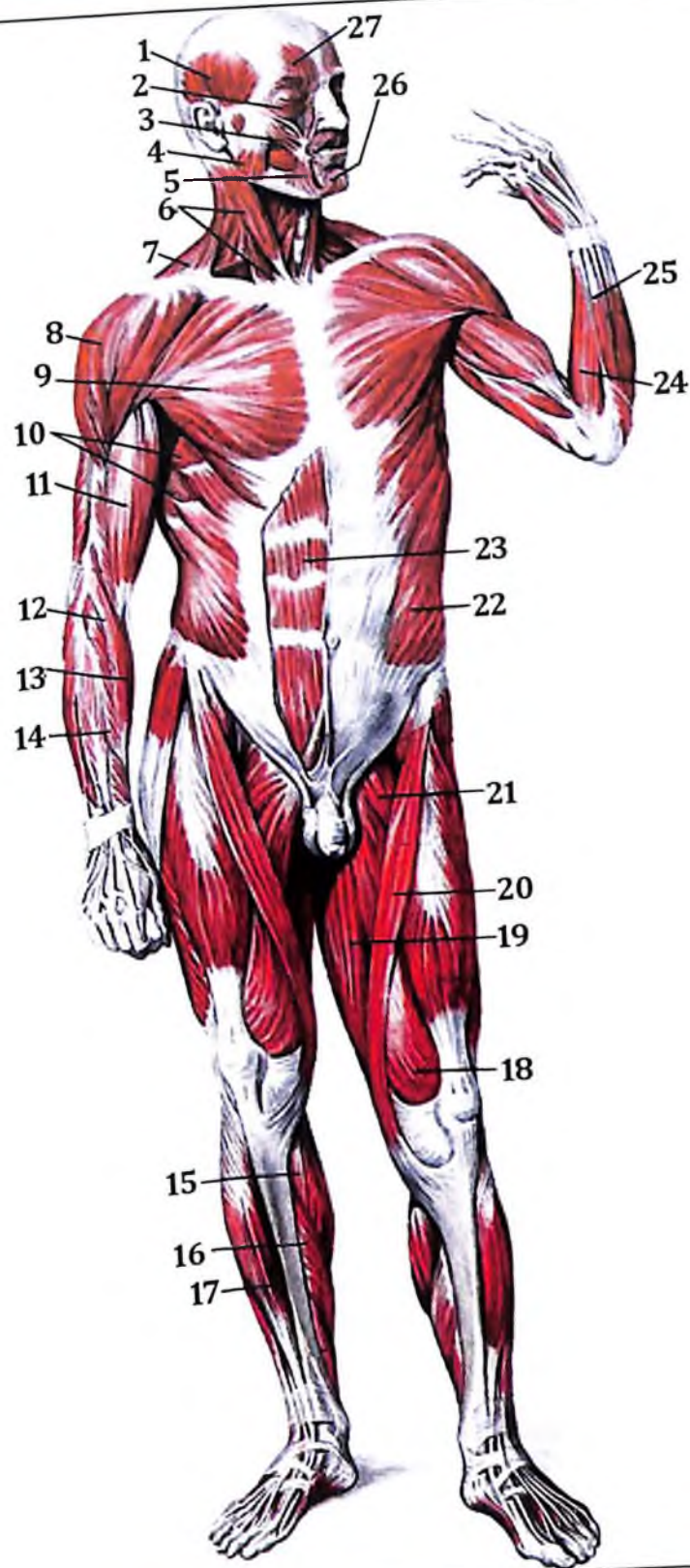
Maxilla os par est. Maxillae corpora et quattuor processibus constat. Corpus maxillae sinum maxillarem habet. Sinus maxillaris foramen pyramidis cum apice habet. In regione apicis parietis sinus maxillaris crassi sunt, parietes ceteri sinus tenues sunt. Sinus maxillaris foramen latum seu hiatum maxillarem habet.

crassus, a, um	yo'g'on	tenuis, e	yupqa
quattuor	to'rt	ceteri	boshqa

MUSCULI

1. m. temporalis	chakka muskuli
2. m. orbicularis oculi	ko'zning aylana muskuli
3. m. zygomaticus major	yanoq katta muskuli
4. m. masseter	chaynov muskuli
5. m. depressor anguli oris	og'iz burchagining tushyruvchi muskuli
6. m. sternocleidomastoideus	to'sh-o'mrov-so'rg'chsimon muskuli
7. m. trapezius	trapetsiyasimon muskuli
8. m. deltoideus	deltasimon muskuli
9. m. pectoralis major	ko'krakning katta muskuli
10. mm. serrati anteriores	oldingi tishli mushaklar
11. m. biceps brachii	yelkaning ikki boshli muskuli
12. m. brachioradialis	yelka-bilak muskuli
13. m. flexor carpi	kaftni bukuvchi muskuli
14. m. extensor brevis	kalta yozuvch muskul
15. m. gastrocnemius	boldir muskuli
16. m. soleus	kambalasion muskul
17. m. tibialis anterior	katta boldir suyagining oldingi muskuli
18. m. vastus medialis	ichki serbar muskul
19. m. gracilis	nozik muskul
20. m. sartorius	mashinachilar muskuli
21. m. pectineus	taroqsimon muskul
22. m. obliquus externus abdominis	qorinning tashqi qiyshiq muskul
23. m. rectus abdominis	qorinning to'g'ri muskul
24. m. flexor carpi ulnaris	kaftni tirsak tomon bukuvchi muskul
25. m. extensor carpi ulnaris	panjani yozuvchi tirsak muskul
26. m. mentalis	iyak muskuli
27. venter frontalis	peshona qorinchasi

35 -§. LEKSIK MINIMUM

Quyidagi mushaklarni va ularning funksiyalarini esda saqlang:

m. abductor (oris, m)	-uzoqlashtiruvchi muskul
m. adductor (oris, m)	-yaqinlashtiruvchi muskul
m. depressor (oris, m)	-pastga tushuvchi muskul
m. extensor (oris, m)	-yozuvchi muskul
m. flexor (oris, m)	-bukuvchi muskul
m. levator (oris, m)	-ko'taruvchi muskul
m. masseter (eris, m)	-chaynov muskuli
m. rotator (oris, m)	-aylantiruvchi muskul
m. sphincter (oris, m)	-qisuvchi muskul
m. constrictor (oris, m)	-qisuvchi muskul

Nota bene!

Amor tussique non celatur – Sevgi va yo'talni yashirib bo'lmaydi.
Si vera narretis, non opus sit testibus – Agar haqiqatni gapirsangiz, guvo-
 hga hojat yo'q.

12-DARS

36 -§. III TURLANISH FEMININUM RODDAGI OTLAR

Nominativus Singularis da Femininum roddagi otlar quyidagi qo'shimcha-
 lar bilan xarakterlanadi: -as, -is, -es, -do, -go, -io, -s, -x

Ular Genetivusda quyidagi qo'shimchalarni olishini eslab qoling.

Nom.	Gen.	Misollar	Tarjima
-as	-atis	tuberositas, tuberositatis, f	g'adir-budir
-s	-tis	pars, partis, f	qism
-is	-idis	iris, iridis, f	oq yoy parda
-is	-is	auris, auris, f	quloq
-es	-is	fomes, fomis, f	ochlik
-x	-cis	radix, radices, f	ildiz
-x	-gis	phalanx, phalangis, f	barmoq suyagi
-do	-inis	longitudo, longitudinis, f	uzunlik

-go	-inis	cartilago, cartilaginis, f	tog'ay
-io	-onis	articulatio, articulationis, f	bo'g'im

Istisno tarzida Masculinum rodiga taalluqli so'zlar:

canalis, is, m – kanal
 dens, dentis, m – tish
 margo, marginis, m – qirg'oq, chet
 pulvis, pulveris, m – kukun
 sanguis, sanguinis, m – qon
 tendo, tendinis, m – pay.

Istisno tarzda Neutrum rodiga ikki ta so'z taalluqli:

pancreas, pancreatis, n – me'daosti bezi
 vas, vasis, n – tomir.

Turlanish namunasi

Casus	Sing.	Plur.
Nom	cartilago	cartilagin-es
Gen	cartilagin-is	cartilagin-um
Dat	cartilagin-i	cartilagin-ibis
Acc	cartilagin-em	cartilagin-es
Abl	cartilagin-e	cartilagin-ibus

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi otlarni qaratqich kelshikda turlang va asosini toping.

extremitas, articulatio, cervix, larynx, mucilago, pix, injectio, pelvis, curatio, auscultatio, palpato, dilacatio, commotio, dosis, basis, narcosis, paralysis, pharynx, cavitas, meninx, frons, mens.

2. Sifatlarni otlar bilan moslashtiring va tarjima qiling.

1. articulatio composit...	9. sanguis venos...
2. auris medi...	10. canalis optic...
3. dens san..., aegrot...	11. margo zygomatic...
4. cartilago thyroide...	12. pancreas accessori...
5. radix long...	13. tuberositas deltoide...
6. vas lymphatic...	14. dens incisiv...
7. tendo calcane...	15. regio olfactori...
8. pars petros...	16. phalanx medi...

3. Nom., Gen., Abl., Sing. et Plur.da moslashtiring va turlang.

1. Qalqonsimon tog'ay.	4. Katta g'adir-budir.

2. Murakkab bo'g'im. 5. Yuqori qirg'oq.
3. Uzun ildiz. 6. Oldingi tovonga oid soha.

4. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. Hiqildoqning tog'ayi. 2. Yurakning kanali. 3. Quloqning chig'anog'i. 4. Oyoq panjasining bo'g'imi. 5. Oyoq bosh barmog'ining suyagi. 6. Tishning ildizining uchi. 7. Tosh qismining uchi. 8. Quloqning pardasining devori. 9. Tishning (me'daning, quloqning) kasalligi. 10. O'pkani (tish ildizini, me'daosti bezini) davolash. 11. Bo'g'imning boylami. 12. Tishning bo'shlig'i. 13. Falanganing tana-si. 14. O'pkaning qirg'og'i. 15. Tishning ildizining kanali.

5. O'qing, grammatik tahlil qiling va tarjima qiling.

1. Regio brachii posterior. 2. Regio olfactoria tunicae mucosae nasi. 3. Bursa subcutanea tuberositatis tibiae. 4. Phalanges digitorum pedis. 5. Apex radices dentis. 6. Linea obliqua cartilaginis thyroideae. 7. Basis cranii externa. 8. Apex partis petrosae. 9. Pars septi nasi.

6. Lotin tiliga tarjima qiling va moslashtiring.

1. Tangasimon qism. 2. Limfaga tegishli tomir. 3. Qo'shimcha tog'ay. 4. Qo'shimcha me'daosti bezi. 5. O'ng bo'g'im. 6. Kasal quloq. 7. Sog' tish. 8. Vena qoni. 9. Ko'rish kanali. 10. Deltasimon g'adir-budir. 11. Keng yonoq. 12. Yonoq sohasi. 13. Tovon payi. 14. Tashqi asos.

7. O'qing, tarjima qiling.

In articulatione genus ligamentum transversum genus et ligamenta cruciata genus sunt. Bursa articularis articulationis genus recessum format. In altere posteriore bursae articularis genus articulationis ligamentum popliteum obliquum et ligamentum popliteum arcuatum sunt.

recessus - chuqurlik alter - ikkinchi
cruciatus - xochsimon

37 -§. LEKSIK MINIMUM

III TURLANISH FEMININUM RODIDAGI OTLAR

basis, is, f	asos	diagnosis, is, f	tashxis, aniqlash
cavitas, atis, f	bo'shliq	dosis, is, f	miqdor
curatio, ionis, f	davolash	iniectio, onis, f	ukol qilish, quyish
cutis, is, f	teri	larynx, ngis, f (yunon)	hiqildoq
pertus, is, f	ko'k yo'tal	pharynx, ngis, f (yunon)	halqum, yutqich

prognosis, is, f	oldindan bilish	regio, onis, f	soha
transfusio, onis, f	quyish	tuberculosis, is, f	sil kasalligi
tussis, is, f	yo'tal	cervix, icis, f	bo'yin (bachadon, siydik pufagi, tish)
necrosis, is, f	tirik organizmning biror qismining o'lishi		

Nota bene!

Pigritia -mater vitiorum – Dangasalik kamchiliklarning onasi.
Dum spiro, spera – So'nggi nafasimgacha umid qilaman.

13-DARS

38-§. III TURLANISHDAGI NEUTRUM RODIDAGI OTLAR.

Nominativus Singulris da III turlanishdagi Neutrum roddagi otlar quyidagi qo'shimchalar bilan ifodalanadi: -al, -ar, -en, -e, -ma, -ur, -us, -ut.

Ular Genetivusda quyidagi qo'shimchalarni olishini eslab qoling.

Nom.	Gen.	Misollar	Tarjima
-en	-inis	foramen, foraminis, n	teshik
-ur	-oris	femur, femoris, n	son suyagi
-ur	-uris	guttur, gutturi, n	kekirdak, tamoq
-us	-oris	corpus, corporis, n	tana
-us	-eris	ulcus, ulceris, n	yara
-us	-uris	crus, cruris, n	oyoqcha
-ut	-itis	caput, capitis, n	bosh
-e	-is	rete, retis, n	to'r
-ma	-atis	diaphragma, diaphragmatis, n	diafragma (ko'krak-qorin o'rtasidagi parda)
-al	-alis	animal, animalis, n	hayvon
-ar	-aris	calcar, calcaris, n	pix

Istisno tariqasida Masculinum rodiga taalluqli otlar:

aden, adenis, m -bez   lien, lienis, m -taloq
 ren, renis, m -buyrak   splen, splenis, m -taloq

Turlanish namunasi

Casus	Sing.	Plur.
Nom	foramen	foramin-a
Gen	foramin-is	foramin-um
Dat	foramin-i	foramin-ibis
Acc	foramen	foramin-a
Abl	foramin-e	foramin-ibus

Unli tipdagi otlarning turlanish namunasi

Casus	Sing.	Plur.
Nom	animal	animal-ia
Gen	animal-is	animal-ium
Dat	animal-i	animal-ibis
Acc	animal	animal-ia
Abl	animal-i	animal-ibus

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi otlarni qaratqich kelishigiga qo'ying va asoslarini aniqlang:

abdomen, iecur, sulfur, pectus, ulcus, pus, secale, trauma, rhizoma, occiput, zygoma, exemplar, gramma, semen, vulnus, asthma, viscus, symptoma, tempus, calcar, genu.

2. Otlar bilan sifatlarni moslashtiring va tarjima qiling.

1.Os intermedi... 2.Pars intermedi... 3.Foramen nutriti... 4.Canalis nutriti... 5.Rete venos... 6.Ren dext... 7.Crus membranace... 8.Paries membranace... 9.Femur dextr... 10.Corpus adipos... 11.Capsula adipos... 12.Lien accessori... 13.Cartilago accessori... 14.Caput long... 15.Foramen rotund... 16.Corpus cavernos...

3. Lotin tiliga tarjima qiling, moslashtiring va kelishiklarda turlang.

1.Oziqlantiruvchi teshik. 2.Pardali oyoqcha. 3.O'ng son suyagi. 4.Qo'shimcha taloq. 5.Katta va kichik boshcha. 6.G'orsimon tana.

4. Lotin tiliga tarjima qiling.

1.Me'daosti bezi. 2.Buyrakning yog'li kapsulasi. 3.Boshning uzun muskuli. 4.Qorinning to'g'ri muskuli. 5.Son suyagining chuqur arteriyasi. 6.Jigarning o'ng bo'lagi. 7.Kallaning teshigi. 8.Son suyagining bo'yinchasi. 9.Oyoqchanning fassiyasi. 10.Jigarning qirg'og'i. 11.Qorinning bo'shlig'i. 12.Me'daning yarasi. 13.Qorinning oq chizig'i.

5. Otlar bilan sifatlarni moslashtiring va tarjima qiling.

1.Tanglay teshigi. 2.O'ng oyoqcha. 3.Nerv tizimi. 4.Chap yon. 5.Venaga tegishli to'r. 6.Yo'g'li tana. 7.Aylana tana. 8.Qo'shimcha taloq. 9.Qavariq tana.

6. O'qing, grammatik tahlil qiling va tarjima qiling.

1.Musculus obliquus externus abdominis. 2.Septum corporum cavernosorum. 3.Nervus interosseus cruris. 4.Foramen caecum linguae. 5.Sulcus cruris cerebri. 6.Fascia diaphragmatis pelvis. 7.Sulcus venae cavae hepatis. 8.Ligamentum capitis femoris. 9.Caput pancreatis. 10.Fovea capitis femoris. 11.Incisure apicis cordis. 12.Partes corporis humani. 13.Corpus adiposum. 14.Musculus longus capitis. 15.Nuclei corporis geniculate lateralis. 16.Facies articularis capitis fibulae.

7. O'qing va tarjima qiling.

In cranio duae species ossium sunt: ossa paria et ossa imparia. Example causa, os parietale os par est, os frontale impar est. Os frontali in parte anteriore situm est. Os frontale squama frontali, partibus orbitalibus et parte nasali constat. Squama ossis faciem frontalem et faciem temporalem habet. Linea temporalis faciem frontalem a facie temporalem separate. In squama ossis frontalis arcus superciliaris et processus zygomaticus sunt. In facie inferiore partis orbitalis processum lacrimalem. In parte nasali sinus frontalis est. Septum sinuum frontalem dividit.

species – ko'rinish, tus, rang
sutum est – joylanish

exempli causa – misol
dividit – bo'lish, taqsimlanish

39 -§. LEKSIK MINIMUM

III TURLANISHDAGI NEUTRUM RODIDAGI OTLAR:

abdomen, inis, n	qorin	asthma, atis, n	bo'g'ma kasallik
chiasma, atis, n	kesishma	hepar, atis, n	jigar
latus, eris, n	yon	occiput, itis, n	ensa
oedema, atis, n	shish	pectus, oris, n	ko'krak
symptoma, atis, n	belgi	trauma, atis, n	shikast
ulcus, eris, n	yara	viscus, eris, n	ichki organlar
vulnus, eris, n	jarohat		

Nota bene!

Mens sana in corpore sano – Sog'lom tanda sog' aql.
Finis coronat opus – Ishning oxiri xayrli bo'lsin.

40 -§. III TURLANISH OTLARINING XUSUSIYATLARI

1. III turlanishdagi otlarning negizlari 2 yoki 3 undosh bilan tugasa bunday so'zlar 1 ta xususiyatga ega. Ya'ni, Gen.Plur.da -ium qo'shimchasi bilan turlanadi.

dens, dentis, m – tish   Gen.Plur.: dentium

2. III turlanish Nominativus Singularisda -es, -is qo'shimchasi bilan tugaydigan, teng bo'g'inli lotin so'zlari 1 ta xususiyatga ega. Ya'ni, Gen.Plur.da -ium qo'shimchasi bilan turlanadi.

canalis, is, m – kanal   Gen.Plur.: canalium

3. III turlanishdagi -e, -al, -ar qo'shimchalari bilan tugaydigan unli tipdagi lotin so'zlari 4 ta xususiyatga ega.

animal, alis, n – hayvon   rete, -is, n – to'r

Abl.Sing.: -i	Abl.Sing.	animali	Abl.Sing.	reti
Nom.Plur.: -ia	Nom.Plur.	animalia	Nom.Plur.	retia
Gen.Plur.: -ium	Gen.Plur.	animalium	Gen.Plur.	retium
Acc.Plur.: -ia	Acc.Plur.	animalia	Acc.Plur.	retia

4. III turlanish Nominativus Singularisda -is bilan tugaydigan Femininum rodidagi yunoncha so'zlar 2 ta xususiyatga ega.

Dosis, is, f – miqdor, doza

- 1) Abl.Sing. -i   dosi
- 2) Gen.Plur. -ium   dosium

5. vas, vasis, n – tomir so'zi 2 ta xususiyatga ega.

Singularis III tur		Pluaris II- tur	
Nom.Sing.	vas	Nom.Plur.	vasa
Gen.Sing.	vasis	Gen.Plur.	vasorum
Abl.Sing.	vase	Abl.Plur.	vasis

6. zygoma, matis, n – yonoq so'zi 1 ta xususiyatga ega.

Abl.Plur. -is   zygomatis

14-DARS

41-§. IV-V TURLANISHDAGI OTLAR

1. IV turlanishga qaratqich kelishigi birlikda -us qo'shimchasiga ega bo'lgan Masculinum va Neutrum rodlaridagi otlar kiradi. Bosh kelishik birlikda Masculinum rod uchun -us, Neutrum rod uchun -u qo'shimchasiga ega bo'ladi.

arcus, us, m – yoy

processus, us, m – o'simta

cornu, us, n – shox

genu, us, n – tizza.

Istisno tarzida quyidagi so'zlar Femininum rodga taalluqli:

manus, us, f – qo'l panjasi;

Quercus, us, f – dub, eman.

Turlanish namunasi

Son	Singularis		Pluralis	
	Masculinum	Neutrum	Masculinum	Neutrum
Nom.	processus	cornu	processus	cornua
Gen.	processus	cornus	processuum	cornuum
Dat.	processu	cornu	processibus	cornibus
Acc.	processum	cornu	processus	cornua
Abl.	processu	cornu	processibus	cornibus

Arcus, us, m -yoy, Quercus, us, f -dub, eman -Dat. va Abl. Plur.da -ubus qo'shimchasiga ega bo'ladi.

Nota bene!

II, III, IV turlanish otlarda -us qo'shimchasi uchraydi. Ularning turlarini qaratqich kelishik birlikdagi qo'shimchalari orqali aniqlanadi. Shuning uchun so'zlarning lug'at formasini xatosiz yodlash kerak.

2. V turlanishga Genetivus Singularis.da -ei, Nominativus Singularis.da -es qo'shimchasiga ega bo'lgan Femininum roddagi otlar kiradi:

facies, ei, f – yuza, bet

superficies, ei, f – yuza

Turlanish namunasi:

Kelishik\ Son	Sing	Plur
Nom	facies	facies
Gen	faciei	facierum
Acc	faciem	facies
Abl	facie	faciebus

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Tarjima qiling va Nom., Gen., Abl. Sing. va Plur.da turlang.

1.Venaga tegishli yoy. 2.Til ostiga tegishli oqim. 3.O'ng tizza. 4.Yon shox.
5.Dumga tegishli shox.

2. Lotin tiliga tarjima qiling.

1.O'ng, chap tizza. 2.Qovurg'a yoyi. 3.Bel chigali. 4.Medial yoy. 5.Qinning ve-
naga oid chigali. 6.Tashqi eshituv yo'li. 7.Dumg'azaning shoxi. 8. Dum shoxi.
9.Umumiy jigar oqimi. 10.Yuqori bo'g'im o'simtasi. 11.Pastki toshli bo'shliq.

3. Otlarning qaysi turlanishida ekanini aniqlang.

auditus, us m – eshituv

incus, udis, f – sandom

visus, us, m – ko'rish

senex, icis, f – qarilik

nasus, i, m – burun

pectus, oris, n – ko'krak

oesophagus, i, m – qizilo'ngach

ulcus, eris, n – yara

processus, us, m – o'simta

viscus, eris, n – ichki a'zo

4. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1.Articulationes manus. 2.Arcus pedis longitudinalis. 3.Ligamentum trans-
versum genus. 4.Sinus durae matris. 5.Rete articulare genus. 6.Meatus arcus
nasi. 7.Sulcus sinus transversi. 8.Arcus venosus dorsalis pedis. 9.Rete venosum
dorsale manus. 10.Nervus meatus acustici externi. 11.Fundus meatus acustici
interni. 12.Ramus communicans cum plexu tumpanico. 13.Plexus venosus ca-
nalis hypoglossi. 14.Arcus tendineus fasciae pelvis. 15.Lamina lateralis proces-
sus pterygoidei.

5. Lotin tiliga tarjima qiling.

Shoxning uchi, burunning yo'li, umurtqaning yoyi, oyoq kaft oldi bo'shlig'i,
oyoq kaft oldi bo'shlig'ining xaltasi, tizzaning boylamlari, jigarning yorilishi,
ko'z kosasining kirishi, yurakning urishi, chap tizzaning bo'g'imi, til osti suya-
gining shoxi, oyoq panjasining bo'ylama yoyi, tosh bo'shlig'ining egati.

6. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1.Facies articularis capitis fibulae. 2.Facies articularis tuberculi costae. 3.Fa-
cies anterior partis petrosae. 4.Facies articularis thyroidea. 5.Arteria transver-

sa faciei. 6.Vena faciei profunda. 7.Facies articularis calcanea anterior.

7. Tarjima qiling va moslashtiring.

1.Tovonga tegishli (bo'g'im, qirg'oq, yuza). 2.Bo'g'imga oid (tashqi, o'ng, yuqori) o'simta. 3.Yon (dumg'azaga oid, dumga oid, pastki) shox. 4.Toshli (ponasimon, o'qsimon, yuqori) bo'shliq. 5.Eshituv (ichki, yondagi) yo'li. 6.O'ng (til ostiga oid) oqim.

8. Sifatlarni tarjima qiling va ularni processus oti bilan moslashtiring:

yonoqqa tegishli, katakli, ko'z kosasiga tegishli, pardasimon, chetli (qirg'oqli), chakkaga tegishli, tanglayga tegishli.

9. Lotin tiliga tarjima qiling.

1.O'tkir chirish. 2.Yuzning jarohati. 3.Yuzning suyaklari. 4.Yondagi yuzalar. 5.Tishlarning surunkali chirishi. 6.Ko'krak yig'masi. 7.Qo'tir va quturish kasalligi.

10. O'qing va tarjima qiling.

Manus faciem dorsalem et faciem volarem habet. In vertebrais varios processus observamus: processus spinosus, articularis, transversus. Atlas duo arcus habet: arcum anteriorem et arcum posteriorem. In cavo nasi tres meatus distingimus: meatum superiorem, medium, inferiorem. In ossibus cranii varii sinus sunt: sinus frontalis, sphenoidalis, maxillaris. Processus zygomaticus cum osse zygomatico. Ex processibus maxillae processus frontalis cum parte nasali ossis frontalis coniungitur. Sinus maxillaris foramen latum seu hiatum maxillarum habet. Corpus maxillae sinum maxillarum habet. Sinus maxillaris formam pyramidis cum apice habet.

observamus – biz kutamiz

coniungitur – qo'shish

42-§. LEKSIK MINIMUM

IV TURLANISH OTLAR			
abscessus, us, m	yorilish, yara, chipqon	aditus, us, m	kirish
auditus, us, m	eshitish	casus, us, m	voqea, hodisa
exitus, us, m	natija	habitus, us, m	tashqi ko'rinish
hiatus, us, m	yoriq, teshik	istus, us, m	itarish, turtish
pulsus, us, m	puls, tomir urishi	status, us, m	holat
usus, us, m	qo'llash	visus, us, m	ko'rish
collapsus, us, m	yurakning o'tkir yetishmovchiligi		
V TURLANISH OTLAR			
caries, ei, f	chirish	rabies, ei, f	quturish

scabies, ei, f	qichima	species, ei, f	yig'ma, to'plam
superficies, ei, f	yuza	dies, ei, f	kun

Nota bene!

Ubi concordia, ibi victoria – Hamjihatlik bor joyda g'alaba bo'ladi.
Multum vinum bibere, non diu vivere – Ichkilikni ko'p ichgan ko'p yashamaydi.

43-§. I-V TURLANISHDAGI OTLAR VA I-II GURUH SIFATLARINING BOSH KELISHIK KO'PLIK (NOMINATIVUS PLURALIS) SHAKLINI YASASH.

Anatomik atamalar qismida biz organlar va tana qismlarining nomlarini bosh kelishik birlikda yasalishini o'rganib oldik, lekin amaliy anatomiyada bosh kelishik ko'plik ham qo'llanadi.

I. Jadval yordamida otlarning bosh kelishik ko'plik, turlanish va rodlarda o'zgarishlarini kuzating:

Rod Turlanish	M	F	N
I		-ae	
II	-i		-a
III	-es		-a, -ia (-e, -al, -r qo'shimchali otlar)
IV	-us		-ua
V		-es	

Berilgan misollarni tahlil qiling:

Lug'at shakli	Turlanish	Negiz	Nominativus Pluralis
vertebra, ae, f	I	vertebr-	vertebrae
sulcus, i, m	II	sulc-	sulci
ligamentum, i, n	II	ligament-	ligamenta
dens, dentis, m	III	dent-	dentes
cartilago, inis, f	III	cartilagin-	cartilagines
foramen, inis, n	III	foramin-	foramina
processus, us, m	IV	process-	processus
genu, us, n	IV	gen-	genua
facies, ei, f	V	faci-	facies

II. Jadval yordamida otlarning bosh kelishik ko'plik shaklining yasashiga diqqat qiling.

Otlarning bosh kelishik ko'plik shaklini yasash uchun quyidagi amallar bajariladi:

1. Otning lug'at shakli olinadi.
2. Turlanishi aniqlanadi.
3. Negizi ajratiladi.
4. Negiziga bosh kelishik ko'plik qo'shimchasi qo'shiladi.

III. Jadval yordamida sifatlarning bosh kelishik ko'plik qo'shimchalarining rodlarda, guruhlarda va qiyosiy darajada o'zgarishini kuzating:

Rod	Birinchi guruh (I-II turlanish) va orttirma daraja	Ikkinchi guruh (III turlanish)	Qiyosiy daraja (III turlanish)
M	-i	-es	(ior)-es
F	-ae	-es	(ior)-es
N	-a	-ia	(ior)-a

IV. Jadval yordamida, sifatlarning bosh kelishik ko'plik shaklining yasalishiga e'tibor bering:

Nom. Sing	Guruh	Turlanish	Rod	Negiz	Nom.Plur.
pilosus	I	II	m	pilos	pilosi
pilosa	I	I	f	pilos	pilosae
pilosum	I	II	n	pilos	pilosa
vertebralis	II	III	m, f	vertebral	vertebrales
vertebrale	II	III	n	vertebral	vertebralia
simplex	II	III	m, f	simplic	simplices
simplex	II	III	n	simplic	simplicia
posterior	qiyosiy daraja	III	m, f	posterior	posteriores
posterius	qiyosiy daraja	III	n	posterior	posteriora

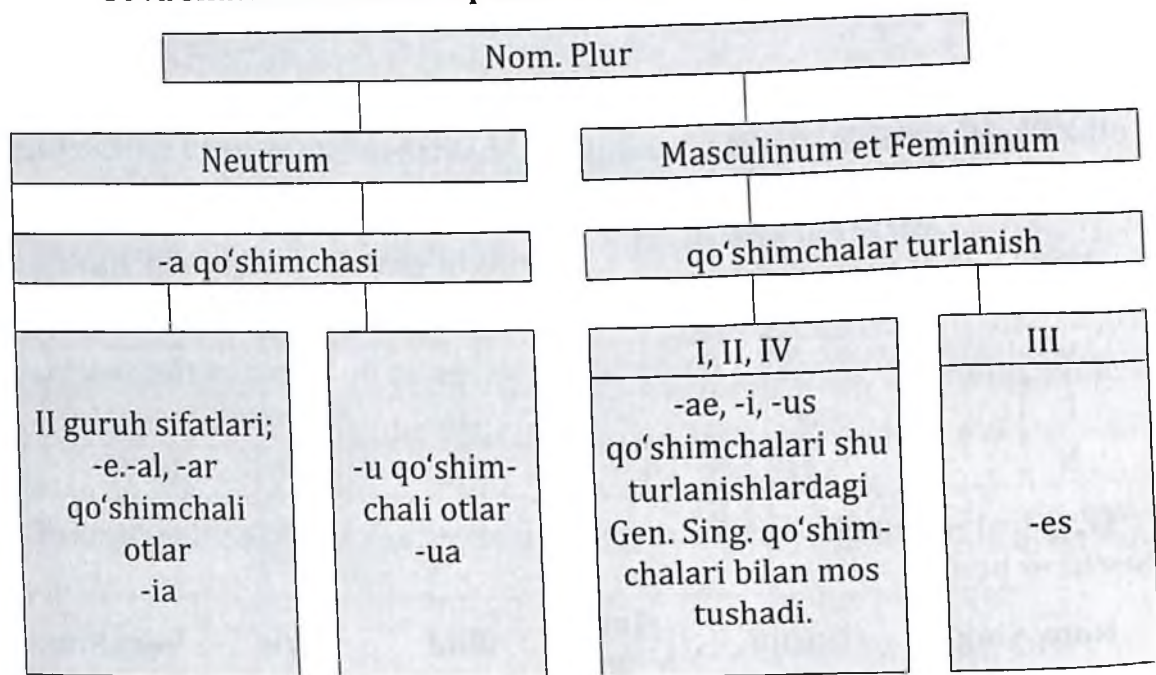
Sifatlarning bosh kelishik ko'plik shaklini yasash uchun quyidagi amallar bajariladi.

1. Sifatlarning lug'at shakli olinadi.

2. Uning guruhi yoki darajasi aniqlanadi.
3. Uning turlanishi aniqlanadi.
4. Uning rodi aniqlanadi.
5. Uning negizi ajratiladi.
6. Bosh kelishik ko'plik qo'shimchasi qo'shiladi.

Ot va sifatlar Nom. Plur. qo'shimchalarining umumiy sxemasi

Mustahkamlash uchun mashqlar

1. Ot bilan sifatlarning bosh kelishik ko'plikda moslashtirish bo'yicha berilgan mashqni bajaring.

1. Nodi (lumbales, lymphatici, pectoralia, epigastrici, pulmonales, dextri, internae, iliaci, occipitales, profunda, mastoidei, regionales); papillae (linguales, conicae, fungiformes, vallatae, biliformes, foliatae, renales, sinistri, lentiformes, minora); ligamenta (interosseae, interspinalia, flava, palmaria, cruciata, intercarpei, alaria, radialia, dorsalia, supraspinalia, costoxiphoidea,) dentes (acustici, incisivi, molares, longae, canini, premolares, decidui, permanentes, majores, brevia, minores) plexus (iliaci, rectales, inferiores, gastricae, medii, vesicales, medianae, viscerales, vasculares) foramina (ethmoidalia, minora, nervosae).

2. a) Bo'yinning qirralararo muskullari, old va orqa chakkaga tegishli arteriyalar, katta bosh miyaning pastki venalari, oshqozonga tegishli chuqurchalar, bo'laklararo tugunlar, ko'krak yurakka tegishli tarmoqlar, kichik til ostiga oid oqimlar, tilning dorsal shoxlari, old yuqori alveolyar arteriyalar.

b) Ko'stga oid yuqori o'rta dumba muskullari, to'g'ri ichakning ko'ndalang burmalari, kichik buyrakka oid kosalar, qora moddaning shoxlari, yonbosh ichakka oid tugunlar, qirg'oqning katta burmalari.

2. Tarjima qiling va lug'at shaklini ayting:

Nomlar, segmentlar, kesmalar, diskalar, sinxondrozlar, venalar, tutamlar, qinlar, asablar, tishlar, oqimlar, teshiklar, so'rg'ichlar, chetlar, umurtqalar, choklar, qirralar, burmalar, qovurg'alar, bo'shliqlar, bezlar, to'siqlar, bo'g'imlar, egatlar, sohalar, tolalar, barmoqlar, chuqurchalar, yadrolar.

3. Tarjima qiling:

(Bosh, ko'z, tanglay, bo'yin, hiqildoq, ko'krak, qorin) muskullari; (tos, yuqori qism, ko'z soqqasi) diafragmalari; (bo'yin, ko'krak, bel) aylantiruvchi muskul-lari; (yuz, kalla suyagi, qo'l, kaft, oyoq kafti, kamar (belbog'), ko'krak qafasi) suyaklari; (miya, bosh miya, miyacha) venalari.

4. Atamalarni bosh kelishik ko'plikka qo'ying va tarjima qiling:

Kichik qanot, yuqori kesuvchi tish, g'alvirsimon teshik, eng kichik vena, kichik qoziq tish, kiprik o'simtasi, bo'g'im yuzasi, pardali oyoqcha, dumg'aza asab tuguni, orqa tishli qism.

O'zingizni tekshiring

Nuqtalar o'rnini to'ldiring.

1. Bosh kelishik ko'plikda -es qo'shimchasini ..., ... turlanishdagi otlar, ... tur-lanish ... daraja, ... va ... roddagi sifatlar oladi.

2. Bosh kelishik ko'plikda -a qo'shimchasini ... roddagi ot va sifatlar oladi. II guruhdagi sifatlar, shuningdek -e, -al, -ar bilan tugagan otlar bosh kelishik ko'plikda ... qo'shimchasiga, ega.

3. Bosh kelishik ko'plik va qaratqich kelishik birlik qo'shimchalari ..., ... tur-lanish va ..., ... roddagi ot va sifatlar uchun bir xil.

Nota bene!

Omnium artium medicina nobilissima est – Tibbiyot san'atlar ichida eng oliyjanobidir.

Libri amici libri magistri – Kitob do'stimiz, kitob ustozimiz.

Mens sana in corpore sano – Sog' tanda, sog'lom aql.

Nil desperandum – Hech vaqt afsuslanma, keyingi pushaymon o'zinga dushman.

44-§. LEKSIK MINIMUM

I TURLANISHDAGI OTLAR			
ampulla, ae, f	ampula	apertura, ae, f	apertura
cellula, ae, f	hujayra	fibra, ae, f	tola
gingiva, ae, f	milk	glandula, ae, f	bez
retina, ae, f	to'rcha	palpebra, ae, f	qovoq
plica, ae, f	burma	papilla, ae, f	so'rg'ich
II TURLANISHDAGI OTLAR			
alveolus, i, m	alveola	bulbus, i, m	piyozcha
gyrus, i, m	burma	metacarpus, i, m	qo'l kaft suyak
metatarsus, i, m	oyoq kafti suyak	folium, ii, n	barg
IV TURLANISHDAGI OTLAR			
recessus, us, m	chuqurlik	manus, us, m	qo'l, kaft
I GURUH SIFATLARI			
cavernosus, a, um	g'orsimon	fibrosus, a, um	fibrozli, tolaga oid
gastricus, a, um	me'daga oid	hepaticus, a, um	jigarga oid
nutricius, a, um	oziqlantiruvchi	oesophageus, a, um	qizilo'ngachga oid
pelvinus, a, um	chanoqqa oid	proprius, a, um	xususiy
accessorius, a, um	qo'shimcha	flavus, a, um	sariq
gluteus, a, um	dumbaga oid	subcutaneus, a, um	teri osti
II GURUH SIFATLARI			
communis, e	umumiy	corticalis, e	po'stloqqa oid
lumbalis, e	belga oid	pectoralis, e	ko'krakka oid
pulmonalis, e	o'pkaga oid	spinalis, e	orqa miyaga oid
superficialis, e	yuzaki	brevis, e	kalta
radialis, e	bilak suyagiga oid	ulnaris, e	tirsak suyagiga oid
ciliaris, e	kiprikka tegishli	labialis, e	labga tegishli
papillaris, e	so'rg'ichsimon		

45-§. I-V TURLANISHDAGI OTLAR VA I-II GURUH SIFATLARINING QARATQICH KELISHIGI KO'PLIK SONI (GENETIVUS PLURALIS) SHAKLINI YASASH

I. Genetivus Pluralios shaklini yasash uchun quyidagilarni bilish shart.

1. Otlarning va sifatlarning lug'at shakli.
2. Turlanishi.
3. Negizni to'g'ri aniqlash.
4. Negizga Gen. Plur. qo'shimchasini qo'shish.

Eslab qoling:

Turlanish	Genetivus Pluralis
I	-arum
II	-orum
III	-um (ium)
IV	-uum
V	-erum

I, II, V turlanishdagi otlarga I guruh hamda orttirma daraja sifatlariga qaratqich kelishigi qo'shimchasining umumiy komponenti «um» xarakterli unli asosga «r» orqali qo'shiladi.

IV turlanishdagi otlarga esa bevosita xarakterli unli «u» ga qo'shiladi.

Lug'at shakli	Turlanishi	Negizi	Xarakterli unli	Qo'shimcha	Gen. Plur.
glandula, ae, f	I	glandul	a	rum	glandularum
nervus, i, m	II	nerv	o	rum	nervorum
septum, i, n	II	sept	o	rum	septorum
ganglion, i, n	II	gangli	o	rum	gangliorum
textus, us, m	IV	text	u	um	textuum
cornu, us, n	IV	corn	u	um	cornuum
facies, ei, f'	V	faci	e	rum	facierum
thoracicus	II	thoracic	o	rum	thoracorum
thoracica	I	thoracic	a	rum	thoraciarum
thoracicum	II	thoracic	o	rum	thoracorum

46-§. OTLARNING VA II GURUH SIFATLARINING GENENETIVUS PLURALIS SHAKLINI YASASH UCHUN QUYIDAGILARGA AHAMIYAT BERING!

Negizi bitta undosh bilan tugagan otlar «undosh tip» deb hisoblanadi va «um» qo'shimchasini oladi. Negizi ikkita undosh bilan tugagan otlar «aralash tip» hisoblanadi, -is, -es bilan tugagan teng bo'g'inli otlar ham «aralash tip» hisoblanadi, -e, -al, -ar bilan tugagan otlar «unli tip» hisoblanib «ium» qo'shimchasini oladi.

II guruh sifatlari ham «unli tip» hisoblanadi.

1. Otlarning Gen. Plur.ni yasash uchun quyidagilarga ahamiyat bering:

a) Negiz bitta yoki ikkita undosh bilan tugallansa,

masalan: radix, icis, f - radic -um

pars, partis, f -part-ium

b) -es, -is bilan tugagan teng yoki noteng bo'g'inli otlar,

masalan: paries, etis, m - pariet-um; pyramis, idis, f -pyramid-um

auris, is, f -aur-ium

d) -e, -al, -ar bilan tugasa,

rete, is, n -ret-ium

2. Sifatlarining Gen. Plur.ni yasashda quyidagilarni esda tutish kerak:

a) II guruh sifatlari -ium

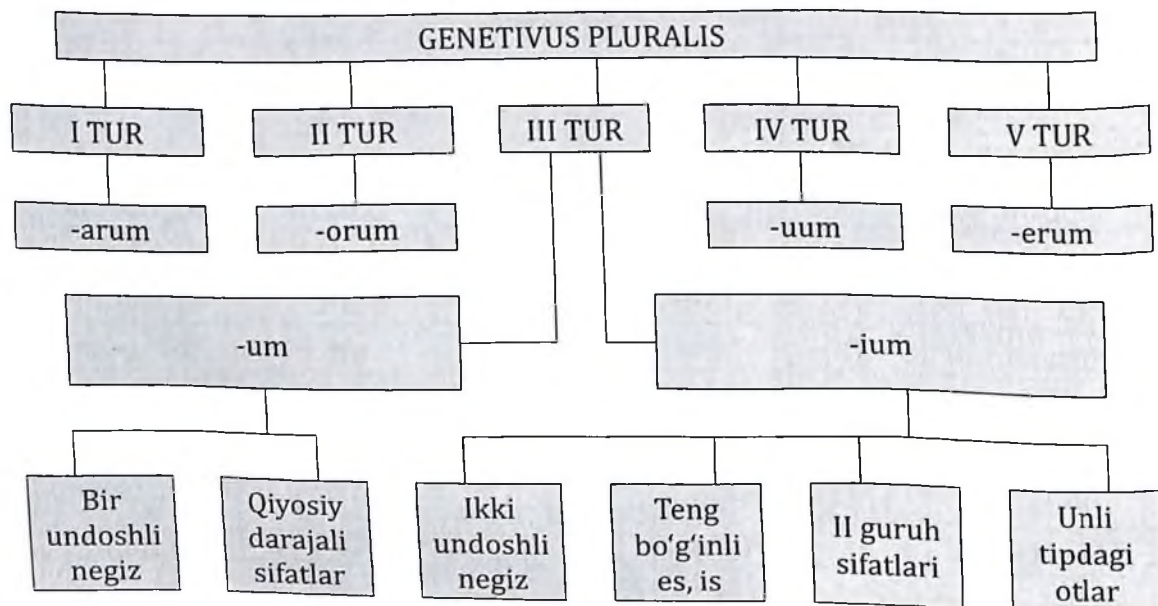
breviis, e -brev -ium; simplex, icis -simplic -ium

b) Qiyosiy darajadagi sifatlarning -um qo'shimchasi -ior negiziga qo'shiladi:

anterior, ius - anterioris - anterior - negiz

Gen Plur. - anteriorum

GENETIVUS PLURALIS QO'SHIMCHALARINING UMUMIY SXEMASI

Nota bene!

III turlanishdagi ot vas, vasis, n – qon tomiri Gen. Pl. II turlanish bo'yicha o'zgaradi. Gen Plur. — vasorum.

O'zingizni tekshiring

Nuqtalar o'rnini to'ldiring:

1. Otlar va sifatlar Gen Plur. qo'shimchalarining umumiy komponenti ...
2. I guruh Femininum roddagi sifatlarning Gen. Plur. qo'shimchasi ... turlanishdagi otlarning qo'shimchasiga mos tushadi. I guruh Masculinum va Neutrum roddagi sifatlarning qo'shimchalari esa ... turlanishdagi otlarning qo'shimchasiga o'xshash.
3. Negizi bir undosh bilan tugasa III turlanishdagi noteng bo'g'inli otlar Gen. Plur.da xuddi qiyosiy darajadagi sifatlar kabi ... qo'shimchasiga ega.
4. 1 ..., 2 ..., 3 ..., 4 ..., Gen. Plur. da -ium qo'shimchasiga ega.
5. Birlikda vas, vasis, n - oti ... turlanish bo'yicha turlanadi. Gen. Plur. da esa ... turlanish bo'yicha o'zgaradi.

Mustahkamlash uchun mashqlar

1-mashq. Otlarning turlanishini jadval yordamida aniqlang:

concharum, sulcorum, processum, digitorum, facierum, lamellarum, arteriarum, oculorum, lingularum, ligamentorum, plexuum, genuum, aperturarum, recessuum.

2-mashq. Otlarning lug'at shaklida yozing va Gen. Plur.ni yasang:

tugun, bez, bo'shliq, yuza, kirish, teshik, boylam, arteriya, yurak bo'lmachasi, burchak, shox, egat, lunj, gangliy, dahliz.

3-mashq. Atamlarni tarjima qiling, Nom. Plur. va Gen. Plur.ni yasang:

konussimon so'rg'ich, til osti-ustki muskuli, yonoq o'simtasi, tanglay egati, til osti chizig'i, eng kichik vena, kesuvchi muskul, ko'ndalang tanglay burmasi, ko'rish nervi.

4-mashq. O'qing Gen. Plur. qo'shimchasini ajrating va negizdagi -um, -ium qo'shimchasini tushuntiring:

dentium, tendinum, pulmonum, aurium, ossium, articulationum, retium, regionum, partium, certium, cervicalium, posteriorum, nasalium.

5-mashq. Gen. Plur. shaklini yasang:

pes, pedis, m; cavitas, atis, f; foramen, inis, n; unguis, is, m; thenar, aris, n; dens, dentis, m; caput, itis, n; frons, frontis, f; paries, etis, m; tempus, oris, n; canalis, is, m; apex, icis, m; calcar, aris, n; tuberositas, atis, f; cervix, icis, f; os,

ossis, n; ars, artis, f; stapes, edis, m; glans, glandis, f; meninx, ngis, f.

6-mashq. Oddiy va qiyosiy darajadagi sifatlarning Gen. Plur. shaklini yasang:

frotalis, e; anterior, ius; dentalis, e; orbitalis, e; posterior, ius; molaris, e; infraorbitalis, e; superior, ius; sphenoidalis, e; major, jus; premolaris, e; minor, us.

7-mashq. Tarjima qiling:

katta qanot, ko'z qismi, engak do'mboqchasi, alveolalararo to'siq, til osti burmasi, lateral yuza, kichik tanglay teshigi, pastki premolyar bo'yin umurtqasi, kesuvchi tish, peshona bo'shlig'i, o'pka venasi, bel umurtqasi, quloq venasi, katta tanglay kanali, orqa cho'zinchoq boylam, tashqi qovurg'alararo muskul.

8-mashq. Tarjima qiling:

Qovurg'alarining ko'taruvchi uzun muskullari, qovurg'alarining ko'taruvchi qisqa muskullari, paylarning kesishmasi, kesuvchi va katta oziq tishlarning medial yuzasi, bukuvchi paylarning tutqichi, paylarning boylamlari, qon tomirlari, qizil va sariq suyak ko'migi, peshona bo'shliqlarining to'sig'i, chap yurak bo'lmachasining o'pkaga oid venalarining teshiklari, bo'yin umurtqalarining old va orqa do'mboqchalari, o'ng yurak dahlizining bo'sh venalarining sinusi.

47-§. LEKSIK MINIMUM

I TURLANISHDAGI OTLAR			
commissura, ae, f	jipslashuv	glandula (ae f) suprarenalis	buyrak usti bezi
medulla, ae, f	miya moddasi	medulla oblongata	uzunchoq miya
medulla ossium	suyak iligi	medulla spinalis	orqa miya
trachea, ae, f	kekirdak	vagina, ae, f	qin
vesica, ae, f	pufak	valvula, ae, f	klapan
vesica fellea	o't pufagi	vesica urinaria	siydik pufagi
II TURLANISHDAGI OTLAR			
atrium, i, n	yurak bo'lmasi	bronchus, i, m	nafas yo'li, bronx
lobus, i, m	bo'lak	retinaculum, i, n	to'rcha
stratum, i, n	qavat, qatlam	thalamus, i, m	miyaning ko'rish do'mbog'i
thymus, i, m	ayrisimon bez	carpus, i, m	kaftning ustki qismi
lumbus, i, m	bel	metacarpus, i, m	qo'l kafti

nodulus, i, m	tuguncha		
IV TURLANISHDAGI OTLAR			
abscessus, us, m	abscess, yiring to'planishi	sensus, us, m	sezgi, tuyg'u
I GURUH SIFATLARI			
arteriosus, a, um	arteriaga oid	cardiacus, a, um	yurakka oid
oblongatus, a, um	uzunchoq	piloricus, a, um	pilorik, me'daning chiqish joyiga oid
sanguineus, a, um	qonga oid	membrana-ceus, a, um	pardaga oid
opticus, a, um	ko'ruvga oid	peronaeus, a, um	chot, oraliqqa oid
ruber, bra, brum	qizil	spurius, a, um	soxta
urinarius, a, um	siydikka oid		
II GURUH SIFATLARI			
cerebellaris, e	miyachaga oid	generalis, e	umumiy
medularis, e	miyaga oid	paranasalis, e	burun atrofi
semilunaris, e	yarim oy	intermuscularis, e	muskullararo
analis, e	orqa chiqaruv teshigiga oid	fibularis, e	kichik boldir suyagiga oid
biliaris, e	o'tga oid		

48-§. NOMINATIVUS PLURALIS VA GENETIVUS PLURALIS.DA ANATOMIK TERMINLAR.

Mashg'ulot materiallarini takrorlash: tibbiy atamalarni bosh kelishik va qaratqich kelishik birlik va ko'plikda tarjima qilish ko'nukmalarini mustahkamlash.

O'tilgan mavzulardagi jadvallardan foydalanib mashqlarni bajaring.

1-mashq. Ot va sifatlarni lotin tiliga tarjima qiling, lug'at shaklida yozing va Nominativus Pluralis va Genetivus Pluralis shaklini hosil qiling:

Qirra, chuqurlik, yuqori jag', yelka suyagi, o'yma, ko'ndalang, umurtqaga oid, toshsimon, yuza, burchak, dasta, oldingi, katta, so'rg'ichsimon, ko'krakka tegishli, chok, tirsak suyagi, teshik, bo'g'imga oid, chakka, yonoqqa oid, o'pka, tog'ay, barmoq suyaklari, qanotsimon.

2-mashq. Ot va sifatlarni moslashtirib lotin tiliga tarjima qiling:

Oldingi qirg'oqlar, lateral qismlar, g'alvirsimon teshiklar, katta va kichik tanglay kanallari, burun suyaklari, ko'krak nerv tugunlari, bo'g'im tog'aylari, bosh sohalari, chuqur qismlar, katta tanglay teshiklari, oldingi yonbosh yuzalari, kesuvchi tishlar, qovurg'a suyaklari, o'ng va chap buyraklar.

3-mashq Lotin tiliga tarjima qiling va Nominativus Pluralis va Genetivus Pluralis shaklida yozing:

Qorinning ko'ndalang muskuli, burunning lateral tog'ayi, qo'l bosh barmog'ining yozuvchi muskuli, son suyagining suyaklararo nervi, jigarning o'ng bo'lakchasi, kekirdakning ko'ndalang devori, vena va arteriyaga tegishli qon, to'r pardaning ko'rish qismi, muskulning old qorinchasi, peshona suyagining tanasi, tizzaning bo'g'imga tegishli to'ri, kalla suyagining tashqi asosi, kurakning ko'taruvchi muskuli.

4-mashq. Lotin tiliga tarjima qiling:

Dumg'aza shoxchalari, ko'z kosasiga tegishli egatlar, oyoq bo'g'imlarining oldingi qirg'oqlari, kichik tanglay kanallari, qanotsimon boylamlar, chuqur chakka arteriyalari, qorinning teri osti venalari, yuqori bo'g'im o'simtalari, yuzning suyaklari, yuza limfa tomirlari, kesuvchi tishlar, katta miyaning pastki venalari, boshning muskullari.

5-mashq. Tarjima qiling.

Barmoqlarning yuzaki bukuvchi muskuli, barmoqlarning qisqa yozuvchi muskuli, qo'l barmoqlari payining sinovial qini, kichik boldir suyagi paylarining yuqori tutuvchi muskuli, qo'l barmoqlarining fibroz qini, bukuvchi muskullarning umumiy sinovial qini, dumba muskullarining muskullararo xaltalari, uzoqlashtiruvchi muskullarning payi, qo'l bosh barmog'i qisqa yozuvchi muskullarining qini, kaft orqa qismi bilak suyagi yozuvchi muskullarining paylarining qini.

6-mashq. Tarjima qiling.

Jigarga tegishli umumiy oqim, orqa miya nerv tuguni, ichki eshitish yo'li, vena chigali, quloq nog'orasining katta qirrasini, tepa suyak do'mbog'i, yuqorigi katta oziq tish, chakka chizig'i, tishlararo so'rg'ich, burun to'sig'ining ko'taruvchi muskuli, ko'krak qafasining aylantiruvchi muskuli, halqumning yuqori qisqiruvchi muskuli, og'iz burchagining tushiruvchi muskuli, bosh muskullari, yonbosh ichakka tegishli chigal, qisqa oshqozon venalari, kichik tanglay kanallari, umumiy uyqu chigali, ensa shoxining piyozchasi, bel nervlari, umumiy o't yo'li sfinkteri, qizil suyak iligi, taloqning visseral yuzasi, qo'shimcha umurtqa venasi, pariyetal qorin parda, qo'l bosh barmog'ining yaqinlashtiruvchi muskuli, orqa dumg'aza teshiklari, tizza boylamlari, qo'l barmoqlarining fibroz qini, siydik pufagining muskul qavati, yuqorigi oldingi yonbosh ichak qirrasini, qovurg'a boshchasining bo'g'imi, oyoq falangalari, o'ng o'pka venalari, terini tutib turuvchi muskullar, buyrak usti bezining yuqori cheti.

ASOSIY GRAMMATIK MA'LUMOTLARNING UMUMIY JADVALI

OTLAR						SIFATLAR					
Turlanish	Rod	Nom. Sing.	Gen. Sing.	Nom. Plur.	Gen. Plur.	Guruh	Rod	Nom. Sing.	Gen. Sing.	Nom. Plur.	Gen. Plur.
I	f	-a	-ae	-ae	-arum	I-guruh, ort-tirma daraja (I-II turlanish)	m	-us, -er	-i	-i	-orum
II	m	-us, -er	-i	-i	-orum		f	-a	-ae	-ae	-arum
	n	-um, -on		-a			n	-um	-i	-a	-orum
III	m	-os, -or, -o, -er, -ex, -es	-is	-es	-um	II-guruh (III turlanish)	m,f	-er (m), -is, -x, -s, -r	-is	-es	-ium
		-s, -do, -io, -x, -go		-a						-ia	
	f	-en, -us, -l, -ur, -ma, -ut		-a	-ia	-ium	Qiyosiy daraja (III turlanish)	m,f	-ior	-ioris	-ia
n	-al, -ar, -e	-ia	-ium	-ioris	-iorum						
IV	m	-us	-us	-us	-uum		n	-ius		-iora	
	n	-u		-ua						-iora	
V	f	-es	-ei	-es	-erum						

49-§. BA'ZI SINONIMLARNING ISHLATILISHI.

1	a) sublingualis, e	til osti	1) til ostini ta'minlovchi terminlar bilan. ductus sublingualis – til osti oqimi.
	b) hypoglossus, a, um		2) til osti asabi bilan. nervus hypglossus – til osti asabi.
	c) hyoideus, a, um		3) til osti suyagi bilan. os hyoideum – til osti suyagi.
2	a) peroneus, a, um	kichik boldir suyagiga oid	nervus fibularis (peroneus) communis – kichik boldirning umumiy nervi.
	b) fibularis, e		
3	a) navicularis, e	qayiqsimon	1) navicularis, e – oyoq qayiqsimon suyagi haqida. os naviculare – oyoq qayiqsimon suyagi.
	b) scaphoideus, a, um		2) scaphoideus, a, um – qo'lning qayiqsimon suyagi haqida. os scaphoideum – qo'lning qayiqsimon suyagi
4	a) pectoralis, e	ko'krakga oid	1) pectoralis, e – ko'krak qafasi ustiga tegishli terminlar bilan. musculus pectoralis major – katta ko'krakga oid mushak.
	b) thoracicus, a, um		2) thoracicus, a, um – ko'krak ichidagi terminlar bilan. nervus thoracicus – ko'krakka oid asab.
5	a) rotundus, a, um	yumaloq	1) rotundus, a, um – teshiklar bilan. foramen rotundum – yumaloq teshik.
	b) teres, teretis		2) teres, teretis – qolgan terminlar bilan ligamentum teres – yumaloq boylam.
6	a) cuneiformis, e	ponasimon	1) cuneiformis, e – oyoq ponasimon suyagi. os cuneiforme – oyoq ponasimon suyagi
	b) sphenoidalis, e		2) os sphenoidale – kalla suyagining ponasimon (asos) suyagi.
7	a) aegrotus, a, um	kasal	dens aegrotus (aeger) – kasal tish.
	b) aeger, gra, grum		

8	a) sutura, ae, f	chok	1) sutura, ae, f – qattiq organlarning bitish o‘rni. sutura pedis – oyoq panjasining choki
	b) raphe, es, f		2) raphe, es, f – yumshoq organlarning bitish o‘rni. raphe musculi – muskul choki
9	a) ganglion, i, n	tugun	1) ganglion, i, n – asablar bilan. ganglion oculi – ko‘zning asab tuguni
	b) nodus, i, m		2) nodus, i, m – qolgan organlar bilan nodus ligamenti – boylama tuguni
10	a) cervix, icis, f	bo‘yin- bo‘yincha	1) cervix, icis, f – organlar (bachadon, siydik pufagi, tish) bilan cervix uteri – bachadon bo‘yin chasi
	b) collum, i, n		2) collum, i, n qolgan holatlarda crista colli costae – qovurg‘a bo‘yin- chasining qirras

50-§. MUHIM LOTINCHA-YUNONCHA OLD QO‘SHIMLARNING MA‘NOLARI

Qo‘shim- cha	Ma‘nolari	Misollar
a-, ab-	-dan, -ga, ning, uzoq, yiroq	abductor – uzoqlashtiruvchi abscessus – chekinish, yara, chipqon
ad-	yaqinlashtiruvchi (yaqinda, yonida)	adductor – yaqinlashtiruvchi adrenalis – buyrakka yaqin
ante-	oldida, qarshida, oldinda, ilgarida	antebrachium – bilak anteuterinus – bachadon oldi
circum-	tevaragida, atrofida	circumflexus – aylana circumanalis – orqa teshik atrofida o‘r- nashgan (joylashgan)
contra-	qarshi, qarama-qar- shisida	contralateralis – qarama-qarshi tomon- da joylashgan
extra-	-dan, tashqari, vazi- yatdan tashqari	extracordialis – yurakdan tashqari ext- rauterinus – bachadondan tashqari

in-, im-	-ga, -da, ichki, siz (ichki harakatni inkor etish)	injecto – emlamoq (tomir yoki teri osti- ga dori yuborish) impressio – botma impar – bir xil bo'lmagan inactivus – ish harakatsiz, serharakatsiz
sub-	ostida, pastdan, past	subcutaneus – teri osti subclavicularis – o'mrov osti subacutus – qattiq (o'tkir) kasallik haqida
super-, supra-	ustida, ustiga	superciliaris – qosh ustidagi superficies – yuz, ust, bet supercutus – favqulotda, xafvli superspinalis – orqa o'simta ustida
trans-	orqali, orqa, boshqa tomon	transversus – ko'ngalang transurethralis – siydik chiqaruvchi yo'l orqali o'tkazish
infra-	ostiga, tubiga ostida, tubida	infraorbitalis – ko'z ostida infracostalis – qovurg'a ostida
intra-	orasida, o'rtasida, biror narsa oralig'i- dagi holat	interosseus – suyak oralig'i interverteb- ralis – umurtqa orasida
per-	orqali, juda (umumiy tushunchani oshi- rish)	peracutus – juda o'tkir pertussis – ko'k yo'tal percutaneus – teri orqali hosil qilish
post-	keyin, so'ng, orqasi- dan	postnatalis – tug'ulishdan so'ng post- operativus – operatsiyadan so'ng
prae-	oldida, oldinda, old tomoni	praecardialis – yurakka tegishli old tomon praecardium – yurakka tegishli qism
pro-	oldidan	prominens – chiqib turuvchi

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Old qo'shimchalarni aniqlang va ularning ma'nolarini tushuntiring.
suprarenalis, infiltratum, interarticularis, proruberantina, praeparatus,
subclavius, submaxillaris, transformare, insolubilis, permanens, supercilium,
infraspinatus, subscapularis, intertrchonericus, intramuscularis, intermuscu-
laris, infraorbitalis.

2. Old qo'shimchalarning ma'nosini tanlang.

- ...costalis, e -qovug'a ostidagi
- ...osseus, a, um -suyaklararo
- ...mucosus, a, um -shilliq ostidagi
- ...orbitalis, e -ko'z kosasi ustidagi
- ...pharyngeus, a, um -halqum orasidagi
- ...clavicularis, e -kurak ustidagi
- ...muscularis, e -muskullar ichidagi
- ...mandibularis, e -pastki jag' ostidagi
- ...ganglionaris, e -tugun orqasidagi
- ...ganglionaris, e -tugun oldida
- ...ganglionaris, e -tugun orasidagi

15-DARS

51-§. SONLAR (NUMERALIA)

Lotin tilida sonlar grammatik jihatdan to'rtga bo'lib o'rganiladi: sanoq sonlar (numeralia cardinalia), tartib sonlar (numeralia ordinalia), taqsim sonlar (numeralia distributiva) va ravish sonlar (numeralia adverbialia).

Sanoq sonlar (Numeralia cardinalia)

Sanoq sonlar xuddi arab tilidagi raqam va yozuv orqali ifodalanadi. Rim raqamlari arab raqamlariga nisbatan soddaroq bo'lib, ular jami yetti ta belgidan iboratdir. Bular quyidagilar: I -bir, V -besh, X -o'n, L -ellik, C -yuz, D -besh yuz, M -ming. Ushbu belgilarning o'rin almashuvi orqali xohlagan sonni ifodalash mumkin. Buning uchun qaysi belgi qaysi belgidan oldin yoki keyin kelishini esda saqlash lozim. Bu quyidagicha:

- a) I belgisi V va X belgilaridan oldin yoki shu belgilardan keyin keladi: IV -4, VI -6, VII -7, VIII -8, IX -9, XI -11, XII -12, XIII -13 va h.
- b) X belgisi L va C belgilaridan oldin yoki keyin keladi: XL -40, LX -60, LXX -70, LXXX -80, XC -90, CX -110, CXX -120 va h.
- c) C belgisi D va M belgilaridan oldin yoki keyin keladi: CD -400, DC -600, DCC -700, DCCC -800, CM -900, MC -1100, MCC -1200 va h.

52-§. SANOQ SONLARNING YASALISHI

A) Sanoq sonlardan 1 dan 10 gacha tub sonlar hisoblanib, ularni yodda saqlamoq kerak. Ular quyidagilar:

- 1 - unus, a, um; 2 - duo, ae, o; 3 - tres, tria; 4 - quattuor; 5 - quinque;
- 6 - sex; 7 - septem; 8 - octo; 9 - novem; 10 - decem.

a) 11 dan 17 gacha sonlarni yasash uchun avval birlik keyin o'nlik qo'shish yo'li bilan yasaladi. Masalan:

11 - undecim	15 - quindecim
12 - duodecim	16 - sexdecim
13 - tredecim	17 - septemdecim
14 - quattuordecim	

b) 18, 19, 28, 29, 38, 39 kabi sonlarni yasash uchun birlik va o'nlik sonlar o'rtasiga de predlogi yoziladi va bir kam yoki ikki kam deb sanaladi. Masalan:

18 - duodeviginti	38 - duodequadraginta
19 - undeviginti	39 - undequadraginta
28 - duodetriginta	48 - duodequinquaginta
29 - undetriginta	49 - undequinquaginta

c) O'nlik sonlarni yasash uchun birlik sonlardan keyin -ginta qo'shimchasi qo'shiladi. Masalan:

20 - viginta	60 - sexaginta
30 - treginta	70 - septuaginta
40 - quadraginta	80 - octoginta
50 - quinquaginta	90 - nonaginta

d) Yuzliklarni yasash uchun birlik sonlaridan keyin ikki yuz, uch yuz va olti yuz sonlarini ifodalashda -centi, qolgan yuzliklarni ifodalashda -genti qo'shimchalari qo'shiladi.

100 - centum	600 - sescenti, ae, a
200 - ducenti, ae, a	700 - septingenti, ae, a
300 - trecenti, ae, a	800 - octingenti, ae, a

e) 21 dan 27 gacha, 31 dan 37 gacha va hokazo sonlarni yasashda ikki xil usul qo'llaniladi:

a) avval o'nlik keyin birlik: viginti tres, viginti sex;
yoki

b) avval birlik keyin o'nlik: tres et viginti, sex et viginti.

53-§. SANOQ SONLARNING TURLANISHI

Lotin tilida sanoq sonlardan unis, a, um, duo, ae, tres, ia, ducenti, -ae, -a, va qolgan yuzliklar, hamda milia kelishiklarda turlanadi. Boshqa sonlar esa turlanmaydi.

unus, a, um soni faqat birlik sonda huddi ko'rsatish olmoshlaridek turlanadi.

m. f. n.

Nom. unus una unum

Gen. unius unius unius

Ikki duo, ae, o soni faqat ko'plikda, huddi I va II turlanish otlaridek qo'shimchalarni olib turlanadi.

m. f. n.
 Nom. duo duae duo
 Gen. duorum duarum duorum
 Uch tres, ia soni faqat ko'plikda uchinchi turlanish otlaridagi unli tipdek turlanadi.

m. f. n.
 Nom. tres tria
 Gen. trium trium
 Ikki yuzdan to'qqiz yuzgacha bo'lgan sonlar ham faqat ko'plik sonida, I va II turlanish otlaridek turlanadi.

m. f. n.
 Nom. ducenti ducentae ducenta
 Gen. ducentorum ducentarum ducentorum

54-§. TARTIB SONLAR - NUMERALIA ORDINALIA

Lotin tilida ham tartib sonlar huddi nemis va rus tillaridagi kabi rod, son hamda kelishik qo'shimchalariga ega bo'lib, I-II turlanish sifatlaridek turlanadi. Tartib sonlarning yasalishi quyidagi qoidalarga binoan yuz beradi:

a) birinchi va ikkinchi tartib sonlari huddi rus, ingliz, nemis va fransuz tillaridagi kabi boshqa o'zakdan hosil bo'ladi:

O'zbekcha	Lotincha	Ruscha	Inglizcha	Nemischa	Fransuzcha
bir	unus, a, um	один, а, о	one	eins	un, une
birinchi	primus, a, um	первый, ая, ое	first	erste	premier, e
ikki	duo, ae	два, две	two	zwei	deux
ikkinchi	secundus, a, um	второй, ая, ое	second		second

b) uchdan o'n yettigacha tartib sonlarini yasash uchun sanoq sonlarning asosiga -us, -a, -um rod qo'shimchalari qo'shiladi.

O'zbekcha	Rim raqami	Sanoq son	Tartib son
uchinchi	III	tres	tertius, a, um
to'rtinchi	IV	quattuor	quartus, a, um
beshtinchi	V	quinque	quintus, a, um
oltinchi	VI	sex	sextus, a, um

c) o'n sakkizdan yuqori sonlarda esa, sanoq sonlarning asosiga -essim va -us,-a, -um rod qo'shimchalari qo'shiladi.

O'zbekcha	Rim raqamlari	Sanoq son	Tartib son
o'n sakkizinchi	XVIII	duodeviginti	duodevicessimus, a, um
o'n to'qqizinchi	IXX	undeviginti	undevicessimus, a, um
yigirmanchi	XX	viginti	vicessimus, a, um

55-§. SANOQ VA TARTIB SONLARNING JADVALI

Rim raqamlari	Arab raqamlari	Sanoq sonlar	Tartib sonlar
I	1	unus, a, um	primus, a, um
II	2	duo, ae, o	secundus, a, um; alter
III	3	tres, tria	tertius, a, um
IV	4	quattuor	quartus, a, um
V	5	quinque	quintus, a, um
VI	6	sex	sextus, a, um
VII	7	septem	septimus, a, um
VIII	8	octo	octavus, a, um
IX	9	novem	nonus, a, um
X	10	decem	decimus, a, um
XI	11	undecim	undecimus, a, um
XII	12	duodecim	duodecimus, a, um
XIII	13	tredecim	tertius decimus
XIV	14	quattuordecim	quartus decimus
XV	15	quindecim	quintus decimus
XVI	16	sedecim	sextus decimus
XVII	17	septendecim	septimus decimus
XVIII	18	duodeviginti	duodevicessimus
XIX	19	undeviginti	undevicessimus
XX	20	viginti	vicessimus
XXI	21	viginti unus, unus et viginti	vicessimus unus et vicessimus

XXII	22	viginti duo duo et viginti	vicissimus alter; alter et vicissimus
XXVIII	28	duodetriginta	duodetricessimus
XXIX	29	undetriginta	undetricessimus
XXX	30	triginta	tricessimus
XL	40	quadraginta	quadragessimus
L	50	quingenta	quingagessimus
LX	60	sexaginta	sexagessimus
LXX	70	septuaginta	septugessimus
LXXX	80	octoginta	octogessimus
XC	90	nonaginta	nonagessimus
C	100	centum	centessimus
CI	101	centum et unus	centessimus et primus
CC	200	ducenti, ae, a	ducentessimus
CCC	300	trecenti, ae, a	trecentessimus
CD	400	quadringenti, ae, a	quadringentesimus
D	500	quingenti, ae, a	quingentesimus
DC	600	sescenti, ae, a	sescentessimus
DCC	700	septingenti, ae, a	septingentesimus
DCCC	800	octingenti, ae, a	octingentesimus
CM	900	nongenti, ae, a	nongentesimus
M	1000	mille	millesimus
MM	2000	duo milia	bis millesimus
MMM	3000	tria milia	ter millesimus
VM	5000	quinque milia	quingentis millesimus
XM	10000	decem milia	decies millesimus
CM	100000	centia milia	centies millesimus

Tartib sonlar otlar bilan rodde, sonda va kelishikda moslashadi va I-II- turlanish sifatleri kabi turlanadi. Iboralarda sifatlardek o'ringa ega bo'ladi.

56-§. LOTINCHA VA YUNONCHA OLD QO'SHIMCHALI SONLAR

<i>Lotincha old qo'shimchali sonlar</i>	<i>Yunoncha old qo'shimchali sonlar</i>	<i>Ma'nosi</i>	<i>Examples</i>	<i>Misollar</i>
un-(uni-)	mon(o)-	bir	unipennātus, a, um	bir patli
			monarthrītis, idis, f	monartrit, bitta bo'g'inning yallig'lanishi
primi-	proto-		primigravīda, ae, f	birinchi marta homiladorlik
			protodiastolīcus, a, um	protodiastol, diastolning boshlanishiga tegishli
bi	di	ikki	biventer, tra, trum	ikki qorinli
			digastrīcus, a, um	ikki qorinli
tri-	tri-	uch	triceps, ītis	uch boshli
			triplegia, ae, f	uch a'zoning falaji
quadr(i)-	tetra-	to'rt	quadriceps	to'rt boshli
			tetraplegia, ae, f	to'rt muchaning falaji
quinque-	penta-	besh	quintipāra, ae, f	besh marta tug'ayotgan ayol
			Pentalginum, i, n	pentalgin (dorining nomi)
sext-	hex-	olti	sextipāra, ae, f	olti marta tug'ayotgan ayol
			hexadactylia, ae, f	qo'l yoki oyoqda oltita barmoq bo'lishi
sept-	hept-	yetti	septigravīda, ae, f	yettinchi bolaga homilador ayol
			Heptānum, i, n	geptan (dori vositasi)
oct-	oct-	sakkiz	Octadīnum, i, n	oktadin (dori vositasi)

deci-	deca-	o'n	Decamīnum, i, n	dekamin (dori vositasi)
			decigramma, ātis, n	detsigramm
unde-	-	o'n bir	Undevītum, i, n	undevit (dori vositasi)
centi-	-	yuz	centigramma, ātis, n	sentigramm
milli-(mille)-	-	ming	milligramma, ātis, n	milligram
			Millefolium, i, n	mingbarg, bo'yomdaron
semi	hemi	yarim	semilunāris, e	yarim oysimon
			hemiplegia, ae, f	tananing yarmining falaji

57-§. AJRATUVCHI SONLAR VA RAVISH SONLAR - NUMERALIA DISTRIBUTIVA ET NUMERALIA ADVERBIA

Ajratuvchi sonlar **nechtadan?** savoliga, ravish sonlar **necha marta?** savoliga javob bo'ladi.

T/r	<i>Numeralia distributiva</i>	<i>Ajratuvchi sonlar</i>	<i>Numeralia adverbia</i>	<i>Ravish sonlar</i>
1	sīnguli, sīngulae, sīngula	bittadan	semel	bir marta
2	bini, ae, a	ikkitadan	bis	ikki marta
3	terni (trini), ae, a	uchtadan	ter	uch marta
4	quaterni, ae, a	to'lttadan	quater	to'rt marta
5	quini, ae, a	beshtadan	quinqies	besh marta
6	seni, ae, a	oltitadan	sexies	olti marta
7	septēni, ae, a	yettitadan	septies	yetti marta
8	octōni, ae, a	sakkiztadan	octies	sakkiz marta
9	noveni, ae, a	to'qqiztadan	novies	to'qqiz marta
10	deni, ae, a	o'ntadan	decies	o'n marta

Ajratuvchi sonlar faqat ko'plik sonida qo'llaniladi va I va II turlanish otlari kabi turlanadi. Ular otlar bilan sifatlar kabi rodada, sonda va kelishikda moslashadi. **Ravish sonlar** turlanmaydi.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Tarjima qiling va moslashtiring.

1. Birinchi va beshinchi barmoq. 2. Ikkinchi va uchinchi barmoq suyagi. 3. Beshinchi va oltinchi qism. 4. Uchinchi bo'g'im. 5. Yettinchi bo'yin umurtqasi. 6. Beshinchi bo'yin umurtqasi. 7. O'n ikkinchi ko'krak umurtqasi. 8. Uchinchi kichik boldir arteriyasi. 9. Birinchi va ikkinchi katta jag' tish.

2. Tarjima qiling.

In corpora humano membra quattuor sunt: duo superiora et duo inferiora. Os coxae ex tribus ossibus constat: osse ilium, osse pubis, osse ischii. Cor in quattuor partes dividitur: duos ventriculos et duo atria. In serie vertebrarum cervicalium prima vertebra - atlas, secunda - axis, septima - promines nominator. Costae undecima et duodecima fluctuantes appellantur. Os zygomaticum tria foramina et duos processus frontalem. Pollex et hallux ex duobus phalangibus, ceteri digiti ex tribus phalangibus constant. In ore hominis adulti triginta duo dentes sunt.

appellantur – nomlanadi   ceteri – boshqa
adultus – katta yoshli   triginta – o'ttiz (30)

3. Tarjima qiling:

1. Plicae semilunares lobi. 2. Bursa subtendinea musculi bicipitis femoris superior. 3. Phalanx prima digiti tertii manus dextrae. 4. Caput breve musculi bicipitis brachii. 5. Ligamentum triangulare dextrum. 6. Processus semimembranosus.

Nota bene!

Anatomiya da ko'p ishlatiladigan iboralarning qisqartma formalari qabul qilingan:

A. – arteria – arteriya; Aa. – arteriae – arteriyalar;
B. – bursa – xalta; Bb. – bursae – xaltalar;
For. – foramen – teshik; Forr. – foramina – teshiklar;
Gl. – glandula – bez; Gll. – glandulae – bezlar;
Lig. – ligamentum – boylam; Ligg. – ligamenta – boylamlar;
M. – musculus – muskul; Mm. – muscoli – muskullar;
N. – nervus – nerv; Nn. – nervi – nervlar;
R. – ramus – shox; Rr. – rami – shoxlar;
Sul. – sulcus – egat; Sull. – sulci – egatlar;
V. – vena – vena; Vv. – venae – venalar.

4. Iboralarni o'qing va tarjima qiling.

A. genus superior lateralis. Aa. ciliares posteriores longae. Rr. nucleorum hypothalami. Rr. corporis geniculati lateralis. Vv. hepaticae. V. ovarica sinistra. M.

abductor hallucis. Mm. levatores costarum longi. Mm. intercostales intimi. N. dorsalis scapulae. Nn. phrenici accessorii. R. dorsalis n. ulnaris. For. ischiadicum maius. Ligg. sacralia interossea. Lig. capitis antierius. Sull. temporales transversi frontales inferiores. B. subtendinea m. latissimi dorsi. Bb. intermusculares femoris mediales.

Nota bene!

Nulla aetas ad discentum sera – O‘qishning kechi yo‘q.

Duos, qui se quitur leporis, neutrum capit – Ikki quyovni quvgan birini ham tuta olmaydi.

Primus inter pares – Tenglar ichida yagona.

58-§. O‘TILGAN MAVZULARNI TAKRORLASH VA MUSTAQIL ISHLASH UCHUN MASHQLAR

O‘zingizni sinab ko‘ring!

1. Lotin tilida otlar nechta turlanishga bo‘linadi?
2. Otlarning turlanishi qanday aniqlanadi? I-II-III-IV-V turlanish otlarning belgilarini ayting?
3. Lotin tilida otlarning lug‘at shakli qanday komponentlardan iborat?
4. Qaysi turlanishdagi otlarning asosini Nom.Sing. qo‘shimchasi orqali aniqlash mumkin? Qaysilarini mumkin emas?
5. Lotin tilida otlarning rodi qanday aniqlanadi?
6. Nom.Sing.dagi qanday qo‘shimcha orqali otlarning rodini va turlanishini bexato aniqlash mumkin? Misollar keltiring.
7. -us qo‘shimchasi bilan qaysi roddagi otlar ko‘proq uchraydi?
8. Lotin tilida sifatlar nechta guruhga ajratiladi va qaysi guruhga mansub ekanligi qanday aniqlanadi?
9. I guruh sifatlarining lug‘at shakli qanday yoziladi?
10. II guruh sifatlarining lug‘at shakli qanday yoziladi?
11. Lotin tilida qiyosiy darajali sifatlar qanday yasaladi va qaysi turlanishga mansub?
12. Lotin tilida orttirma darajali sifatlar qanday yasaladi va qaysi turlanishlarga mansub?
13. Moslashgan va moslashmagan aniqlovchilar anatomik iboralarda qanday ifoda etiladi? Misollar keltiring.
14. Lotin tilida murakkab anatomik iboralarni qanday tartibda tarjima qilinadi? Misollar keltiring.
15. III turlanish otlari qanday xususiyatlarga ega?
16. III turlanish otlarining o‘zagi qanday aniqlanadi?

17. Qanday otlar teng bo'g'inli otlar deyiladi? Qanday otlar noteng bo'lgan bo'g'inli otlar deyiladi?

18. III turlanish Masculinum roddagi otlar Nom.Sing.da qanday qo'shimchalarga ega? Ushbu qoidadan mustasno so'zlarni ayting.

19. III turlanish Femininum roddagi otlar Nom.Sing.da qanday qo'shimchalarga ega? Ushbu qoidadan mustasno so'zlarni ayting.

20. III turlanish Neutrum roddagi otlar Nom.Sing.da qanday qo'shimchalarga ega? Ushbu qoidadan mustasno so'zlarni ayting.

21. Qaysi turlanishdagi otlar Gen.Sing. va Nom.Plur.da bir xil qo'shimchalarga ega?

22. Qaysi turlanishdagi otlar Nom.Sing. va Nom.Plur.da bir xil qo'shimchalarga ega?

Mashqlar

1. Nom., Gen., Abl. Singularis et Pluralis.da turlang.

1.Umumiy jigar oqimi. 2.Limfa tomirlari. 3.Bo'g'im to'ri. 4.Tovon yuzasi. 5.Peshona shoxi. 6.Qo'shimcha burun tog'ayi.

2. Lotin tiliga tarjima qiling.

1.Orqaning va boshning muskuli. 2.O'ng qo'l barmoqlarining suyaklari. 3.Tomirlar, o'pkalar, ko'zlarning kasalliklari. 4.Qovurg'alarining va kurakning sinishi. 5.Muskullarning paylari. 6.Barmoqlarning paylari. 7.Venalarning teshiklari. 8.Bo'g'imlarning boylamlari. 9.Me'daning va tomirlarning devorlari. 10.O'pkalarning va yurakning tomirlari. 11.Quloqlarning kanallari. 12.O'pkalarning qirg'oqlari. 13.Qovurg'alarining ko'taruvchi muskullari. 14.Peshona bo'shliqlarining devorchasi. 15.Barmoqlarning chuqur bukuvchi muskullari. 16.Tishlarning ildizlari. 17.Qichima va qutirish kasalliklari.

3. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1.Musculi levatores costarum longi. 2.Septum corporum cavernosum. 3.Vagina tendinum musculi extensoris digitorum pedis longi. 4.Ganglia plexuum autonomicarum. 5.Ligamenta ossicularum auditus. 6.Processus accesorii vertebrarum lumbalium. 7.Rami communicantes cum nervo zygomatico. 8.Vaginae tendinum musculi abductoris longi et extensoris brevis hallucis. 9.Nervi digitales tendinum digitorum manus. 10.Vaginae synoviales tendinum digitorum pedes. 11.Tubercula anteriora vertebrarum lumbalium. 12.Rami nasales interni nervi ethmoidalis. 13.Ossa digitorum manus. 14.Cartilagine meatus acustici.

4. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1.Nervi (sacrales, palatini, craniales, intercostales, digitales). 2.Ligamenta flava (ventricularia, obliqua). 3.Rami laterales (nasales, lienales, intercostales). 4.Vasa superficialia (profunda, lymphatica). 5.Musculi breves (flexores, extensores, laterales, infracostales). 6.Canales laterales (optici, palatini, dextri,

hypoglossi). 7.Canales palatini minores. 8.Arteriae sacrales laterales. 9.Cristae sacrales laterales. 10.Rami communcantes albi. 11.Margines laterales.

5. Quyidagi birikmalarni o'qing va tarjima qiling.

1.Musculi ossiculorum auditus. 2.Sinus venarum cavarum. 3.Ganglia plexuum. 4.Ligamenta genus. 5.Digiti manus, pedis. 6.Fasciae manuum.

6. Ramus va ligamentum otlari bilan sifatlarni moslashtiring; ko'plik soniga qo'ying va tarjima qiling:

apicalis, e; lateralis, e; medialis, e; basalis, e; lingularis, e.

7. Lotin tiliga tarjima qiling.

1.Dumg'aza tugunlari. 2.Muskul shoxlari. 3.Buyrak venalari. 4.Medial qirg'oqlar. 5.Dum shoxchalari. 6.Dumg'aza shoxchalari. 7.Aylanma boylamlar. 8.Teshuvchi shoxlar. 9.Keltiruvchi, chiqaruvchi tomirlar. 10.Hamroh venalar. 11.Mustahkam qovurg'alar.

8. Nominativus Pluralis.da barcha ifodalarda tushib qolgan harflarni qo'ying:

1.Ven... digital... palmar... 2.Nerv... temporal... profund... 3.Gangli... pelvin... 4.Foramin... nutrici... 5.Duct... hepatic... commun... 6.Faci... articular... 7.Process... articular... 8.Ram... cardiac... thoracic... 9.Ven... thoracic... intern...

59-§. LEKSIK MINIMUM

auscultatio, onis, f	kasalni eshitib ko'rish	calor, oris, m	issiqlik, jazirama, isitmalab yotish
commotio, onis, f	chayqalish, qaltirash	exhumatio, onis, f	o'likni kovlab olish
curatio, onis, f	davolash	dilatatio, onis, f	kengayish
dolor, oris, m	og'riq	contractura, ae, f	ma'lumot, xabar
exstirpatio, onis, f	bitirish, ildizni quritish	inflammatio, onis, f	yallig'lanish
obturatio, onis, f	zichlab bekitish	rubor, oris, f	qizillik
perforatio, onis, f	teshik, teshilish	palpatio, onis, f	paypaslab ko'rish
resectio, onis, f	organ qismini sug'urib olish	punctio, onis, f	sanchish, sanchib teshish
percussatio, onis, f	to'qqillatish, badanni barmoq bilan to'qqillatib ko'rib chiqqan tovushga qarab ichki organlar holatini belgilash		

Nota bene!

Omnium artium medicina nobilissima est – Tbbiyot ilmi barcha ilmlardan eng samaralidir.
Comple aegrotum bonum spe – Yaxshilikka kasalni umidvor qil!

60-§. TAKRORLASH UCHUN ANATOMIYA BO'LIMIDAN TEST SAVOLLARI

1. "z" tovushi bilan o'qiladigan so'zni toping.

- a. salus
- b. status
- c. cavernosus
- d. situs

2. Qaysi so'zda "Cc" - "ts" dek o'qiladi?

- a. cellula
- b. copia
- c. casus
- d. chirurgia

3. Qaysi so'zda "Cc" - "k" tovushini beradi?

- a. costa
- b. medicina
- c. difficile
- d. cito

4. "tsi" tovushini beradigan so'zni toping.

- a. scaphoideum
- b. ductus
- c. distantio
- d. cauda

5. "f" tovushini beradigan so'zni toping.

- a. nephrosis
- b. rhizoma
- c. psychosis
- d. thymus

6. "i" tovushini beradigan so'zni toping.

- a. maius
- b. iugum
- c. iunctura
- d. platysma

7. Qaysi so'zda "Zz" - "ts" dek o'qiladi?

- a. zona
- b. trapezius
- c. influenza
- d. azygos

8. "Yy" yoziladigan so'zni ko'rsating.

- a. ps...chologia
- b. ang...o
- c. l...tho
- d. k...nesis

9. "z" tovushini beradigan so'zni toping.

- a. saepe
- b. destillattus
- c. laesio
- d. spiritus

10. "Cc" qaysi so'zda "k" dek o'qiladi?

- a. cauda
- b. cerosus
- c. bacillus
- d. species

11. "ph" birikmasini so'zlardan biriga qo'ying.

- a. ra...e.
- b. ...lexor
- c. ...issura
- d. ...oveola

12. "th" birikmasini so'zlardan biriga qo'ying.

- a. ...orax
- b. ...endo
- c. leva...or
- d. cavi...as

13. Urg'uni to'g'ri qo'ying.

- a. mas-to-i`-de-us
- b. mas-to-de-us`
- c. mas-to-i-de`-us
- d. mas-to`-i-de-us

14. Urg'u 3-chi bo'g'inga tushadigan so'zni toping.

- a. pop-li-te-a
- b. la-cri-ma-lis
- c. lum-ba-lis
- d. la-bi-rin-thus

15. Nechinchi bo'g'inga urg'u tushayapti. e-pi-gas-tri-um

- a. 3
- b. 2
- c. 1
- d. 4

16. Urg'u uchinchi bo'g'inga tushadigan so'zni toping.

- a. fis-su-ra
- b. gin-gi-vae
- c. abc-ces-sus
- d. pal-pe-bra

17. Tarjima qiling. Yuqori jag'ning do'mbog'i.

- a. tuber maxillae
- b. tuberes maxilla
- c. tuber maxillae superioris
- d. maxilla tuberis

18. Tarjima qiling. Kichik boldir suyagining tanasi.

- a. corpus ossis tibiae
- b. corpus fibulae
- c. corpus ossis maiores
- d. tibia corporis

19. Tarjima qiling. Umurtqaning tanasi.

- a. corpus vertebrae
- b. corpus columnae vertebralis
- c. vertebra corporis
- d. vertebrae corporis

20. Tarjima qiling. Aortaning yoyi.

- a. arcus aorta
- b. aortae arcus
- c. aorta arcus
- d. arcus aortae

21. Tarjima qiling. Kalla suyagining asosi.

- a. bases crania
- b. cranium basis
- c. basis cranii
- d. basis cranium

22. Tarjima qiling. Kurakning bo'yni.

- a. collum scapulae
- b. scapulae collum
- c. colli scapulae
- d. colli scapula

23. Tarjima qiling. Qovurg'a bo'ynining qirrasasi.

- a. crista colli costae
- b. costa crista cervicis
- c. collum costa crista
- d. crista costa colli

24. Tarjima qiling. Qovurg'a bo'ynining asosi.

- a. basis colli costae
- b. costa basis cervicis
- c. collum costa basis
- d. basis costa colli

25. Tarjima qiling. Qovurg'a do'mboqchasining bo'g'lami.

- ligamentum tuberculi costa
- tuber ligamenti costae
- tuber costae ligament
- ligamentum tuberculi costae

26. Tarjima qiling. Qovurg'a yo-yining plastinkasi.

- lamina arcu vertebrae
- arcus lamina vertebrae
- laminae arcus vertebrae
- lamina arcus vertebrae

27. Qo'shimchasini yozing. Nog'ora bo'shlig'ining tomi. Tegmen cavi tympan...

- i
- um
- icus
- er

28. Kelishigini aniqlang. "Ligamenta tertia"

- Nom. Sing
- Gen. Sing
- Alb. Sing
- Nom. Plur

29. Tarjima qiling. "Tish ildizi"

- radix dentes
- radices dentis
- radix dentis
- radice dentis

30. Tarjima qiling. "Yurak uchi"

- apex cordis
- apicis dentis
- apicis ossis
- apicis cordis

31. Tarjima qiling. "Nervlarning egatlari".

- sulci nervi
- sulci nervorum
- sulcus nervi
- sulcus nervorum

32. Terminlardan moslashmagan aniqlovchili jumlani toping.

- margo uteri
- basis externa
- margo sinister
- phalanx media

33. Qo'shimchasini toping. Vertebra thoracic...

- i
- us
- a
- um

34. Qo'shimchasini toping. Sinus petros...

- um
- a
- i
- us

35. Qo'shimchasini toping. Pars petros...

- ae
- um
- a
- us

36. Qo'shimchasini toping. Os occipital...

- i
- e
- us
- um

37. Qo'shimchasini toping. Plexus venos...
- u
  - a
  - us
  - is
38. Qo'shimchasini toping. Tuber frontal...
- ae
  - e
  - um
  - us
39. Moslashtiring. Arcus zygomatic...
- um
  - i
  - us
  - is
40. Abl. Plur.da. moslashtiring: Faciebus articular...
- is
  - us
  - a
  - ibus
41. Termini tugating. Ko'ndalang o'simta. Processus ...
- transverse
  - transversus
  - transversum
  - transversa
42. Termini tugating. Yumaloq bog'lam. Ligamentum ...
- teres
  - teretis
  - rotundus
  - rotunda
43. Sinonimini toping. Qayiqsimon. Navicularis
- scaphoideus
  - cuneiformis
  - sphenoidalis
  - palmaris
44. Sinonimini toping. Ponasiimon. Sphenoidalis
- cuneiformis
  - navicularis
  - scaphoideus
  - palmar
45. Ma'nosini toping. Toshsimon tangachali yoriq.
- petrosquamosa
  - clinoidea
  - sphenoidalis
  - fissura squamosa
46. Termini Gen.Sing.ga qo'ying. "processus articularis inferior"
- processus articulares inferioris
  - processi articulari inferioris
  - processus articularis inferioris
  - processu articularis inferioris
47. Qo'shimchasini toping. Tuberculum thyroideum super...
- ium
  - ioris
  - ius
  - ior
48. Faqat 2-guruh sifati bilan yozilgan termini aniqlang.
- os temporale frontale
  - os nasale medium
  - ganglion cervicale superius
  - sulcus parietalis internus

49. To'ldiring. Orqaning eng uzun mushagi. *Musculus long...* dorsi

- a. -us
- b. -ior
- c. -ius
- d. -issimus

50. To'ldiring. Jimjiloqning kalta mushagi. *Musculus brevis ...*

- a. *indicis*
- b. *digiti minimi*
- c. *pollicis*
- d. *digiti prima*

51. To'ldiring. Kattaroq dumba mushagi. *Musculus gluteus ...*

- a. *minor*
- b. *maior*
- c. *maximus*
- d. *magnus*

52. To'ldirib yozing. Yuqorigi va pastki qovurg'alarga tegishli chuqurchalar. *Foveae costales superior... et inferior...*

- a. -es
- b. -a
- c. -ius
- d. -ior

53. To'ldirib yozing. Yuqorigi va pastki bo'g'imga tegishli chuqurcha. *Fovea articularis super... et infer...*

- a. -ae
- b. -es
- c. -ius
- d. -ior

54. To'ldirib yozing. Dumg'aza suyagining asosi. *Basis ossis sacr...*

- a. -is
- b. -osi
- c. -um
- d. -alis

55. Mos keladigan so'zni toping. Uzunroq suyak. *Os ...*

- a. *longus*
- b. *longissimus*
- c. *longum*
- d. *longius*

56. Mos keladigan so'zni toping. Uzunroq qovurg'a. *Costa ...*

- a. *longa*
- b. *longissima*
- c. *longior*
- d. *longius*

57. Sredniy roddagi qiyosiy darajadagi qo'shimchani aniqlang.

- a. -us
- b. -ius
- c. -er
- d. -ior

58. "minus" sifatini terminlardan birida qo'llang.

- a. *os frontale min...*
- b. *arcus parietalis min...*
- c. *trachanter min...*
- d. *alla min...*

59. Moslashtiring. *Pars petros...*

- a. -i
- b. -um
- c. -a
- d. -us

60. Tarjima qiling. Orqaning eng keng muskuli. "musculus lat... dorsi".

- a. -ussimus
- b. -i
- c. -issimus
- d. -issima

61. Qiyosiy darajadagi jenskiy roddagi qo'shimchani aniqlang.

- a. -ioris
- b. -ior
- c. -ius
- d. -issimus

62. To'ldiring. Dumbaga tegishli eng kichik mushak. Musculus gluteus ...

- a. maior
- b. maximus
- c. minimus
- d. minor

63. To'ldiring. Eng yuqorigi burun chig'anog'i. Concha nasalis ...

- a. superior
- b. superius
- c. supremus
- d. suprema

64. To'ldiring. Facies articulares

- ...
- a. superiores
- b. superius
- c. superioris
- d. superior

65. To'ldiring. Qalqonsimon tog'ayning yuqorigi shoxi. Cornu ... cartilaginis thyroideae.

- a. superius
- b. suprema
- c. supremum
- d. superioris

66. Mos keladiganini toping. Yurakning eng kichik venalari. Venae cordis ...

- a. minimae
- b. minus
- c. minoris
- d. minima

67. Tarjima qiling. Eng katta dumba muskuli.

- a. musculus gluteus maximus
- b. musculus gluteus maior
- c. musculus glutei maximus
- d. musculi glutei maximi

68. Termining davomini yozing. Burunning suyakli to'sig'i. Septum osseum ...

- a. nasus
- b. nasalis
- c. nasi
- d. nasorum

69. Termining davomini yozing. Umurtqaga oid peg'onaning bog'lami. Ligamentum columnae ...

- a. vertebrale
- b. vertebralis
- c. vertebralium
- d. vertebra

70. To'ldiring. O'ng yurak bo'l-machasining bo'sh sinusi. Sinus atri dextri cav...

- a. -is
- b. -us
- c. -i
- d. -orum

71. Tarjima qiling. Boshning to'g'ri muskuli.

- a. musculus rectus capitis
- b. musculi recti capitis
- c. musculis rectis capitis
- d. capitis recti musculus

72. To'ldiring. O'pka tanasining qopqog'i. Valvula trunci ...

- a. pulmonalis
- b. pulmonale
- c. pulmo
- d. pulmonem

73. Juftini toping. Bezning katta til osti oqimi. Ductus ... glandulae maior.

- a. subcutaneus
- b. hypoglossus
- c. hyoideus
- d. sublingualis

74. Juftini toping. Katta ensaga tegishli teshik.

- a. Foramen occipitale maiior
- b. Foraminis occipitale maius
- c. Foramen occipitale maius
- d. maius occipitale foramen

75. To'ldiring. Facies anterior partis petros...

- a. -e
- b. -ae
- c. -um
- d. -i

76. Kerakli qo'shimchani qo'ying. O'ng qo'lning birinchi barmog'i. Digitus primus manus dextr...

- a. -ae
- b. -a
- c. -um
- d. -er

77. To'ldiring. Kichik boldir su-yagi boshchasining orqa bog'lami. Ligamentum capitis fibulae ...

- a. posterior
- b. antierius
- c. posterioris
- d. posterius

78. Tarjima qiling. Halqumning o'rta qisuvchi mushagi.

- a. musculus constrictor medius la-ryngis
- b. musculus medius constrictor la-ryngis

c. musculus constrictor medius pharyngis

d. musculus pharinx constrictor medius

79. Tarjima qiling. Yuqorigi o'q-simon bo'shliqning egati.

- a. sulcus sinu sagittalis superiors
- b. sulcus sinus sagittalis superioris
- c. sulcus sinuum sagittalis superioris

d. sulci sinus sagittalis superioris

80. Tarjima qiling. Siydik pufagini qisuvchi mushak. Musculus sphincter vesicae ...

- a. urinariae
- b. ureteris
- c. urinae
- d. urinarii

81. Tarjima qiling. Og'iz burchagini tushiruvchi mushak. Musculus ... anguli oris

- a. levator
- b. extensor
- c. flexor
- d. depressor

82. To'ldiring. O'n ikki barmoqli ichakning yuqoriga yo'naltiruvchi qismi. Pars ... duodeni

- a. ascendens
- b. descendens
- c. communicans
- d. abductor

83. Kerakli qo'shimchani toping. Jigarning bog'lami. Ligament... hepatitis

- a. -ae
- b. -um
- c. -es
- d. -a

84. Kerakli qo'shimchani yozing. Suyaklararo kaft usti bog'lamlari. Ligament... intercarpea interossea

- a. -ae
- b. -i
- c. -um
- d. -a

85. Mos keladigan so'zni toping. Uzoqlashtiruvchi mushak. Musculus ...

- a. abductor
- b. flexor
- c. adductor
- d. levator

86. Mos keladigan so'zni toping. Ko'taruvchi mushak. Musculus ...

- a. levatoris
- b. adductor
- c. flexor
- d. levator

87. Mos keladigan so'zni toping. Yozuvchi mushak. Musculus ...

- a. extensor
- b. extensoris
- c. constrictor
- d. levator

88. Kerakli so'zni aniqlang. Yaqinlashtiruvchi mushak. Musculus ... pollicis

- a. abductor
- b. extensor
- c. adductor
- d. depressor

89. To'ldirib yozing. Bosh miya-ning oq moddasi. Substantia alba ...

- a. medullae spinalis
- b. dura mater
- c. cerebri
- d. medulla ossium

90. To'ldiring. Burun atrofidagi bo'shliqlar. ... paranasales

- a. sinus
- b. sini
- c. sinua
- d. sinuum

91. To'ldiring. O'rtadagi shoxlar. ... mediales

- a. rames
- b. ramus
- c. rami
- d. ramorum

92. Mos keladigan so'zni toping. Yumaloq mushak. Musculus ...

- a. teres
- b. rotundus
- c. durus
- d. circumflex

93. To'ldiring. Yumaloq bog'lami-ning kesmasi. Incisura ligamenti ...

- a. teretes
- b. rotundi
- c. teretis
- d. rotundum

94. Nom.plur.da to'g'ri moslashgan jumalani toping.

- a. nodi lumbales
- b. nodi profunda
- c. nodi occipitalium
- d. nodi pectoralia

95. O'zbek tiliga tarjima qiling.
Nuclei nervorum cranialium.

- asablarining o'zamlari
- kalla suyagi asablarining o'zagi
- kalla suyagi asabining o'zagi
- kalla suyagi nervlarining o'zamlari

96. Lotin tiliga tarjima qiling.
Kovak venalarning bo'shliqlari.

- sinus venarum cavarum
- sinus venae cavus
- sinus venae cavae
- sinus veni cavi

97. Kelishigini aniqlang. Ganglia thoracica.

- Nom. Sing.
- Abl. Sing.
- Gen. sing.
- Nom. Plur.

98. Nom plur.ga terminni qo'ying.

- facies lateralis
- facies lateralium
- facie lateralis
- facies laterales

99. IV turlanishdagi otni toping.

- viscus
- corpus
- sulcus
- processus

100. Lotin tiliga tarjima qiling.
"Dumbaga tegishli shox"

- cornu coccygeus
- cornu sacrale
- cornu coccygeum
- cornu sacralis

101. Tarjima qiling. Til osti oqimi.

- ductus sublingualis
- ductus hyoideus
- ductus hypoglossus
- ductus hepaticus

102. Toping. "Jimjiloqni uzoqlashtiruvchi mushak".

- musculus adductor pollicis longus
- musculus levator digiti minimi
- musculus extensor digiti minimi brevis
- musculus abductor digiti minimi

103. Tarjima qiling. "Siydik pufagi".

- vesica urinaria
- vesica uteri
- vesica fellea
- vesica uterina

104. IV turlanishdagi otni ko'rsating.

- genu
- pectus
- occiput
- sulcus

105. V turlanishdagi otni ko'rsating.

- facies
- paries
- pes
- stapes

106. Kelishigini aniqlang. "Facies articulari".

- Alb. Sing.
- Nom. Sing.
- Nom. Plur.
- Gen. Sing.

107. Qanday nomlanadi? Ko'rsatkich barmoq.

- index
- pollex
- medius
- minimus

108. Qanday nomlanadi? Qo'lining bosh barmog'i.

- a. index
- b. minimus
- c. medius
- d. pollex

109. Qanday nomlanadi? O'rta barmoq.

- a. medius
- b. annularis
- c. index
- d. minimus

110. Qanday nomlanadi? Nomsiz barmoq.

- a. medius
- b. pollex
- c. annularis
- d. minimus

111. Qanday nomlanadi? Jimji loq.

- a. minimus
- b. pollex
- c. medius
- d. index

112. Kerakli old qo'shimchasi ni toping. Pastki jag'ning pastki chuqurchasi. Fovea ...mandibularis

- a. sub-
- b. intra-
- c. hypo-
- d. post-

113. Kerakli old qo'shimchani toping. Yuqorigi me'da osti o'simtasi. Processus ...gastricus superior.

- a. supra-
- b. infra-
- c. hyp-
- d. post-

114. Kerakli old qo'shimchani toping. Ko'z osti kanali. Canalis ...orbitalis

- a. infra-
- b. sub-
- c. hypo-
- d. post-

115. Kerakli old qo'shimchani toping. O'rtadagi kurak usti shoxi. Ramus ...scapularis medialis

- a. supra-
- b. infra-
- c. hypo-
- d. post-

116. Kerakli old qo'shimchani toping. Ganglion ...vertebrale

- a. inter-
- b. infra-
- c. intra-
- d. epi-

117. Kerakli old qo'shimchani toping. Quloq oldidagi bez. Glandula ...auricularis

- a. para-
- b. peri-
- c. post-
- d. retro-

118. Mosini toping. Do'ng ustidagi yana ham ko'tarilgan joy.

- a. epicondylus
- b. condylus
- c. pylorus
- d. condilaris

119. Mos keladigan so'zni toping. Bachadon bo'yinchasining bog'lami. Ligamentum ... uteri

- a. cervix
- b. cervicis
- c. colli
- d. cavitas

120. Mos keladigan so'zni toping. Umurtqalarning teshiklari. ... vertebrarum.
 a. foramina
 b. foraminis
 c. foramenes
 d. foramen
121. Kerakli qo'shimchani toping. Yuzning suyaklari. Oss... faciei
 a. -ae
 b. -a
 c. -es
 d. -ua
122. To'ldiring. Limfa tomirlari. Vas... lymphatic...
 a. -us, -a
 b. -a, -a
 c. -um, -ia
 d. -es, -ium
123. III turlanishdagi otni aniqlang.
 a. crus
 b. medicus
 c. processus
 d. morbus
124. Terminni toping. Suyak iligi.
 a. medulla ossium
 b. cerebrum osseum
 c. encephalon osseum
 d. medulla os
125. Tarjima qiling. "Bosh miya-ning yumshoq miya pardasi".
 a. pia mater encephali
 b. dura mater cerebri
 c. tunica pia encephali
 d. mater pia encephali
126. Moslashtiring. "Homo aegrot...".
 a. -um
 b. -a
 c. -i
 d. -us
127. Juftini toping. O'qsimon qirg'oq. Margo ...
 a. squamosus
 b. occipitalis
 c. sagitalis
 d. frontalis
128. Mos keladigan so'zni toping. Tishlarning kanallari.
 a. canalis dentium
 b. canalis dentis
 c. canalium dentes
 d. canales dentium
129. Sinonimini toping. Thorax
 a. pectus
 b. cavitas
 c. sternum
 d. scapula
130. To'g'ri tarjima qiling. Birinchi va ikkinchi tish.
 a. dens primi et secundi.
 b. dens prima et secunda
 c. dens primum et secundum
 d. dens primus et secundus
131. Mujskoy roddagi otni toping.
 a. canalis
 b. auris
 c. mucilago
 d. vas
132. Mujskoy roddagi 3-turlanishdagi so'zni ko'rsating.
 a. pes, pedis
 b. os, ossis
 c. foramen, inis
 d. articulatio, ionis

133. 3-turlanishdagi mujskoy roddagi otni ko'rsating.

- a. sanguis, inis
- b. pectus, oris
- c. tuberositas, atis
- d. tuber, eris

134. Juftini aniqlang. Oddiyroq bo'g'im.

- a. articulatio simplicius
- b. articulatio simplicis
- c. articulatio simplicior
- d. articulatio simplex

135. "Keng bo'g'im" - degan jumlani tarjima qiling.

- a. Articulatio longa
- b. Articulatio composita
- c. Articulatio brevis
- d. Articulatio lata

136. Kerakli qo'shimchani toping. Hiqildoqning tog'aylari. Cartilagin... laryngis

- a. -is
- b. -es
- c. -ae
- d. -a

137. Kerakli qo'shimchani toping. Boshning sohalari. Region... capitis.

- a. -is
- b. -i
- c. -es
- d. -a

138. Moslashtiring. Ko'ruv kana-
li. Canalis optic...

- a. -um
- b. -a
- c. -us
- d. -is

139. Terminning qaratqich kelishigini ko'plik formasiga qo'ying. **Articulatio fibrosa.**

- a. articulationum fibrosarum
- b. articulationum fibrosae
- c. articulatione fibrosae
- d. articulationum fibrosarum

140. Tarjima qiling. Qo'shimcha burun tog'aylari.

- a. cartilago accessoria nasales.
- b. nasales cartilago accessoria
- c. cartilago nasales accessoria
- d. cartilagines nasales accessoriae

141. Jenskiy roddagi otni toping.

- a. manus
- b. vasa
- c. ganglia
- d. canalis

142. Gen. plurga termini qo'ying. Ko'z kosasiga tegishli qism.

- a. partium orbitalium
- b. pars orbitalis
- c. partis orbitalis
- d. partes orbitales

143. Jenskiy roddagi otni toping.

- a. gaster
- b. ganglia
- c. systema
- d. sanguis

144. 3- turlanishdagi jenskiy roddagi otni ko'rsating.

- a. cartilago, inis
- b. canalis, is
- c. cortex, icis
- d. rabies, ei

145. Juftini toping. Til osti suya-
gi. Os ...

- a. hyoideum
- b. hyoidea
- c. hypoglossus
- d. sublingualis

146. Juftini toping. Yumaloq teshik. Foramen ....

- a. rotundum
- b. teretis
- c. rotundus
- d. teres

147. To'ldirib yozing. Choklarning suyaklari. ... suturarum

- a. os
- b. ossis
- c. ossa
- d. ossium

148. Mos keladigan so'zni toping. Ko'r teshik.

- a. foramen teres
- b. foramen nutricum
- c. foramen caecum
- d. foramen rotundum

149. Moslashtiring. Tovonga oid do'mboq. Tuber calcane...

- a. -us
- b. -a
- c. -um
- d. -is

150. Tarjima qiling. Katta teshik.

- a. foramen magnus
- b. foramen minima
- c. foramen magna
- d. foramen maius

151. To'ldirib yozing. Venalarning teshiklari. Foramina ...

- a. venarum
- b. venae
- c. venis
- d. venam

152. Kerakli qo'shimchani qo'ying. Tomirlarning tomirlari. Vasa vas...

- a. -um
- b. -a
- c. -orum
- d. -ium

153. Kerakli qo'shimchani qo'ying. Bo'g'im to'rlari. Ret... articular...

- a. -a|-a
- b. -es|-es
- c. -is|-is
- d. -ia|-ia

154. Kelishigini aniqlang. Foramina ethmoidalia.

- a. Nom.Plur
- b. Gen.Sing
- c. Gen.Plur
- d. Abl.Plur

155. Neutrum poddagi otni toping.

- a. dens
- b. lien
- c. gaster
- d. zygoma

156. Moslashtiring. Corpus cavernos...

- a. -ae
- b. -um
- c. -is
- d. -e

157. "Bo'g'im to'ri"ni Abl.Sing.ga qo'ying.

- a. reti articulari
- b. rete articularis
- c. rete articulari
- d. articularis retis

158. Sredniy roddagi otni toping.

- a. ren
- b. diafragma
- c. venter
- d. margo

159. Gen.Plur.ga qo'ying. "Yonbosh teshik".

- a. foraminum lateralium
- b. foramina lateralia
- c. foramen laterale
- d. foramines laterales

160. Tarjima qiling. Tomirlar-ning tomirlari.

- a. vasa vasum
- b. vas vasis
- c. vasa vasorum
- d. vasis vasorum

161. Sredniy roddagi 3-turlanishdagi otni ko'rsating

- a. cor, cordis
- b. gaster, gastris
- c. ren, renis
- d. margo, inis

162. Terminni toping. "Qon tomiri".

- a. vas sanguineum
- b. vas superficiale
- c. vas sinusoideum
- d. vasa vasorum

163. 3-turlanishdagi sredniy roddagi otni ko'rsating.

- a. oedema
- b. stratum
- c. paries
- d. apex

164. Tarjima qiling. "Tomirlar-ning nervlari".

- a. nervi vasorum
- b. nervus vasis
- c. nervi vasis
- d. vasa nervi

165. Lotin tiliga tarjima qiling. "Paylarning qinlari".

- a. vagina tendinum
- b. vaginae tendinum
- c. vagina tendinis
- d. tendo vaginae

166. Jumlani tugating: "yumaloq teshik". foramen rotund...

- a. -us
- b. -um
- c. -a
- d. -is

167. 1-guruh sifatining qo'shimchalarini toping.

- a. -is, -us, -a
- b. -a, -e, -is
- c. -is, -e
- d. -us, -a, -um

168. 2-guruh sifatining qo'shimchalarini toping.

- a. -us, -a, -um
- b. -a, -e, -is
- c. -er, -is, -e
- d. -is, -us, -a

169. Moslashgan aniqlovchili jumlani toping.

- a. septum nasi
- b. sutura cranii
- c. angulus sterni
- d. oculus obliquus

170. Moslashmagan aniqlovchili jumlani toping.

- a. dens albus
- b. arcus genus
- c. musculus liber
- d. angulus sinister

171. Jumlani tugating: "burunga oid suyak". Os nasal...

- a. -e
- b. -is
- c. -us
- d. -um

172. "dexter" sifati Gen. Plur. da qaysi qo'shimchani oladi?

- a. -arum
- b. -ium
- c. -orum
- d. -ibus

173. "niger" sifati Nom. Plur. da qaysi qo'shimchani oladi?

- a. -i
- b. -ium
- c. -ua
- d. -is

174. To'g'ri tarjimali jumlani toping. do'mboqchanning qirradi

- a. arcus zygoma
- b. maxilla vertebrae
- c. mandibula scapulae
- d. crista tuberculi

175. facialis sifati Abl. Plur. da qaysi qo'shimchaga ega?

- a. -ibus
- b. -is
- c. -us
- d. -ebus

176. To'g'ri tarjimali jumlani toping. "Musculus brevis"

- a. kalta mushak
- b. qisqa mushak
- c. uzun mushak
- d. qiyshiq mushak

177. To'g'ri tarjimali jumlani toping. "Homo sapiens".

- a. qari odam
- b. yosh odam
- c. aqlli odam
- d. sodda odam

178. Nuqtalarni to'ldiring: "katta o'tirg'ichga oid o'yma". "Incisur... ischiadic... ma...".

- a. -a, -a, -us
- b. -a, -a, -ius
- c. -a, -a, -ior
- d. -a, -a, -um

179. III-tur'anishdagi sifatni toping.

- a. transversus
- b. dura
- c. ethmoidale
- d. rectum

180. oddiy suyak jumlasining tarjimasini toping.

- a. os longum
- b. os latum
- c. os simplex
- d. os sinistrum

181. Nuqtalarni to'ldiring: "kichik g'alvirsimon teshik". foramen ethmoidal... min...

- a. -e, -us
- b. -us, -or
- c. -e, -or
- d. -e, -is

182. "vertebralis" sifati Abl. Sing. da qaysi qo'shimchani oladi?

- a. -o
- b. -a
- c. -e
- d. -i

183. 4-turlanishda qanday sifatlar uchraydi?

- a. bitta qo'shimchali
- b. teng o'zakli
- c. sifatlar yo'q
- d. teng bog'inli

184. 5-turlanishda qanday sifatlar uchraydi?

- a. -us, -a, -um qo'shimchali
- b. -is, e qo'shimchali
- c. teng o'zakli
- d. sifatlar yo'q

185. Nuqtalarni to'ldiring: "oddiy va erkin mushak". *musculus lib... et simple...*

- a. -us, -er
- b. -er, x
- c. -er, -s
- d. -erum, x

186. Oddiy sifat darajasi qanday qo'shimchalarni oladi.

- a. -us, -on, -u, -a, -e
- b. -um, -on, -u, -us, -er
- c. -us, -a, -um, -is, e
- d. -a, -es, -us, -er

187. Qiyosiy darajada ishlatilgan jumlaning toping.

- a. os cranii
- b. os sinistrum
- c. os obliquum
- d. os maius

188. "eng yaxshi odam" jumlasining tarjimasini toping.

- a. homo bonus
- b. homo melior
- c. homo sanus
- d. homo optimus

189. Qiyosiy darajadagi sifatlar nechinchiligi turlanish bo'yicha turlanadi?

- a. 1
- b. 2
- c. 3
- d. 4

190. "minus" sifati Nom. Plur.da qaysi qo'shimchani oladi?

- a. -a
- b. -um
- c. -ores
- d. -ora

191. Ikkinchi guruh sifatlarini nechinchiligi turlanish bo'yicha turlanadi?

- a. 1
- b. 2
- c. 3
- d. 4

192. 4-turlanishdagi sifatlarini toping.

- a. lacrimalis, costalis, sinister
- b. dextrum, maxillaris, clavicularis
- c. barcha javoblar to'g'ri
- d. barcha javoblar noto'g'ri

193. 1-guruh sifatlarining lug'at shakli nimalardan iborat?

a. uning Gen.Sing. mujskoy roddagi to'liq yozilgan shakli, hamda jenskiy va sredniy rodlarning Nom.Sing.dagi qo'shimchasidan iborat

b. uning Nom.Sing. jenskiy roddagi to'liq yozilgan shakli, hamda mujskoy va sredniy rodlarning Nom.Sing.dagi qo'shimchasidan iborat

c. uning Nom.Sing. sredniy roddagi to'liq yozilgan shakli, hamda jenskiy va mujskoy rodlarning Nom.Sing.dagi qo'shimchasidan iborat

d. uning Nom.Sing. mujskoy roddagi to'liq yozilgan shakli, hamda jenskiy va sredniy rodlarning Nom.Sing.dagi qo'shimchasidan iborat

194. To'g'ri tarjima qilingan jumlani toping: "umurtqaga oid suyak".

- a. os vertebra
- b. os vertebra
- c. os vertebrale
- d. os vertebralis

195. 2-guruh sifati Abl. Sing.da qaysi qo'shimchani oladi?

- a. -i
- b. -o
- c. -e
- d. -a

196. "vagina externa nervi optici" anatomik iborasi nimalardan iborat:

- a. uchta otidan, moslashmagan aniqlovchidan
- b. ikkita ot, har bir ot o'z aniqlovchisiga ega
- c. ot bilan moslashgan aniqlovchi, ot bilan moslashmagan aniqlovchidan
- d. bitta ot uchta moslashgan aniqlovchidan

197. Faqat 2-guruh sifati bilan yozilgan termini aniqlang:

- a. os temporale frontale
- b. os nasale medium
- c. ganglion cervicale superius
- d. sulcus parietalis internus

198. To'ldirib yozing: Yuqorigi va pastki qovurg'alarga tegishli chuqurchalar. Foveae costales superior... et inferior...

- a. -es
- b. -a
- c. -s
- d. -ior

199. To'ldirib yozing: Yuqorigi va pastki bo'g'imga tegishli chuqurcha. Fovea articularis super... et infer...

- a. -ae
- b. -es
- c. -ius
- d. -ior

200. To'ldirib yozing: Dumg'aza suyagining asosi. Basis ossis sacr...

- a. -is
- b. -i
- c. -um
- d. -alis

61-§. QO'SHIMCHA O'QISH UCHUN MATNLAR

HIPPOCRATIS JUS JURANDUM (GIPPOKRAT QASAMYODI)

Per Apollinem medicum et Aesculapium, Hygiam que et Panaceam juro, deos deasque omnes testes citans, mepte viribus et iudicio meo hos jusjurandum et hanc stipulationem plene praestaturum.

Illum nempe parentum meorum loco habiturum spondeo, qui me artem istam docuit, eique alimenta impertitum, et quiscunque opus habuerit, supeditaturum.

Victus etiam radiomen pro virili et ingenio meo aegris salutarem praescripturum a perniciose vero et improba eosdem prohibeturum. Nullius praeterea

precibus adductus, mortiferum, medicamentum cuiqui propinabo, neque huius ret consilium dabo. Caste et sancte colam et artem meam.

Quaecumque vero in vita hominum sive medicinam factitans, sive nom, vel videro, vel audivero, quae in vulgus efferre non decet, ea retictbonon secus atque arcana fidei meae commissa.

Quodsi igitur hocce jusjurandum fideliter servem, neque violem, contingat et prospero successu tarn in vita, quam in arte mea fruar et gloriam immortallem gentium consequar. Sine autem id transgrediar et pejerem contraria hisce mihi eveniant.

“GAUDEAMUS IGITUR”

“Gaudeamus igitur” – “Shodu xurram bo‘laylik” sheri studentlar madhiyasi bo‘lib, taxminan O‘rta Asrda G‘arbiy Ovrupoda yaratilgan.

Gaudeamus igitur
Juvenes dum sumus
Post jucundam juventutem,
Post molestam senectutem
Nos habebit humus (bis)

Yoshlik zavqin suraylik
Quvnaylik, yoru do‘stlar
Bu kunlar ham g‘animat
Mashaqqatli keksalikdan so‘ng
Yer o‘z qariga chorlar

Ubi sunt, qui ante nos
In mundo fuero?
Vadite ad superos
Transite ad inferos
Ubi jam fuere (bis)

Qani bizdan oldingi
Yer yuzida yurganlar
Samoga chiqib ko‘ring,
Do‘zaxga tushib ko‘ring
Yashaganlar -qanilar?

Vita nostra brevis est
Brevi finietur
Venit mors velociter
Rapit nos atrociter
Nemini parcetur (bis)

Umr degani qisqa
Bir zumda o‘tar ketar
Ajali degani tezda
Shavqatsiz kirib kelar
Hech kimga shavqat qilmay.

Vivat Academia,
Vivant professores!
Vivat membrum quodlibet
Vivant membra quaelibet
Semper sint in flore! (bis)

Yashasin dorulfunun!
Yashasinlar domlalar!
Yashang aziz do‘stlarim,
Yashasin barcha studentlar,
Doim yashab yuringlar!

Vivant omnes virginas,
Graciles, formosae!

Yashasin barcha qizlar
Nazokatli go‘zallar

Vivant et mulieres
Tenerae, amabiles,
Bonae, laboriosae! (bis)

Yashasin latofatli
Sevgiga loyiq mangu,
Mehribonu mehnatkash!

Vivat et Respublica,
Et qui illam regunt!
Vivat nostra civitas
Maecenatum caritas
Quae nos hic protegunt! (bis)

Yashasin davlatimiz
Va uni boshqarganlar!
Yasha barchaga homiy
Yoshlarga zo'r murabbiy
Bizning odil jamiyat!

Pereat tristitia,
Pereant dolores
Pereat diabolus
Quivis antiburschius,
Atque irrisores! (bis)

Yo'qolsin g'amu g'urbat,
Daf bo'lsin qora niyat.
Daf bo'lsin ma'lun shayton,
Va studentlarga dushman,
Ham undan kuluvchilar!

62-§. PREDLOG (PRAEPOSITIO)

Predloglar ot yoki otlarni ikkinchi bir so'z bilan bog'lab ularning orasidagi munosabatlarni ko'rsatish uchun qo'llaniladi. Har qaysi predlog faqat ma'lum kelishik bilan birga ishlatiladi. Predloglar o'zlari bog'lanib kelgan otlardan oldin alohida yoziladi.

1. Chiqish kelishigida qo'llaniladigan predloglar:

cum – bilan
ex – dan, da
pro – uchun
sine – siz

cum digito – qo'l bilan
ex tempore – kerak paytda
pro infantibus – bolalar uchun
sine colore – rangsiz

Tushum kelishigida go'llaniladigan predloglar:

ante – oldida
intra – ichida
ad – uchun, gacha, da
contra – qarshi
per – orqali
post – keyin, so'ng

ante operationem – operatsiya oldidan
intra ventriculum – me'da ichida
ad aegrotam – kasal uchun
contra tussim – yo'talga qarshi
per rectum – to'g'ri ichak orqali
post partum – tuqqandan keyin.

Tushum va chiqish kelishigida qo'llaniladigan predloglar:

in – da, ga

in oculo – ko'zda

in oculum -ko'zga

sub – ostki, ostida

sub linguam – til ostiga

sub lingua – til ostida

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Lotin tiliga tarjima qiling:

hujayradan, venadan, vrach uchun, burun bo'shlig'da, nerv bilan, kalla bo'shlig'ida, kasal uchun, boylam ostida, boylamda, kallada, kurak ostida, ko'zdan, yelkada, do'mboq bilan, burundan, chap ko'zda, chap kurakda, o'ng kurak ostida.

LOTINCHA-O'ZBEKCHA LUG'AT

A a	
a, ab (abl).	-dan
abdomen, inis, n	qorin
abdominalis, e	qoringa oid
abducens, entis	uzoqlashtiruvchi
abductor, oris, m	uzoqlashtiruvchi muskul
ablatio, onis, f	olib tashlash
abortus, us, m	abort
abscessus, us, m	yara, chipqon
absens, entis	bo'lmagan
absentia, ae, f	bo'lmaslik
academia, ae, f	akademiya
accessorius, a, um	qo'shimcha
Achilles, is, m	Axil (Gretsiyaning qahramoni)
acquisitus, a, um	orttirilgan
acromialis, e	yelka o'sig'i (kurak suyagining yelka qismi)
acromion, i, n	kurak suyagining yelka o'sig'i
action, onis, f	ta'sir
activatus, a, um	faollashgan
actus, us, m	harakat, ta'sir
acusticus, a, um	eshituvga xos
acutus, a, um	o'tkir
ad	-gacha, -ga, uchun, -da

adductor, oris, m	yaqinlashtiruvchi mushak
adiposus, a, um	yog'li, semiz
adnexia, ae, f	bachadonga tegishli ortiqlar
adultus, a, um	katta yoshli, voyaga yetgan
aeger, gra, grum	kasal, bemor
aeger, gri, m	kasal
aegrotus, a, um	kasal
aequalis, e	teng, bab-barovar
aeternus, a, um	abadiy
ala, ae, f	qanot
albus, a, um	oq
alcohol, olis, n	alkagol (spirtli ichimlik)
allergicus, a, um	allergiya
alter, era, erum	ikkitasidan bittasi, boshqa, ikkinchisi
altus, a, um	baland
alveolaris, e	alveolangan, katakli, pufakli
alveolus, i, m	yacheyka, katakcha, pufakcha
amabilis, e	sevimli, mayin
amans, antis	sevimli
amarus, a, um	achchiq
amica, ae, f	dugona
amicitia, ae, f	do'stlik
amicus, i, m	do'st
amorphus, a, um	amorf holidagi
analysis, is, f	analiz
anamnesis, is, f	eslash

anatomia, ae, f	gavdaning shakli va tuzilishi haqidagi fan-anatomiya- yunoncha "kesaman" (murdani) demakdir
anconeus, i, m	bosh miyaning (tug'ma) bo'lmasligi
annulus, i, m	xalqa
anonymus, i, m	nomsiz
ansa, ae, f	qovuzloq
anteversio, ionis, f	egilish, bachadonning oldinga tomon siljishi
anthelix, icis, m	quloq suprasining gajak qarshisidagi burmasi
antitragus, i, m	quloq supراسi, supachasi qarshisidagi do'mboqcha
anus, i, m	orqa chiqarish teshigi
arteria, ae, f	arteriya
arteriosus, a, um	arteriya tomiriga oid
articularis, e	bo'g'imga oid
articulatio, onis, f	bo'g'im
ascendens, entis	ko'tariluvchi
asper, era, erum	g'adir-budir, badjahl, dag'al
asperitas, atis, f	g'adir budurlik
asthma, atis, n	astma (bo'g'ma) kasalligi
asthmaticus, a, um	astmaga oid
atlas, antis, m	1-bo'yin umirtqasi
atrium, i, n	yurak bo'lmasi
auctor, oris, m	muallif

auditivus, a, um	eshituvga oid
auricula, ae, f	quloq chig'anog'i
auricularis, e	quloqqa tegishli
auris, is, f	quloq
aut	yoki
axillaris, e	qo'ltiq tagi, qo'ltiqqa oid
axis, is, m	ikkinchi bo'yin umirtqasi
aër, aëris, m	havo
aëronum, i, n	aeron
B b	
barba, ae, f	soqol
basis, is, f	asos
biliaris, e	o'tga oid
bilifer, era, erum	o'tga oid
biliosus, a, um	o't moddasiga boy
bivalens, entis	ikki valentli
biventer, tra, trum	ikki qorinli
bolus, i, f	qum, gil, loy
bonum, i, n	yaxshilik
bonus, a, um	yaxshi
brachium, i, n	yelka
brevis, e	qisqa
bronchialis, e	bronxga tegishli
bronchus, i, m	bronx
bucca, ae, f	lunj
buccalis, e	lunjga oid
bulbus oculi	ko'z soqqasi
bulbus, i, m	soqqa, piyoz boshi
bullae, ae, f	pufakcha
bursa, ae, f	sumka, xalta

C c	
cadaver, eris, n	murda
calcaneus, a, um	tovon suyagiga oid
calcar, aris, n	pix
calor, oris, m	issiqlik
calvaria, ae, f	kalla qopqog'i, gum-bazi
camera, ae, f	kamera
canaliculus, i, m	yo'li (qon yo'li)
canalis, is, m	kanal
cancer, cri, m	o'sma
capillaris, e	qilsimon, kapilyar
capillus, i, m	boshdagi sochlar
capitatus, a, um	boshli
caput, itis, n	bosh
carcinoma, atis, m	o'sma
cardiacus, a, um	yurakga oid
cardialis, e	yurakka tegishli
caries, ei, f	karies, suyak chirishi, tishdagi chirish
carotis, tidis, f (arteria)	uyqu arteriyasi
carpeus, a, um	qo'l kaft usti qismiga oid
carpus, i, m	qo'l kaft usti suyagi
cathedra, ae, f	1. o'tirg'ich, 2. kafedra
caverna, ae, f	kovak, bo'sh
cavernosus, a, um	ko'vak, g'orsimon
cavitas, atis, f	bo'shliq
cavum, i, n	bo'shliq
cavus, a, um	kovak

celer, eris, ere	tez
cellula, ae, f	hujayra
cellularis, e	hujayraga oid
cementum, i, n	tish qotishmasi
census, us, m	baho
centralis, e	markaziy
cerebellum, i, n	miyacha
cerebralis, e	miyaga oid
cerebrum, i, n	bosh miya
cervicalis, e	bo'yinga oid
chirurgia, ae, f	jarroh (qo'l harakati)
chole, es, f	o't
choledochus, a, um	o'tga oid
choriodea, ae, f	ko'zning tomirli pardasi
cilium, i, n	kiprik
civitas, atis, f	shahar
clavicula, ae, f	o'mrov
clavicularis, e	o'mrovga oid
coccygeus, a, um	quyruqqa oid
coccyx, ygis, m	quyruq, dum
cochlar, aris, n	chig'anoqli
cochlea, ae, f	(quloq) chig'anoq
cochlearis, e	chig'anoqli
coleus, i, m	yorg'oq, moyak xaltasi
collega, ae, m, f	o'rtoq, hamkasb
collum, i, n	bo'yin
colon, i, n	chambar ichak
color, oris, m	rang
columna, ae, f	ustun
coma, atis, n	umuman xotirani yo'qotish

comissura, ae, f	birikma, bitishma
communicans, antis	qo'shuvchi, tutashuvchi
communis, e	umumiy
commuto, are, f	o'zgartirmoq
comphora, ae, f	komfora
compositio, onis, f	tarkib
concha, ae, f	chig'anoq
condulus, i, m	do'ng, do'ngsimon
condylarthrosis, is, f	tuxumsimon bo'g'im
conjunctiva, ae, f	ko'zning qo'shuvchi pardasi
consilium, i, n	maslahat
contra	qarshi
contractio, onis, f	yanchilgan, qisqartirilgan
cornea, ae, f	shox, muguz (ko'z muguz pardasi)
corpus, oris, n	tana
cortex, icis, m	po'stloq
corticalis, e	po'stloqqa tegishli
costa, ae, f	qovurg'a
costalis, e	qovurg'aga oid
coxa, ae, f (os)	son, chanoq suyagi
cranium, i, n	kalla, kalla suyagi
crassus, a, um	yo'g'on
cremaster, is, (musculus) m	moyakni ko'tarib turuvchi muskul
crista, ae, f	qirra
crus, cruris, n	oyoqcha, boldir
cuneiformis, e	ponasimon
cutaneus, a, um	teriga tegishli
cutis, is, f	teri

cystis, is, f	pufak
D d	
decem	o'n
decidua, ae, f	bachadonning ko'chib tushuvchi qavati
decimus, a, um	o'ninchi
decoctum, i, n	qaynatma
dens, dentis, m	tish
dentalis, e	tishga tegishli
depressor, oris, m	tushuruvchi (mushuk)
depuratus, a, um	tozalangan
descendens, entis	tushuvchi
deus, i, m	xudo
dexter, tra, trum	o'ng
diabetes, ae, m	qand kasalligi
diagnosis, is, f	diagnoz (tashxis)
diametr, tri, f	diametr
diaphragma, atis, n	ko'krak va qorin o'rtasidagi parda (to'siq), diafragma
diastema, ae, f (gr)	ikki tish oralig'i
dicendum	aytish kerak
dies, ei, m, f	kun
difficile	qiyinchilik bilan
difficilis, e	qiyin
digastricus, a, um	ikki qorinchali
digitus, i, m	barmoq
dilatatio, onis, f	kengayish
dilutus, a, um	eritilgan, suyultirilgan

diploë, ës, f	yassi suyaklarning g'ovak moddasi
doctor, oris, f	ilm, fan
dolor, oris, m	og'riq
domesticus, a, um	uyga o'rgatilgan
donum, i, n	sovg'a
dorsalis, e	orqadagi
dorsum, i, n	orqa
dosis, is, f	miqdor
ductulus, i, m	oqimcha
ductus, us, m	oqim
duodecim	o'n ikki
duodecimus, a, um	o'n ikkinchi
duodenum, i, n	o'n ikki barmoqli ichak
duplex, icis	ikki qavatli
dura mater	qattiq miya pardasi
durus, a, um	qattiq
dyspnoë, ës, f	nafas qisishi, halloslash
E e	
eczema, atis, n	eczema, chilla yara
ego	men
encephalon, i, n	bosh miya
epididymus, idis, f	moyak ortig'i
epigastricus, a, um	qorin usti sohasiga tegishli
epiglottis, idis, f	hiqildoq qopqog'i
epiphysis, is, f	epifiz (uzun suyak oxiri)
equator, oris, m	ekvator, ko'z gavhari-ning yumaloq tomoni

erector, oris, m	rostlashgich, to'g'irlagich
esophageus, a, um	qizilo'ngachga oid
esophagus, i, m	qizilo'ngach
et	va
F f	
fabula, ae, f	masal, ertak
facialis, e	betga tegishli
facies, ei, f	bet, yuz, sath
facile	yengil
falsus, a, um	yolg'on, soxta
fames, is, f	ochlik
familia, ae, f	oila, uy
fascia, ae, f	muskulni o'rab oluvchi yupqa parda
fasciculus, i, m	bov(dasta)
fauces, um, f, pl	tomoq (bo'g'iz)
febrilis, e	isitmali
febris, is, f	isitma
fel, fellis, n	o't (safro)
felicitas, atis, f	baxt
femina, ae, f	ayol
femoropopliteus, a, um	son-taqimga tegishli
femur, oris, n	son suyagi
fibra, ae, f	tola
fibrosus, a, um	tolali
fibula, ae, f	kichik boldir suyagi
fibularis, e	kichik boldir suyagiga oid
filum, i, n	ip
fissura, ae, f	yoriq, teshik
Fistacia, ae, f	pista
flavus, a, um	sariq

flexio, onis, m	bukish
flos, floris, m	gul
fluidus, a, um	suyuq (oquvchan)
folium, i, n	barg
fonticuli cranii	kalla liqildog'i
fonticulus, i, m	chaqaloqlar boshidagi liqildoq
foramen, inis, n	teshik, yoriq
forma, ae, f	ko'rinish, shakl
formosus, a, um	chiroyli, shaklli
fossa, ae, f	chuqur, chuqurlik
fovea, ae, f	chuqurcha
fractura, ae, f	sinish
frons, frontis, f	manglay, peshona
frontalis, e	manglayga oid
fructus, us, m	meva
functio, onis, f	vazifa, faoliyat
fundus, i, m	tag (tubi)
furunculus, i, m	chipqon
fuscus, a, um	qoramtir, xira
G g	
ganglion, i, n	tugun (nerv)
gaster, tris, f	oshqozon, me`da
gastricus, a, um	oshqozonga oid
gastroduodenalis, e	oshqozon o'n ikki barmoqli ichakka oid
generalis, e	umumiy
geniohyoideus, a, um	til osti engakga oid
gens, gentis, f	xalq
genu, us, n	tizza
genus, ens, n	avlod, nasl
gingiva, ae, f	milk (tish milki)
gingivalis, e	milkka oid

glandula, ae, f	bez
glans clitoridis	klitor boshchasi, tilliq
glans penis	erlik olati boshi
glucosum, i, n	uzum shirasi (glyukoza)
glut(a)eus, a, um	dumbaga oid
glycerophosphas, atis, m	glitserofosfat
gramma, atis, n	gramm
gravida, ae, f	homilador
gutta, ae, f	tomchi
gyrus, i, m	qiyish, pushta
H h	
haemorrhagicus, a, um	gemorragial, qon oqishiga oid
hallux, icis, m	oyoqning katta barmoq'i
helix, icis, f	quloq supراسi, burmasi
hepar, atis, n	jigar
hernia, ae, f	churra
hiatus, us, m	yoriq, teshik
hilus, i, m	darvoza
hin, haec, hoc	bu, shu
historia, ae, f	tarix
homo, inis, m	odam
honor, oris, m	shon-sharaf
horizontalis, e	gorizontal
humanus, a, um	odamiy, insoniy
humeralis, e	yelka suyagiga oid

hygiēna, ae, f	gigiyena (tashqi muhit va ishlab chiqarish faoliyatidagi xilma-xil omillarning odam sog'lig'iga, uning mehnat qobiliyatiga, umr ko'rishiga ta'sirini o'rganadigan va odamning turmush va mehnat sharoitlarini sog'lamlashtirishga qaratilgan tadbirlar ishlab chiqadigan fan)
hypogastricus, a, um	qorin osti sohasiga oid
hypophysis, is, f	miya ortig'i
hymen, inis, n	qizlik pardasi
hyoideus, a, um	til osti (suyak, bog'lam)
I i	
ibi	u yerda
icterus, i, m	sariq kasalligi
ile, ilis, ilia, ilum pl	yonboshga tegishli soha
ileum, i, n	yonbosh ichak
iliacus, a, um	yonboshga ichakga oid
iliohypogastricus, a, um	yonbosh qorin ostiga oid
impar, paris	teng bo'lmagan
in	-ga; -da
incisivus, a, um	kesuvchi, kesadigan
incisura, ae, f	kesma, kemptik
index, icis, m	ko'rsatkich barmoq
integcatio, onis, f	tiklash
inter	ora, oraliq

intercostalis, e	qovurg'alar orasida
intermaxillaris, e	yuqori jag' orasida
intermedius, a, um	oraliq
intermuscularis, e	mushaklar orasidagi
internus, a, um	ichki
interosseus, a, um	suyaklar orasidagi
interphalangeus, a, um	barmoq suyaklari orasidagi
intervaginalis, e	qin orasidagi
intestinalis, e	ichakka oid
intestinum, i, n	ichak
intima, ae, f	qon tomirlarning eng ichki qavati (pardasi)
intraarticularis, e	bo'g'inlar ichidagi
intralobularis, e	bo'laklar ichidagi
iris, idis, f (gr)	rangdor parda (ko'zning rangdor pardasi)
ischiadicus, a, um	quyimichga oid
ischium, i, n	quymich suyagi
ita	shunday
J j	
jejunalis, e	ingichka ichakka oid
jejunum, i, n	ingichka ichak
jucundus, a, um	yoqimtoy
judex, icis, m	sudya
junctura, ae, f	birikish, qo'shilish
K k	

kyphosis, is, f (gr)	umurtqa pog'onasi-ning orqaga qiyshayishi
L l	
labialis, e	labga oid
labium, i, n	lab
labor, oris, m	mehnat, mehnatsevar
lac, lactis, n	sut
lacrima, ae, f	ko'z yosh
lacun lacrima- lis	ko'z yoshi ko'li
lamella, ae, f	pilakcha
lapsus, us, m	xato
larynx, yngis, m	hiqildoq
Latina, ae, f	lotin tili
latinus, a, um	lotincha
latus, a, um	keng
lens, lentis, f	gavhar
letalis, e	o'ldiradigan
lex, legis, f	qonun
libellus, i, m	kitobcha
liber, bri, m	kitob
lien, enis, m	taloq
ligamentum, i, n	bog'lam
linea, ae, f	chiziq
lingua, ae, f	til
lingula, ae, f	tilcha
lingualis, e	til, tilchaga oid
linimentum, i, n	suyuq surtma
lobaris, e	qismga oid
lobulus, i, m	qismcha
lobus, i, m	qism
localis, e	o'rinli

longus, a, um	uzun
lordosis, is, f (gr)	umurtqa pog'onasi-ning old tomonga qiyshayishi
lumbalis, e	belga oid
lumbosacralis, e	bel, dumg'azaga oid
lumbricalis, e	chuvalchangsimon
lumbus, i, m	bel
lymphaticus, a, um	limfaga oid
M m	
magister, tri, m	o'qituvchi
magistra, ae, f	o'qituvchi ayol
magnus, a, um	katta
majalis, e	mayga oid
major, jus	kattaroq
mala, ae, f	lunj
malaris, e	lunjga tegishli
malignus, a, um	xavfli
malleolaris, e	to'piqqa tegishli
malleolus, i, m	to'piq
malus, a, um	yomon
mamma, ae, f	sut bezi, ayol ko'kragi
mandibula, ae, f	pastki jag'
mandibularis, e	pastki jag'ga oid
manubrium, i, n	dasta
manus, us, f	qo'l kafti (panja)
manuscriptum, i, n	qo'l yozma
margo, inis, m	chet, chegara
mas, maris, m	erkak
masculus, a, um	erkakka oid

LOTIN TILI VA TIBBIY-FARMAITSEVTIK TERMINOLOGIYA ASOSLARI

massa pilularum	hab dori massasi
massa, ae, f	massa, xamirsimon modda
masseter, eris, m	chaynov muskuli
mastoideus, a, um	so'rg'ichsimon
mater, tris, f	miya pardasi
maxilla, ae, f	yuqori jag'
maximus, a, um	juda katta
meatus, us, m	yo'l, yo'lak
mediastinum, i, n	ko'ks oralg'i
medicamentum, i, n	dori
medicina, ae, f	tibbiyot, davolash ilmi
medicus, i, m	shifokor
medius, a, um	o'rtadagi
medulla ossea	ilik, (suyak iligi)
medulla spinalis	orqa miya
medulla, ae, f	miya
medullaris, e	miyaga oid
melior, ius	yaxshiroq
membrana, ae, f	parda
membranula, ae, f	pardacha
membrum, i, n	a'zo, bo'lak
memoria, ae, f	xotira
meninx, ngis, f	miya pardasi
mens, mentis, f	aql, rux
mensis, is, m	oy
mentalis, e	iyakka oid

mentum, i, n	iyak
meus, a, um	meniki
minor, minus	kichikroq
mixtura, ae, f	mikstura (aralashma)
multigravida, ae, f	egiz homilador ayol
muscularis, e	mushakka oid
musculus, i, m	mushak, muskul
myelencephalon, i, n (gr)	uzunchoq miyaning orqa bo'limi
mylohyoideus, a, um	jag'-til osti suyagiga tegishli
myocardium, i, n	miokard (yurak mushagi)
myologia	muskullar haqidagi fan
N n	
narcosis, is, f	narkoz (uxlatib qo'yish)
naris, is, f	burun teshigi
nasociliaris, e	burun kiprikka oid
nasus, i, m	burun
natura, ae, f	tabiat
navicularis, e	qayiqsimon
necrosis, is, f	to'qimalarning o'lishi
neonatus, i, m	yangi tug'ilgan, chaqaloq
nervus, i, m	asab, nerv
neuter, tra, trum	o'rtacha (jins)
niger, gra, grum	qora
nodus, i, m	tugun
nomen, inis, n	ism
noster, tra, trum	bizning
novem	to'qqiz

nucleus, i, m	yadro
numerus, i, m	son
nutricius, a, um	oziqali
nutrio, ire 4	oziqlantirmoq
nutrix, icis, f	ozuqa
O o	
obliquus, a, um	qiyshiq
oblongatus, a, um	cho'zinchoq
observatio, onis, f	kuzatish
obstetricius, a, um	akusherlikga tegishli
occipitalis, e	ensaga oid
occipitofrontalis, e	ensa manglayga oid
occiput, itis, n	ensa
octavus, a, um	sakkizinchi
oculus, i, m	ko'z
oedema, atis, n	shish
oesophageus, a, um	qizilo'ngachga tegishli
officina, ae, f	dorixona
olecranon, i, n	tirsak o'simtasi
oleosus, a, um	moyli
oleum, i, n	moy
operatio, onis, f	harakat, ish
ophthalmicus, a, um	ko'zga oid
organum, i, n	organ, a'zo
orno, are 1	bezamoq
os, oris, (or) n	og'iz
os, ossis, n	suyak
ostium, i, n	kirish
ovalis, e	tuxumsimon

ovarium, i, n	tuxumdon
ovum, i, n	tuxum
P p	
palatinus, a, um	tanglayga oid
palatoglossus, a, um	tanlay tilga oid
palatum, i, n	tanlay
palmaris, e	kaftga oid
palpebra, ae, f	qovoq
pancreas, atis, n	me`da osti bezi
papilla, ae, f	so'rg'ich
pappus, i, m	soqol
par, paris	bir xil, teng, juft
paralysis, is, f	falaj
parasternalis, e	to'sh yoniga oid
parathyroideus, a, um	qalqonsimon bez oldi
paresis, is, f	kesish
paries, etis, m	devor, to'siq
parietalis, e	boshning tepa suyagiga oid, devorga taqalgan qism
parietooccipitalis, e	tepa ensaga oid
parotitis, otitis, f	quloq oldi bezining yallig'lanishi
pars, partis, f	qism, soha
partus, us, m	tug'ish
parvus, a, um	kichik
pasta, ae, f	pasta
patella, ae, f	tizza qopqog'i
pathologicus, a, um	kasallikka oid
patria, ae, f	vatan

pax, pacis, f	tinchlik
pectoralis, e	ko'krakka oid
pectus, oris, n	ko'krak
pediculus, i, m	oyoqcha
pelvinus, a, um	chanoqqa oid
pelvis renalis	buyrak jomi
pelvis, is, f	chanoq
per	orqali
peroneus, a, um	kichik boldirga oid
perpendicularis, e	perpendikulyar
pes, pedis, m	oyoq
pessimus, a, um	juda yomon
pestis, is, f	po'lat
petrosquamosus, a, um	tosh tangachaga oid
petrosus, a, um	toshsimon (chakka suyagining qattiq qismiga tegishli)
phalanx, ngis, f	barmoq suyaklarining bittasi
pharmacon, i, n	dori
pharynx, ngis, m	halqum, yutqin
philosophia, ae, f	filosofiya, falsafa
philosophus, i, m	filosof (donishmand)
phosphas, atis, m	fosfat
physiologicus, a, um	fiziologiyaga oid
pia (ae) mater (tris)	yumshoq miya pardasi

planta, ae, f	1) o'simlik, 2) oyoq kafti
plantaris, e	1) o'simlikka oid, 2) oyoq kaftiga oid
plasma, atis, n	plazma (qonning suyuq qismi)
platysma, atis, n	bo'yinning teri ostidagi muskuli
plexus, us, m	chigal
plica, ae, f	burma
pluralis, e	ko'plik
praemoralis, e (dens)	kichik oziq tish
primarius, a, um	birinchidan
primum	birinchidan
primus, a, um	birinchi
processus, us, m	o'simta, o'siq
professor, oris, m	o'qituvchi, professor
profundus, a, um	chuqur
prophylaxis, is, f	kasalliklarni paydo bo'lishi va tarqalishini oldini olish
psoas, atis, n	bel muskuli
pterygoideus, a, um	qanotsimon
pterygopalatinus, a, um	qanot tanglayga oid
pubes, is, f	qov (suyagi)
pudendum femininum	ayollarning tashqi jinsiy a'zolari
puer, eri, m	bola, o'g'il bola
pulmo, onis, m	o'pka
pulmonalis, e	o'pkaga oid

pulpa, ae, f	yumshoq modda, laqqa go'sht
pulsus, us, m	qon tomir urishi, puls
pulvis, eris, m	kukun (parashok)
purificatus, a, um	tozalangan
purus, a, um	toza
pus, puris, n	yiring
pylorus, i, m	me'daning chiqish qismi
pyramidalis, e	piramidasimon
pyramis, idis, f	piramida
Q q	
quadrangularis, e	to'rt burchakli
quadretus, a, um	kvadrat
quadriceps, cipitis	to'rt boshli
quartus, a, um	to'rtinchi
qui, quae, quod	qaysiki
quinque	besht
quintus, a, um	beshinchi
quot	qancha
R r	
rabies, ei, f	qutirish kasalligi
radialis, e	bilak suyagiga oid
radius, i, m	bilak suyagi
radix, icis, f	ildiz, tomir
ramus, i, m	shox
raphe, es, f	chok (yumshoq to'qimalarda)
reactio, onis, f	reaksiya (ruhiy holatdagi keskin o'zgarish)

reanimatio, onis, f	hayot va o'lim o'rtasidagi holatlarni davolash va oldini olish usullari majmuasi
recessus, us, m	chuqurlik
rectum, i, n	to'g'ri ichak
rectus, a, um	to'g'ri
regio, onis, f	soha
remedium, i, n	dori, dori-darmon
ren, renis, m	buyrak
renalis, e	buyrakka oid
repetitio, onis, f	takrorlash
resectio, onis, f	organ qismini olib tashlash
respiratorius, a, um	nafas chiqarishga oid
respublica, ae, f	respublika, davlat
rete, is, n	to'r
retina, ae, f	to'rcha
rhizoma, atis, n (yunon)	ildizpoya
rotundus, a, um	yumaloq
r(o)entgenum, i, n	rentgent
ruber, bra, brum	qizil
rubor, oris, m	qizarish
S s	
saccus, i, m	xalta
sacer, cra, crum	dumg'azaga oid
sacralis, e	dumg'azaga oid
sacrococcygeus, a, um	dumg'aza quyruqqa oid
sagitalis, e	o'qsimon
saliva, ae, f	so'lak
salus, utis, f	sog'liq, omonlik

LOTIN TILI VA TIBBIY-FARMATSEVTIK TERMINOLOGIYA ASOSLARI

sanans, antis	sog'aytiradigan
sanguineus, a, um	qonga oid
sanguis, inis, m	qon
sanitas, atis, f	sog'liq
sanus, a, um	sog'
sapo, onis, m	sovun
sarcoma, atis, n	muskul tolasi
scabies, ei, f	qichima
scapula, ae, f	kurak
scatula, ae, f	quticha
skeleton(um), i, n	skelet
scientia, ae, f	bilim
sclera, ae, f	ko'zning oq pardasi
se	o'zicha
sectio, onis, f	kesish
secundarius, a, um	ikkilamchi
secundum	ikkilanish
secundus, a, um	ikkinchi
sella turcica	turk egari (kallaning konussimon suyagida)
sella, ae, f	o'tirg'ich, egar
semen, inis, n	urug'
semilunaris, e	yarimoysimon
seminalis, e	yarim
septem	yetti
septimus, a, um	yettinchi
septum, i, n	to'siq, devorcha
serosus, a, um	pardali
serratus, a, um	tishli

serum, i, n	zardob (hayvon qonidan tayyorlanadigan dori)
seu	yoki
sex	olti
sextus, a, um	oltinchi
sexus, us, m	jins
si	agar
sigmoideus, a, um	sigmasimon
singularis, e	birlik
sinister, tra, trum	chap
sinus, us, m	bo'shliq, chuqurlik
sirupus, i, m	sharbat
skeleton, i, n	skelet
solutio, onis, f	eritma
soror, oris, f	hamshira
species, ei, f	yig'ma
sperma, atis, n (gr)	urug'
sphenoidalis, e	ponasimon
sphenopalatinus, a, um	pona-tanglayga oid
sphincter, eris, m	qisuvchi (muskul)
spina, ae, f	1) o'tkir qirra, 2) orqa suyak
spinalis, e	orqa miyaga oid
spinosus, a, um	qirraga oid
splanchna, pl (gr)	ichki a'zolar
squamosus, a, um	tangachasimon
stadium, i, n	o'qish
stapes, edis, m	uzangi

sternocleido- mastoideus, a, um	to'sh- o'mrov-so'rg'i- chsimonga oid
sternocostalis, e	ko'krak, qovurg'aga oid
sternohyo- ideus, a, um	ko'krak, til ostiga oid
sternothy(r) oideus, a, um	ko'krak qalqonsimon
sternum, i, n	ko'krak, to'sh
struma, ae, f	bo'qoq
stylohyoideus, a, um	bigiz, til ostiga oid
styloideus, a, um	bigizsimon
stylopharyn- geus, a, um	bigiz, halqumga oid
sub	ostki
subcutaneus, a, um	teri ostiga oid
subhepaticus, a, um	jigar ostiga oid
sublingualis, e	til ostiga oid
submandibula- ris, e	pastki jag' ostiga oid
subscapularis, e	kurak ostiga oid
substantia, ae, f	modda
subtendineus, a, um	pay ostiga oid
sulcus, i, m	egat, tarnovcha
summa, ae, f	jami
superficialis, e	yuzaga oid
superficies, ei, f	yuza, satix
superior, ius	yuqori, ustki
supinator, oris, m	yuqoriga ko'taruvchi

supra	yuqori
supraclavica- ris, e	o'mrov suyagi usti- dagi
suprahyoideus, a, um	til osti ustidagi
supraorbitalis, e	ko'z ustidagi
suprarenalis, e	buyrak ustidagi
supremus, a, um	eng yuqori, oliy
sutura, ae, f	chok
sympathicus, a, um	simpatik, nervga tegishli
symptoma, atis, n	simptom, belgi
syndromum, i, n	sindrom
synovialis, e	synovial, bir butun bo'lib qo'shilish
systema, atis, n	tizim, tartib
systole, es, f	yurak mushaklari- ning torayishi
T t	
tabula, ae, f	doska
talis, e	shunaqa
tarsus, i, n	oyoq kaft oldi
te	sen
tegmen, inis, f	tom, qoplagich
tego, ere 3	qoplamoq
temporalis, e	chakkaga tegishli
tempus, oris, n	1) chakka, 2) vaqt
tendo, inis, m	pay
tennis, e	yupqa
tensor, oris, m	taranglovchi
teres, etis	yumaloq
tergum, i, n	orqa

terra, ae, f	yer
territorium, i, n	teritoriya
tertius, a, um	uchinchi
textus, us, m	to'qima
thalamus, i, n	ko'ruv do'mbog'i
theoria, ae, f	nazariya
thoracicus, a, um	ko'krakka tegishli
thorax, acis, m	ko'krak
thyreoideus, a, um	qalqonsimon
thyrohyoideus, a, um	qalqonsimon til osti
tibia, ae, f	katta boldir suyagi
tibialis, e	katta boldir suyagiga tegishli
tonsilla, ae, f	bodomsimon bez
toxicus, a, um	zaharli
trachea, ae, f	kekirdak
transfusio, onis, f	suyuqliklarni qon tomiriga quyish
transversalis, e	ko'ndalang
transversus, a, um	ko'ndalang
trapezodeus, a, um	trapetsiyasimon
trauma, atis, n	jarohat
tredecim	o'n uch
tres, tria	uch
triangularis, e	uch burchak
triceps, cipitis	uch boshli
trochanter, eris, m	ko'st
trochantericus, a, um	ko'stga tegishli
trochlea, ae, f	g'altak

trochlearis, e	g'altaksimon
truncus, i, m	poya
tu	sen
tuba, ae, f	nay
tubarius, a, um	nayga tegishli
tuber, eris, n	do'mboq
tuberculum, i, n	do'mboqcha
tuberositas, atis, f	g'adir budir
tubula, ae, f	naycha
tubulus, i, m	naycha
tumor, oris, m	shish, g'urra
tunica, ae, f	parda
tympanicus, a, um	nog'oraga oid
tympanum, i, n	nog'ora bo'shlig'i
U u	
ulcus, eris, n	yara
ulna, ae, f	tirsak suyagi
ulnaris, e	tirsakka oid
<i>undecim</i>	<i>o'n bir</i>
undecimus, a, um	o'n birinchi
unguis, is, n	tirnoq
unus, a, um	bir
urether, eris, m	siydik chiqarish yo'li
urethralis, e	siydik chiqarish kanaliga tegishli
urinarius, a, um	siydikka oid
urogenitalis, e	siyduk tanosilga oid
ut	yoki
uterus, i, m	bachadon
uvula, ae, f	tilcha

V v	
vagina, ae, f	g'ilof, qin
vaginalis, e	qinga oid
vagus, a, um	adashgan (nerv)
valens, entis	kuchli
valva, ae, f	qopqoq
valvula, ae, f	qopqoqcha
varius, a, um	har xillik
varix, icis, m	qon tomir (vena)ning kengayishi
vas, vasis, n	1) idish, 2) tomir
vegetativus, a, um	vegetativ
velociter	tez, tez orada
vena, ae, f	vena
venenum, i, n	zahar
venosus, a, um	venaga oid
venter, tris, n	qorincha (mushak)
ventralis, e	ventral (oldingi), qorinli
ventricularis, e	oldingi, qoringa tegishli
ventriculus, i, m	me`da, qorincha
venula, ae, f	eng kichik vena
ver, veris, n	bahor
verbum, i, n	so`z, gap
vertebra, ae, f	umutrqa
vertebralis, e	umurtqaga tegishli
vertex, icis, m	cho`qqi
vesica, ae, f	pufak
vesiculosus, a, um	pufakli
vestibularis, e	daxlizga tegishli
vestibulum, i, n	daxliz

via, ae, f	yo`l
viginti	yigirma
villus, i, m	tuk
vinum, i, n	vino
virgo, inis, f	qizcha
viscera, um, n, pl	ichki a`zolar
viscus, us, m	ichki a`zo
visus, us, m	ko`rish
vita, ae, f	hayot
vitalis, e	hayotga tegishli
volo, velle	istak
volvulus, i, m	aylana ichak
vomer, eris, m	dimog`
vortex, icis, m	cho`qqi, suv girdobi
vox	siz
vox, vocis, f	ovoz, tovush
vulnus, eris, n	yara
X x	
xiphoideus, a, um	xanjarsimon
Z z	
zona, ae, f	kamar, hudud
zonularis, e	kamarsimon
zygoma, atis, n	yonoq, bet suyagi
zygomaticus, a, um	yonoqqa tegishli

O'ZBEKCHA-LOTINCHA LUG'AT

A a	
allergiya	allergia, ae, f
analiz (tekshirish)	analysis, is, f
anatomiyaga oid	anatomicus, a, um
aniqlash	diagnosis, is, f
aorta	aorta, ae, f
arteriya (qizil qon tomiri)	arteria, ae, f
arteriya ichiga oid	intraarterialis, e
arteriyaga oid	arteriosus, a, um
asab	nervus, i, m
asabga oid	nervosus, a, um
asos	basis, is, f
asosiy	basilaris, e (basis, is, f)
avval	ante
aylanma	circumflexus, a, um
ayol	femina, ae, f
ayrisimon	thymus, i, m
a'zo	organum, i, n
a'zo	organismus, i, m
B b	
bachadon	uterus, i, m
bachadon ust pardasi	perimetrium, i, n
baland	altus, a, um
barmoq	digitus, i, m
barmoq suyagi	phalanx, ngis, f
barmoqqa tegishli	digitalis, e

bel	lumbus, i, m
bemor ayol	aegrota, ae, f
bemor erkak	aegrotus, i, m
besh	quinque
bet (yuza)	facies, ei, f
bet suyagi	zygoma, atis, n
bet suyagiga oid	zygomaticus, a, um
betga oid	facialis, e
bez	glandula, ae, f (lot)
bez	aden, adenis, m (gr)
bezamoq	orno, are l
bilak	antebrachium, i, n
bilak suyagi	radius, ii, m
bilak yelkaga oid	brachioradialis, e
bilakka oid	radialis, e
birinchi bo'yin umurtqasi	atlas, ntis, m
birlashtiruvchi	communicans, antis
bitishma	commisura, ae, f
bo'g'in	articulatio, onis, f
bo'g'inga oid	articularis, e
bo'g'inlar haqidagi ta'limot	arthrologia, ae, f
bo'g'inlararo	interarticularis, e
bo'sh	cavus, a, um
bo'sh, ozod	liber, era, erum
bo'shliq	cavum, i, n
bo'yin, bo'yincha	collum, i, n
bo'yin, bo'yincha (bachadon, siydik pufagi, tish)	cervix, icis, f
bo'yinga oid	cervicalis, e
bo'yintiriq	iugum, i, n
bo'yintirikli	iugularis, e

bod kasalligi	rheumatismus, i, n	davolash	curatio, onis, f
bog'lam	ligamentum, i, n	davolashga oid	therapeuticus, a, um
bog'lanish	connexio, onis, f	davr	1) stadium, i, n, 2) periodus, i, f
boldir	crus, cruris, n	deltasimon	deltoideus, a, um
bosh miya	cerebrum, i, n	deltasi- mon-ko'krakka oid	deltoideopectoralis, e
bosh miya	encephalon, i, n (gr)	detsigramm	decigramma, atis, n
bosh suyagi- ning tepa qismi chiqishi	vertex, icis, m	devor	paries, etis, m
bosh tuki (soch) ga oid	capillaris, e	diafiagma (ko'krak va qorin o'rtasidagi parda)	diaphragma, atis, n
boshcha (bosh)	caput, it is, n	diametr	diameter, tri, f
botiq	concaus, a, um	dimog' suyagi	vomer, eris, m
bronx	bronchus, i, m	do'mboq (tepa)	tuber, eris, n
bronxga oid	bronchialis, e	do'mboqcha	tuberculum, i, n
bug'	vapor, oris, m	donishmand	sapiens, ntis
bugun	hodie	donolik	sapientia, ae, f
bukilgan	flexura, ae, f	doyalik	obstetricius, a, um
bukish	flexio, onis, f	dum	coccyx, ygis, m
bukuvchi	flexor, oris, m	dumg'aza	sacrum, i, n
burchak	angulus, i, m	dumg'aza dum- ga oid	sacracoccygeus, a, um
burchakli	angularis, e	dumg'azaga tegishli	sacralis, e
burun	nasus, i, m	dumg'aza-qirra- ga oid	sacrospinosus, a, um
burun oldi	paranasalis, e	dumg'azasimon	sacer, era, crum
burun teshigi	naris, is, f	dumga oid	coccygeus, a, um
burunga oid	nasalis, e	dunyo	mundus, i, m
buyrak	ren, renis, m	E e	
buyrak jomi	pelvis renalis	egar	sella, ae, f
buyrakka oid	renalis, e	ehtiyotlik bilan	caute
buyrak usti	adrenalis, e	emchak	papilla, ae, f
D d			
daraxt	arbor, oris, f		
darhol	statim		
darvoza	porta, ae, f		
dasta	manubrium, i, n		

emchaksimom	papillaris, e
eng katta qizil qon tomiri	aorta, ae, f
ensa	occiput, itis, n; nucha, ae, f
ensaga oid	occipitalis, e
erkaklar jinsiy a'zosining toq bezi	prostata, ae, f
erkaklar jinsiy olati	penis, is, m
erkaklar tashqi jinsiy a'zosining katakchasi	balanus, i, m
eruvchan	solubilis, e
eshitib ko'rib kasallikni aniqlash	auscultatio, onis, f
eshitishga oid	auditivus, a, um
eshituv	auditus, us, m
G g	
gardish	anulus, i, m
gijja	helmins, ntis, f
go'sht, go'sht to'qimasi	carno, carnis, f
gumbaz	fernix, icis, m
H h	
halqa	anulus, i, m
halqasimon	anularis, e
halqum	pharynx, yngis, m (gr)
halqumga oid	pharyngeus, a, um
harakatli	mobilis, e
harakatlanmaydigan bo'g'im	synarthrosis, is, f
harakatlantiruvchi	motorius, a, um

havo	aër, aëris, m
havo bilan to'lgan	pneumaticus, a, um
hayot	vita, ae, f
hayot daraxti	arbor vitae
hazm qilishga doir	digestorius, a, um
hid	odor, oris, m
hidlov	olfactio, onis, f
hidlovchi	olfactorius, a, um
hiqildoq	larynx, yngis, m (gr)
hiqildoq yalliglanishi	laryngitis, idis, f
hiqildoqqa oid	laryngeus, a, um
hujayra	cella, ae, f; cytus, i, m
hujayra haqidagi talimot	cytologia, ae, f
hujayracha	cellula, ae, f
I i	
ichak	intestinum, i, n (enteron, i, n (gr))
ichakda eruvchi	entersolubilis, e
ichakka tegishli	intestinalis, e
ichburug'	dysenteria, ae, f (yunon)
ichi	intra
ichki	internus, a, um
ichki a'zolar	viscera, um n, plur.
idish (tomir)	vas, vasis, n
ijobiy	positivus, a, um
ikki	duo, duae, duo
ikki boshli	biceps, bicipitis
ikki boshli muskulga oid	bicipitalis, e
ikki hissa oshish	duplicatura, ae, f

ikki marta	bi, bis
ikki marta tozalan	bidestillatus, a,um
ikki qorinli	biventer, tra, trum
ikki tishli	bidens, ntis
ikkinchi	secundus, a, um
ikkinchi bo'yin umurtqasi	axis, is, m
ildiz	radix, icis, f
ildizli	radicularis, e
ingichka ichak	jejunum, i, n
issiq	calidus, a, um
issiqlik	calor, oris, m
iyak	mentum, i, n
iyakka oid	mentalis, e
izogenli	isogenus, a, um
J j	
jarohat	vulnus, eris, n
jarroh	chirurgus, i, m
jigar	hepar, atis, n
jigar (hayvonniki)	jecur, oris, n
jigar oshqozonga oid	hepatogastricus, a, um
jigarga oid	hepaticus, a, um
jonsizlanish	necrosis, is, f
juda katta	maximus, a, um
juda keng	latissimus, a, um
juda uzun	longissimus, a, um
K k	
kaft	palma, ae, f
kaft oldi suyagi	carpus, i, m
kaft suyagi	metacarpus, i, m
kaftga oid	palmaris, e
kalla qopqog'i	calvaria, ae, f

kalla qopqog'i suyagining ko'mik bo'lagi	diploë, ës, f
kallacha	capitulum, i, n
kallaning egarsimon chuqurhasi	clinocephalis, is, m
kamar, belbog'	zona, ae, f
kamarga oid	zonalis, e
kamqonlik	anaemia, ae, f
kanal	canalis, is, m
kasallikni aniqlash	diagnosis, is, f
kasallikni oldindan aytib berish	prognosis, is, f
kasallikning yashirin davri	incubatio, onis, f
katakcha, pufakcha	alveolus, i, m
katakli, pufakli	alveolaris, e
katta	magnus, a, um
katta boldir suyagi	tibia, ae, f
katta jag' tishi	dens molaris, e
kattaroq	major, jus
keltiruvchi	afferens, entis
keng	latus, a, um
kengayish	dilatatio, onis, f
kesib tashlash	amputatio, onis, f
kesikka oid	incisivus, a, um
kesma	incisura, ae, f
kichik boldir suyagi	fibula, ae, f
kichik boldir suyagiga oid	fibularis, e

kichik miyaga oid	cerebellaris, e
kichikroq	minor, minus
kindikka oid	umbilicalis, e
kiprik	cilium, i, n
kirish	aditus, us, m
kirish (teshik)	ostium, ii, n
klitor (ayollarda erkak tashqi jinsi a'zosining qoldig'i)	clitoris, idis, f
ko'k tomir, vena	vena, ae, f
ko'k tomirga oid	venosus, a, um
ko'k, zangori	coeruleus, a, um
ko'krak	pectus, oris, n; sternum, i, n
ko'krak qafasi	thorax, acis, m
ko'krak sut bezi	mamma, ae, f
ko'krakga oid	pectoralis, e
ko'richak	caecum, i, n
ko'rinish	forma, ae, f
ko'rish	visus, us, m
ko'rishga oid	orbitus, a, um
ko'rsatgich barmoq	index, icis, m
ko'st	trochanter, eris, m
ko'tariluvchi	ascendens, entis
ko'tariluvchi mushak	levator, oris, m
ko'z	oculus, i, m
ko'z kosasi	orbita, ae, f
ko'z osti	infraorbitalis, e
ko'z qorachig'i	pupilla, ae, f
ko'z soqqasi	bulbus oculi
ko'z yosh xaltasi	dacryocystis, is, f

ko'z yoshi	lacrima, ae, f
ko'z yoshiga oid	lacrimalis, e
ko'krak qafasiga oid	thoracicus, a, um
kuch	robus, oris, n
kurak	scapula, ae, f
kurak suyagi-ning yelka o'sig'i	acromion, i, n
kuyish	combustio, onis, f
L l	
lab	labium, ii, n
labga oid	labialis, e
limfa tomiri	vas lymphaticum
limfasimon	lymphaticus, a, um
lunj	bucca, ae, f
lunj muskuli	buccinator, oris, m
lunjga oid	buccalis, e
M m	
manglay	frons, frontis, f
manglay-g'alvirsimon oid	frontoethmoidalis, e
manglayga oid	frontalis, e
manglay-yoshga oid	frontolacrimalis, e
manglay-yuqori jag'ga oid	frontomaxillaris, e
markaz	centrum, i, n
mato (to'qima)	textus, us, m
me'da	gaster, gastris, f
me'daosti bezi	pancreas, atis, n
me'daosti beziga oid	pancreaticus, a, um
me'daga oid	gastricus, a, um
milk	gingiva, ae, f
milkning yal-lig'lanishi	gingivitis, idis, f

miya	medulla, ae, f
miya moddasi, orqa miya	medulla, ae, f medulla spinalis
miya ortig'i, gipofiz	hypophysis, is, f
miya pardasi	mater, tris, f
miya pardasi	meninx, ngis, f (gr)
miyacha	cerebellum, i, n
miyaga oid	cerebralis, e
miyaga oid	medullaris, e
miyaning qattiq pardasi	dura mater
miyaning yal-lig'lanishi	encephalitis, itidis, f
modda	materia, ae, f; sub-stantia, ae, f
moyillik	dispositio, onis, f
muguz (shox)	cornu, us, n
muskul	musculus, i, m
muskul orasida	intramuscularis, e
muskulga oid	muscularis, e
muskulni o'rab olgan yupqa plastinka	fascia, ae, f
N n	
nafas olish	respiratio, onis, f
natija	exitus, us, m
nay	tuba, ae, f
naychasimon yo'l	canalis, is, f
nog'ora	tympanum, i, n
nog'ora bo'sh-lig'i	tympanum, i, n
nog'oraga oid	tympanicus, a, um
nursimon	radiatus, a, um
O o	

och ichak	ieiunum, i, n
och ichakka oid	ieiunalis, e
odam	homo, inis, m; anth-ropos, m (gr)
odamiylik	humanus, a, um
oddiy	simplex, icis
og'izga oid	oralis, e
og'riq	dolor, oris, m
og'riqsizlanti-rish	narcosis, is, f
old, -gacha	ante
oldida (atrofida)	peri (gr)
ona	mater, tris, f
ona qornidagi bola	embryo, onis, m (gr)
ona qornidagi bolaning o'sishi haqidagi fan	embryologia, ae, f
oq	albus, a, um
oq yoy parda	iris, iridis, f
oqim	ductus, us, m
oqimcha	ductulus, i, m
organizm tuzi-lishini organadi-gan fan	anatome, es, f (anato-mia, ae, f)
orqa	dorsum, i, n
orqa miya	medulla spinalis
orqa miyaga oid	cerebrospinalis, e
orqa o'rtali	dorsomedialis, e
orqa teshik	anus, i, m
orqa teshikka oid	analis, e
orqa yonli	dorsolateralis, e
orqa, oraliq	inter (old qo'shimc-ha)
orqa, ustidan	per (qo'shimcha)

orqadagi	posterior, ius
orqadagi	post (old qo'shimcha)
orqaga oid	dorsalis, e
ortiq	hyper (yunon)
oshqozon	gaster, tris, f (gr)
oshqozon chiqish joyi	pylorus, i, m
oshqozonosti bezi	pancreas, atis, n
oshqozon pardasi	perigastrium, ii, n
oshqozon ta-loqqa oid	gastrolienalis, e
oshqozonga oid	gastricus, a, um
oshqozonning kirish joyi	cardia, ae, f
ost, ostki	infra (old qo'shimcha)
ota	pater, tris, m
otsiz (nomsiz)	anonymus, a, um (gr)
ovqat hazmining buzilishi	dyspepsia, ae, f
oy	mensis, is, f
oyoq	pes, pedis, m
oyoq kaft oldi suyagi	tarsus, i, m
oyoq kaft suyagi	metatarsus, i, m
oyoq tagi	planta, ae, f
oyoq tagiga oid	plantaris, e
oyoqning katta barmog'i	hallex, icis, m
oziqlantiruvchi	nutricicus, a, um
ozod	liber, era, erum
P p	
parda	membrana, ae, f
parda	tunica, ae, f

pardali	membranaceus, a, um
pastki	inferior, ius
pastki jag'	mandibula, ae, f
pastki jag'ga oid	mandibularis, e
pastga tushiruvchi	depressor, oris, m
pay	tendo, inis, m
pay (oyoq)	pes, pedis, m
pilakcha	lamella, ae, f
piramida	pyramis, idis, f (gr)
piramidasimon	pyramidalis, e
pix	calcar, aris, n
pixga oid	calcarinus, a, um
piyozcha	bulbus, i, m
plevruga oid	pleuralis, e
po'stloq	cortex, icis, m
ponasimon	sphenoidalis, e
poya, tana	truncus, i, m
pufak	vesica, ae, f (cystis, is, f, gr)
pufakcha	bulla, ae, f
pufakka oid	cysticus, a, um
pusht	blastus, us, m (gr)
pusht hujayrasi	blastomeros, i, m (gr)
Q q	
qalqonsimon	thyreoides, a, um
qand kasalligi	diabetes, ae, f
qanot	ala, ae, f
qanotsimon	pterygoideus, a, um
qanotsimon	alaris, e
qarshi	anti, contra
qatlam, burma	plica, ae, f
qatqorin	mesenterium, i, n
qattiq	durus, a, um

qattiq miya pardasi	dura mater
qavariq	clavus, i, m
qayiqsimon (oyoqning qayiqsimon suyagi)	navicularis, e
qayiqsimon (qo'lning qayiqsimon suyagi)	scaphoideus, a, um
qiltig'li	spinosus, a, um
qin	vagina, ae, f
qinga oid	vaginalis, e
qism	lobus, i, m
qism	pars, partis, f; regio, onis, f
qismcha	lobulus, i, m
qisqa	brevis, e
qisqarish	contractio, onis, f
qisuvchi muskul	sphincter, eris, m
qiyin	dificilis, e
qiyshiq	obliquus, a, um
qizamiq	morbilli, orum, m
qizil	ruber, bra, brum
qizil qon	erythrocytus, i, m
qizilo'ngach	oesophagus, i, m
qizilo'ngachga oid	oesophageus, a, um
qizlik parda	hymen, inis, m
qo'l, kaft	manus, us, f
qo'lning katta barmoq'i	pollex, icis, m
qo'l-oyoqning noto'g'ri o'sishi	acromegalia, ae, f
qo'litiq tagi	axilla, ae, f
qo'litiq tagiga oid	axillaris, e
qo'shaloq	duplex, icis, m

qo'shilish	symphysis, is, f
qo'shimcha	accessorius, a, um
qon	haema, atis, n (gr); sanguis, inis, m
qon bilan to'lgan	hyperaemia, ae, f
qon bosimining pasayishi	hypotonia, ae, f
qon bosimining oshishi	hypertonia, ae, f
qon oqishi	haemorrhagia, ae, f
qonli	sanguineus, a, um
qonning suyuq qismi	plasma, atis, n
qoplama	obductus, a, um
qopqoq	valvula, ae, f
qora	niger, gra, grum
qorin	abdomen, inis, n; venter, tris, m
qorin bo'yniga oid	pyloricus, a, um
qorin pardasi	peritoneum, i, n
qoringa oid	abdominalis, e
qoringa oid	ventralis, e
qovoq	palpebra, ae, f
qovuq	pubes, is, f
qovurg'a	costa, ae, f
qovurg'a osti	infracostalis, e
qovurg'aga oid	costalis, e
qovurg'olararo	intercostalis, e
qovuzloq	ansa, ae, f
qoziq tish	dens caninus
quloq	auris, is, f
quloq chakkaga oid	auriculotemporalis, e
quloq oldi bezi	parotis, idis, f (glandula, ae, f)

quloq supراسi	auricula, ae, f
quloqsimon	auricularis, e
qush	avis, is, f
quyi (ost)	hypo (gr)
quyish	transfusio, onis, f
quymich suyagi	ischium, i, n
quymich suyagi-ga oid	ischiadicus, a, um
quyruq	cauda, ae, f
R r	
rang	color, oris, m
ravoq, yoy	arcus, us, m
S s	
sakkiz	octo
sakkizinchi	octovus, a, um
sariq	flavus, a, um
sezgi	sensus, us, m
sezgi a'zolari haqidagi fan	aesthesiologia, ae, f
sezgi a'zosiga oid	sensorius, a, um
sinish	fractura, ae, f
siquvchi	constrictor, oris, m
siquvchi mushak	compressor, oris, m
siydik	urina, ae, f
siydik chiqaruv kanali	urethra, ae, f
siydik yo'li	urether, eris, m
siydikka oid	urinarius, a, um
skelet	skeleton, i, n
soch	capillus, i, m
son	femur, oris, n
songa oid	femoralis, e
soq'liq	salus, utis, f
soqol	barba, ae, f

sut	lac, lactis, n
suv	aqua, ae, f
suv pardasi	amnion, ii, n
suvsiz	anhydricus, a, um
suyak	os, ossis, n
suyak orasi	interosseus, a, um
suyak usti pardasi	periosteum, i, n
suyakka oid	osseus, a, um
suyaksiz	anosseus, a, um
suyuqlik	humor, oris, m; liquor, oris, m
T t	
tabiat	natura, ae, f
tabiiy	naturalis, e
tagi (tubi)	fundus, i, m
taloq	lien, lienis, m
tana	corpus, oris, n
tangachasimon teri	squama, ae, f
tanglay	palatum, i, n
tanglayga oid	palatinus, a, um
taranglashgan	tensus, a, um
tashqi	externus, a, um
tashqi teshik dumga oid	anococcygeus, a, um
tashqi, yon	lateralis, e
tayoqcha	calamus, i, m
temiratki	herpes, etis, m
teng	aequalis, e
tepaga tegishli	parietalis, e
ter	sudor, oris, m
teri	cutis, is, f; derma, atis n (gr)

teri ostiga oid	hypodermicus, a, um; subcutaneus, a, um	to'qillatib eshi- tib ko'rib teks- hirish	percussio, onis, f
teriga oid	cutaneus, a, um	to'g'ri	rectus, a, um
terining ustki qismi	epidermis, idis, f	to'g'ri ichak	rectum, i, n
terlama kasalligi	typhus, i, m	to'g'ri ichak orqali	per rectum
terlatuvchi	diaphoreticus, a, um	to'qimalar haqi- dagi fan	hystologia, ae, f
teshik	foramen, inis, n; osti- um, i, n	to'r	rete, is, n
teshik	porus, i, m	to'rsimon	reticularis, e
teshik	apertura, ae, f	to'rsimon parda	retina, ae, f
til	lingua, ae, f	to'rt boshli	quadriceps, ipitis
til osti	sublingualis, e	to'rt burchakli	quadratus, a, um
til ostiga oid (suyakda)	hyoideus, a, um	to'siq	paries, etis, m
til ostiga tegishli	hypoglossus, a, um	to'yimli	nutricius, a, um
tilcha	uvula, ae, f	tog'ay	cartilago, inis, f
tilga oid	lingualis, e	tog'ayga oid	cartilagineus, a, um
tilchaga oid	lingularis, e	toj	corona, ae, f
tinchlantiruvchi	sedativus, a, um	tojsimon	coronalis, e; coranari- us, a, um
tirnoq	unguis, is, m	tola	fibra, ae, f
tirsak o'sig'i	olecranon, i, n (yu- non)	tolaga oid	fibrosus, a, um
tirsak, tirsak suyagi	ulna, ae, f	tolasimon	fibrionosus, a, um
tirsakka oid	ulnaris, e	tom	tegmen, inis, n
tish	dens, dentis, m	tomchi	gutta, ae, f
tish chiqishi	odontogenia, ae, f	tomir	angion, i, n (gr); vas, vasis, n
tish og'rig'i	odontalgia, ae, f	tomir urishi	pulsus, us, m
tishga oid	dentalis, e	tomirlar haqida- gi ta'limot	angiologia, ae, f (yu- non)
tishning suyak pardasi	peridentium, i, n	tor	angustus, a, um
tishsimon	serratus, a, um	torayish	stenosis, is, f
tizza	genu, us, n	toshsimon	petrosus, a, um
tizza qopqog'i	patella, ae, f	toshsimon tan- gali	petrosquamosus, a, um

tovon suyagi	calcaneus, i, n; calx, calcis, f
tovon suyagiga oid	calcaneus, a, um
tovon-katta boldirga oid	calcaneotibialis, e
tovon-kichik boldir oid	calcaneofibularis, e
toza	purus, a, um
toza holda	per se
tozalik	puritus, atis, f
tug'ish	partus, us, m
tug'ma miyasizlik	anencephalia, ae, f (yunon)
tugun	nodus, i, m
tugun (nerv)	ganglion, ii, n (gr)
tumshuqcha (bot)	stigma, atis, n
tur	genus, eris, n
tushuvchi	descendens, entis
tuxum	ovum, i, n
tuxumsimon shakl	ovalis, e
tuzatuvchi	corrigenis, entis
tuzilish	structura, ae, f
tuzish	composio, onis, f
U u	
uch, chet	apex, icis, m
uch (son)	tres, tria
uch (tepa)	vertex, icis, m
uch bo'lakli	tripartitus, a, um
uch boshli	triceps, tricipitis
uch marotoba	ter
uch marta katta	triplex, icis
uch qopqoqli	tricuspidalis, e

uch rangli	tricolor, oris
uch shoxli (asabga oid)	trigeminus, a, um
uch yoshli	triennis, e
uchga oid	apicalis, e
uchi, oxiri	exremitas, atis, f
uchinchi	tertrius, a, um
umumiy	communis, e
umumiy o'toqimi	choledochus, a, um
umurtqa	vertebra, ae, f
umurtqaga old	vertebralis, e
uqalab surtish	trictio, onis, f
ustida	supra
ustki	superficies, ei, f
ustun	columna, ae, f
usul	methodus, i, f
uxlatuvchi	somnifer, fera, ferum
uyqu tomiri	carotis, idis, f
uzoqlashtirish	abduco, onis, f
uzoqlashtiruvchi	abducens, entis
uzoqlashtiruvchi muskul	abductor, oris, m
uzun	longus, a, um
V v	
va	et
vabo	cholera, ae, f
vatan	patria, ae, f
vazifa	functio, onis, f
vena	vena, ae, f
venaga oid	venosus, a, um
voyaga yetganlik	verilitas, atis, f
X x	
xalq	populus, i, m
xalqaro	internationalis, e

xalta	bursa, ae, f
xanjarsimon	xiphoideus, a, um
xavfli	malignus, a, um
xavfli o'sma	cancer, cri, m; carcinoma, atis, n
xotinga oid	femininus, a, um
Y y	
yallig'lanish	inflammatio, onis, f
yangi tug'ilgan bola	neonatus, i, m
yaproq	folium, ii, n
yaqinlashtirish	adductio, onis, f
yaqinlashtiruvchi	adducens, entis
yaqinlashtiruvchi muskul	adductor, oris, m
yara	ulcus, eris, n
yaracha	aphthae, arum, f (pl)
yarim	semi
yigirma	viginti
yiring	pus, puris, n
yiringli yallig'lanish	phlegmone, es, f
yiringli yallig'lanishga oid	phlegmonosus, a, um
yiringli yara	abscessus, us, m
yo'g'on ichak	crassum, i, n
yo'l, yo'lak	meatus, us, m
yo'tal	tussis, is, f
yog'	adeps, adipis, m, f
yog'li	adiposus, a, um
yolg'on	spurius, a, um
yomon	malus, a, um
yon	latus, eris, n
yonbosh ichak	ileum, i, n

yonbosh ichakga oid	iliacus, a, um
yonbosh suyagi	ileum, i, n
yonbosh va ko'richakka oid	ileocaecalis, e
yonboshga oid	lateralis, e
yonida	par, para
yopiq	obturatorus, a, um
yoriq (darz)	fissura, ae, f
yoy	arcus, us, m
yoyilgan	diffusus, a, um
yumaloq	teres, teretis
yumaloq	rotundus, a, um
yumshoq	mollis, e
yumshoq laqqa go'sht	pulpa, ae, f
yumshoq miya pardasi	pia mater
yupqa	tenuis, e
yuqori jag'	maxilla, ae, f
yuqori jag'ga oid	maxillaris, e
yuqorigi	superior, ius
yurak	cor, cordis, n
yurak muskulining torayishi	systole, es, f
yurak oldi	atrium, i, n
yurak oldi xaltasi	pericardium, ii, n
yurak oldi xaltasining yallig'lanishi	pericarditis, idis, f
yurak qon yo'lini to'suvchi qism, qopqoq	valva, ae, f
yurak yoni xaltasiga tegishli	pericardiacus, a, um

yurakka oid	cardiacus, a, um
yurakning ichki pardasi	endocardium, i, n
yurakning ken-gayishi	diastole, es, f
yurakning yuqori bo'limi, qorinchasi	antiventricularis, e
yuz	facies, ei, f
yuzga oid	facialis, e
Z z	
zaharli	toxicus, a, um
zararli	noxicus, a, um
zarba	ictus, us, m
zich	compactus, a, um
ziddi zahar	antidotum, i, n
zuluk	hirudo, inis, f
O' o'	
o'lat	pestis, is, f
o'lik	cadaver, eris, n
o'likni ochib ko'rish	autopsia, ae, f
o'mrov ko'krakka oid	clavipectoralis, e
o'mrov osti	infraclavicularis, e
o'mrov suyagi	clavicula, ae, f
o'mrov suyagi ostiga oid	subclavius, a, um
o'mrov suyagiga oid	clavicularis, e
o'n bir	undecim
o'n	decem
o'nikkibarmoqli ichak	duodenum, i, n
o'nikkibarmoqli ichakka oid	duodenalis, e

o'n ikkinchi	duodecimus, a, um
o'ng	dexter, tra, trum
o'ninchi	decimus, a, um
o'pka	pulmo, onis, m
o'pka uchi	apex pulmonis
o'pkaga oid	pulmonalis, e
o'pkani o'ragan parda	pleura, ae, f
o'pkaning yal-lig'lanishi	pneumonia, ae, f
o'q tomir	arteria, ae, f
o'rinli	localis, e
o'rtadagi	medius, a, um
o'rtaliq	perineum, i, n
o'simta	processus, us, m
o'siq	appendix, icis, f
o't	fel, fellis, n; chole, es, f
o'tga oid	felleus, a, um
o'tkir	acer, acris, acre
o'tli, o't moddasiga boy	biliosus, a, um
o'yma	incisura, ae, f
o'zak, (yadro)	nucleus, i, m
o'zimga qo'llash uchun	pro se, pro me
G' g'	
g'adir-budirlik	tuberositas, atis, f
g'adir-budir	asper, aspera, asperum
g'alvir	ethmos, i, m (gr)
g'alvirsimon	ethmoidalis, e
g'alvirsimon yuqori jag'ga oid	ethmoideomaxillaris, e
g'ayritabiiy holat	anomalial, ae, f

g'ayritabiiy kattalashish	hypertrophia, ae, f
g'or (kovak)	caverna, ae, f
g'orga oid	cavernosus, a, um
Sh sh	
shaklsiz	amorphos (gr) amorphus, a, um
shilliq modda	mucilago, inis, f
shilliqsimon	mucosus, a, um
shish	oedema, atis, m
shox	ramus, i, m; cornu, us, n
shoxcha	ramulus, i, m
shoxsimon	corneus, a, um
Ch ch	
chakka	tempus, oris, m
chakkaga oid	temporalis, e
chambar ichak	colon, i, n
chambar ichakka oid	colicus, a, um
chandir (pay)	tendo, inis, m
chanoq	pelvis, is, f
chanoq suyagi	coxa, ae, f

chap	sinister, tra, trum
chaynov mus-hagi	masseter, eris, m
chekak kasalligi	variola, ae, f
chet, chegara	margo, inis, m
chig'anoq	cochlea, ae, f; concha, ae, f
chigal	plexus, us, m
chigalga oid	ganglionaris, e
chirish	caries, ei, f
chiroyli	formosus, a, um
chiziq	linea, ae, f
cho'zinchoq	oblangatus, a, um
chok	raphe, es, f (yumshoq to'qimalarda); sutura, ae, f (suyaklarda)
chuqur	profundus, a, um
chuqur	fossa, ae, f
chuqurcha	fovea, ae, f

II BO'LIM. KLINIK IBORALAR

16-DARS

1-§. KLINIK IBORALARNING TUZULISHI

Tibbiy iboralar qadimgi yunon va lotin tillari asosida qurilgan. Yunon-lotin so'zlarning o'zagi yasama va murakkab iboralarni hosil qilish uchun asos bo'ldi. Bir nechta murakkab lotincha yoki qadimgi yunoncha o'zak bir so'zda unli yoki unlisiz bog'lanib o'zbekcha bir nechta so'zlar bilan tarjima qilinadi.

Endocrinologia – uchta yunoncha birikmadan iborat bo'lib, o'zbek tilida bir nechta so'zni talab qiladi. "Ichki sekretsiya bezlarning tuzilishi va funksiyasi, bu bezlar funksiyasining buzulishiga aloqador kasalliklar to'g'risidagi fan".

Meditsina iboralarining kelib chiqishi nuqtai-nazaridan 3 ta turga bo'lish mumkin: sodda, yasama va murakkab.

Sodda termin-ibora, bu – yunoncha yoki lotincha so'z o'zining dastlabki ma'nosini saqlaydi yoki boshqa ma'noga o'tganligini ifodalaydi:

gaster – me'da (oshqozon)

atrium – yurak bo'lmasi

cor – yurak.

Yasama termin-ibora, bu – lotincha yoki yunoncha o'zak, old so'z yasovchi qo'shimcha – prefikslar, orqa so'z yasovchi qo'shimcha – suffikslar bilan yangi ma'noli so'zni hosil qiladi:

parotitis – quloq atrofidagi bezning yallig'lanishi

panplegia – butun tananing falaj bo'lishi.

Murakkab termin-ibora, bu – bir nechta yunoncha yoki lotincha o'zaklardan tashkil topib ma'lum bir tushunchani anglatadigan so'z yoki termin element (TE)dir:

odontopoësis – tishning shakllanishi

odontoma – tish o'smasi (shish)

odontodynia – tish og'rig'i

odontorrhagia – tishni sug'urib olgandan so'ng qon ketishi

odontologia – tish kasalliklari va ularni davolash usullarini o'rganadigan fan.

Klinik iboralarni o'zlashtirish uchun:

birinchidan – lotincha anatomik so'zlarning yunoncha sinonimlarini;

ikkinchidan – oxirgi termin elementini (TE) organ va to'qimalarning patologik o'zgarishini bildirib, tekshirish yoki davolashni diagnostik usullarini amaliy qo'shilishini;

uchunchidan – affiks-prefiks (old qo'shimcha) va suffiks (orqa qo'shimcha)

lar qo'shimcha axborot berishini bilish kerak.

Klinik iboralar yunoncha va lotincha so'zlarning qo'shilishidan kelib chiqqan:

ulcus – yara

tuberculosis – sil

cancer – (lotincha so'z) xavfli o'sma

ectomia – olib tashlash (kesib tashlash)

phthisis – sil (yunoncha so'z).

Yunoncha iboralar ayrim holatlarda o'zidek transkripsiya qilinadi:

chronicus – xronik (surunkali)

erythema – eritema (qizillik), (qon oqib kelishi tufayli teri ayrim qismining qizarishi).

2-§. KLINIK IBORALARNING BIR QANCHA QOIDALARINI RASMIYLASHTIRISH

1. Yunoncha elementlarni tez-tez (ularning oldida lotinchani) qo'llash zarur. Misol uchun: hysteroptosis – bachadoning o'z joyidan pastga tushishi, pelvip-tosis – chanoqning tushishi.

2. Murakkab so'zlarda birinchi o'rinda organ nomi, so'z oxirida hodisa yoki tibbiy faoliyatni ko'rsatadigan patologik TE turadi.

bodomsimon bezni olib tashlash – tonsillectomia

limfa oqimining to'xtab qolishi – lymphostasis.

3. Murakkab so'zlar ikki yoki uchta o'zakning birikuv yo'li bilan hosil bo'ladi. Murakkab so'zlar yunoncha o'zagi asosan unli -o bilan yoki unlisiz hosil qilinadi. Agar birinchi TE unli bilan tugasa yoki ikkinchi TE unli bilan boshlansa, unlisiz birikadi:

my-algia – mushakning og'rig'i;

py-uria – siydikda yiring bo'lishi;

ur-aemia – qonda siydik bo'lishi;

broncho-ectasia – bronxlarning kengayishi.

4. Oxirgi element -ia bilan tugaydigan klinik terminlar patologik jarayonni yoki mexanik harakatni anglatadi:

nephropathia – buyrakda umumiy patalogik protses (buyrakdagi kasallik)

arteriorrhaphia – arteriyani qo'shib tikish.

Yunon tilidan kelib chiqqan so'zlarda urg'u -ia ga, lotin tilidan kelib chiqqan so'zlarda urg'u o'zakka tushadi:

cardiographia -ammo; cardiologia

gastrotomia -ammo; anatomia.

3-§ KLINIK IBORALARDA ENG KO'P QO'LLANILADIGAN SUFFIKSLAR

1. **-itis suffiksi** yallig'lanish xarakteridagi kasalliklarni bildiradi:

nephritis – buyrakning yallig'lanishi (nefrit);

gastritis – oshqozon shilliq pardasining yallig'lanishi (gastrit).

Agar organ tashqi parda bilan qoplangan bo'lsa unda klinik terminga peri-, agar organ ichki parda bilan qoplangan bo'lsa, unda endo-, agar to'qima organ atrofida bo'lsa, para- old qo'shimchalari qo'shiladi. Masalan:

perimetritis – bachadon seroz pardasining yallig'lanishi (perimetrit);

endometritis – bachadon shilliq pardasining yallig'lanishi (endometrit);

parametritis – bachadon yonidagi kletchatkaning yallig'lanishi (parametrit).

2. **-oma suffiksi** to'qima nomlari asosiga qo'shib, shu to'qimadan kelib chiqqan shish, o'sma manosini bildiradi. Misol:

lipoma – lipoma, yog' to'qimasidan rivojlanadigan xavfsiz o'sma;

myoma – mioma, mushak to'qimasidan tashkil topgan xavfsiz o'sma.

-oma suffiksi shish bilan bog'liq bo'lmagan bir qancha kasalliklarda ham qo'llaniladi:

glaucoma – ko'z kasalligi, ko'z ichki bosimining ko'tarilishini xarakterlaydi.

3. **-ema suffiksi** turli xarakterdagi kasalliklar nomlarida uchraydi:

erythema – qon oqib kelishi tufayli terining ayrim qismlarining qizarishi;

empyema – yiringning toshishi bilan bo'shliqning yallig'lanishi (tananing bi-ron bo'shlig'iga yiring yig'ilishi).

4. **-osis suffiksi** 3 xil ma'noda qo'llaniladi:

1) organizmda biror narsaning me'yoridan ortib ketishi, ko'payishi:

acidosis – kislotaning me'yoridan ko'p bo'lishi;

erythrocytosis – qon tarkibida qizil qon hujayralarining me'yoridan ko'p bo'lishi.

2) organizmda bo'lmaydigan narsalarning to'planib qolishi:

cystolithosis – suydik pufagida tosh paydo bo'lishi;

broncholithosis – bronxlarda chang va toshlarning to'planib qolishi.

3) yangi paydo bo'lgan kasallik ma'nosini anglatadi:

arthrosis – bo'g'imdagi kasallik;

chondrosis – tog'aydagi yangi kasallik.

5. **-iasis suffiksi** uzoq muddatli va yallig'lanishga oid bo'lmagan kasalliklar-ni bildiradi.

neprolithiasis – buyraklardagi surunkali tosh kasalligi (nefrolitiazis);

elephantiasis – limfaning dimlanib (qovurilgan jo'jaga o'xshab) qolishi bilan bog'liq bo'lgan to'qimalarning patologik o'sishi va rivojlanishi (elefantiaz).

6. **-ismus suffiksi** 3 xil ma'noda qo'llaniladi:

1) organizmda biror narsadan zaharlanish jarayonini ifodalaydi:

botulismus – ovqatdan zaharlanish (botula, ae, f – kolbasa, qazi);

saturnismus – qo'rg'oshin changi yoki bug'idan zaharlanish (saturnum, i, n – qo'rg'oshin).

2) biror narsaga ruju qo'yish, moyillik ma'nosi anglatadi:

alcoholismus – alkogol (spirtli ichimlik)ga ruju qo'yish (alcoholos – ichimlik);

3) biror kasalikka mansublik ma'nosini ifodalaydi:

somnambulismus – uyquda yurush (lunatism);

daunismus – daun kasalligiga mansublik;

albinismus – albinoslik kasalligiga mansublik (albus, a, um – oq).

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi organ nomlaridan yallig'lanish kasalligiga xos iboralar tuzing:

hepar, atis, n; gaster, gastris, f; glossa, ae, f; stoma, atis, n; larynx, ngis, f; pharynx, ngis, m; appendix, icis, f; pancreas, atis, n; encephalon, i, n; colon, i, n; tonsilla, ae, f; bronchus, i, m; gingiva, ae, f; pilula, ae, f.

2. A) quyidagi asoslardan shish, o'smaga mos iboralar tuzing:

sarx, sarc – go'sht; haema, haemato – qon; carcinos, carcin – saraton, o'sma; fibra, fibr – tola; chondros, chondr – tog'ay.

B) Quyida to'qimalardan shish kasalligi nomlarini yasang:

moyli, suyakli, nervli, muskulli, bezli, tomirli.

3. Iboralarni lotin tilida to'g'ri yozing va ularning ma'nosini tushuntirib bering:

leykoz, akrotsianoz, mikoz, eritrotsitoz.

4-§. LEKSIK MINIMUM

atresia, ae, f	tug'ma yo'qlik	congenitus, a, um	tug'ma
focalis, e	quyishga oid	hydrops, opis, m	suvga oid (istisqo)
incisio, onis, f	kesma, kesib olingan joy	insuffisientia, ae, f	yetishmaslik
infarctus, us, m	qon bilan ta'minlanishning to'xtatish natijasida o'lgan to'qimalar sohasi (infarkt)	insultus, us, m	bosh miyada qon aylanishning bexosdan kelib chiqadigan o'tkir buzilishi (insult)

lupus, i, m	volchanka (terining qizarish kasaligi)	plastica, ae, f	to'qimani qayta tiklash, plastik operatsiya
ruptura, ae, f	yorilish, uzilish	stictura, ae, f	pay
transplantatio, onis, f	qayta quyish		

5-§. ENG KO'P QO'LLANILADIGAN YUNONCHA OLD QO'SHIMCHALAR (PREFIKSLAR)

Old qo'shimchalar	Ma'nosi	Misollar
1. a-, an-	inkor, yo'q, -siz	alalia – bolalarda til chiqmasligi yoki nutqning chegaralanganligi; anomalia – tuzilishning tug'ma nuqsoni.
2. anti-	qarshi	anticoagulanta – qonning ivish tizimi aktivligini susaytiradigan moddalar.
3. dys-	buzulish (funktsiya-ning buzilishi)	dysthymia – kayfiyatning buzilishi, parishonlik
4. endo-	ichki, ichki parda	endoscopia – kovak organlarni optik yoritadigan asboblardan bilan tekshirish usuli.
5. epi-	da, ustida, ustki	epididymus – moyak ortig'i.
6. hyper-	ustida, ustidan (normadan yuqori bo'lishlikni ko'rsatadi)	hyperergia – organizm yoki organ reaktivligining normadan ortiq zo'rayib ketishi.
7. hypo-	ostida, past (normadan past)	hyposmia – hidni yaxshi payqamaslik, hid bilish qobiliyatining pasayishi.
8. meta-	ko'chirish, bir holatdan boshqa holatga almashtirish.	metamorphosis – shakl yoki tuzilish (mas: hujayralar, to'qimalar)ning o'zgarishi, qayta hosil bo'lishi, tuzilishi.
9. para-	1. atrofiida; organ, to'qimani ikkala tomonidan o'rab olish; 2. o'xshashlik	paraplegia – ikkala oyoq ikkala qo'lning falaj bo'lib qolishi
10. peri-	atrofiida, atrofda	pericranitis – kalla suyagi usti pardasining yallig'lanishi

11. syn- sym-	bilan, birgalikda (harakatning birlashishi, hamkorligi)	syngamia – urug‘lanish, yetilgan erkak va ayol jinsiy hujayralarining qo‘shilishi va zigota hosil bo‘lishi.
---------------	---	---

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Old qo‘shimchalarni ajrating, ularning ma‘nosini tushuntiring, iboralarining ma‘nosini ko‘rsating:

anaemia, apathia, dysphagia, aphagia, hyperaemia, amnesia, dysergia, hyperergia, sympathia, synchondrosis, hyperthermia, syndesmosis, hypothermia, hyperkinesia, pericardium, pericarditis, epicondylus, antitoxicus, endocarditis, parametrium, metastasis.

2. Nuqtalar o‘rniga kerakli so‘z yasovchi elementlarni qo‘ying:

1. Organ to‘qimalarida kislorod moddasining pasayishi -...oxia
2. To‘qimali elementlarning ko‘payib hosil bo‘lishi -...cytosis
3. Organ yoki tana qismida odatdagi holatdan chetga chiqishi -...plasia
4. Tomirlarda gidrostatik bosimning tushushi -...tensia
5. Siydik pufagiga siydikning kelmasligi -...uria
6. Muskulni kesish -...tomia
7. Muskul tonusining kuchsizlanishi -...tonia

Nota bene!

Diagnosis bona – curatio bona – Yashi tashxis yaxshi davodir.

Ne noceas si iuvare non potes – Agar yordam berolmasang, aldama.

17-DARS

6-§. ORGAN VA TANA QISMLARINING YUNONCHA, LOTINCHA, O‘ZBEKCHA DUBLETLARI

Rasm	Yunoncha ma‘nosi	Lotincha ma‘nosi	O‘zbekcha ma‘nosi
	kephalo-, cephalo-, -cephalia	caput, itis, n	bosh

	<p>somato-, -soma, (soma, atos)</p>	<p>corpus, oris, n</p>	<p>tana</p>
	<p>osteo- (osteon)</p>	<p>os, ossis, n</p>	<p>suyak</p>
	<p>acro-, -acria (akron)</p>	<p>membrum, i, n</p>	<p>qo'l -oyoq (tana uchi)</p>
	<p>stetho-, (stethos)</p>	<p>pectus, oris, n thorax, acis, m</p>	<p>ko'krak (ko'krak qafasi)</p>
	<p>spondylo- (spondylos)</p>	<p>vertebra, ae, f</p>	<p>umurtqa</p>
	<p>cardio-, -cardium (kardia)</p>	<p>cor, cordis, n</p>	<p>yurak</p>

	arthro-, (arthron)	articulatio, onis, f	bo'g'im
	stomato-, (stoma, stomatos)	os, oris, n	og'iz
	glossa-, -glossia (glossa)	lingua, ae, f	til
	rhino- (rhis, rhinos)	nasus, i, m	burun
	odonto-, -odontia (odus, odontos)	dens, dentis, m	tish
	cheiro-, chiro-, -chiria	manus, us, f	qo'l
	poda-, -podia (pus, podos)	pes, pedis, m	oyoq

	<p>gon- (gonu)</p>	<p>genu, us, n</p>	<p>tizza</p>
	<p>r(h)achi-, (rhac- his)</p>	<p>columna vertebralis</p>	<p>umurtqa ustuni</p>
	<p>chelio-, -cheilia (cheilos)</p>	<p>labium, i, n</p>	<p>lab</p>
	<p>urano- (uranos)</p>	<p>palatum, i, n (durum)</p>	<p>tanglay</p>
	<p>ul-, ulo- (ulon)</p>	<p>gingiva, ae, f</p>	<p>milk</p>
	<p>melo-(melon)</p>	<p>bucca, ae, f</p>	<p>lunj</p>

	gnatho-, -gnathia (gnathos)	maxilla, ae, f	yuqori jag'
	genia (genus, genyos)	mandibula, ae, f	pastki jag'
	genia (geneion)	mentum, i, n	iyak

**7-§. FAN, USUL, TEKSHIRISH, DAVOLASH, KASALLIK MA'NOLARINI
ANGLATUVCHI YUNONCHA SO'ZLAR (SUFFIKSLAR)**

Yunoncha AE	Ma'nosi
-logia (logos - so'z, nutq, tushunish, fan)	fan, fanning bir bo'limi
-logo (-logia)	nutqga tegishli
-scopia (skopeo - ko'rish, tekshirish)	maxsus asbob bilan ko'rib tekshirish
-metria, -metr- (metreo - o'lchash)	o'lchash
-graphia (grapho - chizish, yozish)	organning maxsus asbob yordamida tasvirga tushirilish jarayoni
-gramma (gramma - tasvir)	organning maxsus asbob yordamida olingan tasviri (natijasi)
-therapia (therapeia - davolash)	davolash (xirurgik yo'lsiz)
noso- (nosos - kasallik)	kasallik
patho-, -pathia (pathos - his qilish, sezish, kasallik)	kasallik, his qilish
alg-, -algia, -algisia (algo - og'riq, kuchayib boruvchi og'riq)	og'riq
-odynia (odyne)	og'riq
-agra	og'riq

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi so'zlarning sinonimini (yunoncha nomlanishini) ko'rsating:

1. vesica urinaria	6. articulatio, onis, f
2. vesica fellea	7. cartilago, inis, f
3. fel, fillis, n	8. lingua, ae, f
4. glandula, ae, f	9. genu, us, n
5. cor, cordis, n	10. vas, vasis, n

2. "glossalgia", "glossodynia" so'zlarining tarjimasini toping:

1. tilni plastik operatsiya qilish	2. til muskulining falaj bo'lishi
3. tilning yallig'lanishi	4. tildagi og'riq
5. tilning sezishining pasayishi	6. tilning kasallanishi

3. Iboralarni lotinchada yozing, termin elementlarning ma'nosini ko'rsating:

1. artropatiya (markaziy nerv tizimi har xil bo'limlari shikastlanganida paydo bo'ladigan ikkilamchi dektrofik bo'g'im kasalligi).

2. osteologiya (suyak haqidagi fan).

3. elektrokardiografiya (yurak ishlab turganida paydo bo'ladigan elektr hodisalarini qayd qilish yo'li bilan yurak holatini aniqlash).

4. ostalgiya (suyak og'rig'i).

5. artrozis (bo'g'im kasalligi).

6. xondroma (tog'aydagi xavfsiz o'sma).

4. Iboralarning ma'nosini tushuntiring:

1. Cardiologia, 2. Cardiopathia, 3. Arthritis, 4. Arthralgia, 5. Arthrodynia, 6. Arthropathia, 7. Arthrosis, 8. Endocardium, 9. Endocarditis, 10. Osteoarthritis, 11. Synarthosis, 12. Gonagra, 13. Cardiologus, 14. Acroalgia, 15. Stomatologia, 16. Cardiographia, 17. Vasoconstrictio, 18. Logopathia, 19. Spondylographia, 20. Pancreatodynia, 21. Nosologia, 22. Hormonotherapia, 23. Periosteum, 24. Osteogenus, 25. Thyreoglossus, 26. Thyreopathicus, 27. Podalgia, 28. Macropodia, 29. Acheiria, 30. Chiroscopia, 31. Apodia, 32. Brachiocephalicus, 33. Chirospasmus, 34. Ileocecalis, 35. Ileocolicus, 36. Thyreogenus, 37. Brachialgia.

5. Tarjima qiling:

1. Cheilodynia, 2. Ulodynia, 3. Gnathodynia, 4. Genioglossus, 5. Geniohyoideus, 6. Meloplastica, 7. Gnathoplastica, 8. Agenia, 9. Uranographia, 10. Gnathoscopia, 11. Agnathia, 12. Cheilospasmus, 13. Uranoptosis, 14. Syncheilia, 15. Melopathia.

Nota bene!

Qui bene diagnoscit, bene curat – Kim tashxisni to'g'ri qo'yolsa, o'sha yaxshi davolay oladi.

Tempus vulnera sanat – Jarohatni vaqt davolaydi.

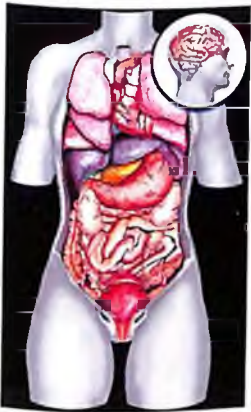

Mustaqil o'qish uchun matnlar

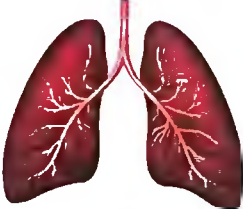
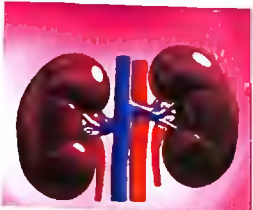

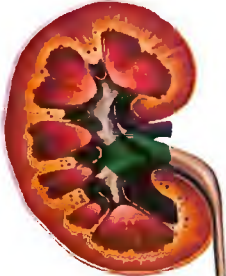
GASTRITIS

Gastritis est inflammatio ventriculi. Genera gastritidum: gastritis acuta et gastritis chronica. Gastritis acuta dividitur in gastritidem acutam simplicem, gastritidem corrosivam et gastritidem suppurativam, seu phlegmonosam. Gastritis chronica dividitur in gastritidem atrophicantem et gastritidem hypertrophicantem. Gastritis acuta simplex oritur a errore nutritionis.

18-DARS

8-§. ORGAN VA TO'QIMALARNING YUNONCHA-LOTINCHA-O'ZBEKCHA DUBLETLARI

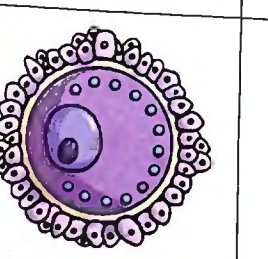
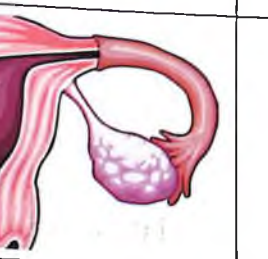
Rasmi	Yunoncha ma'nosi	Lotincha ma'nosi	O'zbekcha ma'nosi
	splanchno- (splanchna pl.)	viscera, pl	ichki a'zolar
	gastro-, -gastria (gaster, gastros)	ventriculus, i, m	me'da, oshqozon
	entero- (enteron; entera pl)	intestinum, i, n intestina pl. in- testinum tenue	ichak, ingichka ichak

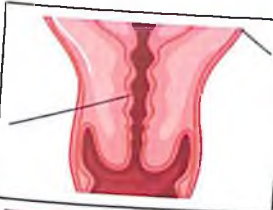

	<p>laparo- (lapare)</p>	<p>abdomen, inis, n venter, ntris m</p>	<p>qorin</p>
	<p>procto- (proktos)</p>	<p>anus, i, m rectum, n</p>	<p>orqa chiqaruv teshigi to'g'ri ichak</p>
	<p>pneumo-, pneu- mono- (pneu- mon)</p>	<p>pulmo, onis, m</p>	<p>o'pka</p>
	<p>nephro- (neph- ros)</p>	<p>ren, renis, m</p>	<p>buyrak</p>
	<p>spleno- (splen)</p>	<p>lien, enis, m</p>	<p>taloq</p>
	<p>pyelo- (pyelos)</p>	<p>pelvis renalis</p>	<p>buyrak jomchasi</p>

	<p>cysto-</p>	<p>vesica, ae f vesica urinaria</p>	<p>pufak siydik pufagi</p>
	<p>cholecysto-</p>	<p>vesica fellea, vesica biliaris</p>	<p>o't pufagi</p>
	<p>cholechochole- chole-doche)</p>	<p>ductus choledo- chus</p>	<p>umumiy o't oqimi</p>
	<p>metro-, -metre, metrium (metra) hystero-</p>	<p>uterus, i, m</p>	<p>bachadon</p>
	<p>omphalo (omphalos)</p>	<p>umbilicus, i, n</p>	<p>kindik</p>
	<p>typhlo (typhlon)</p>	<p>c(a)ecum, i, n</p>	<p>ko'r ichak</p>

LOTIN TILI VA TIBBIY-FARMA TSEVTIK TERMINOLOGIYA ASOSLARI

	<p>cholangio- (ange- ion -tomir)</p>	<p>ductus bilifer</p>	<p>o't oqimi</p>
	<p>dacryocysto (dakrion+ yosh (pufak)+kystis)</p>	<p>saccus lacrimalis</p>	<p>ko'z yoshi qopchasi</p>
	<p>colpo- (colpos)</p>	<p>vagina, ae f</p>	<p>qin</p>
	<p>oophoro-(oopho- ron)</p>	<p>ovarium, i, n</p>	<p>tuxumdon</p>
	<p>oo- (oon)</p>	<p>ovum, i, n</p>	<p>tuxum</p>
	<p>salpingo- (salpinx)</p>	<p>tuba uterina</p>	<p>bachadon nayi</p>

	trachelo- (trache- los)	cervix, icis, f uteri	bachadon bo'yin- chasi
	orchi-, orchidi, -orchidia, -orchia	testis, is, m	moyak

9-§. ORGAN VA TO'QIMALARNING PATOLOGIK O'ZGARISHLARINI, TERAPEVTIK HAMDA XIRURGIK USULLARNI IFODALOVCHI YUNONCHA TERMIN ELEMENTLAR.

Yunoncha	O'zbekcha
A. -iatria (iatreia)	davolash haqidagi fan
-iater (iatros)	davolovchi vrach
-ectasia, -ectasis (ektasis)	kengayish
-ptosis (ptosis – tushish)	pasayish, tushish
steno-, -stenosis (stenos – tor, stenosis – torayish)	tor, torayish
sclero-, sclerosis (skleros – qattiq); sklerosis (zichlashish)	qattiqlash, zichlashish
-malacia (malakos – yumshoq; malakia – yumshash)	yumshab ketish
-lysis, -lyt (lysis – parchalanish, xalos qilish, uzish)	1. parchalanish, yemirilish 2. organ- ni xirurgik yo'l bilan chandiقدan xalos qilish
-plastica (plastike – tabiiy yopishti- rish, tiklash)	nafis operatsiya, qayta tiklash
-tomia (tome – kesish, ochish)	kesib organi ochish
-tomo- (tomos – qatlam, qavat)	qatlam, kesma
-ectomy (ektome – kesib olib tash- lash)	olib tashlash
-stoma (stoma, stomatos – teshik ochish)	sun'iy teshik ochish

-pexia (pexis - mustahkamlash)	biriktirish, mustahkamlash
-r(h)aphia (rhaphe - chok)	tikish, chok qo'yish
B. -schisis (yunon. parchalash)	organning parchalanishi
-rhexis (yunon. yorilish)	organning yorilishi
-desis (desis - bog'lanish, mustahkamlanish)	xirurgik operatsiya jarayonida organ holatini mustahkamlash
-eurysis (eurys - keng)	kengaytirish usuli
-eurynter (euryno - kengaytiruvchi)	kengaytiruvchi asbob
-clasia (klasis - buzish)	organ va tana qismlarini xirurgik yo'l bilan buzish
-centesis (kentesis - igna sanchish)	igna sanchish
-privus (lat. organ bilan bog'liq)	organni olib tashlash bilan bog'liq operatsiya

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi terminlarni tarjima qiling.

1.Ichki azolarni o'rganadigan fan, 2.Yonbosh-chambar ichakni tiklash, 3.Qo'rinni kesib o'rganish, 4.Qinni biriktirish (mustahkamlash), 5.O't tomirining yallig'lanishi, 6.Eshituv nayidan suniy teshik ochish, 7.Bachadon nayini olib tashlash, 8.Bachadon bo'yinchasini kesib o'rganish, 9.Moyakni olib tashlash, 10.Moyakni biriktirish (mustahkamlash), 11.Siydik yo'lini kesib o'rganish, 12.Siydik yo'lining grafik tasviri, 13.Bachadon boynidan suniy teshik ochish, 14.Siydik chiqaruv kanalining yallig'lanishi, 15.Umurtqaning parchalanishi, 16.Qonda kislotaga to'planishi, 17.Umurtqani mustahkamlash (biriktirish), 18.Yurakning yorilishi, 19.Bo'g'imning mustahkamlanishi, 20.Qoringa igna sanchish, 21.Ko'z yoshi qopchasi torayishi, 22.Kalla suyagining parchalanishi, 23.Ko'krakga igna sanchish, 24.Umurtqa pog'onasini kesib ochish, 25.Qovoqni kesib o'rganish, 26.Chuvalchangsimon o'simtani olib tashlash, 27.Umurtqa pog'onasining parchalanishi, 28.Bachadonni kengaytiruvchi asbob, 29.Qinni grafik tasvirlash jarayoni, 30.Ko'z yosh qopchasini grafik tasvirlash jarayoni.

2. So'z yasovchi elementlarni ajrating va iboralarning ma'nolarini ko'rsating.

1.Ovarioprivus, 2.Thyreoprivus, 3.Renoprivus, 4.Patellodesis, 5.Salpingolysis, 6.Thoracogastroschisis, 7.Thoracolaparotomia, 8.Pancreatotomia, 9.Metroplastica, 10.Splenoptosis, 11.Chondromalacia, 12.Osteomalacia, 13.Splenorrhaphia, 14.Hepaticoduodenostomia. 15.Splenitis, 16.Nephrostomia, 17.Nephrotomographia, 18.Tomographia, 19.Hysteroscopia, 20.Hepatoptosis,

21.Choledochogastrotomia, 22.Acroparalysis, 23.Colostomia, 24.Colostoma, 25.Choledochostomia, 26.Phthisiatria, 27.Choledochoplastica, 28.Pylorostenosis, 29.Ileosigmostomia, 30.Stenocardia, 31.Pneumopexia, 32.Hydrotherapia, 33.Proctospasmus, 34.Enteroptosis, 35.Spondylotomia.

3. Iboralarni bo'laklarga bo'ling va ularning ma'nosini tushintiring:

A. 1.Vagotomia, 2.Bronchoectasia, 3.Gastroectasia, 4.Laparothoracotomia, 5.Pyodermia, 6.Lithotomia, 7.Pyothorax, 8.Angiectasia, 9.Pyometra, 10.Phlebectasia, 11.Neuritis, 12.Neurolysis, 13.Dermatitis, 14.Adenotomia, 15.Haemotherapia, 16.Pneumomalacia, 17.Omphalitis, 18.Typhlitis, 19.Thyreocytus, 20.Orchitis, 21.Oophoritis, 22.Dacryocystitis, 23.Gonarthrosis, 24.Salpingitis, 25.Thyreotoxicosis, 26.Gigantismus.

B. 1.Gingivitis seu Ulitis. 2.Parodontitis, 3.Meloschisis, 4.Odontoma, 5.Meloplastica, 6.Uranoplastica, 7.Glossoptosis, 8.Papillitis, 9.Cheilognathouranosis, 10. Pulpitis.

Nota bene!

Bene dignoscitur, bene curator - To'g'ri aniqlangan kasallik to'g'ri davolanadi.
Medicus amicus et servus aegrotum est - Shifokor bemorning ham do'sti, ham qulidir.

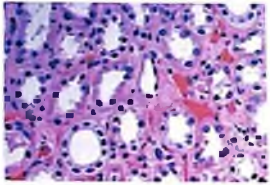

19-DARS

10-§. TO'QIMALAR, ORGANLAR, SUYUQIIKLAR, SEKRETLAR, JINS HAMDA YOSHNI IFODALOVCHI YUNONCHA, LOTINCHA, O'ZBEKCHA DUBLETLARI

Rasm	Yunoncha ma'nosi	Lotincha ma'nosi	O'zbekcha ma'nosi
	haem(o)-, haemat(o)-; -aemia	sanguis, inis, m	qon
	cyt(o)-, -cytus	cellula, ae, f	hujayra

LOTIN TILI VA TIBBIY-FARMATSEVTIK TERMINOLOGIYA ASOSLARI

	<p>derm(o)-, der- mat(o)-, -dermia</p>	<p>cutis, is, f</p>	<p>teri</p>
	<p>histo-, histio-</p>	<p>textus, us, m</p>	<p>to'qima</p>
	<p>myo-, -mysium</p>	<p>musculus, i, m</p>	<p>mushak</p>
	<p>neuro-, -neuria</p>	<p>nervus, i, m</p>	<p>nerv, asab</p>
	<p>tricho-, -trichia</p>	<p>capillus, i, m</p>	<p>soch</p>
	<p>paedio-, paedo-</p>	<p>infans, ntis m, f</p>	<p>bola</p>

	ophthalmo-, -ophthalmia	oculus, i, m	ko'z
	litho-, -lithiasis	calculus, i, m	tosh
	chole-, -cholia	fel, fellis, f	o't
	hydro-, hydor	aqua, ae, f	suv
	oto-, -otia	auris, is, f	quloq
	pharmaco-, -pharmacia	medicamentum, i, n	dori

gyno-,
gynaeco-

femina, ae, f

ayol

dacryo-,

lacrima, ae, f

yosh

andro-,
-andria

mas, maris, m

erkak

blasto-,
blastus

germen, inis, n

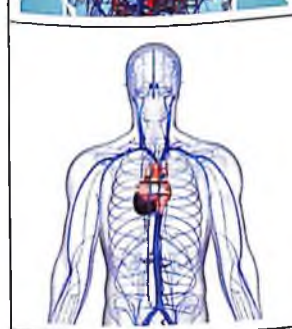
embrion

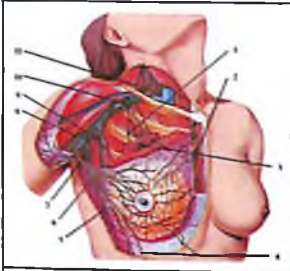

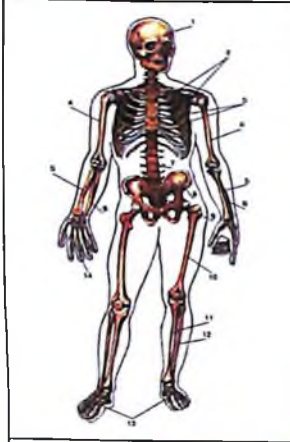

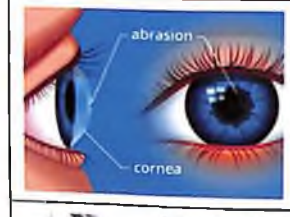

geri-, gero-,
geronto-

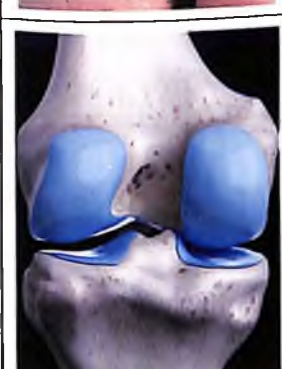

senex, senis, m

qari

	<p>hidro-</p>	<p>sudor, oris, m</p>	<p>ter</p>
	<p>myelo-, -myelia</p>	<p>medulla, ae, f</p>	<p>miya</p>
	<p>sphygmo-, -sphygmia</p>	<p>pulsus, us, m</p>	<p>puls</p>
	<p>teno-</p>	<p>tendo, inis, m</p>	<p>pay</p>
	<p>angion (angeion)</p>	<p>vas, vasis, n</p>	<p>tomir</p>
	<p>phlebo-</p>	<p>vena, ae, f</p>	<p>vena qon tomiri</p>

	<p>masto-</p>	<p>mamma, ae, f</p>	<p>sut bezi</p>
	<p>myelo-, -myelia</p>	<p>medulla spinalis</p>	<p>orqa miya</p>
	<p>topo-</p>	<p>locus, i, m</p>	<p>o'rin</p>
	<p>blepharo-</p>	<p>palpebra, ae, f</p>	<p>qovoq</p>
	<p>kerato-</p>	<p>cornea, ae, f</p>	<p>shox parda</p>
	<p>adeno- (aden)</p>	<p>glandulla, ae, f</p>	<p>bez</p>

	<p>chylo-, -chylia</p>	<p>lymphā, ae, f</p>	<p>limfa</p>
	<p>onycho- -onychia</p>	<p>unguis, is, m</p>	<p>tirnoq</p>
	<p>chondro-</p>	<p>cartilago, inis, f</p>	<p>tog'ay</p>
	<p>phono-, -phonia</p>	<p>vox, vocis, f</p>	<p>tovush</p>
	<p>phaco-, -phakia</p>	<p>lens, lentis, f</p>	<p>ko'z gavhari</p>

11-§. FUNKSIONAL VA PATALOGIK HOLAT HAMDA JARAYONLARNI IFODALOVCHI YAKKA ATAMA ELEMENTLAR

Yunon AE	Ma'nosi	Yunon AE	Ma'nosi
bio- (bios)	hayot	tropho-, -trophia (tropho)	oziqlanish
pnoë, -pnoëa (pnoë; pnoia)	nafas	oxy-, oxia (oxys, oxygeni- um)	kislorod
geno-, -genesis, -genesia, -genia	tug'ilish, rivojla- nish	phago-, -phagia (phagein)	yutish
-aesthesia, aesthesio-, (aesthesia)	sezish	philo-, -philia (phielo, philia)	moyillik
astheno (asthe- nes, asthenos, asthenia)	kuchsizlik, to- liqish	phobo-, -phobia (phobos)	qo'rqish
spiro- (spiro, spiratum)	nafas olish	tropo-, -tropia (tropos, trope)	yo'nalish
pneumo-, pneu- mato (pneuma, atos)	organdagi havo, gaz	psycho-, -psychia (psyche)	ruh, ruhiyat
aëro-, (aër, aëros; aër, aëris)	havo	-plegia (plege)	1) falaj, 2) zar
kinesia, kine- mato-, kinemo-, (kinesis)	harakat	aetio- (aitia)	sabab
crin-, -crinia (krino)	ajralib chiqish	athero- (athere)	yog'simon mo- da
penia (penia)	yetishmaslik	morpho-, -morph- (morphe)	tuzilish
cytosis (cytus osis)	hujayra miqdo- rining ortishi	ergo-, -ergia, -urgia (argon)	faoliyat
rhoëa (rhoia, rhoë, rheo)	oqish	dynamo-, -dyna- mia (dynamis)	kuch

rhagia (rhagos, haemorrhagia)	qon ketish	gnosis, -gnosia	bilish
stasis (stasis)	to'xtash	po(i)esis, -po(i) ët	ishlab chiqarish
tono-, -tonia (tonos, tonus)	tonus, bosim	mnesia (mnesis)	xotira
plasia (plasis)	shakllanish	phreno-, -phre- nia	aql, idrok, es, hush
tensio (tensio)	gidrostatik bosim	phrenico- (ner- vus phrenicus)	diafragmağa oid

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

Berilgan atamalarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

1. 1.Haemotherapia, 2.Haemostasis, 3.Haemangiomas, 4.Uraemia, 5.Vasoresectio, 6.Perimysium, 7.Acrohidrosis, 8.Carcinosarcoma, 9.Hydraemia, 10.Chondroblastus, 11.Gastrocele, 12.Meningocele, 13.Toxaemia, 14.Neuroma, 15.Angioneurosis, 16.Lymphadenitis, 17.Phlebosclerosis 18.Broncholithiasis, 19.Pyaemia, 20.Gastrorrhagia.

2. 1.Haemangioma, 2.Haemarthrosis, 3.Vasotomia, 4.Vasoconstrictio, 5.Myoma, 6.Myoblastoma, 7.Endomysium, 8.Cytopenia, 9.Lymphocytus, 10.Chondroblastoma, 11.Epicranium, 12.Myasthenia, 13.Neurolisis, 14.Adenotomia, 15.Hyperaemia, 16.Aesthesiologia, 17.Hypaesthesia, 18.Dermatosis, 19.Pyorrhoea, 20.Pyuria.

3. 1.Haematologia, 2.Haematonephrosis, 3.Cholaemia, 4.Haematuria, 5.Myoblastus, 6.Hydrarthrosis, 7.Chondrogenesis, 8.Epipharynx, 9.Lymphadenoma, 10.Hidradenitis, 11.Anhidrosis, 12.Dermographia, 13.Mesodermatoma, 14.Dermatitis, 15.Sphygmographia, 16.Pneumolysis, 17.Broncholithus, 18.Chylothorax, 19.Pyothorax, 20.Dyscrinia.

4. 1.Haematoma, 2.Urohaematoma, 3.Azotaemia, 4.Myocardium, 5.Lymphorrhoea, 6.Perivasculitis, 7.Neurosis, 8.Lymphangiitis, 9.Phlebectasia, 10.Ovocytus, 11.Periderma, 12.Erythroblastus, 13.Lithotomia, 14.Urolithiasis, 15.Chylocele, 16.Secretio, 17.Oncogenesis, 18.Incretio, 19.Pyometra, 20.Cholelithiasis.

5. 1.Haemolysis, 2.Emphyema, 3.Uretheritis, 4.Ectomia, 5.Thymocytus, 6.Myometrium, 7.Lympho(cyto)penia, 8.Herniorrhaphia, 9.Anaemia, 10.Neuropathy, 11.Lymphangiadenographia, 12.Angiectasia, 13.Anaesthesia, 14.Urethritus, 15.Pneumomalacia, 16.Lithiasis, 17.Dysfunctio, 18.Chyluria, 19.Pyodermia, 20.Odontorrhagia.

6. 1.Synostosis, 2.Myelopathia, 3.Aplasia, 4.Hyperplasia, 5.Adynamia, 6.Dysplasia, 7.Metaplasia, 8.Myelodysplasia, 9.Mesoduodenum, 10.Myelosis, 11.Osteomyelitis, 12.Mastoptosis, 13.Hydrocephalus, 14.Otoneurologia, 15.Otitis, 16.Ophthalmologia, 17.Cholekinesis, 18.Hypovitaminosis, 19.Ductus bilifer, 20.Vesica biliaris seu Vesica fellea.

7. 1.Gynaecologia, 2.Paediatria, 3.Logopedia, 4.Chondrocytus, 5.Haemocyti, 6.Gerontologia, 7.Hydrophilia, 8.Sphygmogramma, 9.Hydrophobia, 10.Geriatrics, 11.Apnoë, 12.Hypopnoë, 13.Pneumocephalia, 14.Tenorrhaphia, 15.Aërohaemotherapia, 16.Pneumographia, 17.Respiratio, 18.Inspiratio, 19.Pneumarthrosis, 20. Atrophia.

8. 1.Dystrophia, 2.Hypertrophia, 3.Hypotrophia, 4.Vagotropus, 5.Anoxia, 6.Hypoxia, 7.Haemophilia, 8.Aërophagia, 9.Aërotherapia, 10.Ophthalmorheographia, 11.Anergia, 12.Synergia, 13.Asynergia, 14.Hypergia, 15.Chirurgia, 16.Chondrodysplasia, 17.Tendosis, 18.Atrichia, 19.Onychorhexis, 20.Dacryoadenitis.

9. Quyida ma'nolarni ifodalovchi atamalarni yasang:

1.Ko'z yoshi bezidagi tosh, 2.Ko'z yoshi oqishi, 3.Kuchning ko'payishi, 4.Kuchning kamayishi, 5.Xotirasiz, 6. So'lak suyuqligining oqishi, 7.Najasning to'xtashi, 8.Sutning to'xtashi, 9.Tuxumdon usti, 10.Qondagi o'sma, 11.Organ tuzilishining buzilishiga oid kasallik, 12.Tuxumdonning yiringli yallig'lanishi, 13.Quloq nayidagi yiring, 14.Tuxumdonda yiring, 15.Tana tuzilishi haqidagi fan, 16.Ko'z gavharining yumshashi, 17.Qovoqning yallig'lanishi, 18.Qorachiq o'smasi, 19.Sut bezining yallig'lanishi, 20.Qovoqning siljishi, 21.Hamma narsadan qo'rqish, 22.Ko'p narsadan qo'rqish, 23.Yangi narsadan qo'rqish, 24.Qorong'ilikdan (scoto - qorong'i) qo'rqish, 25.Pastlikdan (cremno - pastlik) qo'rqish.

10. Iboralarning tarkibini ajrating va ma'nolarini tushintiring:

1.Atelodontia (ateles - to'liqsiz, tugallanmagan), 2.Atelocheilia, 3.Ulorrhagia, 4.Uranoplegia, 5.Uranorrhaphia, 6.Meloplastica, 7.Meloschisis, 8.Odontolithus, 9.Odontogenesis, 10.Dysontogenesis, 11.Parodontitis, 12.Endodontitis, 13.Gnathitis, 14.Prognathia, 15.Progenia.

Nota bene!

Ignoti nulla curatio morbi - Aniqlamagan kasallikni davolash mumkin emas.
Hygiena amica valetudinis est - Tozalik sog'liqning garovidir (dugonasidir).

Mustaqil o'qish uchun matnlar

LITTERA YPSILON (Y, y)

Littera ypsilon in verbis graecis adhibetur. Exempli causa in verbis: amyllum, Ory-

za, Glycyrrhiza, cyanidum, Hyoscyamus, Amygdala, Ichthyolum etc. Littera ypsilon scribitur in praepositionibus hyper- et hypo-: Kalii hypermanganas, Natrii hyposulfis, injectio hypodermica, hypervitaminosis et hypovitaminosis etc. Saepe ypsilon occurritur in verbis compositis cum radicibus graecis: oxy-, hydr-, pyr: Oxygenium, Zinci oxydum, Hydrogenium, Hydrogenii peroxydum, Calcii hydroxydum, Hydrargyrum etc.

20-DARS

12-§. TURLI FIZIK XOSSA, XUSUSIYAT, SIFAT, ALOQADORLIK VA BOSHQA BELGILARNI IFODALOVCHI YAKKA ATAMA ELEMENTLAR

Yunon AE	Ma'nosi	Yunon AE	Ma'nosi
auto (autos)	o'z, xususiy	pan, panto (pantos)	to'la, bari
allo (allos)	boshqa	brachy (brachys)	qisqa
hetaro (hetaros)	har xil	brady (bradys)	sekin
homeo-, homo- (homoios, homomom)	bir xil	tachy, tacho (tahys, tachos)	tez
iso (isos)	teng	chromo, chromato, chromia	rang, bo'yoq
aniso (anisos, an+isos)	noteng, teng emas	leuco (leucos)	oq
neo (neos)	yangi, yosh (chaqaloq)	erythro (erythros)	qizil
meso (mesos)	o'rta	cyano (kyanos)	ko'k
tele-, teleo-, telo (telos; teleos)	uzoq, olis masofada	melano (melas, melanos)	qora, to'q
pseudo (pseudos)	soxta, yolg'on	glyco, gluco (glycys)	shakar, shirin, qand
ortho (orthos)	to'g'ri	pachy (pachus)	zich
xero (xerox)	quruq	lepto (leptos)	nozik, nafis
cryo (kruyos)	muzdek, o'ta sovuq	dolicho (dolichos)	uzun
thermo-, thermia (therme, thermom)	issiq, yuqori harorat	bary-,baro-	og'ir

pyr, pyro, pyreto (pyretos)	o't, olov	bathy, batho (bathys, bathos)	chuqur
macro (makros)	yirik	platy (platys)	yassi
micro (micros)	kichik	hemi (yunon), semi (latin)	yarim, bir tomon- lama
megalo, megalia (megas, megalos)	kattalashgan	chloro (chloros)	yashil
oligo (oligos)	yetishmas, kam	xantho (xanthos)	sariq
poly (polys)	ko'p, ortiq	polio (polios)	kulrang
necro (nekros)	o'lik		

Nota bene!

auto-, allo-, xeno- termin element (TE)lari plastica (qayta tiklash) va transplantatio (ko'chirib o'tkazish) so'zlari bilan kelgan birikmalarda quyidagi ma'nolarga ega: 1) auto- organizmning o'zidagi organ yoki to'qimalaridan foydalanish, 2) allo- boshqa odamning organ yoki to'qimalaridan foydalanish, 3) xeno- hayvon organlari yoki to'qimalaridan foydalanish.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Iboralarni tarkibiy qismlarga ajrating va ularning ma'nosini tushuntiring:

A. autointoxicatio, autohaemotherapia, bradycardia, tachypnoë, pancytopenia, macrohaematuria, polyuria, oliguria, oligophrenia, schisophrenia, acromegalia, hypovitaminosis, hyperthermia, hypertonia, aërophagia, cyanodermia, erythrocytosis, erythropenia, erythema, xerodermia, xerophthalmia, bathypnoë.

B. megalocephalia, microcephalia, xerostomia, melanoma, dolichocephalia, allergia, anisacria, anisocoria (gr. cora- 1. nishon, 2. ishora, alomat, belgi), atelodontia, pseudotumor, neonatus, panophthalmitis, monophobia, polydactylia, leucaemia, leucosis, xanthopsia, biopsia, orthopaedia, orthopnoë, hypoglycaemia, poliomyelitis, necrodermia, xerophilus, thermoplegia, hypothermia.

C. hemisphaerium, cryothalamotomia, cryoretinopexia, hemiparesis, thermophilia, diathermia, bradypnoë, brachycephalia, bradysystolia, tachysystolia, hypoxia, acrocyanosis, neoplasma, oxyhaemometria, polyangitis, polymastia, pancarditis, necrotomia, autopsia, lactogenesis, polioencephalomyelitis, adenitia, rhinorrhagia.

2. Iboralrni tarjima qiling:

yurak yetishmasligi, oq qon tanachalari, terining ko'karishi, qonda shakar miqdorining ko'payishi, o'pka to'qimalarining o'lishi (gangrenasi), nafas olishning sekinlashuvi, yurak harakatining sekinlashuvi, hayvon to'qimalarini ko'chirib o'tkazish, soxta torayish, to'g'ri nafas olish, issiqlikdan falaj bo'lish, terining torayishi, to'g'ri davolash usuli, terining sarg'ayishi, hamma arteriyalarning yallig'lanishi, bir tomonlama falaj, jigarning kattalashishi, labning quuruqlashi, pastki jag'ning kichrayishi, yuqori jag'ning kichrayishi.

3. Iboralarni lotin tilida yozing va ma'nolarini tushuntiring:

A. kriofofiya, telopatiya, teleskop, elektrofofiya, simpatiya, apatiya, topofofiya, antipatiya, astrofofiya, simmetriya, gipostaz, gemoliz, gidroliz, fagotsit, anesteziolog, stetoskop, telefon, kinematografiya, kardiodistrofiya, nevrasteniya, anoftalm, ekzoftalm, osteomielit, fonendoskop, fetoskop.

B. angidroz, epikard, perikard, dizuriya, ishemiya, ishuriya, logasteniya, gerontofobiya, logoreya, sfigmometriya, gidronefroz, gastrorragiya, algomenoreya (gr. men -oy), dismenoreya, adinamiya, timoma, spirometriya, miatoniya, miatrofiya, dizfagiya, fotofobiya, klaustrofobiya (lat. claustrum -yopiq joy), monofobiya.

Nota bene!

Salus populi – suprema lex – Xalq farovonligi – oily qonundir.

Ubi bacteriae, ibi morbus – Qayerda bakteriya bo'lsa, o'sha joyda kasallik bor.

21-DARS

13-§. KLINIKA BO'LIMINI TAKRORLASH

Klinika bo'limini takrorlash uchun mashqlar

1. So'z yasovchi elementlarni ajrating va iboralarning ma'nolarini ko'rsating:

A. haemostasis, haemotherapia, haematuria, haematoma, haemorrhagia, haemolysis, haematologus, haematologia, haemarthrosis, haemangioma, haemophilia, haemophobia.

B. blepharorrhagia, blepharoptosis, dynamometria, olyguria, bradykinesia, tachypnoë, dyspepsia, chylothorax, pneumothorax, pneumorrhagia, pneumorrhaphia, galactotherapia, narcomania, anamnesis morbi, anamnesis vitae, aphonia, tenorrhaphia, topographia, megalomania.

C. meloplastica, gnathoplastica, papillitis, cheilognathouranoschisis, uranoplastica, micrognathia, gnathopathia, cheilitis, gingivitis, odontoma, glos-

soptosis, caries acuta profunda, caries simplex, hyperaesthesia dentium, hyperaemia pulpaе, pulpitis chronica, stomatitis.

2. Berilgan termin ma'nolarini o'qing va iboralar tuzing:

qisqa sharsimon bosh, payning qo'shilishi, chanoqni o'lchash, ko'z olmasi bilan qovoqning qo'shilishi, o'pkani olib tashlash, o'pkadan qon ketishi, o'pka shishi, xotirani yo'qotish, xalqum va tilning falaji, qonning hosil bo'lishi, suyakning yumshashi, kuchsizlik, shaklsizlik, orqa miyaning sariq moddasining yallig'lanishi, bachadonning tushishi, ichki organning tushishi, oshqozonosti bezining tushishi, quloqning zamburug'li kasalligi, ichki organdan qon ketish, bachadon bo'yinchasining sil kasalligi, bo'g'imda suv paydo bo'lishi, jigarni ko'chirish, suyakni qayta tiklash (plastica), tizzadagi og'riq, suvni yaxshi ko'rish, suvning parchalanishi, pulsni o'lchash, miyada suv to'planishi, yorug'likdan qo'rqish, yopiq joydan qo'rqish (yopiq joy-claustrum), balandlikdan qo'rqish.

3. Terminni to'ldiring:

qovoqning yallig'lanishi – <i>...itis</i> ;	toza havo bilan davolash – <i>aëro...</i> ;
yurak xaltasining yallig'lanishi – <i>peri...</i> ;	qonning to'xtashi – <i>haemo...</i> ;
chanoqni o'lchash – <i>pelvi...ia</i> ;	payni tikish – <i>tendo...</i> ;
organ harakatining pasayishi – <i>hyp...</i> ;	bronxlarning kengayishi – <i>bronch...</i> ;
nervdagi og'riq – <i>neur...ia</i> ;	bronxning torayishi – <i>broncho...</i> ;
xotiraning pasayishi – <i>...mnesia</i> ;	bo'g'imdagi og'riq – <i>...algia</i> ;
arteriyaning kengayishi – <i>arteri...</i> ;	barmoqlarning birikishi – <i>syn...</i> ;
ishtahaning buzilishi – <i>...orexia</i> ;	nutqni to'g'rilash – <i>...paedia</i> ;
qovoqning tushishi – <i>...ptosos</i> ;	oqqonlik – <i>...aemia</i> ;
bronxni maxsus asbob bilan tekshirish – <i>broncho...</i>	

4. TEni ajratib iboralarning ma'nolarini tushuntiring:

1. splenomegalia.	2. osteomalacia
cardiomegalia	encephalomalacia
nephromegalia	myelomalacia
hepatomegalia	arthromalacia
3. thermotherapia	4. spondylopathia
thermoreceptor	spondylotomia
thermoplegia	spondylectomia
hyperthermia	spondylodynia

5. Quyidagi so'zlarning yunoncha-lotincha ma'nolarini yozing:

1. mushak, bosh, nerv, orqa miya, og'iz, suyak, limfa tuguni, to'qima, to'g'ri

ichak, umurtqa, ko'z, sut bezi, bachadon, ko'krak, yo'g'on ichak, tog'ay, buyrak jomi, quloq, burun, qovoq, soch, qorin, tirnoq, qin, tuxumdon, kindik, oyoq, tovon, barmoq, siydik pufagi, o't pufagi, yurak, ko'r ichak, bo'g'im.

2. pastki jag', yuqorigi jag', iyak, tanglay, milk, tish, so'lak bezi, til, lunj, og'iz.

14-§. TAKRORLASH UCHUN KLINIKA BO'LIMIDAN TEST SAVOLLARI

1. To'ldiring. Kasalliklar haqidagi fan. ...logia

- a. noso
- b. phobo
- c. algia
- d. plegia

2. To'ldiring. Zamburug'li kasallanish. myc...

- a. -oma
- b. -itis
- c. -osis
- d. -iosis

3. To'ldiring. Burunning yallig'lanishi. rhin...

- a. -oma
- b. -itis
- c. -osis
- d. -iasis

4. To'ldiring. Nutq deffektlarini to'g'rilash. logo...

- a. plegia
- b. paedia
- c. plasia
- d. poesis

5. To'ldiring. Buyrakka qon quyilishi. ...nephrosis

- a. homeo
- b. haemato
- c. histo
- d. hetero

6. To'ldiring. Terining zamburug'li kasallanishi. dermato...osis

- a. myo
- b. myelo
- c. myco
- d. masto

7. To'ldiring. Bosh miya kulrang moddasining yallig'lanishi. ...encephalitis.

- a. poly
- b. pan
- c. paedio
- d. polio

8. To'ldiring. Venalarning shamollashi natijasida tromblarning paydo bo'lishi. thrombo...itis.

- a. phleb
- b. phil
- c. phob
- d. blephar

9. To'ldiring. Rangni ko'rishning buzilishi. ...dysopsia

- a. chromato
- b. cheilia
- c. chloro
- d. chylo

10. To'ldiring. O't pufagini olib tashlash. ...cystectomy.

- a. chroma
- b. chole
- c. chloro
- d. chylo

11. Ma'nosini bering. hemiopsia

- a. ko'rishning buzilishi
- b. rangni ko'rish
- c. ko'rmaslik
- d. chala ko'rish

12. Ma'nosini bering. Ko'p bar-moqlilik.

- a. monodactylia
- b. polydactylia
- c. syndactylia
- d. adactylia

13. Ma'nosini bering. Sut kelishi-ning to'xtashi.

- a. coprostitis
- b. hydrostitis
- c. cholestasis
- d. galactostasis

14. Ma'nosini bering. Bachadonda yiringning to'planishi.

- a. pyaemia
- b. pyuria
- c. pyothorax
- d. pyometria

15. Ma'nosini bering. Qonda yog'bo'lishi.

- a. uraemia
- b. lipaemia
- c. cholaemia
- d. toxaemia

16. Ma'nosini toping. Venalar-ning kengayishi.

- a. phlebostenosis
- b. phlebosclerosis
- c. phlebectomia
- d. phlebectasia

17. Ma'nosini toping. Ichak funk-siyasining buzilishi.

- a. dysopsia
- b. dysuria
- c. dysenteria
- d. dysplasia

18. Tarjima qiling. Yutolmaslik.

- a. apnoë
- b. aplasia
- c. atrophia
- d. aphia

19. Yiringning oqishi -iborasi-ning tarjimasini bering.

- a. pyaemia
- b. pyorrhoea
- c. pyoderma
- d. pyothorax

20. Tarjima qiling. Ko'z qovoqla-rining (ko'z olmasi bilan) bitib ke-tishi.

- a. syndactylia
- b. symblepharia
- c. synergia
- d. synostosis

21. "yallig'lanish" ma'nosidagi termini toping.

- a. pneumonia
- b. lithiasis
- c. neuralgia
- d. spondylosis

22. "Olib tashlash" ma'nosini be-radigan termini toping.

- a. metroptosis
- b. nephrectomia
- c. splenectasia
- d. stenocardia

23. "Havo, gaz" ma'nosini beradi-gan termini toping.

- a. pneumolysis
- b. pneumorhexis
- c. pneumocephalia
- d. pneumotomia

24. "Moyillik" ma'nosini beradi-gan termini toping.

- a. haemophilia
- b. cardioplegia
- c. dysplasia
- d. hydrophobia.

25. "Sezuvchanlikning oshishi" ma'nosidagi so'zni toping.

- a. chirurgia
- b. allergia
- c. synergia
- d. asynergia

26. "Sezuvchanlikning yo'qolishi" ma'nosidagi atamani toping.

- a. asthesia
- b. hypaesthesia
- c. hyperaesthesia
- d. anaesthesia

27. "Hujayralar soninig kamayishi" ma'nosidagi atamani toping.

- a. cytolysis
- b. cytopenia
- c. cytosis
- d. cytoplasia

28. Ma'nosini bering. Bir bar-moqlilik.

- a. dactyloscopia
- b. monodactylia
- c. polydactylia
- d. syndactylia

29. Ma'nosini bering. Butun tana falaji.

- a. panplegia
- b. hemiplegia
- c. monoplegia
- d. monophobia

30. Tarjima qiling. Qon ketishi.

- a. splenorhaphia
- b. pyorrhoea
- c. haemorrhagia
- d. hypergia

31. Tarjima qiling. Suyaklarning suyak to'qimasi yordamida birikishi.

- a. syndesmologia
- b. synchondrosis
- c. syndesmosis
- d. synostosis

32. Tarjima qiling. Qarilik kasalliklarini davolash haqidagi ta'limot.

- a. geriater
- b. geriatria
- c. gaenycologia
- d. gerontologus

33. Tarjima qiling. Siydikda qon bo'lishi.

- a. haematuria
- b. uraemia
- c. urohaematoma
- d. cholaemia

34. Ma'nosini bering. Yurakning tashqi qavati.

- a. endocardium
- b. pericardium
- c. epicardium
- d. myocardium

35. Ma'nosini bering. Bachadonning shilliq qavati.

- a. parametrium
- b. perimetrium
- c. endometrium
- d. endometritis

36. Ma'nosini bering. Ko'p oziqlanish.

- a. hypotrophia
- b. hypertrophia
- c. atrophia
- d. dystrophia

37. Ma'nosini bering. Terining sarg'ayishi.

- a. leucodermia
- b. erythrodermia
- c. xanthodermia
- d. cyanosis

38. Tarjima qiling. Shakarning siydikda bo'lishi.

- a. lipuria
- b. haematuria
- c. glykuria
- d. dysuria

39. To'ldirib yozing. Siydik pufagi va buyrak jomining yallig'lanishi. ...cystitis

- a. polio
- b. poly
- c. pyelo
- d. pyo

40. To'ldirib yozing. Suyak iligining yallig'lanishi. Osteo...itis

- a. myos
- b. mast
- c. metr
- d. myel

41. To'ldirib yozing. O'z qonini o'ziga quyish uslubi bilan davolash. ...haemotherapia.

- a. allo
- b. hetero
- c. homo
- d. auto

42. To'ldirib yozing. Bronxlarda tosh hosil bo'lishi. broncho...

- a. lithosis
- b. lithotomia
- c. lithectomia
- d. lithiasis

43. To'ldirib yozing. Buyrakni tikish. Nephro...

- a. rhoea
- b. raphia
- c. rhagia
- d. rhexis

44. Rangini aniqlang. Melano-

- a. oq
- b. qizil
- c. sariq
- d. qora

45. To'ldirib yozing. Og'izning qurishi. ...stomia.

- a. melano
- b. cyano
- c. glyko
- d. xero

46. To'ldirib yozing. Ko'zning hamma qavatlarining yallig'lanishi. ...ophthalmitis.

- a. poly
- b. polio
- c. pan
- d. pathia

47. To'ldirib yozing. Havoni yutish. aëro...

- a. phobia
- b. phibia
- c. phagia
- d. plegia

48. To'ldirib yozing. Orqa miyaning kasallanishi. ...pathia.

- a. myo
- b. masto
- c. metro
- d. myelo

49. To'ldiring. Oq qon tanachalarining ko'payishi. leucocyt...

- a. macro
- b. oma
- c. itis
- d. osis

50. To'ldiring. Qizil qon tanachalarining kamayishi. erythrocyto...

- a. oligo
- b. pexia
- c. penia
- d. ptosis

51. To'ldiring. Ko'p bo'g'imlar-ning yallig'lanishi. ...arthritis.

- a. pachy
- b. polio
- c. pan
- d. poly

52. To'ldiring. Buyrakda yiring-ning paydo bo'lishi. ...nephrosis

- a. pan
- b. pyo
- c. poly
- d. polio

53. To'ldiring. Siydik chiqish funksiyasining buzilishi. ...uria.

- a. an
- b. syn
- c. epi
- d. dys

54. To'ldiring. Mushakning kuchsizlanishi. My...

- a. stheno
- b. spiro
- c. stetho
- d. asthenia

55. To'ldiring. Ter bezlarining yallig'lanishi. ...adenitis.

- a. hidro
- b. hydro
- c. hyper
- d. hypo

56. To'ldiring. Birgalikda ish-lash. Syn...

- a. crinia
- b. kinesia
- c. asthenia
- d. ergia

57. To'ldiring. Quloqdan suyuq-lik oqishi. Oto...

- a. rhexis
- b. raphia
- c. rhagia
- d. rhoea

58. To'ldiring. Toshni kesish.

Li-tho...

- a. tonia
- b. tomia
- c. ectomia
- d. iasis

59. Juftini toping. Hysterodynia

- a. to'qimaning yallig'lanishi
- b. bachadonning kasallanishi
- c. bachadonni kesish
- d. bachadondagi og'riq

60. Juftini toping. Pyelitis

- a. yiringli yallig'lanish
- b. buyrakning yallig'lanishi
- c. ko'p yallig'lanish
- d. buyrak jomining yallig'lanishi

61. Juftini toping. Sutli parhez.

- a. hydrotherapia
- b. heliotherapia
- c. phychotherapia
- d. galactotherapia

62. Juftini toping. Sekin nafas olish.

- a. hypotonia
- b. hypotrophia
- c. hypopnoë
- d. hypertonia

63. Juftini toping. O'smalar va ularni davolash bo'yicha mutaxassis.

- a. geriater
- b. gerontologus
- c. oncologus
- d. gynaecologus

64. Juftini toping. Odontorrhagia

- a. ichakdan qon ketishi
- b. oshqozondan qon ketishi
- c. quloqdan qon ketishi
- d. tishdan qon ketishi

65. Juftini toping. Stomatitis

- a. tananing yallig'lanishi
- b. tishning yallig'lanishi
- c. og'iz bo'shlig'ining yallig'lanishi
- d. umurtqalarning yallig'lanishi

66. Ma'nosini toping. Hepatopexia

- a. jigarning pastga qarab siljishi
- b. jigarni tikib qo'yish
- c. jigarning kasallanishi
- d. jigarning yorilishi

67. "Bo'g'implarning surunkali kasallanishi" -jumlasini hosil qiling. arthr...

- a. -oma
- b. -pathia
- c. -itis
- d. -osis

68. "Surunkali buyrak tosh kasalligi" jumlasini hosil qiling. Nephrolith...

- a. -itis
- b. -osis
- c. -pathia
- d. -iasis

69. "Nerv tolasidan hosil bo'lgan shish" jumlasini hosil qiling. Neur...

- a. -itis
- b. -osis
- c. -pathia
- d. -oma

70. "Tanglayni yorish (kesish)" ma'nosidagi atamani ko'rsating.

- a. uranotomia
- b. melotomia
- c. gonotomia
- d. ulotomia

71. To'ldiring. Suyaklar haqidagi ta'limot. Osteo...

- a. -logia
- b. -algia
- c. -odynia
- d. -logus

72. To'ldiring. Oshqozonosti bezining og'rishi. ...odynia.

- a. gaster
- b. pancreatic
- c. pancreat
- d. pancreas

73. To'ldiring. Tish og'rishi. ...algia.

- a. stomat
- b. odont
- c. dens
- d. dent

74. To'ldiring. Umurtqa rentgenografiyasi. ...graphia.

- a. vertebra
- b. rhachi
- c. columnae vertebralis
- d. spondylo

75. To'ldiring. Ko'krak qafasini o'lchash. ...metria.

- a. stetho
- b. thoraco
- c. pectus
- d. thorax

76. Tarjima qiling. Jigardan kelib chiqqan kasallik. Hepat...

- a. -osis
- b. -itis
- c. -iasis
- d. -genus

77. Tarjima qiling. Boshni o'lchash.

- a. encephalometria
- b. cephalometria
- c. cephaloscopia
- d. encephaloscopia

78. Tarjima qiling. Og'iz bo'shlig'ini asbob bilan tekshirish.

- a. odontoterapia
- b. stomatoterapia
- c. stomatoscopia
- d. odontoscopia

79. Tarjima qiling. Tishlarni davolash.

- a. odontoterapia
- b. stomatoterapia
- c. stomatoscopia
- d. odontoscopia

80. Tarjima qiling. Ko'krak qafasida og'riqning paydo bo'lishi.

- a. algostethos
- b. stethalgia
- c. stethometria
- d. stethopathia

81. Tarjima qiling. Tovonning yetishmasligi.

- a. pedometria
- b. podoscopia
- c. podographia
- d. apodia

82. Termin elementni toping. Yo'zish jarayoni.

- a. -iasis
- b. -terapia
- c. -gramma
- d. -graphia

83. Termin elementni toping. "Kasallik".

- a. -itis
- b. -oma
- c. noso-
- d. -algia

84. Termin elementni toping. "Kasallanish".

- a. chiroscopia
- b. osteoarthropathia
- c. periosteum
- d. brachialgia

85. Termin elementni toping. "Kelib chiqqan".

- a. osteogenus
- b. odontalgia
- c. pododynia
- d. chiropasmus

86. Quyidagi ma'noni beradigan old qo'shimchali atamani toping. "Funksiyaning buzilishi"

- a. nephrosis
- b. apodia
- c. dysenteria
- d. endocranium

87. Quyidagi ma'noni beradigan old qo'shimchali atamani toping. "Ichki qavat"

- a. epicranium
- b. parasternalis
- c. synchondrosis
- d. endocardium

88. Quyidagi ma'noni beradigan old qo'shimchali atamani toping. "Tashqi qavat".

- a. hemiparesis
- b. parametritis
- c. acheiria
- d. perimetritis

89. Quyidagi ma'noni beradigan old qo'shimchali atamani toping. "Normadan yuqori"

- a. peritonealis
- b. hyperaemia
- c. hypoplasia
- d. naemia

90. Quyidagi ma'noni beradigan old qo'shimchali atamani toping. "Birikish".

- a. syndesmosis
- b. hydraemia
- c. secretion
- d. hyperfuntio

91. Terminning tarjimasini toping. "endometritis"

- a. bachadon shilliq pardasining yallig'lanishi
- b. buyrak jomining shamollashi
- c. siydik pufagining kasallanishi
- d. buyrak jomi bilan siydik pufagining shamollashi

92. Tarjimasini toping. Lymphocytosis

- a. limfa hujayralarining kamayishi
- b. limfositlarning kasallanishi
- c. limfa hujayralarining ko'payishi
- d. limfa hujayralari

93. Tarjimasini toping. Osteoma

- a. suyakning o'smasi
- b. suyak to'qimasidagi og'riq
- c. suyakning yallig'lanishi
- d. suyakning kasallanishi

94. Tarjima qiling. Hepatogenus

- a. jigarning kasallanishi
- b. jigarning kelib chiqishi
- c. jigarning og'rishi
- d. jigardan kelib chiqqan kasallik

95. Antonimlar berilgan qatorni ko'rsating.

- a. sclerosis - malacia
- b. algia - odynia
- c. therapia - iatria
- d. micro - oligo

**96. Tarjima qiling. Lymphocyto-
ma**

- a. limfa tugunlarining shishishi
- b. limfa bezlarining shishishi
- c. limfa hujayralarining shish
- d. limfositlarning kasallanishi

97. "Siydik nayining qisqarishi" atamasini tarjima qiling.

- a. uretherostenosis
- b. urethrospasmus
- c. uretherospasmus
- d. urethrostenosis

98. Juftini aniqlang. corpus, oris,n

- a. angion
- b. somato
- c. stomato
- d. splanchno

99. Juftini aniqlang. niger, gra, grum

- a. leuco
- b. melano
- c. polio
- d. xantho

100. Sinonimini tanlang. "Thorax".

- a. stethos
- b. cephale
- c. rhinos
- d. stomato

101. Qarama-qarshi ma'nosini ko'rsating. "Leucos".

- a. erythros
- b. melano
- c. polio
- d. xantho

102. Sinonimini tanlang. "iater".

- a. myo
- b. algia
- c. medicus
- d. pathia

103. Termini ko'rsating. O't pufagining yallig'lanishi.

- a. dacryocystitis
- b. pyelocystitis
- c. cystopathia
- d. cholecystitis

104. Termini ko'rsating. Xirurgik operatsiya qilib bezni olib tashlash.

- a. appendicectomy
- b. adenotomia
- c. laparotomia
- d. adenoectomy

105. Kerakli old qo'shimchani qo'ying. Yurakning ichki qavatining yallig'lanishi. ...carditis

- a. endo
- b. epi
- c. sub
- d. para

106. Kerakli old qo'shimchani qo'ying. Qonda shakarining ko'payishi. ...glykaemia

- a. hypo
- b. hyper
- c. syn
- d. para

107. So'zdagi yetishmagan qismni qo'ying. Qonda leykotsitlar sonining ko'payishi. leucocyt...

- a. -pathia
- b. -poly
- c. -osis
- d. -odynia

108. "Tarkibning kamayishi" ma'nosidagi so'zni toping.

- a. erythrocytosis
- b. leucopenia
- c. hydraemia
- d. hyperthermia

109. "Tarkibning ko'payishi" ma'nosidagi so'zni toping.

- a. hypotonia
- b. acheira
- c. thrombocytosis
- d. synchondrosis

110. Qanday ma'noni beradi? "ptosis".

- a. davolash
- b. kengayish
- c. pastga tushish
- d. torayish

111. So'zning yetishmagan qismini to'ldiring. O'z qonini o'ziga quyish. auto...therapia

- a. -angi
- b. -haemo
- c. -aemia
- d. -erythro

112. Qaysi yunon old qo'shimchasi "qo'shilish, bitish" ma'nosini bildiradi?

- a. endo
- b. de
- c. syn
- d. para

113. Tarjima qiling. "ophthalmomicria".

- a. kichik bosh
- b. katta bosh
- c. kichik ko'z
- d. katta ko'z

114. To'ldiring. Toloqning katta bo'lishi. spleno...

- a. pathia
- b. macros
- c. megalia
- d. malacia

115. Terining rangini aniqlang. melanoderma

- a. qizil
- b. kul rang
- c. qora
- d. oq

116. Appenditsitning simptomlari. ... appendicitis

- a. symptomata
- b. symptoma
- c. symptomatibus
- d. symptomatum

117. Tarjima qiling. Ichaklarning o'tkir yallig'lanishini davolash. *Curatio enteritidis ...*

- a. acutus
- b. acutae
- c. acutum
- d. acuta

118. Tarjima qiling. Oshqozonning yiringli yallig'lanishi. *...puru-lenta.*

- a. gastritis
- b. gastritidis
- c. gastritide
- d. gastritides

119. Tarjima qiling. Quloqning chuqur ichki qismining yallig'lanishi. *... interna profunda*

- a. us otos
- b. otitis
- c. otitidis
- d. otitide

120. Tarjima qiling. *Inflamatio vesicae urinariae seu ...*

- a. cystitis
- b. cystis
- c. cystitidis
- d. cystitide

121. Tarjima qiling. *Inflamatio pulmonum seu ..*

- a. pneumonia
- b. pneumoniae
- c. pneumoniarum
- d. pneumonis

122. Halqumning o'tkir yallig'lanishi. *... acuta*

- a. pharyngitis
- b. laryngitis
- c. pleuritis
- d. stomatitis

123. "Halqumdan qon ketishi" atamasini tarjima qiling.

- a. pharyngorrhagia
- b. pharyngorrhoea
- c. haemorrhoea
- d. laryngorrhagia

124. "Nervni tikish" atamasini tarjima qiling.

- a. neurorrhaphia
- b. neuropexia
- c. neurolysis
- d. nephorrhaphia

125. To'ldiring. *Glaucoma -morbus ...*, *glaucoma non est neoplasma.*

- a. oculus
- b. oculi
- c. oculo
- d. oculis

126. Qaysi terminelement "ulan-gan joydan, chandiqdan organning bo'shishi (ozod qilish)" ma'nosini bildiradi?

- a. lysis
- b. ectomia
- c. sclerosis
- d. stasis

127. Terminning yetishmagan qismini to'ldiring. Tifga o'xshash kasallik. *...typhus.*

- a. endo
- b. peri
- c. epi
- d. para

128. Terminning ma'nosini ko'r-sating. *haematopericardium*

- a. qon haqidagi ta'limot
- b. perikardda havo bo'lishi
- c. yurak oldi bo'lmachasida qonning to'planishi
- d. plevral bo'shliqda qon bo'lishi

129. Terminni to'ldiring. Tog'ay to'qimalari bilan suyaklarni birikishi. ...chondrosis.

- a. syn
- b. sym
- c. meta
- d. dys

130. Terminni to'ldiring. Suyaklarni suyak to'qimalari bilan birikishi. Syn...osis

- a. chondr
- b. desm
- c. hist
- d. ost

131. Terminni to'ldiring. Ruhiyatga ta'sir ko'rsatib davolash. ...therapia.

- a. iatria
- b. iater
- c. patho
- d. psycho

132. Terminni to'ldiring. Bronxlarning zamburug'li zararlanishi. Bronchomyc...

- a. -pathia
- b. -ismus
- c. -iasis
- d. -osis

133. Terminni toping. "Buzilish"

- a. tomia
- b. ectomia
- c. lysis
- d. stenosis

134. Terminning javobini toping. Barcha bo'g'imlarning yallig'lanishi.

- a. polyarthritis
- b. hemiarthritis
- c. macroarthritis
- d. panarthritis

135. Terminga yetishmagan qismni to'ldiring. Bachadon old kletchatkasining yallig'lanishi. ...metritis.

- a. para-
- b. peri-
- c. endo-
- d. epi-

136. Terminning yetishmagan qismini to'ldiring. Bachadon tashqi qavatining yallig'lanishi. ...metritis.

- a. epi-
- b. para-
- c. peri-
- d. endo-

137. Terminning yetishmagan qismini to'ldiring. Bachadon shilliq qavatining yallig'lanishi. ...metritis.

- a. syn-
- b. intra-
- c. sub-
- d. endo-

138. Terminning tarjimasini toping. Adenoides

- a. bezlar
- b. limfa bezlari
- c. limfa tugunlari
- d. bezlarning yallig'lanishi.

139. Terminning tarjimasini toping. Apathia

- a. befarqlik
- b. yomon ko'rish, yoqtirmaslik
- c. oldindan bilish
- d. kasallikning bo'lmasligi

140. Terminni tarjima qiling. A'zoning ko'karishi.

- a. podocyanosis
- b. cheirocyanosis
- c. cyanoderma
- d. cyanosis

- 141. Terminni tarjima qiling.**
Buyrak tosh kasalligi.
 a. nephrolithus
 b. nephrolithiasis
 c. renolithiasis
 d. nephropathia
- 142. Terminning yetishmagan qismini to'ldiring. Mahalliy ko'p qonlilik. ...aemia**
 a. pan-
 b. poly-
 c. hyper-
 d. macro-
- 143. Terminni tarjima qiling. Suyaklarning oziqlanishining buzilishi.**
 a. dystrophia ossis
 b. osteodystrophia
 c. osteoatrophia
 d. osteohypotrophia
- 144. Terminni tarjima qiling. Ko'p limfa tugunlarining yallig'lanishi.**
 a. polyadenitis
 b. panadenopathia
 c. polyanigitis
 d. macroangiitis
- 145. Terminni tarjima qiling. Physiologia.**
 a. tabiat haqidagi fan
 b. organizimni ko'p kuch sarflashi haqidagi ta'limot
 c. jismoniy faktorlar haqidagi fan
 d. organizim funksiyalari haqidagi fan
- 146. Qaysi qatorda faqat yunoncha so'zlar berilgan?**
 a. xeroderma, glucosuria, hemiparesis, melanoma, mastoptosis
 b. necrobiosis, femininum, sinus, cranium, tumor
 c. asphygmia, parotitis, oculus, aqua, vena
 d. hyperthermia, patella, symphonia, septum, acidosis
- 147. Qaysi atamada xatoga yo'l qo'yilganligini aniqlang.**
 a. cardiosclerosis - yurakning kenjayishi
 b. extensio - yozish
 c. ectoblastus - tashqi murtakli yaproq
 d. hypertonia - qon bosimining ko'tarilishi
- 148. "Tananing yarim falaji (sholligi) - ...plegia" atamani yozing.**
 a. mono-
 b. di-
 c. hemi-
 d. pan-
- 149. Qaysi atamada noto'g'ri tarjima berilganini aniqlang.**
 a. aphonia -ohangdoshlik
 b. phlebotomia -venani kesish
 c. colopexia -chambar ichakni biktirish
 d. urostasis -siydikning to'xtashi
- 150. Terminni tarjima qiling. Tovush funksiyasining buzilishi.**
 a. dyslogia
 b. aphonia
 c. dysphonia
 d. hypophonia
- 151. Terminni tarjima qiling. Monoplegia.**
 a. bir tomonlama falajlik
 b. bitta odamning falajligi
 c. oy davomida falajlik
 d. quyosh urishi

152. Boshqa hayvonlardan organ yoki to'qimalarni ko'chirib o'tkazishda qaysi termin element ishlatiladi.

- a. xeno-
- b. auto-
- c. allo-
- d. homeo-

153. "Ahvoli (holati) loqaydlilik, beparvolik" atamasi bu ...

- a. apathia
- b. antipathia
- c. sympathia
- d. homeopathia

154. Tarjima qiling. To'g'ri ichakni o'rab turuvchi hujayralarning yallig'lanishi. ...proctitis.

- a. para-
- b. peri-
- c. epi-
- d. ecto-

155. "Kam harakatchan" termini bu ...

- a. oligokinesia
- b. hyperkinesia
- c. akinesia
- d. bradykinesia

156. "Mo'l, juda ko'p, serob, boy" ma'noga ega bo'lgan suffiksni ko'rsating.

- a. -os
- b. -e
- c. -ol
- d. -ul

157. Qaysi suffiks biron-bir organning yallig'lanishini ko'rsatadi?

- a. -itis
- b. -osis
- c. -oma
- d. -gen

158. "-osis" -qanday ma'noga ega?

- a. surunkali kasallik
- b. ko'plik, ko'payish
- c. yallig'langan kasallik
- d. yuqorida berilganlarning hammasi

159. "Tarqalish, ko'payish" ma'nosiga ega bo'lgan atamani ko'rsating.

- a. leucocytosis
- b. megaloblastus
- c. nephrosis
- d. polychromia

160. "Ichida, ichki" ma'nosiga ega bo'lgan yunoncha old qo'chimchani ko'rsating.

- a. endo-
- b. euro-
- c. syn-
- d. epi-

161. Qaysi yunoncha old qo'shimcha anatomiya terminologiyasida ishlatilmaydi?

- a. hypo-
- b. hyper-
- c. dys-
- d. endo-

162. "tensio -to'g'rilash" old qo'shimchasini to'ldiring.

- a. ex-
- b. inter-
- c. sub-
- d. in-

163. "...spiratio -nafas olish" old qo'shimchasini to'ldiring.

- a. in-
- b. infra-
- c. inter-
- d. supra-

164. "Tashqi (ustki) qobiq (pardasi), to'qima, kapsula" birikmasidagi organning nomi bilan qaysi old qo'shimcha qo'llaniladi?

- a. peri-
- b. para-
- c. meso-
- d. dys-

165. "organning yoni yoki atrofidagi hujayrasiga" birikmasidagi ichki organning nomini qaysi old qo'shimcha ko'rsatadi?

- a. para-
- b. peri-
- c. con-
- d. dia-

166. Terminning sinonimini aniqlang. "Sthenia".

- a. dynamo
- b. algia
- c. allo
- d. oligo

167. Antonimini aniqlang. "homo".

- a. aniso
- b. allo
- c. iso
- d. hetero

168. Pusht (embrion)ning qaysi qatlamlari ichki hisoblanadi?

- a. endoderma
- b. epidermis
- c. mesoderma
- d. ectoderma

169. Yurak devorining ustki (tashqi) qatlamini ko'rsating.

- a. epicardium
- b. pericardium
- c. myocardium
- d. endocardium

170. Terminning lotincha muqobilini toping. "myelo"

- a. medulla spinalis
- b. columna vertebralis
- c. vesica fellea
- d. pelvis renalis

171. Terminning antonimini aniqlang. "ectasia".

- a. stenosis
- b. penia
- c. glyc
- d. sthenia

172. "Kindikni yorish (kesish)" atamasini tarjima qiling.

- a. omphalotomia
- b. typhlotomia
- c. orchitomia
- d. orchiectomia

173. "Yashil rangli o'sma" atamasi -bu ...

- a. chloroma
- b. xantoma
- c. melanoma
- d. leucoma

174. Qaysi atama "moddalar almashinuvi"ni bildiradi?

- a. metabolismus
- b. antagonismus
- c. diagnosis
- d. paramnesia

175. "Taloqning kengayishi" atamasini ko'rsating.

- a. splenectasia
- b. gastrectasia
- c. cystectasia
- d. stethectasia

176. "Terining quruqligi" atamasini ko'rsating.

- a. pyodermia
- b. leucodermia
- c. sclerodermia
- d. xerodermia

177. "Birgalikdagi ijod, ishlash" atamasini ko'rsating.

- a. hypergia
- b. energia
- c. asynergia
- d. synergia

178. "Yozish, rentgenologik tekshirish" ma'nosiga ega bo'lgan atamani toping.

- a. arthrographia
- b. cardiogramma
- c. analgesia
- d. glossopathia

179. Qaysi terminelement orqanda havo borligini bildiradi?

- a. pneumo
- b. spiro
- c. aër
- d. pnoë

180. Atamaning antonimini toping. "bio".

- a. necro
- b. oxy
- c. toxico
- d. auto

181. Atamaning antonimini toping. "pharmaco"

- a. toxico
- b. glyco
- c. xero
- d. sphygmo

182. Atamani tarjima qiling. "oliguria".

- a. siydikning kam ajralishi
- b. siyishning buzulishi
- c. siydikning juda ko'p ajralishi
- d. qonda siydikning bo'lishi

183. "Suyaklarning shakllanishining buzilishi" terminini ko'rsating.

- a. osteodysplasia
- b. osteodystrophia
- c. osteogenesis
- d. osteomyelitis

184. "Nafas olishning tezlashuvi" atamasining to'g'ri tarjimasini toping.

- a. tachypnoë
- b. hypopnoë
- c. hyperpnoë
- d. bradypnoë

185. "Qo'l-oyoq kasalligi" atamasining to'g'ri tarjimasini toping.

- a. acropathia
- b. acrophobia
- c. acrotismus
- d. acrodynia

186. "Suyak ko'migining shishi (o'smasi)" atamasining to'g'ri tarjimasini toping.

- a. myeloma
- b. myoma
- c. myelocela
- d. myodynina

187. "Buyrakdagi og'riq" atamasini tarjima qiling.

- a. nephralgia
- b. hepatalgia
- c. nephropathia
- d. nephrosis

188. Grammatik xato mavjud bo'lgan qatorni ko'rsating.

- a. erysipelas gangraenosus
- b. cavitas profunda
- c. pneumonia chronica
- d. trauma clausum

189. Grammatik jihatdan to'g'ri tashxis berilgan qatorni ko'rsating.

- a. ulcus pepticum gastris
- b. functio laesa heparis
- c. vulnus morsa recens
- d. graviditas complicates

190. Yunoncha ekvivalenti pharmaco- bo'lgan ot berilgan qatorni ko'rsating.

- a. medicamentum, i, n
- b. folium, i, n
- c. flos, floris, m
- d. planta, ae, f

191. Venaning travmatik uzilishida travmatolog ... qilishi kerak.

- a. phleborrhaphia
- b. spondyloscopeia
- c. cystotomia
- d. gastrorrhaphia

192. Kasalliklar sabablari haqidagi fanning to'g'ri tarjimasini belgilang.

- a. aetiologia
- b. cytologia
- c. physiologia
- d. histologia

193. Yunoncha ekvivalenti chyl-bo'lgan ot berilgan qatorni ko'rsating.

- a. succus, i, m
- b. animus, i, m
- c. somnus, i, m
- d. cibus, i, m

194. Grammatik xato mavjud bo'lgan tashxisni belgilang.

- a. furunculus vestibuli nasi
- b. caries dentis incisivi
- c. gastritis exogenes chronicus
- d. morbus cordis ischemicus

195. Yurak qisqarishlari chastotasining kamayishi. Qaysi lotin analogini tanlash lozim?

- a. tachycardia
- b. bradycardia
- c. brachybasia
- d. brachydactylia

196. Sifat va ot noto'g'ri moslashtirilgan qatorni ko'rsating.

- a. eczema allergicum
- b. eczema infantile
- c. abortus incompletus
- d. eczema solaris

197. Quyidagi klinik atamaning to'g'ri tarjimasini belgilang: sut bezi kasalligi.

- a. mastectomia
- b. mastotherapia
- c. gynaecologia
- d. mastopathia

198. Quyidagi klinik atamaning to'g'ri tarjimasini belgilang: quruq ekzema.

- a. eczema seborrhoicum
- b. eczema nummulare
- c. eczema marginatum
- d. eczema siccum

199. Bemor buyumlarni sariq rangda ko'rayapti. U qaysi mutaxassisga uchrashi kerak?

- a. proctologus
- b. otorhinolaryngologus
- c. ophthalmologus
- d. andrologus

200. Sifat va ot to'g'ri moslashtirilgan qatorni belgilang.

- a. morbus respiratorius
- b. pancreatitis reactivus
- c. graviditas extrauterinus
- d. abortus artificiale

KLINIKA BO'ILIMI BO'YICHA ILOVALAR

TERMIN ELEMENTLAR

1. **-algia** – og'riq
2. **-odynia** – og'riq
3. **-agra** – og'riq
4. **-aemia** – qon
5. **-pathia** – kasallik
6. **-ectasia** – organning kengayishi
8. **-tomia** – yorish, kesish
7. **-ectomia** – organ yoki to'qimani olib tashlash
9. **-graphia** – qayd qilish (tasvirlash jarayoni)
10. **-gramma** – yozib olish (natija)
11. **-iatria** – kasalliklarni davolash va oldini olish to'g'risidagi fan
12. **-iater** – mutaxassis (davolash)
13. **-logia** – fan, ilm
14. **-logus** – mutaxassis
15. **-lysis** – 1) buzilish, yemirilish; 2) chandiqdan xolos qilish
16. **-opsia** – tekshirish, ko'rish
17. **-penia** – yetishmaslik
18. **-philia** – havas, ishtiyoq, moyillik
19. **-phobia** – qo'rqish
20. **-plastica** – organ funksiyalarini tiklash uchun jarrohlik o'tkazish
21. **-plegia** – 1) falaj, 2) zarb
22. **-pexia** – zichlash, mustahkamlash
23. **-ptosis** – organning tushishi
24. **-rrhagia** – qon ketish
25. **-rrhaphia** – tikish
26. **-scopia** – maxsus asbob orqali ichki organ devorini tekshirish
27. **-sclerosis** – to'qimani zichlab qo'yish, bujmayish
28. **-stenosis** – fiziologik teshik yoki naysimon organning torayishi
29. **-therapia** – davolash usuli
30. **-tonia** – qon tomirlari va to'qimalarda bosim
31. **-trophia** – organ, to'qimaning oziqlanishi
32. **-uria** – siydik tarkibi

1-QISM

1. **aden(o)** – bez:
adenoma – bez epiteliyasida rivojlanadigan xavfsiz o'sma (shish).

adenocarcinoma – bezli rak, bez elementlari bo'lgan xavfli o'sma.

adenopathia – limfa bezlarining kasalligi.

adenotomia – yutqinning burun qismidagi kattalashgan to'qimani olib tashlash.

2. **aetia** – sabab:

aetiologia – kasalliklarning sabablari va kelib chiqishi to'g'risidagi ta'limot.

3. **osteo(n)** – suyak:

osteologia – anatomiyaning suyak tizimini o'rganadigan bo'limi.

osteomyelitis – suyak ko'migining yallig'lanishi.

osteonecrosis – suyak qismining o'lishi.

osteoplastica – suyaklarni qayta tiklash.

osteosclerosis – ortiqcha suyak to'qimasi hosil bo'lishi natijasida suyaklarning qattiqlashishi.

4. **-logia** – fan:

caryologia – hujayra yadrosini o'rganadigan fan.

curortologia – tabiiy davo omillari va uning kasal a'zolarga ta'sirini o'rganadigan fan.

deontologia – tibbiyot xodimlarining axloq qoidalarini o'rganadigan fan.

embryologia – a'zolarining individual rivojlanishini o'rganadigan fan.

epidemiologia – yuqumli kasalliklarning paydo bo'lishi, rivojlanishi va oldini olishni o'rganadigan fan.

hygiene – tashqi muhit va ishlab-chiqarish faoliyatidagi xilma-xil omillarning odam sog'lig'i va umriga ta'sirini o'rganadigan fan.

histologia – jonli a'zo to'qimalarining rivojlanishini o'rganadigan fan.

immunologia – odam a'zolarining biron-bir kasallikka qarshi turishini o'rganadigan fan.

iridologia – ko'z rangdor pardasini o'rganadigan fan.

neurologia – asab tizimining rivojlanishi, tuzilishi, faoliyati, kasalliklari va ularni davolashni o'rganadigan fan.

neuropathologia – asab kasalliklarining kelib chiqish sabablari, davolash va oldini olish usullarini o'rganadigan fan.

nosologia – kasalliklar haqidagi fan.

parasitologia – tekinxo'r qurtlarni har taraflama o'rganadigan fan.

psychologia – ruhiy kasalliklar, ularni davolash, oldini olish usullarini o'rganadigan fan.

reanimatologia – odam a'zolari funksiyasining so'nishi va qayta tiklanishini o'rganadigan fan.

sexopathologia – jinsiy buzilishlarni ilmiy asosda aniqlash, davolash va oldini olishni o'rganadigan fan.

serologia – immun zardoblar bilan davolashga bog'liq fan.

syndesmologia – suyaklar o'rtasidagi birikma (bo'g'imlar, boylamlar, paylar)ni o'rganadigan fan.

surdologia – kar bo'lib qolish va uning oqibatini o'rganadigan fan.

thanatologia – o'lim sabablarini o'rganadigan fan.

5. **-logus** – mutaxassis:

dermatologus – teri kasalliklarini o'rganuvchi mutaxassis.

haematologus – qon kasalliklarini o'rganuvchi mutaxassis.

otorhinolaryngologus – quloq, burun va tomoq kasalliklarini o'rganuvchi mutaxassis.

sexopathologus – jinsiy buzilishlarni ilmiy asosda o'rganuvchi mutaxassis.

6. **-algia** – og'riq:

myalgia – mushaklarning og'rishi.

aortalgia – aorta qon tomiri sohasidagi og'riq.

cephalgia – boshdagi og'riq.

brachialgia – qo'lning yuqori qismi (yelka)dan nevroitik yoki vazomotor sababga ko'ra kelib chiqqan og'riq.

7. **-odynia** – og'riq:

oesophagodynia – qizilo'ngachdagi og'riq.

8. **-agra** – og'riq:

podagra – organizmda NKlar, purin almashinuvining buzilishi bilan bog'langan kasallik.

9. **patho(s)** – kasallik:

pathanatomia – (patologik anatomiya) asosiy meditsina fanlaridan biri; patologik protseslar va kasalliklarni morfologik tekshiruvlar yordamida o'rganadi.

pathophysilogia – (patologik fiziologiya) patologik protseslarning kelib chiqishi, rivojlanishi va oqibati qonuniyatlari to'g'risidagi fan.

pathologia – kasalliklar, organizmning kasallik holati to'g'risidagi fan.

10. **-pathia** – kasallik:

osteopathia – suyak kasalliklarining umumiy nomi.

arthropathia – markaziy nerv tizimi har xil bo'limlari shikastlanganida paydo bo'ladigan ikkilamchi distrofik bo'g'im kasalligi.

11. **-cardia** – yurak:

cardiolysis – yopishqoq perikardit kasalligi oqibatida yurakning bitib qolgan qismlarini operatsiya qilib ajratish.

cardiologia – yurak kasalliklari to'g'risidagi fan.

cardiocentesis – yurakka sanchish (igna bilan), yurakni punksiya qilish.

12. **-graphia** – qayd qilish:

cardiographia – yurak qisqarishini qayt qilish usuli.

tomographia – organ to'qimalarini qavatma-qavat grafik tekshirish jarayoti.

ni.

13. **arthro(n)** – bo'g'im:

arthralgia – bo'g'imdagi o'g'riq.

arthritis – bo'g'implarning yallig'lanishi.

14. **chondro(s)** – tog'ay:

chondroma – tog'ay to'qimasidagi xavfsiz o'sma.

chondrogenesis – tog'ayning rivojlanishi.

15. **desmo(s)** – birikish:

syndesmologia – anatomiyaning suyaklararo birlashishni o'rganuvchi bo'limi.

desmurgia – bog'lamlar va har xil jarohatlarda va kasalliklarda ularni to'g'ri ishlatish va boylash to'g'risidagi ta'limot.

16. **cystis** – pufak:

cystitis – qovuqning yallig'lanishi.

cystogramma – siydik pufagining rentgenga tushirilgan tasviri.

cystographia – siydik pufagini rentgenga tushirish jarayoni.

cystolithiasis – qovuqda toshlar borligi yoki paydo bo'lishi.

cystoplegia – qovuq falaji.

cystoscopya – siydik chiqarish kanali orqali qovuqqa kiritiladigan tsistoskop yordamida qovuqning ichki yuzasini tekshirish usuli.

17. **chole** – o't:

cholecystitis – o't pufagining yallig'lanishi.

cholecystectasia – o't pufagining kengayishi.

cholelithiasis – o't toshi kasalligi.

cholestasis – o't suyuqligining dimlanib qolishi.

2-QISM

1. **angio(n)** – tomir:

angiologia – tomirlar haqidagi fan.

angiopathia – tomirlar kasallanishi.

angiographia – tomirlar rentgenografiyasi.

2. **phlebo** – vena:

phleborrhaxis – venalar yorilishi.

phlebographia – venalarning rentgenografiyasi.

phleborrhagia – venadan qon ketish.

phlebotomia – qonni chiqarish uchun venani kesish.

3. **-ectasia** – kengayish:

phleboectasia – vena tomirlarining kengayishi.

coloectasia – yo'g'on ichakning kengayishi.

4. **-stenosis** – teshik yoki kanal torayishi:

angiostenosis – tomirlar torayishi.

oesophagostenosis – qizilo'ngach torayishi.

5. **derma** – teri:

dermatologia – teri kasalliklari va ularni davolash usullarini o'rganadigan fan.

dermatologus – teri kasalliklarini davolaydigan mutaxassis, vrach.

dermatomycosis – terining zamburug'li kasalligi.

dermatosis – terining har xil zararlanishining umumiy nomi.

6. **gero(n)** – qari:

geriatria – keksalarda uchraydigan kasalliklar hamda ularni davolash haqidagi fan.

gerontologia – tirik organizmlar, shu jumladan odam qarishi qonuniyatlarini o'rganadigan biologiya va meditsinaning bir bo'limi.

7. **anthropo(s)** – odam:

anthropologia – odamning kelib chiqishi va evolyutsiyasini o'rganuvchi bo'lim.

anthropophobia – odamlar bilan munosabatda bo'lishdan qo'rqish, vahimaga tushish.

8. **paedion** – bola:

paediater – bolalar kasalliklarini davolaydigan vrach.

9. **paedio** – tarbiyalayman va o'qitaman;

anthropaedia – katta yoshli odamning muammolari bilan shug'ullanish, nuqsonlarini bartaraf etish.

10. **-paedia** – to'g'rilash:

logopaedia – bola nutqidagi nuqsonlarni to'g'rilash.

11. **-iatro(s)** – shifokor;

12. **-iater** – mutaxassis:

psychiater – ruhiy kasalliklarni davolovchi mutaxassis.

13. **-iatria** – davolash haqidagi ta'limot:

psychiatria – ruhiy kasalliklarni davolash haqidagi fan.

heriatria – yoshi o'tganlar va keksalarda uchraydigan kasalliklar hamda ularni davolash haqidagi fan.

phthisiatria – meditsinaning o'pka sili, uni davolash va profilaktika qilish metodlarini o'rganadigan bo'limi.

paediatria – bolalar kasalliklari, ularni davolash va oldini olish to'g'risidagi fan.

14. **-therapia** – davolash (meditsinaning odamning ichki kasalliklarini va ularni davolash usullarini o'rganadigan bo'limi):

hydrotherapia – suv bilan davolash.

15. **ortho(s)** – tug'ma nuqsonlarni to'g'rilash:

orthopaedia – tugʻma va orttirilgan mayibliklarni oʻrganuvchi meditsina boʻlimi.

16. **physis** – tabiat, oʻsish, tarmoq:

physiologia – organizmdagi jarayonlarni oʻrganadigan fan.

physiotherapia – 1) odam organizmiga tashqi muhitning fizikaviy omillari-ni davolash va profilaktika maqsadida taʼsir ettirish; 2) meditsina sohasi.

3-QISM

1. **cyto**-(us) – hujayra:

cytodiagnostica – hujayra elementlarini mikroskopik tekshirish yoʻli bilan kasalliklarni aniqlash usuli.

cytologia – hujayralarning tuzulishi, rivojlanishi va funksiyasini oʻrganadi-gan fan.

cytolysis – gidrolik fermentlar taʼsirida hujayra strukturasi komponentlari-ning toʻliq yoki qisman erishidan hujayraning yemirilishi.

2. **erythro**(s) – qizil:

erythema – qon oqib kelishi tufayli terining ayrim qismlarining qizarishi.

erythrocytus – qizil qon tanachasi.

erythropoësis – qizil qon tanachalarining hosil boʻlishi.

3. **leuco**(s) – oq:

leuconychia – tirnoqlarda oq dogʻlar paydo boʻlishi bilan taʼriflanadigan ka-sallik.

leucopenia – periferik qonda leykotsitlar sonining kamayishi.

leucotomia – miya ichida joylashgan patologik protses oʻlchoviga yoʻl oc-hish maqsadida yoki bosh miyaning oʻtkazuv yoʻllarini kesish uchun bosh mi-yaning oq toʻqimasini (moddasini) operatsiya yoʻli bilan kesib ochish.

leucocytogenesis – leykotsitlarning hosil boʻlishi.

leucocytus – oq qon tanachasi.

4. **glyco** – shirin, qand:

glycaemia – qonda glyukoza (shakar) boʻlishi.

glycogenolysis – glikogenning parchalanishi va glyukozaga aylanishi.

glycosuria – siydik bilan glyukozaning ajralib chiqishi, bu qandli diabetning asosiy elementlaridan biri.

glyconeogenesis – karbon suvlarining protein (oqsil)lar va yogʻlardan hosil boʻlishi.

5. **haema** – qon:

haemoglobinum – odam, umurtqalilar va umurtqasiz hayvonlar koʻpchili-gining qonidagi temir tutuvchi pigment, u oʻpkalardan (yoki boshqa nafas aʼzo-laridan) kislorodni toʻqimalarga, toʻqimalardan karbonat angidridni oʻpkalar-ga tashib yurish vazifasini oʻtaydi.

haemoglobinuria – qon tomir ichi gemolizi tufayli siydikda gemoglobin paydo bo'lishi.

haemogramma – qon tarkibining miqdor va sifat tekshiruvlari natijasi.

haemoglobinometrum – qondagi gemoglobin miqdorini aniqlaydigan asbob.

haemopneumothorax – plevra bo'shlig'iga qon va havo yig'ilishi.

haematospermia – shahvatda qon bo'lishi.

haematoma – qonga to'lgan chegaralangan bo'shliq.

6. **-aemia** – qon tarkibi:

anaemia – kamqonlik.

toxaemia – qonda zaharli modda bo'lishi.

7. **phago(s)** – hazm qilish:

phagosomatosis – fagotsitoz oqimida tsitoplazmada hosil bo'ladigan pufakchalar.

phagothetrapia – ayrim yuqumli kasalliklarda davo va profilaktika maqsadlarida bakteriofaglarni ishlatish.

phagocytus – organizmda zarrachalarni hazm qilish qobiliyatiga ega bo'lgan hujayra.

8. **hydr** – suv, suyuqlik:

hydrarthrosis – bo'g'im bo'shlig'ida suv yig'ilishi atrof to'qimalar yallig'lanishini ko'rsatadi.

hydraemia – qonda suv miqdorining ortib ketishi, qonning suyulishi (kamqonlikda, yurak va buyrak kasalliklarida bo'ladi).

hydrops – istisqo, tana bo'shliqlariga sariq suvning yig'ilishi.

hydrosalpinx – bachadon nayining qoriga tegishli uchi yopishib bekilishi oqibatida shu nayda suvli suyuqlik dimlanib qolishi.

hydrophthalmia – ko'z ichki bosimi ortishi, ko'z soqqasining cho'zilishi va ko'z nurining pasayishi bilan ta'riflanadigan tug'ma kasallik.

9. **lipo(s)** – moy, yog':

lipasae – lipazalar, yog'larni glitserin va yog' kislotalarga parchalagan fermentlar guruhi.

lipaemia – tom ma'noda qonda moy bo'lishi demakdir, lekin odatda lipemiya so'zi bilan qonda ko'p miqdorda moy bo'lishi ifodalanadi.

lipodystrophia – yog' almashinuvining buzilishi.

lipoida – lipidlar, organik eritmalarda eriydigan, ammo suvda erimaydigan yog'simon organik moddalar.

lipoma – yog' to'qimadan rivojlanadigan xavfsiz o'sma.

lipomatosis – yog' oksidlanishi protsessi susayishi bilan kechadigan umumiy modda almashinuvini buzilishi oqibatida hujayralar va to'qimalarda yog'ning ko'p miqdorda o'tirib qolishi.

10. **-penia** – yetishmaslik:

leucopenia – periferik qonda leykositlar sonining kamayishi.

11. **-lysis** – buzilish, yetishmaslik:

haemolysis – eritrotsitlarning yemirilish jarayoni; bunda eritrotsit tarkibidagi gemoglobin plazmaga o'tib ketadi.

12. **-poësis** – hosil bo'lish, paydo bo'lish:

haemopoësis – qon yaratilishi -qon shaklli elementlari (qizil va oq qon tanelari)ning hosil bo'lishi.

13. **-stasis** – to'xtash:

haemostasis – 1. qon oqishining to'xtashi (ivish); 2. gavdaning ayrim qismlarida qon tomirlarda qon yurishining to'xtab qolishi.

4-QISM

1. **-gramma** – tasvir (yozib qo'yish):

electrocardiogramma – elektr toki yordamida yurakning tushirilgan tasviri.

2. **-graphia** – qayd qilish:

phlebographia – venalarni rentgen bilan tekshirish.

3. **-scopia** – maxsus asbob bilan tekshirish:

bioscopia – tirik organizm qismlarini ko'zdan kechirish.

4. **myo(s)** – mushak:

myoblasti – mioblastlar, ko'ndalang-targ'il mushak tolasi hosil bo'ladigan mushak murtagining bir yadroli yoysimon hujayralari.

myoglobinum – mioglobin, ishlab turgan mushaklarda bir oz miqdor kislorod jamg'arilishini ta'minlab beradigan globulyar oqsil, mushak gemoglobini.

myositis – miozit, sklet mushaklarining yallig'lanishi.

myocardium – yurak mushagi, yurak qavatining mushak devori.

myologia – mushaklar to'g'risidagi fan, anatomiyaning harakat apparatining aktiv tuzilmalari bo'lgan sklet mushaklarini o'rganadigan bo'limi.

myorrhexis – mioreksis, mushak uzilishi.

myospasmus – miospazm, mushaklarning tortishib qisqarishi, mushaklar changagi.

5. **histo(s)** – to'qima:

histocyt – gistotsitlar, umurtqalilarning yumshoq biriktiruvchi to'qimasi mahalliy hujayralarining asosiy turlaridan biri.

histolysis – gistoliz, organizm to'qimalarining proteolitik fermentlar vositasi bilan parchalanishi, erib shimilishi.

histologia – jonli organizmlar to'qimalarining rivojlanishi, tuzilishi va faoliyati haqidagi ta'limot (fan).

histona – gistonlar, hujayra mag'izlarining tarkibiy qismi, ishqoriy xususi-

yatga ega oqsillar.

6. **-sclerosis** – qattiqlashish:

enterosclerosis – ichaklarning qattiqlashishi.

osteosclerosis – ortiqcha suyak to'qimasi hosil bo'lishi natijasida suyaklarning qattiqlashishi.

7. **nepbro(s)** – buyrak:

nephrosis – nefroz, buyrak naychalari epiteliysining distrofiyasi va o'lishi bilan o'tadigan buyrak kasalligi.

nephrolithiasis – nefrolitiaz, buyrak tosh kasalligi, ko'pincha buyrak jomida va kamdan-kam buyrakning o'zida (buyrak naylarida) konkrementlar (qum yoki toshlar) paydo bo'lishi bilan o'tadigan kasallik.

nephropathia – buyraklarning xilma-xil kasalliklarini belgilash uchun qo'llaniladigan termin.

nephroptosis – nefroptoz, buyrakning past joylashishi, harakatchan buyrak, sayyor buyrak.

nephrosclerosis – nefroskleroz, biriktiruvchi to'qima o'sib ketishi natijasida buyraklarning qattiqlashishi va bujmayishi.

nephrotomia – nefrotomiya, buyrakni buyrak jomigacha kesish.

nephrocirrhosis – nefrotsirroz, buyraklarning bujmayishi, bujmaygan buyrak.

8. **pyelo(s)** – buyrak jomi:

pyelitis – buyrak jomchasining yallig'lanishi.

pyelotomia – buyrak jomchasini operativ yo'l bilan ochish.

pyeloectasia – buyrak jomchasining kengayishi.

9. **-uria** – siydik:

lithuria – siydikda tosh, qumning ajralishi.

uraemia – buyraklardan ajralib chiqadigan moddalarning qonda ushlanib qolishidan iborat bo'lgan patologik holat.

10. **litho(s)** – tosh:

lithiasis – tosh kasalligi, asosan buyraklarda, qovuqda va o't pufagida tosh hosil bo'lishi.

lithotomia – (toshni olib tashlash) -o't pufagi, qovuq, buyrak, va boshqa a'zolarida paydo bo'lgan tosh(lar)ni operatsiya yo'li bilan olib tashlash.

lithotripsia – (toshni maydalash) -maxsus asbob (litotriptor) yordamida siydik yo'llaridagi, qovuqdagi toshni maydalab olib tashlash.

11. **-stoma** – og'iz:

stomatitis – og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining yallig'lanishi va uning distrofik o'zgarishlari.

stomatologus – og'iz bo'shlig'i kasalliklarini davolovchi shifokor.

stomotorrhagia – og'iz bo'shlig'idan, milklardan qon oqishi.

12. **-stomia** – su'niy teshik qo'yish:

choledochostomia – o't yo'lida su'niy teshik ochish.

enterostomia – jarrohlik yo'li bilan ingichka ichakdan teshik ochish.

13. **crino** – ajralish:

endocrinologia – ichki sekretiya bezlarini o'rganuvchi fan.

14. **-ptosis** – pastlashish, siljish:

gastroptosis – me'daning pastga tushishi.

splenoptosis – taloqning pastga tushishi.

15. **entero(n)** – ichak:

enteralgia – ichak sanchig'i, qattiq og'rishi.

enteritis – ingichka ichaklarning yallig'lanishi.

enteranasthomosis (ichak anastomoz) – ingichka ichakning ikkita qovuzlog'i o'rtasida hirurgik usulda yo'l hosil qilish.

enterobiasis – oksiriaz – ostritsa gijjalari keltirib chiqaradigan, ko'p uchraydigan gijja kasalliklaridan biri.

enterohaemorrhagia – ichakdan qon oqishi.

enterokinasa – ingichka ichak shirasidagi ferment, enterokinaza ta'sirida tripsinogen tripsinga aylanadi.

enterolithus – hazm bo'lmaydigan qattiq moddalar va ularda o'tirib qolgan tuzlardan hosil bo'ladigan ichak toshi.

16. **colo(n)** – yo'g'on ichak:

colitis – yo'g'on ichak shilliq pardasining yallig'lanishi.

colopexia – yo'g'on ichakning biror bo'limini sun'iy ravishda qorin devorining tegishli joyiga biriktirib qo'yish.

colostomia – yo'g'on ichakning biror qismidan operatsiya yo'li bilan teshik ochib qo'yish.

17. **-pexia** – qoplash, mustahkamlash:

hepatopexia – jigarni qoplash.

18. **-tomia** – kesish, yorish:

myotomia – mushaklarni operativ yo'l bilan kesish.

osteotomia – suyakni kesish, suyaklar va bo'g'imlardagi har xil patologik protseslar natijasida oyoq-qo'lda vujudga kelgan nuqsonni yo'qotish uchun qilinadigan operatsiya.

19. **-ectomia** – olib tashlash:

keratectomia – ko'z shox pardasini olib tashlash.

neurectomia – nervni olib tashlash (kesish).

splenoectomia – taloqni olib tashlash.

20. **mono(s)** – bitta:

monarthrit – ko'pincha so'zak yoki sil tufayli faqat bitta bo'g'imning yallig'lanishi.

monographia – bir mavzuda bir savolni ko‘rib chiqish.

monoplegia – bitta oyoq-qo‘l yoki faqat bitta mushak guruhining falajlanishi. **monorchismus** – bir moyakning tug‘ma yo‘qligi.

monophobia – yolg‘izlikdan qo‘rqish.

monocyti – oq qon tanachalari (leykotsitlar) xillaridan biri; leykoplazmasi nisbatan keng jiyakli va yadrosi markazida yoki chetroqda joylashgan eng katta oq qon tanachasi.

21. **polyo(s)** – ko‘p:

polymorphus – ko‘p obrazli.

polyarthritits – bo‘g‘imlarning birdaniga yoki ketma-ket yallig‘lanishi.

polymenorrhoea – kunlari (6 kundan 12 kungacha) cho‘zilib ketgan hayz.

polymorphus – ko‘p obrazli.

polyneuritis – ko‘plab nerv tolalarining yallig‘lanishi.

polynuclearis – ko‘p yadroga tegishli.

22. **pas, pan** – barcha:

panhidrosis – badanning haddan tashqari terlashi.

pandemia – epidemiya, bir mamlakat hududida, ba‘zan esa jahonning ko‘p mamlakatlarida yuqumli kasallik tarqalishi bilan ta‘riflanadi.

panmyelophthisis – (“ko‘mik zaifligi”, applastik kamqonlik) -qon tizimining ko‘mikni qayta tiklab bo‘lmaydigan nuqsoni va ko‘mik g‘ovaklarida yog‘ to‘qimasi paydo bo‘lishi, qon yaratilishining keskin susayishi bilan o‘tadigan kasalligi.

panplegia – falaj, tananing to‘liq harakatsizligi.

23. **ophthalmo(s)** – ko‘z:

ophthalmoblennorrhoea – ko‘z kon‘yuktivasining yiringli yallig‘lanishi; so‘lakli konyuktivit.

ophthalmomalacia – ko‘zning juda kam uchraydigan kasalligi; ko‘z ichki bosimi anchagina pasayib ketib, bu og‘riq va ko‘zning ta‘sirilanishi bilan o‘tadi.

ophthalmoscopya – ko‘zning ichini asbob yordamida tekshirish.

24. **rhino** – burun:

rhinitis – burunning yallig‘lanishi.

rhinalgia – burundagi o‘g‘riq.

25. **us (oto)** – quloq:

otitis – quloqning yallig‘lanishi.

otoblennorrhoea – o‘rta quloq yallig‘langanida quloqdan shilliq-yiringli yoki yiringli suyuqlik oqib chiqishi.

otologia – meditsinaning quloq anatomiyasi, patologiyasi, fiziologiyasi va kasalliklarini davolashga bag‘ishlangan bo‘limi.

otorhinolaryngologia – quloq, burun va tomoq (yutqin, hiqildoq, traxeya) va ularga yondosh sohalar kasalliklari to‘g‘risidagi fan.

otorrhagia – bitta yoki ikkala quloqdan qon oqishi.

otosclerosis – o'rta quloqni ichki quloq bilan biriktirib turadigan oval darcha sohasida suyak to'qimasi o'sib ketishi bilan xarakterlanadigan quloq kasalligi.

26. **-opsia** – tekshirish:

biopsia – diagnostika maqsadida ko'zdan kechirish, mikroskopda tekshirish uchun tirik to'qima yoki organni kesib ochish.

5-QISM

1. **-trophia** – oziqlanish:

myotrophia – mushakning oziqlanishi.

hypertrophia – oziqlanishning ko'payishi, ortib ketishi.

2. **auto(s)** – o'zi, o'ziniki:

autohaemotherapia – odamni o'z qoni bilan davolash.

autointoxicatio – o'z organizmida ishlab chiqadigan zaharli moddalardan zaharlanish.

autoplastica – bemorning o'z to'qima yoki organini boshqa joyga ulash, o'tkazish.

autoreproductio – organizm yoki bo'laklarining takror ishlab chiqarish qobiliyatiga egaligi, shuningdek viruslarning ma'lum muddatga dastlabkiga o'xshash tuzilmalar sintez qila olishi.

autosopia – til ildizini pastga va oldinga bosib, hiqildoqni ko'zgasiz tekshirish.

autosoma – jinsiy xromosadan boshqa xromosolarning umumiy nomi.

autotransfusio – (avtoinfuziya), oyoqlarni ko'tarish, o'rab bog'lash yoki qorin aortasini bosish yordami bilan qonni yurak tomonga yuborish.

3. **-allo(s)** – boshqa:

allopathia – rasmiy tibbiyotda qo'laniladigan umumiy qabul qilingan davolash usullari.

alloplastica – odamning organ va to'qimalarini tiklashda nobiologik materiallar (metallar, paraffin, mum, organik shisha, plastik massalar, sintetik to'lar va boshqalar)dan foydalanadigan plastik xirurgik usul.

4. **-ergia** – sezuvchanlik:

allergia – organizmga begona moddalarning tushishi oqibatida sezuvchanlikning oshishi

5. **-hetero(s)** – har xil:

heterophobia – har xil narsadan qo'rqish.

heteroplastica – hayvonlar to'qimalarini yoki a'zolarini odamga ko'chirib o'tqazish.

6. **-genesis** – paydo bo'lish:

heterogenesis – kelib chiqishi har xil, turli-tuman.

7. **homeo(s)** – bir xil:

homeopathia – gomopatiya (bir xil kasallanish).

homoistasis – organizm o'z ichki muhiti tarkibini doimo bir xil saqlab turish xususiyati.

homoplastica – bir individuumdan (ya'ni o'ziga mustaqil har bir tirik organizm) o'sha turdagi boshqa individiumda to'qimalarni yoki a'zolari to'sqinsiz o'tkazish: odamdan-odamga, maymundan-maymunga, itdan-itga va hokazo.

8. **-tonia** – bosim ortishi:

hypertonia – arterial qon bosimining ortishi.

hypertrichosis – sochlarning haddan tashqari ko'p o'sishi.

hypertrophia – to'qima, a'zo yoki uning bir qismi hajmining kattalashuvi.

hyperchloraemia – qondagi xloridlar miqdorining ortib ketishi.

hyperchloruria – siydikda xloridlar miqdorining ko'p bo'lishi.

hypercholesterinaemia – qonda xolestirin miqdorining ko'payishi.

9. **-thermia** – isitish:

hypotermia – organizmni sovitish (issiq qonli).

thermoregulatio – (issiqlikni boshqarish) tana haroratini doimiy darajada tutib turadigan odam organizmidagi fiziologik jarayonlar yig'indisi.

10. **-morphia** – ko'rinish:

amorphis – formasiz (shaklsiz).

morphogenesis – organizm organlari, tizimlari va tana qismlarining ham individual (ontogenez), ham tarixiy yoki evolyutsion taraqqiyotda (filogenez) shakllanishi va rivojlanishi.

morphologia – organizmlarning onto va filogenetik taraqqiyotida shakli va tuzilishi to'g'risidagi ta'limot.

11. **dromo(s)** – ko'rinish:

syndromum – patologik holatni xarakterlaydigan va umumiy patogenez bilan birlashgan belgilar guruhi.

12. **dynami(s)** – kuch:

adynamia – kuchsizlanish.

dynamometria – har xil mushak guruhlari kuchini o'lchaydigan usul.

6-QISM

1. **oxy(s)** – nordon:

oxygenium – kislorod.

oxyphilia – hujayra tuzilmalarining nordon bo'yoqlar bilan bo'yalish xususiyati.

2. **spondylo(s)** – umurtqa:

spondylitis – umurtqa yallig'lanishi.

spondylodynia – umurtqa og'rig'i.

spondylosis – odam umurtqasi o'rtasidagi bo'gimlarning xronik degenerativ kasalligi.

spondylarthritits – (Shtryumpel-Bexterev-Mari kasalligi) – odamning umurtqa pog'onasi bo'gimlarining uzoq davom etadigan tizimli kasalligi: ko'pincha umurtqa pog'onasining harakatsizlanishiga (suyaklanishiga) olib keladi.

spondylarthrosis – odam umurtqa pog'onasidagi mayda bo'gimlarning surunkali degenerativ kasalligi: ko'pincha umurtqa pog'onasining bel yoki bo'yin qismida paydo bo'ladi va spondilyoz bilan birga vujudga keladi.

3. **myelo(s)** – orqa miya, ilik:

myelitis – orqa miyaning yallig'lanishi.

osteomyelitis – suyak iligining yallig'lanishi.

myelinatio – rivojlanish va tiklanish jarayonida nerv tolasining o'q silindri atrofida myelin hosil bo'lishi jarayoni.

myelographia – umurtqa pog'onasi kanaliga uning o'tkazuvchanligini aniqlash, bitish (obturatsiya)ga olib keladigan protsessni topish va kanalning barandligi, uzunligi va xususiyatini bilish uchun kontrast moddalar yuborish.

myeloma – (myeloma, mielomatoz va boshqalar), asosan skelet suyaklarining tizimli shikastlanishi, retikulo plazmatik hujayralarining o'sma tipida ko'payishi va suyaklarda distruktiv o'z o'zidan sinishga moyillik o'zgarishlari bilan xarakterlanadi.

myelomalacia – orqa miyaning tromboz, embolik yallig'lanish yoki bosilib qolish natijasida yumshashi.

myelomeningitis – orqa miya va miya pardalarining yallig'lanishi.

myelocytus – sitoplazmasida o'ziga xos donachalari bor ko'mik hujayrasi; ko'mik kasalliklarida, mielogen leykemiya va boshqalarda periferik qonda paydo bo'ladi.

myelocephalon – rombsimon miyaning orqa qismi, uzunchoq qismi.

4. **polio(s)** – kulrang:

poliomyelitis – markaziy nerv tizimining viruslar keltirib chiqaradigan o'tkir kasalligi.

polioencephalitis – bosh miya kulrang moddasining yallig'lanishi.

5. **malacia** – yumshash:

osteomalacia – mineral moddalar almashinuvining buzilishi; asosan suyak to'qimasining shikastlanishi bilan o'tib, suyaklar yumshab va qiyshayib qoladi.

myomalacia – mushaklarning yumshashi.

6. **cephalo** – bosh:

cephalalgia – bosh og'rig'i.

cephalohaematoma – chaqaloq boshining "qon o'smasi", kalla suyaklarining tashqi yuzasi bilan suyak usti pardasiga qon quyulishidan hosil bo'ladi.

7. **encephalo(n)** – bosh miya:

encephalopathia – bosh miyaning yallig'lanishiga aloqador bo'lmagan shikastlanishini ifodalaydigan jamlovchi termin.

encephalographia – oldindan kontrast modda yuborib, bosh miyani rentgen nurlari bilan tekshirish metodi.

encephalon – organizmning barcha funksiyalarini boshqarib turadigan regulyator; oldingi miya, o'rta miya, orqa miya, uzunchoq miyadan tashkil topgan.

encephaloccele – miya churrasi; kallaning nuqsonli joyidan miya moddasining tug'ma yoki bo'rtib chiqishi.

8. **megalo(s)** – katta:

hepatomegalia – jigarning haddan tashqari kattalashishi.

megaloblasti – yetilmagan yadrosi bor qizil qon hujayralari.

megacolon – odam yo'g'on ichagining qisman yoki to'liq kattalashuvi.

megalosplenia – taloqning haddan ortiq katta bo'lishi; ko'pincha qon kasalliklarida paydo bo'ladi.

megalocephalia – miyaning bir me'yorda tekis (proportsional) bosh istisqosiz kattalashuvi.

megalocytus – bir tekis toq bo'yalgan anomal eritrotsit (mas: xavfli kamqonlikda uchraydi).

macroscopicus – "asbobsiz" ko'rish.

9. **meso(s)** – o'rta:

mesaxon – akson joylashadigan shvani hujayralarining qarama-qarshi qirralari yaqinlashishi natijasida hosil bo'ladigan ikki qavatli parda.

mesaortitis – aorta devorining (o'rta va tashqi qavatlarining) yallig'lanishi.

mesarteriitis – arteriya devori o'rta qavatining yallig'lanishi.

mesenterium – (mezenteriy, ichak tutqich) qorindagi har bir a'zo oyoqchasini qoplab qorin devoriga biriktirib turadigan qorin pardasining burmasi.

mesenchyma – pusht biriktiruvchi to'qima.

mesadenitis (mezadenit) – bolalik va yoshlik davrida uchraydigan ichak tutqichlar limfatik bezlarining yallig'lanishi.

mesovarium – tuxumdon tutqichi; bachadon serbar boylamining orqa yadrosi qismi.

mesogastrium – qorinning o'rta qismi, me'da tutqichi.

mesoderma (mesoblastus) – pusht o'rta yaprog'i yoki blast.

mesocolon – yo'g'on ichak tutqichi.

mesosalpinx – bachadon nayi tutqichi, bachadon serbar boylamining qismi.

mesencephalon – bosh miyaning Varoli ko'prigi va oraliq miya o'rtasida joylashgan qismi.

10. **micro(s)** – kichik:

microscopium – ko'z bilan bevosita tekshirib bo'lmaydigan mayda narsa-

larni ko'rish uchun ishlatiladigan optik asbob.

microcytaemia – qonda mayda qon tanachalarining bo'lishi.

microelementa – o'simlik va hayvonlar organizmida juda kam miqdorda bo'ladigan kimyoviy elementlar.

microchirurgia (micrurgia) – (hujayralarning mikroskop xirurgiyasi) -sitologik tekshiruvlarda metodik usullar majmuasi. Shu usullar bilan hujayrada har xil operatsialar o'tkaziladi: dorilar yuboriladi, hujayraning tarkibiy qismlarini kesib olib tashlanadi yoki boshqa joyga o'tkaziladi, hujayra kesiladi, igna sanchiladi.

11. **oligo(s)** – kichikroq, kam:

oligaemia – qon miqdorining kamayishi.

oligophrenia – sababiga ko'ra har xil tug'ma esi pastlik va aql rivojlanmay qolishidan iborat kasalliklar guruhi.

oliguria – buyraklar ajratadigan siydik miqdorining kamayishi.

12. **phobia** – qo'rqish:

cancrophobia – xavfli o'sma (rak) kasalligiga yo'liqib qolish vahimasi (qo'rqish).

cremnophobia – pastlikdan qo'qish.

megalophobia – normaga nisbatan kattalashib ketishdan qo'rqish.

obezophobia – semizlikdan qo'rqish.

plegophobia – shol bo'lishdan qo'rqish.

7-QISM

1. **myco(s)** – zambrug':

mycosis – odam va hayvonlarning zamburug'li kasalliklari.

dermatomycosis – terining zamburug'li kasalligi.

2. **mneme (mnesia)** – xotira:

mnemastenia – xotira kuchsizlanishi.

amnesia – xotiraning yo'q bo'lishi.

3. **tropos** – yo'nalish;

fergantropos – farg'onalik.

acrotropos – qo'l-oyoq tomonga harakatlanuvchi.

4. **topo(s)** – joy:

topalgia – tananing biror joyidagi og'riq.

topophobia – joydan qo'rqish

5. **rrhagia** – qon oqishi:

haemorrhagia – qon tomir devori buzilishi natijasida undan qon oqishi, gavda bo'shliqlariga va to'qimaga qon quyilishi.

6. **rrhaphia** – tikish:

gastrrhaphia – me'dani tikish.

angiorrhaphia – qon tomirni tikish.

enterorrhaphia – ichakni tikish.

11. **gyne, gynaeco** – ayol:

gynaecologia – ayollar jinsiy kasalliklarini o'rganadigan fan.

gynaecomastia – erkaklar ko'rak bezlarining kattalashishi.

12. **pyr** – issiq:

Amidopyrinum – amidopirin.

pyrogenesis – tana haroratining ko'tarilishi.

13. **chroma** – rang:

achromatopsia – rangni ko'rmaslik.

chromatodysopsia – rangni ko'rishning buzilishi.

chromatinum – DNK va gistonlar tarkibiga kiradigan murakkab oqsil; yadro hujayralarining asosiy bo'yoqlar bilan yaxshi bo'yaladigan moddasi.

chromatophori – sitoplazmasida ko'p miqdorda pigment donachalari bor hujayralar.

chromoproteida – murakkab oqsillar; oqsilning rangli prostetik gruppasi bilan birikmasi.

chromosomata – hujayra yadrosining ipsimon, o'z-o'zidan paydo bo'ladigan murakkab shakllangan, irsiyat faktorlari (genlar)ni chiziq tarkibida tutgan struktur elementlar.

8-QISM

1. **stheno(s)**, – **sthenia** – kuch:

asthenia – umumiy holsizlik; astenik sindrom - jismoniy va aqliy ishga qobiliyatning uzoq vaqt yo'qolishi yoki tez charchash va toliqish bilan ifodalangan kuchsizlik.

myasthenia – mushaklar kuchsizlanishi va patologik toliqishi bilan xarakterlanadigan kasallik.

angiasthenia – tomirlar kuchsizlanishi.

2. **plastica** – asl holga keltirish uchun o'tkazilgan plastik operatsiya:

blepharoplastica – qovoqlar va uning qismlarini tiklash maqsadida o'tkaziladigan plastik operatsiya.

3. **plegia** – falaj:

iridoplegia – ko'z rangdor pardasining falaji.

cardioplegia – 1) yurak falaji, 2) yurak zarbasi.

4. **chylo(s)** – sut shirasi:

chyluria – buyrakning kengaygan limfa tomirlaridan chiqadigan sut shirasining siydikda bo'lishi.

chylus – sut shirasi; qorin bo'shlig'ining limfa tomirlari bo'ylab ichaklardan ko'krak yo'lga oqadigan sutsimon oq (tarkibida yog'lar borligidan) suyuqlik.

5. **odonto** – tish:

odontalgia – tishlardagi og'riq.

odontoblasti – tish dentini hosil qiladigan biriktiruvchi to'qima hujayralari.

tumores odontogeni – odatda jag'larda uchrab, tish hosil bo'lish jarayoni bilan bog'langan o'smalar guruhi.

odontologia – tish kasalliklari va ularni davolash haqidagi ta'limot; stomatologia bo'limi.

odontoma – har xil (yumshoq va qattiq) tish to'qimalari yig'indisidan iborat o'sma (tishda o'sma).

odontorrhagia – tishni oldirgandan so'ng ko'p qonashi.

odontitis – tishning yallig'lanishi.

6. **onco(s)** – o'sma:

oncologia – o'smalar haqidagi meditsina bo'limi.

7. **pneumo(n)** – o'pka:

pneumolithus – o'pkadagi tosh bo'lib qotib qolgan tuzilma.

pneumonia – o'pkaning yallig'lanishi.

pneumoectomia – o'pkani batamom olib tashlash operatsiyasi.

pnemosclerosis – o'pkalarda chandiq biriktiruvchi to'qima o'sib ketishi, ular funksiyasining buzilishiga olib keladi.

pneumotomia – o'pkani qirqish. O'pkadagi yiringli bo'shliqni ochish uchun qo'llaniladigan operatsiya.

oedema pulmonum - pneumoedema – o'pkalarning shishi.

pneumotherapia – zaryadsizlantirilgan yoki elektr zaryadi bilan boyitilgan havoni nafasga olish yordamida (pnevmatik kamerada) o'pka kasalligini davolash.

8. **pneumo(n)** – organdagi havo:

pneumothorax – plevranning visseral va parietal varaqlari o'rtasida havo yig'ilishi bilan xarakterlanadigan patologik holat.

pneumothorax artificialis – sun'iy pnevmotoraks – davo maqsadida plevra bo'shlig'iga havo yuborish.

9. **pyo(n)** – yiring:

pyodermia – yiring hosil qiluvchi kokklar ta'sirida terining yiringli shikastlanishi.

pyometria – bachadon ichida yiring to'planishi.

pyopericardium – yurak xaltasida yiring to'planishi.

pyophthalmia – ko'z sohasining yiringli yallig'lanishi.

pyosalpinx – bachadon nayi (Fallopdiy nayi)da yiring to'planishi, yiringli xaltaga aylangan bachadon nayi.

10. **kinesi(s)** – harakat:

kinesitherapia – aktiv va passiv harakatlar bilan davolash; davolash gim-

nastikasi.

kinaesthesia – tananing biror ta qismi holatini yoki harakat yo‘nalishini sezish. (mushak sezishi).

11. **thrombo(s)** – quyuqlanish:

thrombinum (thrombozinum) – qonning ivishiga olib keladigan ferment.

thrombosis – tomirlarda tromblar hosil bo‘lish jarayoni, bu qon oqishini sekinlashtiradi yoki to‘xtatadi.

thrombophlebitis – venalarning tromblar tiqilib qolishidan vujudga keladigan yallig‘lanishi.

thrombocytosis – qonda trombositlar (qon plastinkalari) sonining ko‘payishi.

12. **toxico(s)** – zaharlanish:

toxaemia – organizmning toksinlardan zaharlanishi (qonning zaharlanishi)

toxicologia – zaharlar, ularning organizmga ta‘siri, zaharlanishga qarshi kurash va ularni davolash to‘g‘risidagi ta‘limot.

toxinum – zahar, ayrim hayvonlar va o‘simliklar hosil qiladigan bakteriyalardan ajralib chiqadigan zaharli moddalar.

toxoplasmosis – zoonozlar guruhidagi protozoy etiologiyali kasallik.

9-QISM

1. **mania** – biror narsaga istak paydo bo‘lishi:

megalomania – buyuklik maniyasi (ruhiy bemorlarda uchraydi).

2. **pepsis** – ovqatni hazm qilish:

pepsinum – me‘da shirasining asosiy proteolitik fermenti; proteinazlar guruhiga kiradi. Oksidlarni polipentsidlargacha parchalaydi.

3. **sepsis** – chirish:

sepsisaemia – organizm qonining (yiringlashi) infeksiyon jarayon sababli paydo bo‘lgan infeksiyon kasallik (chirish, yiringlash).

4. **splanchno(n)** – ichki a‘zolar:

splanchnologia – anatomiyaning ichki organlarning tuzilishini o‘rganadigan bo‘limi.

splanchnomegalia – ichki organlarning kattalashishi.

splanchnoptosis – ichki organlarni o‘z joyidan siljishi.

5. **lympa** – limfa:

lymphadentis – limfa tugunlarning o‘tkir yoki surunkali yallig‘lanishi.

lymphadenoma – limfasimon va bez tarkibiy qismlaridan tuzilgan xavfsiz

o‘sma.

lymphangioma – limfatik tomirlardan hosil bo‘lgan yangi tuzilma; limfatik tomirlar rivojlanishining illati.

lymphangitis – limfatik tomirlarning yallig‘lanishi.

lymphangiectasia – limfatik tomirlarning kengayishi.

lymphagranulomatosis – limfatik tugunlarning o'smasimon o'sishlari bilan kechadigan kasallik.

lymphapenia – periferik qonda limfotsitlar sonining kamayishi.

lymphasarcoma – limforetikulyar to'qimadan rivojlanadigan xavfli o'sma.

lymphostasis – limfa oqimining to'xtab qolish.

lymphocytosis – periferik qonda limfositlar sonining ko'payishi, surunkali yuqumli kasalliklarda kuzatiladi.

6. **phone** – tovush:

phonocardiographia – yurak ishidan vujudga keladigan tovush hodisalarini qayd qilish va ularni izohlashdan iborat yurak-tomirlar tizimini tekshirish metodlaridan biri.

phonendoscopium – tovushlarni kuchaytiradigan, eshitib ko'rish uchun ishlatiladigan asbob.

7. **phyton** – o'simlik:

phytotherapia – dorivor o'simliklar bilan davolash.

8. **photo** – yorug'lik

photophobia – yorug'likdan qo'rqish, yorug'likka qaray olmaslik.

SO'Z YASALISHI. LOTIN TILI PREDLOGLARINING KLINIK TERMINLARDA OLD SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHA SIFATIDA QO'LLANILISHI

<i>Lotin old qo'shimchalari</i>	<i>Ma'nosi</i>	<i>Exemples</i>	<i>Misollar</i>
a-, ab-, abs-	uzoqlashish, og'ish	aversio	chetga tortish
		abductio	uzoqlashtirish
		abstinentia	bosiqlik
ad-, af-	yaqinlashish	adductor	yaqinlashtiruvchi (muskul)
		afferens	olib keluvchi
ante -	oldinda, oldinga harakat	antebrachium	bilak
		antecedens	o'tgan, oldingi

circum-	aylana, bo'ylab	circimflexus	aylantiruvchi
		circumcisio	kesish, xatna qilish
cum-, col-, com-, cor-, cor-, co-	birlashish	compositus	murakkab
		conjugatio	biriktirish
		coordinatio	koordinatsiya, birgalikdagi harakat
contra-	qarshi	contralateralis	yondagiga qarshi, qarama-qarshi tomonda joylashgan
		contraindicatio	qarshi ko'rsatgich
de-	1) yuqoridan pastga harakat 2) yomonlashtirish, e'tiroz	depressor	tushuruvchi (muskul)
		deformans	shakl o'zgartiruvchi
		destructio	yo'qotish
		depilatio	tulash, soch to'kilishi
dis-, di-	ajratish, tarqatish	discisio	chopib tashlash
		disseminatio	sochilish, ommalashtirish
		divergentia	ayrilish, tafovut, umumiy yo'nalishdan og'ish
e-, ex-	nimadandir harakatlanish	elongatio	uzaytirish
		extractum	ekstrakt, so'rim
extra-	nimadandir tashqari	extrauterinus	bachadondan tashqari

LOTIN TILI VA TIBBIY-FARMATSEVTIK TERMINOLOGIYA ASOSLARI

in-	o'rtaga harakat, e'tiroz	injectio	inyektsiya, igna orqali dori yuborish
		inspiratio	nafas olish
		insanabilis	bedavo
infra-	nimaningdir tagida bo'lish	infracostalis	qovurg'a ostiga tegishli
inter-	nimaningdir oraliq harakati yoki holati	interscapularis	kurak suyagi oralig'iga oid
		interruptio	uzilib qolish
intra-	negadir ichida bo'lish	intracellularis	hujayra ichiga tegishli
ob-	qarama-qarshi harakat, aylanma harakat	oblongatus	uzaytiruvchi, uzunchoq
		obturatus, a, um	yopilgan, qulflangan
per-	orqali harakat	perforatus	tizilgan, o'tkazilgan, teshilgan
post-	orqada, keyingi holat	postfrontalis	peshonadan tashqarida
		postnatalis	tug'ishdan keyingi
prae-(pre-)	oldingi harakat yoki holat	praematurus	vaqtdan oldin, barvaqt yetilgan
		praeventivus	saqlaydigan, ehtiyot qiladigan
pro-	oldinga harakat	processus	o'simta
		prominens	do'mpaygan

re-	qayta tiklovchi harakat, orqaga harakat	regeneratio	regeneratsiya, qayta yangilanish
		recurrens	qayriluvchi
se-	bo'lish, tarqalish	separatio	separatsiya, bo'linish
sub-, sus-	1) nimaningdir tagida joylashish 2) kamroq daraja	subcutaneus	teri ostiga tegishli
		suspensorium	suspensoriy, xaltacha ko'rinishida bog'lov
		subacutus	o'tkir osti (o'tkir emas, surunkali emas)
super-, supra-	1) nimaningdir ustida joylashish 2) ko'proq daraja, kuchaytiruvchi harakat	superficies	yuqori yuza
		superciliaris	kiprik ustiga oid
		suprarenalis	buyrak usti
		superacutus	juda (favqulotda) o'tkir
trans-	joyning o'zgarishi	transplantatio	transplantatsiya, qayta o'tqazish
		transfusio	qayta quyish

SO'Z YASALISHI. YUNON TILIDAGI PREDLOGLARNING KLINIK TERMINLARDA OLD SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHA SIFATIDA QO'LLANILISHI

<i>Yunon old qo'shimchalari</i>	<i>Ma'nosi</i>	<i>Exemples</i>	<i>Misollar</i>
a-, an-	inkor	abasia	yurishga layoqatsizlik
		anaemia	kamqonlik (qon yo'qlik)

amphi-	ikki tomonlama, aylana harakat	amphicarion	urug'lantirish ja- rayonida erkak va ayol jinsiy hujayra yadrosi qo'shilishi- dan hosil bo'luvchi zigota yadrosi
ana-	yuqoriga hara- kat, jarayonning yangilanishi	anabolia	kekirish
		anamnesis	anamnez, xotiraning qayta tiklanishi, yangilanishi
anti-	qarama-qarshi qo'yish	antidotum	ziddi-zahar
apo-	ajralish	apoplexia	bosh miyaga qon quyilishi
di-	ikki	digastricus	ikki qorinli
dia-	orqali, yordami- da ta'sirlanish; makon va vaqtda harakatlanish	diathermia	elektrodavolash uslubu
		diarrhoea	ichburug'
dys-	faoliyatning bu- zilishi	dystrophia	oziqlanishning bu- zilishi
ecto-(ec-)	tashqari harakat	ectoderma	tashqi murtak yaprog'i
		ectopia	to'qima yoki organ- larning o'z joyidan boshqa joyga siljishi
exanthema		dog'li toshma	
exogenes		egzogen, tahqarida shakllangan	
ex-, exo-			

en-	o'rtadagi holat	encephalon	bosh miya
endo-		endaortitis	aorta ichki shilliq pardasining yallig'lanishi
epi-	nimaningdir ustida bo'lish	epidermis	terining tashqi qavati
hemi-	yarim	hemiplegia	tananing bir tomoni muskullarining falaji
hyper-	me'yordan ko'tarilish, yuqorida joylashish	hyperkeratosis	teri tashqi qavatining shoxsimon qatlamining haddan ziyod yo'g'onlashishi
hypo-	yetishmaslik, pastda joylashish	hypopyon	ko'zning oldingi bo'lmasiga yiring to'planishi
		hypoglykaemia	qonda glyukoza miqdorining kamayishi
meta-	aralashish, bir holatdan boshqasiga o'tish	metastasis	kasallik omilining organizm bir joyidan boshqa joyiga ko'chishi
para-	1. nimagadir yaqin bo'lish 2. me'yordan og'ish	parotis	quloq atrofi bezi
		paranephritis	buyrak biriktiruvchi to'qimasining yallig'lanish
peri-	aylana, har tomondan	pericaryon	to'qima yadrosini qoplovchi sitoplazma qismi

pro-	kelgusi harakatni ko'rsatadi	prognosis	oldindan aytish
syn-(sym-)	nima bilandir birgalikda bo'lish	syndactylia	qo'l yoki oyoq barmoqlarining qo'shilib ketishi
		symphysis	qo'shilib ketish, birikish

KLINIK TERMINLARGA NAMUNALAR

Acromegalia, ae, f	akromegaliya (yunoncha acros - chetki, uchi, megalia - kattalashish) tovon, kaft, pastki jag', ichki a'zolar o'lchamlarining kattalashishi va modda almashishining buzilishi bilan xarakterlanadigan, gipofiz oldingi bo'lagida somatotrop (bo'y) garmoni ajralishi ko'payishi bilan bog'liq endokrin kasallik
Acumetria (audiometria), ae, f	akumetriya (avdiometriya) eshitish sezuvchanligini o'lchash
Acusalgia, ae, f	akuzalgiya - tovush qo'zg'atish harakatidan paydo bo'lgan og'riq, odatdagi og'riq, eshitish organida kuchliroq sezuvchanlik
Aetiotropus, a, um	etiotropi, kasallik sababiga qarshi yo'nalganlik; kasallik chaqiruvchi omillarni yengillashtiradigan yoki kuchaytiradigan harakat
Anaphasis, is, f	anafaza - tana qomatining shakllanishida xromosoma hujayralarining qutb bo'linishlari bilan xarakterlanadigan hujayra bo'linishining bosqichi
Andrologia, ae, f	andrologiya, erkak jinsiy organlari kasalliklarini o'rganuvchi urologiyaning bo'limi
Anorexia, ae, f	anoreksiya - ovqat hazm qilish jarayoni shartli buzilishlarida oziq-ovqatga fiziologik ehtiyoj yaqinida ishtahaning yo'qolishi
Anthropologia, ae, f	antropologiya - odamning kelib chiqishi va taraqqiyoti, insoniy irq shakllanishi hamda organizm faoliyatini va tuzilishdagi me'yoriy o'zgarishlarni o'rganuvchi fan

Araneidismus, i, m	araneidizm (lotincha aranea – o'rgumchak, yunoncha eidos – ko'rinish), mahalliy giperemiya, shish, qichishish, ba'zan tomir tortish bilan kechadigan, o'rgumchaklarning ayrim turlari chaqqanda ro'y beradigan dermatoz, teri kasalligi
Arthritis, idis, f	artrit (yunoncha arthr-on – bo'g'im) bo'g'im yoki uning qismlari yallig'lanishi
Arthrolýsis, is, f	artroliz – bo'g'im bo'shliqlarini kesish va bo'g'imni harakatlantirish maqsadida tolali bog'lamlarni olib tashlash uchun jarrohlik operatsiyasi
Arthrōsis, is, f	artroz (yunoncha arthron – bo'g'im) bo'g'im tog'ayining degeneratsiyasi asosidagi bo'g'imlar kasalligining umumiy nomi
Asphygmia, ae, f (<i>sin. acrotismus, i, m</i>)	asfigmiya (akrotizm) – bemorni paypaslab tekshirishda tomir urushini paypaslab sezmaslik yoki tomir urushining yo'qolishi
Astigmatismus, i, m	astigmatizm, (yunoncha a – yo'q, stigma – nuqta – nuqtaning bo'lmasligi) – ko'rish qobiliyatining pasayishiga sabab bo'luvchi ko'z qorachig'ining har xil yo'nalishga qaratilishi. Bu noto'g'ri shakllangan ko'z kamalak pardasi (mushaklar anomaliyasi) tufayli kelib chiqadi.
Atavismus, i, m	atavizm (lotincha atavus – ajdod), yaqin o'tmishdagi ajdodlarda uchramaydigan uzoq ajdodlarda mavjud belgilarning paydo bo'lishi, atavizm embriyon rivojlanishining buzilishi tufayli kelib chiqadi
Blepharospasmus, i, m	blefarospazm (yunoncha blepharon – qovoq, spasmus – siqilish), ko'zning qovoq qismidagi mushaklarning siqilishi
Bradycardia, ae, f	bradikardiya (yunoncha bradys – sekin, cardia – yurak), yurak qisqarishlari oralig'ining sekinlashishi
Carcinoma, atis, n	karsinoma, epiteliy to'qimalaridan rivojlanadigan xavfli o'sma, rak
Cheiloplastica, ae, f	xeioplastika (yunoncha cheilos – lab, plastika – nozik operatsiya), lab shakl buzilishlari yoki nuqsonlarini yo'qotish uchun plastik operatsiya qilishning umumiy nomi

Chiroscopia, ae, f	xiroskopiya – qo'lning kaft yuzasi terisi individual o'ziga xos tuzilishini o'rganish asosida shaxsiyatni aniqlashtirish usuli
Chirurgia, ae, f	xirurgiya – kasalliklar va shikastlanishlarni o'rganadigan, davolash uchun operativ-jarrohlik uslublarini qabul qiladigan, bu uslublarni rivojlantiradigan hamda samarali va xavfsiz qo'llash shartlarini belgilovchi klinik tibbiyotning qismi
Colopexia, ae, f	kolopeksiya (yunoncha colon – chamber ichak, pexia – mustahkamlanish), chamber ichakni mustahkamlash uchun jarrohlik operatsiyasi (masalan: koloptoza, ya'ni chamber ichakning tushishi vaqtida)
Cryopexia, ae, f	kriopeksiya – mahalliy adgeziv jarayonning rivojlanishini chaqiruvchi ko'z oq pardasi qismlariga sovuq ta'sir ettirib ko'z soqqasi tomir pardasi bilan to'r pardalarni birlashtirishning jarrohlik operatsiyasi
Cryotherapia, ae, f	krioterapiya – organlar, to'qimalar yoki butun organizmni sovutish uchun past haroratni qabul qilishga asoslangan davolash usullarining umumiy nomi
Curatio, ōnis, f	davolash (lotincha curo, are – davolamoq) davolash, shuningdek, tibbiy hujjatlarni rasmiylashtirish
Cytopenia, ae, f	sitopeniya, tadqiqot obyektidagi aniq turdagi hujayralarning me'yor bilan taqqoslaganda kamayishi
Deformatio, ōnis, f	deformatsiya, (lotincha deform, deformat-um – buzmoq) shakl buzilishi
Dermatitis, idis, f	dermatit – (fizik, kimyoviy va boshqa) kasallik qo'zg'atuvchi omillarda bevosita harakatiga sabab bo'lgan terining yallig'lanishi; ba'zan bu atama teri yallig'lanishining barcha shakllarida umumiy nomdek qo'llaniladi
Desmoblasti, orum m, pl	desmoblasti (yunoncha desmos – bog'lam, blastos – homila), biriktiruvchi to'qimalarning hosil bo'lishiga sabab bo'ladigan mezanxim hujayralar
Diplegia	diplegiya (yunoncha dis – ikki, plegia – zarb, falaj) – tananing bir nomli qismining ikki tomonlama falaji (masalan: ikki oyoq, ikki qo'l, yuzning ikki tomoni va shu kabilar)

Dipsomania, ae, f	dipsomaniya (yunoncha dipsa – chanqoq, mania – bemorlarcha moyillik (telbalarcha ishtiyoq)), surunkali aroqxo'rlik oqibatida yuzaga keladigan, ruhiy holatning bosimi ostida davriy qo'zg'alib turuvchi ichki turtki. Davomiylik haftada bir necha kundan ko'proq vaqtgacha bo'lishi; ichish davridan tanaffus qilingan vaqtlarda alkogoldan mutlaqo xalos bo'lgandek ko'rinishi mumkin
Dolichocolon, i, n	dolixokolon (yunoncha dolichos – uzun, colon – chamber ichak), chamber ichakning me'yordan ortiq uzun bo'lishi; rivojlanishning buzilishi
Dysgeusia, ae, f	disgevziya (ta'm bilishning buzilishi) – birqancha ta'mga ta'sir qiluvchilarni idrok etishning buzilishi yoki yo'qolishi bilan xarakterlangan ta'm buzilishi
Dyskinesia, ae, f	diskineziya, muvofiqlashtiruvchi harakatlantiruvchi aktlar (shuningdek, ichki organlar) buzilishining umumiy nomi
Dysphagia, ae, f	disfagiya, yutishning qiyinlashuvi (buzilishi)ning umumiy nomi
Eczēma, ātis, n	ekzema (chilla yara), terida toshma chiqishi (yunoncha ekzemare – toshmoq fe'lidan)
Encephalomalacia, ae, f	ensefalomalatsiya (yunoncha encephalos – bosh miya, malacia – yumshash), miya to'qimalarining namli yemirilishi (o'lishi); birqancha zaharlanish, kalla suyagi-miya shikastlanishi, miya infarktida kuzatiladi.
Endosteum	ichki suyak ustki pardasi (yunoncha endo – ichki, osteum – suyak)
Enterolithus, i, m	enterolit (yunoncha enteron – ichak, lithos – tosh) quyuqlashgan oziq-ovqat qoldiqlari natijasida hosil bo'ladigan ichak tiqini
Epidemia, ae, f	epidemiya, ma'lum vaqt davomida ma'lum hududda qayd etilgan, tarqalishi sezilarli kengayuvchi, aniq yuqumli kasallikning keng tarqalishi
Fibrōma, ātis, n	fibroma – tolali o'sma (lotincha fibra – tola)
Forāmen, īnis, n	teshik (foro, are – teshmoq)

Gastrectomia, ae, f	gastrektomiya – bo'sh ichak va qizilo'ngach oraliq'iga anastomoz qo'yish bilan oshqozonni to'liq olib tashlash
Gonarthrōsis, is, f	gonartroz – tizza bo'g'imining kasalligi, artrozi
Haemophthalmus, i, m	gemoftalm, ko'z soqqasi bo'shlig'idan qon oqishi
Hidrocystōma, āris, n	gidrotsistoma – ter bezining o'smasi
Histolýsis, is, f	gistoliz – to'qima yoki bakterial kelib chiqqan, proteolitik fermentlarni eritish yo'li bilan to'qimalarning buzilishi
Hypacusia, ae, f	gipakuziya (yunoncha, hypo – kam, pasayish, acusia – eshitishning buzilishi) – spiral organ retseptor hujayralarining qo'zg'alishlarining pasayishini oldindan aniqlash
Hyperhidrōsis, is, f	gipergidroz – terning haddan ziyod ajralishi
Hysterorrhaphia, ae, f	gisterorafiya, bachadon yorilishi paytida uning devorlarini tikish jarrohlik operatsiyasi
Ichthyōsis, is, f	ixtiroz – butun teri qoplami yoki ko'p qismining shikastlanishi bilan xarakterlanadigan keratozning har xil ko'rinishi
Ichthyotoxicōsis, is, f	ixtiotoksikoz – zaharlangan baliq mahsulotlaridan tanovul qilish oqibatida kelib chiqadigan ovqatdan zaharlanish
Illusiones, um, f, pl	illyuziyalar (in – -da, -ga, ludere – aldamoq), aniq vaqtda haqiqatda mavjud voqea va narsalarning xato idrok qilinishi
Imbibitio, onis, f	imbibitsiya (in – -da, bibire – to'yintirmoq, shimdirmoq) to'qima suyuqligida eritilgan moddalar bilan to'qimalarni to'yintirish
Immobilisatio, onis, f	immobilizatsiya (in – yo'q, mobilis – harakarchan) orttirilgan ba'zi kasalliklarda tananing birqancha qismlari yoki bir qismining harakatini cheklash yohud to'liq harakatsiz holat

Implantatio, onis, f	ekish (in - -da, -ga, plantare - o'tqazmoq, ko'chirmoq) 1) organizm uchun begona materiallar (plastmassa, biologik nofaol metallar va shunga o'xshash) bilan to'qimalarni almashtirish maqsadida jarrohlik operatsiyasi; 2) (tog'aylar, suyaklar, anatomik tuzatish va shu kabilarni qayta o'rnatish uchun) ko'p turli plastik jarrohlik operatsiyalarining umumiy nomi
Irregularis, e	irregulyar, noregulyar (in - yo'q, regula - qoida, o'lchov), noto'kis, noto'g'ri, yangilish
Laparotomia, ae, f	laparotomiya - qorin bo'shlig'ini (qorin devori orqali) operatsiya usuluda kesish
Leontiāsis, is, f	leontiaz (yunoncha leontos - sher) odamning yuzi sherning tumshug'iga o'xshab qolishi bilan kuzatiladigan shakl o'zgarishiga uchragan yuz yumshoq to'qimalarining keskin gipertrofiyasi (oziqlanishning haddan oshib ketishi); ba'zi leykozlarda moxov kasalligida kuzatiladi
Leucōsis, is, f	leykoz (yunoncha leukos - oq, osis - ko'payish), qon ishlab chiqaruvchi hujayralarda rivojlanuvchi va suyak iligini zararlovchi o'smalarning umumiy nomi, oq qon saratoni
Leukaemia, ae, f	levkemiya (yunoncha leukos - oq, haema - qon) oq qon kasalligi, leucosis ga qarang
Lipōma, ātis, n	lipoma - yog'li o'sma (yunoncha lipos - yog')
Lithotomia, ae, f	litotomiya, toshni olib tashlash maqsadida suydik pufagida jarrohlik operatsiyasi o'tkazish
Medicāmen, īnis, n	dori (medico, are - davolamoq)
Melanōma, ātis, n	melanoma (yunoncha melas - qoramtir, qora, +oma - o'sma, shish), melanindan rivojlanuvchi xavfli o'sma (melaninum - melanin, odatda oqsillarning majmuasi ko'rinishida to'qima, teri, sochlarda bo'ladigan qora, to'q qo'ng'ir rangli pigmentlarning umumiy nomi)
Menometrorrhagia, ae, f	menometrorragiya - me'yoriy davom etadigan yoki shiddatli ko'tariladigan hayz ko'rish davrida bachadondan qon ketishi
Menophobia, ae, f	menofobiya - hayz ko'rishdan yoki uning (hayolda qolgan) yoqimsiz hissidan qo'rqish

Mesarteriitis, itidis, f	mezarterit (yunoncha mesos - o'rta, +itis -yallig'lanish, lotincha arteria -arteriya) arteriya o'rta qavatining yallig'lanishi
Mesogastrium, i, n	mezogastriy (yunoncha mesos - o'rta, gaster, tris, f - qorin) - 1) oshqozon bilan bog'langan homila churra-si qismlarining umumiy nomi; 2) qorinning o'rta qismi
Metaphasis, is, f	metafaza - urchuq bo'linish ekvatorial yassilikga qay-si xromasomalar joylashishi vaqtida ro'y beradigan hujayra klinik bo'linishining ikkinchi bosqichi; meta-faza yakunida xromosomalar bo'linishi boshlanadi
Myodystrophia, ae, f	miodistrofiya, muskul to'qimalarining oziqlanishi-ning buzilishiga doir o'zgarishlarning umumiy nomi
Myomalacia, ae, f	miomalatsiya, yemirilayotgan mushaklarning yum-shashi
Neuroblastus, i, m	neyroblast (yunoncha neuron - asab, blastos - homi-la), yetilgan neyronlarning o'zgarishi oqibatida miya-da shakllanadigan kam farqlanadigan asab tolalari
Neurologia, ae, f	nevrologiya, me'yoriy va kasal holatdagi asab tizimi tuzilishi va funksiyasini o'rganuvchi tibbiy-biologik fan
Nosologia, ae, f	nozologiya, kasalliklar va ularning tasniflarini o'rga-nuvchi fan
Odontolithus, i, m = Calcūlus dentālis	tish toshi
Odontoscopia, ae, f	odontoskopiya - antropologiyada qabul qilingan tish tizimi tuzilishi va o'ziga xoz rivojlanish tavsifi uslub-lari yig'indisi
Odynophobia, ae, f	odinofobiya - og'riqdan qo'rqish
Onycholysis, is, f	tirnoq egatidan tirnoq plastinkasini ajratib olish
Oophoritis, idis, f	ooforit (yunoncha oophoron - tuxumdon, -itis - yallig'lanish), tuxumdonning yallig'lanishi
Ornithōsis, is, f	ornitoz - qushlardan odamga nafas yo'llari orqali o'tadigan xlamidiyalar chaqiradigan o'tkir yuqumli kasallik

Orthopaedia, ae, f	ortopediya (yunoncha orthos - to'g'ri, paedia - ta'lim, o'rganish), tayanch harakat apparatlarining shakl buzilishlarini o'rganuvchi hamda diagnostika, davolash va profilaktika uslublarini rivojlantiruvchi klinik tibbiyotning bir qismi
Otitis, idis, f	otit (yunoncha us, ot-os - quloq) quloqning turli qismlari yallig'lanishi
Otoplastica, ae, f	otoplastika - quloq chanog'ini tiklash uchun jarrohlik operatsiyasi
Panalgia, ae, f	panalgiya (yunoncha pas, pantos - butun, algos - og'riq), butun tanada og'riqni his qilish
Pharmacognosia, ae, f	farmakognoziya (yunoncha pharmakon - dori, gno-sis - bilish) o'simlik va hayvonlardan olingan dorivor xom ashyolarni o'rganuvchi hamda ularni to'plash, saqlash, boyitish usullarini ishlab chiquvchi farmatsiyaning bo'limi
Phleborrhexis, is, f	fleboreksis - venani kesish
Phobophobia, ae, f	fobofobiya - kasallikdan hayoldan ketmas qo'rquvning paydo bo'lishi
Pneumectomy, ae, f	pnevmektomiya - o'pkani jarrohlik yo'li bilan to'liq olib tashlash
Podalgia, ae, f	podalgiya - jismoniy zo'riqishdan so'ng (asosan yassi tovonlikda) oyoqdagi og'riq
Poliomyelitis, idis, f	poliomielit (yunoncha polios - kulrang, myelos - orqa miya, +itis - yallig'lanish) bir nomli virus chaqirgan, asosan, orqa miyaning oldingi shoxlari, bosh va orqa miya shilliq pardasi, ba'zan, organlar limfa to'qimalari, markaviy nerv tizimi shikastlanishi bilan xarakterlanuvchi, ko'proq bolalarda kuzatiladigan o'tkir yuqumli kasallik
Polyneuritis, idis, f	polinevrit (yunoncha polys - ko'p, neuron - asab, +itis - yallig'lanish), qo'l-oyoq uchlarida sezishning, oziqlanishning buzilishi, vegetativ qon tomir to'rlarida namoyon bo'luvchi chetki nervlarning ko'plab yallig'lanishi

Proctorrhagia, ae, f	proktoragiya (yunoncha proktos – orqa teshik, rragos – yirtilish, oqish), to'g'ri ichakdan yiring va shilliq moddaning qon bilan oqishi
Prophasis, is, f	profaza – mitotik apparat shakllanishi hamda yadro va kariolemalar bo'linishi, xromosomalar buramalashishi vaqtida ro'y beradigan hujayra bo'linishining birinchi bosqichi
Pseudoarthrōsis, is, f	psevdoartroz, soxta bo'g'im (yunoncha pseudo – soxta, arthron – bo'g'im, +osis – kasallik), butunlikning turg'un buzilishi yoki potologik qo'zg'aluvchanlikning mavjudligi oqibatida suyaklarning ossifikatsiyasi (yemirilishi)
Psychopathia, ae, f	psixopatiya, psixik beqarorlik tufayli organizmda garmonlar almashinuvining buzilishi, tug'ma ruhiy holat
Pyodermia, ae, f	piodermiya (sinonim – piodermatoz, piodermis, pioderma) terining yiringli yallig'lanishi bilan xarakterlanadigan streptokokklar, stafilokokklar va boshqa qo'zg'atuvchilar chaqiradigan dermatoz (teri kasallik)larning umumiy nomi
Rotatio, ōnis, f	murojaat (lotincha roto, are – o'ranmoq, tugmoq)
Sphygmographia, ae, f	sfigmografiya – arteriya devorlariga tomir urishi zarbini qayd etish asosida gemodinamikaning tadqiqot usuli
Symptōma, ātis, n	simptom (yunoncha sympipto, are – mos kelmoq)
Systema, ātis, n	tizim, tizim (yunoncha synistemio, ire – bog'lamoq)
Tenolysis, is, f	payni chandiqlardan jarrohlik yo'li bilan xalos qilish
Thanatophobia, ae, f	tanatofobiya – o'limdan qo'rqish
Thyroidectomy, ae, f	tiroidektomiya (yunoncha thyreos – qalqon, -eidos – simon; anat:glandula thyroidea – qalqonsimon bez), qalqonsimon bezni olib tashlash uchun jarrohlik operatsiyasi
Thyrotomia, ae, f	tirotomiya (yunoncha thyreos – qalqon, -tomia – kesish), qalqonsimon bezni halqumdan o'rta uzunlikda kesish uchun jarrohlik operatsiyasi
Topophobia, ae, f	topofobiya, hayoldan ketmaydigan ma'lum joydan qo'rqish

Toxicomania, ae, f	toksikomaniya (yunoncha toxicon – zahar, -mania – jalb qilish), muayyan moddalarni muntazam ravishda ishlatish oqibatida, surunkali intoksikatsiya (zaharlanishning so‘rilishi) bilan rivojlanadigan kasalliklarning umumiy nomi
Typhlectasia, ae, f	tiflektaziya (yunoncha typhlon – ko‘r ichak, ektasis – kengayish), ko‘r ichakning devorlari yo‘g‘onlashmasdan kengayishi
Typhlospasmus, i, m	tiflospazma (yunoncha typhlos – ko‘r ichak, spasmus – spazm, sanchiq) ko‘richakning sanchib qolishi
vaginītis, ĩdis, f colpītis, ĩdis, f	vaginit (lotincha vagina, ae, f – qin, yunoncha kolpos – qin) qinning shilliq qavatining yallig‘lanishi
Xanthopsia, ae, f	ksantopsiya (yunoncha xantos – sariq, ophis – ko‘rish), amilnitrit, santonin, pikrin kislotasidan zaharlanish oqibatida va boshqa kasallik holatlari qatorida barcha narsalar sariq rangda ko‘rinadi, ko‘rish qobiliyatining buzilishi
Xerophthalmia, ae, f	kseroftalmiya, oftalmokseroz (yunoncha xeron – quruq, ophthalmos – ko‘z), ko‘z shoh pardasi va shilliq pardasi yuzasining qurib qolishi
Xiphopăgus, i, m	ksifopag – egizaklar, qilichsimon o‘simta hududida qo‘shilib kelganlar

KO‘P SO‘ZLI KLINIK TERMINLAR

Achylia gastrīca	oshqozon axiliyasi – oshqozon shilliq qavati fermentlar va xlorid kislotani erkin tanlayolmaydigan kasallik holati
Achylia pancreatīca	oshqozonosti bezi axiliyasi – oshqozonosti bezi faoliyatining yetishmasligi sababli oshqozonosti bezi shirasida fermentlar yo‘qligi
Dyspersia gastrogēna	gastrogen dispersiya – oshqozonda oziq-ovqatlarining hazm bo‘lish jarayonining buzilishi bilan xarakterlanadigan dispersiya (hazm qilishning buzilishi)

Dyspersia pancreatica	pankreatik dispersiya – oshqozonosti bezi tashqi ajratish faoliyati yetishmasligi sababli yuzaga kelgan dispersiya (hazm qilishning buzilishi)
Dyspersia putrida	putridli (chirigan) dispersiya – ichakda chirish jarayonining rivojlanishida oqsillar hazm bo'lishining buzilishi bilan xarakterlanadigan ichak dispersiyasi (hazm qilishning buzilishi)
Tachycardia neurogena	nevrogen taxikardiya – 1) asab-his tuyg'uning jamlanishi ta'sir etishi ostida yuz beradigan taxikardiya (yurak ritmining tez urushi); 2) asab tizimi bir qancha shikastlari oqibatida kuzatiladigan taxikardiya (yurak ritmining tez urushi)
Tachycardia paroxymalis ventricularis	ventrikulyar paroksizmal (o'qtin-o'qtin qo'zib turuvchi) taxikardiya – miokard qorinchalarida patologik aylanish qo'zg'alish natijasida taxikardiya (yurak ritmining tez urushi)

KO'P SO'ZLI TASHXIS NOMLARI

Atherosclerosis universalis praecipue arteriarum coronarum cordis	asosan yurakning vena arteriyasining umumiy aterosklerozi (yogsimon moddalar zichlashuvi)
Morbus ischaemicus cordis	yurakning ishemik kasalligi
Infarctus myocardi recens	yurak muskullarining yangi infarkti
Cholecystitis perforativa calculosa acuta	o'tkir toshli teshiluvchi xoletsistit (o't pufagining yallig'lanishi)
Peritonitis fellea	o'tli peritonit (qorin pardasining yallig'lanishi)
Appendicitis gangrenosa perforativa, peritonitis diffusa	teshiluvchi yiringli appenditsit (chulvalchangsimon o'simtaning yallig'lanishi), tarqaluvchan peritonit (qorin pardasining yallig'lanishi)
Bronchitis purulenta obstructiva diffusa chronica, phasis exacerbationis	surunkali tarqalivchi o'zgaruvchi yiringli bronxit (bronxning yallig'lanishi), kuchayish davri
Insufficiencia respiratoria gradus I (primi)	nafas olishning yetishmovchiligi I darajasi

Bronchitis chronica et emphysema pulmōnum	surunkali bronxit (bronxning yallig'lanishi) va o'pka emfizemasi
Emphysema pulmōnum cum bronchitide chronica	o'pka emfizemasi surunkali bronxit (bronxning yallig'lanishi) bilan
Insufficiencia circulatoria sub forma asthmatis cardiālis	yurak astmasi ko'rinishida qon aylanish yetishmovchiligi
Arrhythmia cordis sub forma extrasistolārum ventricularium	qorinchalarning haddan ziyod torayishi shaklida yurak arritmiyasi (ritmining yo'qolishi)
Crisis hypertonica subsequente oedemate pulmōnum	o'pkaning shishi bilan kechuvchi gipertonik (qon bosimi oshishiga oid) keskin o'zgarish
Contusio universālis subsequentibus vulneribus contūsis multiplicibus trunci et membrōrum superiorum	gavda va qo'llarning ko'p sonli kontuziyali jarohatlari oqibatidagi umumiy kontuziya (qattiq zarb, portlash natijasidagi jarohat)

III BO'LIM DORISHUNOSLIK IBORALARI. RETSEPT.

22-DARS

1-§. DORIVOR VOSITALARNING NOMLANISHI

Dorivor vositalarning nomeklaturasi bu hozirgi davrda qo'llanilayotgan barcha dorivor vositalar nomining yig'indisidir.

Dorivor vosita (medicamentum, remedium) bu odam va hayvonlarning kasalliklarini davolash, oldini olish yoki aniqlash maqsadida ishlatish uchun ruxsat etilgan farmakologik vositadir.

Dorivor modda (materia medica, substantia pharmaceutica) bu alohida kimyoviy birikmadan yoki biologik moddadan iborat bo'lgan dorivor vositadir.

Dorivor o'simliklar xom ashyosi – davolash maqsadida qo'llash uchun ruxsat etilgan o'simliklar xomashyosi.

Dorivor vosita yoki dorivor o'simlik mahsulotiga kerakli davolash ta'siriga erishish uchun berilgan qulay holat dori shakli (forma medicamentorum) deb aytiladi.

Dori preparati (praeparatum) – ma'lum dori shaklidagi dorivor vositadir.

Murakkab dori vositasi bu bir dori shaklida belgilangan dozalarda birdan ortiq ta'sir etuvchi moddalarga ega bo'lgan dorivor vositasidir.

Dorivor vositalar nomenklaturasi (D.V.N.) – hozirgi vaqtda ishlatishga ruxsat berilgan hamma dorivor vositalar nomining yig'indisidir. Dorivor vositalarning hozirgi zamon nomenklaturasi tabiiy paydo bo'lgan va qat'iy tuzilish qoidasiga ega emas. Har bir dorivor vosita ma'lum bir nomlanishga ega bo'ladi. Nomlar esa ixtiyoriy ravishda o'ylab chiqariladi.

Dorivor vositalar nomenklaturasiga vatanimizda ishlab chiqarilgan vositalar nomi bilan birga chet eldan keltirilgan vositalarning nomi ham kiradi.

Dorivor vositalar sifatida qo'llaniladigan organik kimyoviy moddalar ikkita nomga ega: ilmiy/tizimtik (tizimli)/ va trivial/shartli (odatdagi)/.

“Trivial” so'zi lotincha – “trivialis” odatdagi, oddiy so'zidan kelib chiqqan. Ilmiy nom dorivor moddalarning kimyoviy tarkibini ifodalaydi. Shifokorlar va farmatsevtlar ilmiy nomni bilishlari zarur. Lekin ilmiy nomlar uzun, o'qilishi qiyin bo'lganligi sababli ularni tibbiyotda ishlatish noqulaylik tug'diradi. Shuning uchun, ko'pincha, dorivor vositalarning ilmiy emas, balki trivial nomlari qo'llaniladi. Misol uchun:

Ilmiy nomlanishi	Trivial nomlanishi
1. Fenil 2, 3-dimetil, 4. Metilamina pirazon-5-N-metasulfanat natriy	Analgin
Trans-9, 13-dimet -71, 1, 5-trimetilsiklogeksin-5-6-nonatetrasin-7, 9, 11, 13	Retinol /A vitamini

Dorivor preparatlarning trivial nomlarini nomeklatura komissiyasi beradi. Bunday nomlar quyidagi talablarga to'g'ri kelishi maqsadga muvofiq hisoblanadi: qisqalik, talaffuz osonligi, berilgan nomlarning boshqalardan fonetik farqlanishi bilan trivial nomlar to'g'ri belgilarni ifodalaydi: kimyoviy tarkibini, farmakologik guruhga mansubligini, davolash ta'sirini va hokazolarni.

Trivial nomlar quyidagi usullar bilan farqlanadi: bitta asosga ega bo'lgan hamda ikkita va undan ortiq asosga ega nomlar.

a) Bitta asosga ega bo'lgan nomlarni -in+um yoki -ol+um suffikslarini qo'shish bilan hosil qilish mumkin. Misol uchun:

Streptomycinum /asos/ Streptomyc, -in+um suffiks/

Mentholum /asos/ Mentha -/yalpiz/ -ol+um suffiks/

b) Perefeksli - suffiksli usulda asosga perefiks /old so'z yasovchi qo'shimcha/ va suffiks /orqa so'z yasovchi qo'shimcha/ qo'yiladi. Misol uchun:

Anti+febr+inum, Anti+strum+inum,

anti -(qarshi) -old qo'shimcha, -in+um suffiks

febris, is, f – isitma ko'tarilishi

struma, ae, f – bo'qoq

II. Ikkita va undan ortiq asosga ega bo'lgan nomlar quyidagi usullar bilan hosil bo'lishi mumkin.

a) Qo'shish: bu usulda asoslar interfiks /birlashtiruvchi unli/ yordamida yoki unlisiz birlashadi. Misol uchun:

Haematogenum – gematogen

Haemat+o+gen – paydo bo'lishi, rivojlanish

Apilacum – apilak

/apis – ari, lac – sut/

b) "Abreviatsiya" usulida (ya'ni qisqartirish so'zi lotincha "brevis" kalta so'zidan olingan). Bu usul bilan so'zlardan ajratib olingan ma'noli bo'laklarning qo'shilishidan qisqartirilgan murakkab so'zlar hosil bo'ladi. Bunday so'zlar abbreviatura deb ataladi. Misol uchun:

Analphenum – tugmachasimon dorining nomi

Analginum dan – anal qismi, va

Phenacetinum dan – phen olingan.

d) Abbreviatsion suffiksli usulda abbreviaturaga suffiks qo'shiladi:

Neriolonum / /Nerium oleander – Sambitgul/.

Dorivor vositalarning nomlanishida abbreviatura keng qo'llaniladi.

Dori nomlari hamisha bosh harf bilan yoziladi, lug'at shakli anatomik terminlar kabi bo'ladi. Misol uchun:

Novocainum, i, n – novokain;

Aspyrinum, i, n – aspirin;

Biceptolum, i, n – bitseptol;

Allacholum, i, n – allaxol.

2-§. DORI SHAKLLARI HAQIDA QISQACHA MA'LUMOT

(Dori shakllari haqida to'liq ma'lumotni ilivalardan topasiz). Dori moddalarini chiqarish va yozish dori shakllarining mumkin qadar o'qishga qulayligidir. Dori shakllarining qattiq, suyuq, yumshoq, gazsimon bo'lishi uning tayyorlanishiga bog'liq. Masalan:

tabuletta, ae f – tabletka (tugmachasimon dori shakli)

pilula, ae, f – pilyula, hab dori (soqqachasimon qat-qat dori shakli)

pasta, ae, f – pasta (xamirsimon yumshoq dori shakli)

unguentum, i, n – surtma, maz (yumshoq dori shakli).

Tabuletta, ae f – tabletka. Ichish, sirdan ishlatish yoki inyeksiya qilish (tegisli erituvchida eritilgandan so'ng) uchun mo'ljallangan, dorivor moddalarni presslab olingan, dozalangan qattiq dori turi.

Tinctura, ae, f – nastoyka, tindirma, spirtli eritma. Ichishga yoki sirdan ishlatishga mo'ljallangan, dorivor o'simlik mahsulotining qizdirilmagan va spirtli, spirt-suvli, spirt-efirli tiniq ajratmasidan iborat bo'lgan suyuq dori turi.

Capsula, ae, f – kapsula (qoplamali dori). Ichish uchun mo'ljallangan ichiga dorivor vosita solingan g'ilof (jelatin, kraxmal yoki boshqa polimerlardan tayyorlangan)dan iborat bo'lgan dozalangan dori turi

Pilula, ae, f – habdori. Ichishga mo'ljallangan, tarkibida dorivor vosita va yordamchi moddalar bo'lgan bir xil plastik massadan tayyorlangan sharcha holdagi dozalangan qattiq dori turi.

Pasta, ae, f - pasta (xamirsimon modda). Tarkibida 20-25% dan ortiq kukun holdagi moddalar bo'lgan suyuq surtma

Sirupus, i, m - sharbat. Ichish uchun mo'ljallangan, qandning suvdagi konsentrlangan eritmasidagi dorivor moddalarning eritmasidan iborat suyuq dori turi.

Infusum, i, n - damlama va **decoctum, i, n** - qaynatma. Ichish yoki sirtidan ishlatishga mo'ljallangan dorivor o'simlik mahsulotining suvli ajratmasi yoki shu maqsad uchun maxsus tayyorlangan konstantrant eritmasidan iborat bo'lgan suyuq dori turlari.

Damlama va qaynatma bir-biridan tayyorlash usuli (olov ustida yoki suv hammomida qizdirish va keyinchalik damlash vaqti) bo'yicha farq qiladi.

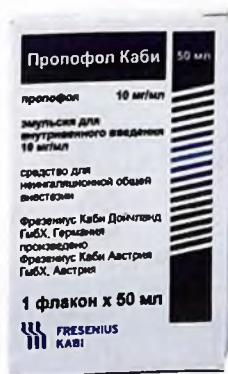
Damlama – dorivor o'simlikning yumshoq qismidan tayyorlanadi. Qaynatma – dorivor o'simlikning dag'al qismidan tayyorlanadi.

Extractum, i, n – ekstrakt. Ichishga yoki sirtidan ishlatishga mo'ljallangan, dorivor o'simlik mahsulotining konsentrlangan ajratmasidan iborat bo'lgan quyuq dori turi.

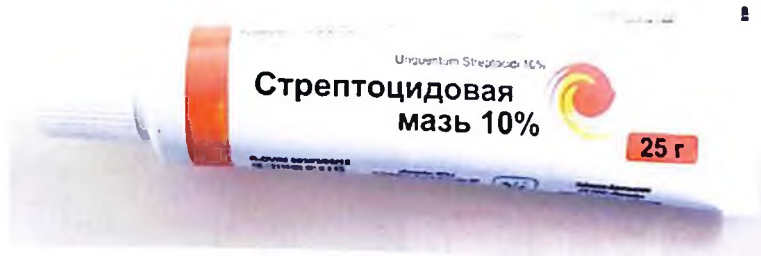

Emulsum, i, n – emulsiya. Ichish, sirtidan ishlatish yoki inyeksiya qilish uchun mo'ljallangan, o'zaro aralashmaydigan suyuqliklardan iborat despers tizimdan tashkil topgan suyuq dori turi.

Unguentum, i, n – quyuq surtma. Sirdan ishlatishga mo'ljallangan yopishqoq kondensatsiyali yumshoq dori turi.

Linimentum, i, n – suyuq surtma. Sirdan qo'llaniladigan, tana temperaturasida eriydigan quyuq suyuqlik yoki dirildoqsimon massadan iborat dori turi

Aërosolum, i, n – aerosol. Gaz yoki gazlar aralashmasidan iborat dispers muhitdan qattiq modda zarrachasi yoki suyuqlikdan iborat dispers fazadan tashkil topgan, maxsus qolip yordamida olinadigan dispers tizimli dori turi.

Pulvis, eris, m – kukun, poroshok. Ichish, sirdan ishlatish yoki inyeksiya qilish (tegishli erituvchida eritilgandan so'ng) uchun mo'ljallangan kukun holi-

dagi qattiq turi. Kukunlar yirik (pulveres grossi), mayda (pulveres subtiles) va juda mayda (pulveres subtilissimi) turga bo'linadi. Kukunlar oddiy va murakkab bo'lishi mumkin. Bir dori moddasidan tashkil topgan kukun oddiy (pulvis simplex), ikki va undan ortiq dori moddasidan tashkil topgan kukun murakkab (pulvis compositus) deyiladi.

Solutio, onis, f – eritma. Inyeksiya qilish, ichish yoki sirtidan ishlatish uchun mo'ljallangan bitta yoki bir nechta dorivor moddalarni eritish yo'li bilan olingan bir xil tiniq suyuq dori turi.

Eritma suvli (solutio aquosa), spirtli (solutio spirituosa) yoki moyli (solutio oleosa) bo'lishi mumkin.

Species, ei, f – yig'ma. Ichish yoki sirtidan ishlatishga mo'ljallangan damlamalar va qaynatmalar tayyorlash uchun qo'llaniladigan maydalangan yoki butun bir necha tur dorivor o'simlik mahsulotining va ba'zan dorivor vositalar qo'shilgan aralashmasi.

DORIVOR O'SIMLIKLARNING QISMINI BILDIRUVCHI SO'ZLAR

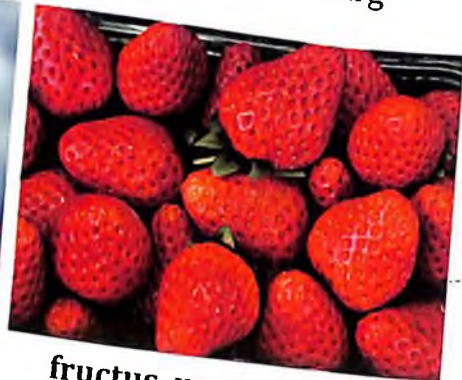
herba, ae, f – o't

folium, i, n – barg

flos, floris, m – gul

fructus, us, m – meva

radix, icis, f – ildiz

rhizoma, atis, n – ildizpoya

semen, inis, n – urug'

gemma, ae, f – kurtak

Mustaqil ishlash uchun mashlar

1. Dorivor moddalar va preparatlar nomini o'qing. Sizga tanish bo'lgan ma'no beruvchi qo'shimchalarni ajrating va tarjima qiling.

Valocardinum, Cocarboxylasum, Morphinum, Testoenatum, Mycosolon, Bicillinum, Rifothyroinum, Mammophysinum, Oetronum, Erythromycinum, Valosedan, Polyoestradiolum, Pharyngosept, Adrimycinum, Mycoseptinum, Chinosedan, Kanamycinum, Methicillinum, Norsulfazolum, Sulfazinum, Pyocidum, Adrenalinum, Gonodotrofinum, Somatotrofinum, Novocainum, Haemodesum, Enterodesum, Pananginum, Quadevitum, Novurit, Urodanum, Rifamycinum, Synoestrolum, Gentamycinum, Synthomycinum, Barbamylum, Leucogenum, Laevomycesinum, Glycerinum, Glucosum, Asthmatinum, Anaesthesinum, Hydrocortisonum.

2. O'zbek tiliga tarjima qiling.

Folium Belladonnae, folia Helianthi, oleum Amygdalarum, oleum Anisi, tinctura Erysi, aërosolum "Cametonum", extractum Strychni, extractum Convalariae, granula Amydarini, suppositoria olei Cacao, decoctum foliorum Salviae.

3. Lotin tiliga tarjima qiling.

Arpabodiyonning moyi, kanakunjitning moyi, ravochning sharbati, mavrakning barglarining damlamasi, gazako'tning ekstrakti, chayono'tning barglarining damlamasi, do'lananing nastoykasi, shaftolining moyining emulsiyasi, tet-

ratsiklinning mazi, daktinomitsinning eritmasi, follikulinning moyli eritmasi, yodning spirtli eritmasi, "Flakarbin" granulari, "Undevit" drajesi, streptotsidning suyuq surtmasi, marvaridgulgning o'ti.

3-§. LEKSIK MINIMUM

1. Aloë, Aloës, f	sabur, aloy	2. Althaea, ae, f	gulhayri
3. Belladonna, ae, f	belladonna	4. Chamomilla, ae, f	moychechak
5. charta, ae, f	qog'oz	6. Convallaria, ae, f	marvaridgul
7. gutta, ae, f	tomchi	8. Mentha, ae, f	yalpiz
9. tinctura, ae, f	spirtli eritma	10. Valeriana ae, f	valeriyana
11. spirituosus, a, um	spirtli	12. destillatus, a, um	tozalangan
13. fluidus, a, um	suyuq	14. oleosus, a, um	moyli
14. comphoratus, a, um	kamforaga oid		

O'qing va sizga tanish bo'lgan so'zlarni lotincha yozilishini esda saqlang.

1. aërusolum, i, n	aerazol	2. capsula, ae, f	kapsula, qobiq
3. massa, ae, f	miqdor	4. mixtura, ae, f	aralashma
5. pasta, ae, f	xamirsimon modda (pasta)	6. pilula, ae, f	hab dori (pilyula)
7. tabuletta, ae, f	tugmachasimon modda (tabletka)	8. dragee	qattiq dori shakli (draje, fr)
9. extractum, i, n	ekstrakt, so'rim (ekstrakt /o'simliklardan suv va suv-spirt yordamida tayyorlangan kontsentrangan dori turi)	10. ampulla, ae, f	ampulla, ichiga dori quyib og'zi payvandlangan naycha
11. linimentum, i, n	suyuq surtma (liniment)	12. suppositorium, i, n	shamcha

Nota bene!

Optimum medicamentum quies est – Tinchlik eng yaxshi davodir.
Medica mente, non medicamentis – Dori bilan emas, aql bilan davola.

Mustaqil o'qish uchun matnlar

DE MODIS INTRODUCTIONIS MEDICAMENTORUM

Medicamenta saepissime «per os» sumuntur, rarius aliis modis introducuntur. Solutiones speciales adhibentur pro injectionibus subcutaneis, vel intra venas, intra arterias introducuntur etc. Suppositoria in rectum, globuli in vaginam inducuntur. Unguenta saepe «pro frictione» signantur. Sunt medicamenta «pro inhalatione». Sunt etiam medicamenta, quae sub linguam ponuntur.

DE DOSIBUS

Doses remediorum sunt: dosis minima, dosis media - dosis medicinalis seu dosis therapeutica, dosis maxima, dosis toxica, dosis letalis. Pharmacopoea doses maximas remediorum venenorum et remediorum heroicorum probe notat «pro dosi» et «pro die». Doses toxicae morbos molestos et interdum mortem provocant. Jam decigrammata duo (0,2) Morphini dosis letalis est. Medicus et pharmaceuta doses medicamentorum bene scire debent.

23-DARS

4-§. I. DORI NOMLARI YASALISHIDA KO'P QO'LLANUVCHI MA'NOLI SO'Z YASOVCHI QISMLAR VA ULARNING MA'NOLARI

Ma'no beruvchi qism	Ta'rif -tavsif ma'nosi	Misollar
aeth-	etil	Aethasolum, Aethacridinum
benz-	benzol guruni	Benzonaphtholum, Benzylpenicillinum
glyc-, gluc-	shirin	Glucosum, Glucolon, Glycerinum
hydr-	suv, vodorod	Hydrocortisonum, Hydroperitum
-iod-	yod	Diodthyrazinum
mers-	simob	Mercoral, Mercurphyllinum
meth-	metil guruhi	Methylsulfazinum
naphtha-	qora moy /neft/	Naphthalanum, Naphthizonum
oxy-	nordon, kislorod	Oxytetracyclinum, Oxacillinum
phen-	fenil guruhi	Phenalginum, Phenobarbitalum
sulfa-, thio-	oltingugurt, sulfat atomi kiradigan birikma	Norsulfasolum, Sulfapyridazinum, Thiopentalum-natrium, Thiaminum
-zid-, -zin-, -zol-, -zon-	azot guruhi	Aminazinum, Norsulfazolum

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. O'qing va ma'lum chastotali bo'laklarni ajrating.

Hexamethylentetraminum, Phenophthalinum, Coffeinum – natrii benzoas, Methylii salicylas, Aethylmorphini hydrochloridum, Methylsulfazinum, Benzo-naphtholum, Glycophagum, Glyciranum, Mercloran, Mercaphamidum, Mercazolium, Benzacillinum, Benzoestrolum.

2. Lotincha yozing:

Sulfadimezin, etilmorfin, etilmizol, benzobail, benzamil, glyutamizol, gliko-ran, gidroksidramin, gidrargirum, merkupurin, merkusal, metilprednizalon, tiodirin, metiluratsil, naftanman, oksfedrin, oksolin, fentanil, fenilbutazol, sul-fatiazol, sulfazin, tribuson, trimidazol.

5-§. II. DAVOLASHDA FOYDA BERADIGAN PREPARAT /DORI NOMLARI/ NING MA'NOLI SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALARI

Bo'laklar ma'nosi	Davolashda foyda beradigan preparat ma'nosi	Misollar
1. aller- (gr), -anth-, -phyll-	allergiyaga qarshi	Allergolum, Strophanthinum, Platyphyllinum
2. -vas-, -angi-	tomirning kengayishi	Divascolum, Angitolum
3. -somm-, -barb-, -dorm-	uxlatuvchi	Barbamylum, Corbamalum, Somnafinum, Dormital
4. -bil-, -chol- (col)	o'tga taalluqli	Bilergenum, Cholaminum, Etacolum, Cholevinum
5. -cor-, card	yurakka oid	Vasocor, Cardiovalinum
6. -dol-, -alg-, -aesthes-	og'riq bosuvchi	Anaesthesinum, Promedolum, Analginum
7. -flog-, -phlog-	yallig'lanishga qarshi	Floginal, Phlogex
8. -haemat-, -aemia	qonga oid	Haematogenum
9. lax-	surgi	Acetolax, Laxasept
10. -press-, -tens-	gipertoniya, qon bosimini tushiruvchi	Depressan, Protensinum
11. -pyr-	isitma pasaytiruvchi	Amidopyrinum
12. -sed-	tinchlantiruvchi	Sedeval

13. -stress-, -tranqu-	tinchlantiradigan	Anastress, Tranquil
14. -ur-	siydik haydovchi	Diurometan, Saurinum
15. -verm-, -helm (int)-	gijjaga qarshi	Univerm, Helmintinum
16. -vom (it)-	qusishga qarshi	Vomital, Emitiral
17. -test-, vir-	erkak jinsiy organlaridan tayyorlangan	Agovirinum, Testosteronum
18. -myco-	zamburug'larga qarshi	Mycoseptinum
19. -sept-	zararsizlantiruvchi	Enteroseptolum
20. -thyr-	qalqonsimon bez faoliyatiga ta'sir etuvchi	Thyrotrophinum

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. O'qing va ma'lum chastotali bo'lak (ma'noli so'z yasovchi)larini ajrating.

Promedolum, Flogodinum, Amydopyrinum, Tenormal, Anacardiolum, Sedrolum, Prodorm, Cardiotoxinum, Pertranquil, Vasodilan, Tranquisan, Novalgium, Allergysinum, Sedanylum, Morphocyclinum, Butafloginum, Cyclodorm, Nepressolum, Anaestress, Allercur, Isotensinum, Dipidolor.

2. Lotincha yozing.

Anestezin, barbamil, piranal, amidopirin, teofillin, platifillin, strofantin, angiotrofin, divaskol, stenkord, barbital, algolizin, depredol, dolatin, xolevid, morfotsiklin, lanokordal, apressin, tensial, tensatrin, tetrakor, algokalmin, dipiron.

6-§. III. DORI NOMLARINI YASALISHIDA QO'LLANILADIGAN MA'NOLI SO'Z YASOVCHI QISMLAR

Bo'laklar	Ta'rif-tavsif /ma'noli qism/	Misollar
1. -andr-, -stan-, -ster-, -test-, -vir-	androgenlar, erkak jinsiy gormonlarining preparatlari	Androtinum, Testobolinum, Testaform, Sterandril, Oraviron, Proviron- Depot
2. -apis-	ari zahari	Apisarthronum
3. -cain-	mahalliy og'riqni qoldiruvchi, yo'qotuvchi	Novocainum

4. -cid (lot. occidere -o'ldirmoq)	mikrobg qarshi	Streptocidum
5. -cillin-	antibiotik penicillinlar	Penicillinum
6. -cyclin-,	tetratsiklin hosilalari	Tetracyclinum
7. -mycin-	mikrobg qarshi	Erythromycinum
8. -cort-	buyrak usti bezi po'stlog'i garmonlari	Corticomycesinum
9. -oestr-	ayollar jinsiy gormonlarining preparatlari	Oestradiolum
10. -vipер-	ilon zaharidan tayyorlanadi	Viprosalum
11. -vit-	vitaminlar	Undevit

Chastotali bo'laklar dorivor preparat nomida ko'p qo'llaniladigan so'z bo'laklari. Har bir chastotali bo'lak o'zining alohida ma'nosiga ega hamda preparatlar to'g'risida u yoki bu ma'lumotni beradi.

Chastotali bo'laklarni va ularning ahamiyatini bilish juda ko'p miqdordagi dori nomlarini tushinib olishga hamda dorivor preparatlarning nomini to'g'ri, xatosiz yozishga yordam beradi.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. O'qing va ma'lum ma'noli so'z yashovchi qo'shimchalarni ajrating:

Biltrastum, Synoestrolum, Methycillinum-natrium, Oxytetracyclinum, Testosteronum, Triiostrostum, Primotest, Androlum, Adicillinum, Oestroben, Stanolon, Pantocidum, Trichomonacidum, Apilacum, Biomycinum.

2. Lotincha yozuvda ifoda eting /yozing/

Androtardil, aplakol, kortikotrofin, estrogenin, testoviron, vipratoks, ampi-tsillin trigidrat, atsignost, adenovit, biligrafin, sestotsid, daunomitsin, dekortin, diksesterol, eritromitsin, fosfat, furatsillin, marevid, mastered, metitsillin-natriy, novokain, nilatsid, estramen, pantokain.

3. Quyidagi o'simliklar nomidan alkaloidlar (asosiy o'simliklarda uchraydigan azotli organik moddalar gruppasi)ni hosil qiling:

Lobeli/ia/ -lobeliya

Papaver -ko'knori

Strychn/os/ -kuchala daraxti

Theobrom/a/ -shokaladli daraxt

Ephedr/a/ -xitoycha guttapercha daraxti

Sphaerophys/a/ -sferofiza

Veatr/um/ -maralquloq /bot/

4. Ma'nosiga qarab alkaloidlar (glyukozidlar) va o'simliklar guruhiga ajratilgan:

Coffea, ae, f; Hyoscyamus, i, m; Ruta, ae, f; Atropinum, i, n; Papaverinum, i, n; Salsola, ae, f; Ephedrinum, i, n; Strychninum, i, n; Papaver, eris, n; Lobelia, ae, f; Rutinum, i, n; Ephedra, ae, f; Coffeinum, i, n; Hyoscyaminum, i, n; Lobelinum, i, n; Strychros, i, m; Atropa, ae, f; Salsolinum, i, n.

5. O'zbekcha yoki ruscha yozing:

Acedinum, Phosphacolum, Polyglykinum, Quateronum, Norsulfazolum, Analginum, Mentholum, Phthivazidum, Naphthizinum, Aethazolum, Penicillinum, Erythromycinum

7-§. DORI NOMLARINING DORI SHAKLLARI BILAN QO'LLANILISHI

1. Agar dori (preparat) nomi dori shakli bilan kelsa, birinchi dori shakli bosh kelishik birlikda, so'ngra dori nomi qaratqich kelishigi birlikda bosh harf bilan yoziladi.

Streptotsid mazi -Unguentum Streptocidi

Novokain eritmasi -Solutio Novocaini

Vazelin moyi -Oleum Vazelini

2. Kombinatsiyalangan (murakkab) dori nomlari qo'shtirnoqqa olinib, bosh kelishik birlikda ifodalanadi:

"Urosal" tabletkasi -Tabulettae "Urosalum".

"Kalendula" mazi -Unguentum "Calendula".

3. Agar dori shaklini aniqlovchisi (moyli, spirtli, ...) bo'lsa dori nomidan so'ng kelib, dori shakli bilan moslashgan aniqlovchi hosil qiladi:

Sinestrolning moyli eritmasi -Solutio Synoestrolis oleosa.

Tetratsiklinning qobiqqa o'ralgan tabletkalari -Tabulettae Tetracyclini obductae.

4. Agar dorivor o'simliklarning qismini bildiruvchi (barg, gul, ildiz, ...) aniqlovchi kelsa, dorivor o'simlik nomidan oldin qaratqich kelishigi birlik yoki ko'plikda tarjima qilinadi:

Valeriana ildizining damlasi -infusum radices Valerianae

Chayono'tning barglari -foliorum Utricae.

Mustaqil o'qish uchun matnlar

DE PULVERIBUS

Pulvis est forma medicamentorum dura. Nomina pulverum varia sunt. Sunt pulveres grossi, grossissimi, subtiles, subtilissimi; sunt pulveres simplices et compositi; sunt pulveres divisi et indivisi; sunt pulveres ad usum internum et pulveres ad usum externum. Pulveres indivisi plerumque sunt pulveres ad usum externum, qui asper-

siones nominantur. Pulveres divisi pro usu interno adhibentur.

DE UNGUENTIS

Unguentum est forma medicata ad usum externum, quae consistentiam adipis suilli habet. Pro basi unguentorum Lanolinum, Vaselinum, adipēs animalium, olea vegetabilia, cera, Paraffinum, Ichthyolum, Naphthalanum etc. adhibentur.

Remedia ingredientia sunt liquores et pulveres varii.

Ad praeparationem unguentorum tales liquores sunt: Terebinthina, pix liquida, solutio Plumbi subacetatis, liquor Aluminium subacetatis etc. Ex pulveribus tales pulveres adhibentur: Camphora pulverata, amyllum Solani, Sulfur depuratum, Hydrargyrum praecipitatum album, Talcum, Bismuthi subnitras etc.

Unguenta in ollis bene clausis in loco frigido et obscuro servantur. Unguentum ophthalmicum semper ex tempore paratur. Unguenta ex officinis praecipue in ollis cum signatura flava dantur.

24-DARS

8-§. FE'L (VERBUM)

To'rt turlanish. Noaniq shakl. Buyruq va shart mayllari.

Predmetning ish-harakatini ifodalovchi so'z turkumiga fe'l deb ataladi. Lotin tilida fe'l o'zbek tilidagidek shaxs, son va mayl bilan tuslanadi. Lotin tilida fe'llar to'rtta turda tuslanishga ega.

Birinchi turda tuslanishga kiruvchi fe'llar "-āre" qo'shimchasi bilan tugallanadi: dāre -bermoq.

Ikkinchi turda tuslanishga kiruvchi fe'llar "-ēre" qo'shimchasi bilan tugallanadi: miscēre -aralastirmoq.

Uchinchi turda tuslanishga kiruvchi fe'llar "-ēre" qo'shimchasi bilan tugaydi: solvēre -eritmoq.

To'rtinchi turda tuslanishga kiruvchi fe'llar "-ire" qo'shimchasi bilan tugaydi: audire -eritmoq.

Nota bene: II tuslanish -ēre -cho'ziq, III tuslanish -ēre -qisqa o'qiladi, farqi negizda ko'rinadi: miscere -misce, solvere -solv

FE'LNING LUG'AT SHAKLI

Fe'llarning lug'at shakli quyidagi ketma-ketlikda yoziladi:

1. Fe'lning aniqlik mayli hozirgi zamon I shaxs birlik soni (praesens indicatīvi actīvi);
2. Fe'lning aniqlik mayli o'tgan zamon I shaxs birlik soni (perfectum indicatīvi actīvi);
3. Fe'lning shaxssiz shakli (supīnum);

4. Fe'ning hozirgi zamon noaniq shakli (infinitivus praesentis activi).

Tuslanish	Aniqlik mayli hozirgi zamon I shaxs birlik soni (praesens indicativi activi)	Aniqlik mayli o'tgan zamon I shaxs birlik soni (perfectum indicativi activi)	Fe'ning shaxssiz shakli (Supinum)	Fe'ning hozirgi zamon noaniq shakli (infinitivus praesentis activi)
I	curo davolayapman	curāvi davoladim	curātum davolash	curāre davolamoq
II	misceo aralashtirayapman	miscui aralashtirdim	mixtum aralashtirish	miscēre aralashtirmoq
III	solvo erityapman	solvi eritdim	solūtum eritish	solvēre eritmoq
IV	nutrio ovqatlantiryapman	nutrīvi ovqatlantirdim	nutrītum ovqatlantirish	nutrīre ovqatlantirmoq

Bu to'rt asosiy shakllar lug'atlarda quyidagicha qisqartirib yoziladi:

curo, āvi, ātum, āre – davolamoq

misceo, scui, xtum, ēre – aralashtirmoq

solvo, vi, solūtum, ěre – eritmoq

nutrio, vi, ĩtum, ĩre – ovqatlantirmoq

Hamonki, tibbiyot oily o'quv yurtlarida faqat fe'llarning hozirgi zamon (praesens)da tuslanishi o'qitilar ekan, studentlarga fe'llarni quyidagicha yozish va faqat uchta shaklni o'rganish tavsiya etiladi:

curo, ātum, āre – davolamoq

misceo, xtum, ēre – aralashtirmoq

solvo, solūtum, ěre – eritmoq

nutrio, ĩtum, ĩre – ovqatlantirmoq

Yana shu narsani ham qayd etib o'tish joizki, fe'llarning lug'atlarda yozilish shaklini soddalashtirish maqsadida, zamonaviy adabiyotlarda Siz, studentlar uchun bir qancha yangiliklar ham kiritilmoqda. Bu yangilik shundan iborat, ya'ni fe'l lug'atda 3 ta so'z bilan ifodalanmoqda:

1. Fe'ning aniqlik mayli hozirgi zamon I shaxs birlik soni (praesens indicativi activi)da yoziladi;

2. Fe'ning noaniq shaklining qo'shimchasi ko'rsatiladi;

3. Fe'ning qaysi tuslanishga tegishli ekanligi arab raqamida beriladi. Masalan:

1. addo, ere, 3 -qo'shmoq
2. audio, ire, 4 -eshitmoq
3. curo, are, 1 -davolamoq
4. do, are, 1 -bermoq
5. finio, ire, 4 -tugamoq
6. misceo, ere, 2 -aralashtirmoq
7. recipio, ere, 3 -olmoq
8. signo, are, 1 -belgilamoq
9. steriliso, are, 1 -qaynatib tozalamoq (sterilizatsiya qilmoq)
10. verto, ere, 3 -aylantirmoq, ag'darmoq
11. salveo, ere, 2 -sog'lom bo'lmoq, salom bermoq (salomlashuvda ishlatiladigan fe'l)
12. valeo, ere, 2 -sog'lom bo'lmoq (xayrlashuvda ishlatiladigan fe'l)

FE'LNING NEGIZINI ANIQLASH

Agar fe'llarning noaniq shaklidan birinchi, ikkinchi va to'rtinchi turda "-re", uchinchi turda esa "-**ĕre**" qo'shimchasi olib tashlansa, fe'lning negizi hosil bo'ladi. Masalan:

I dāre	-bermoq	da	(asosi -a bilan tugaydi)
II miscĕre	-aralashtirmoq	misce	(asosi -e bilan tugaydi)
III solvēre	-eritmoq	solv	(asosi undosh harf bilan tugaydi)
III diluĕre	-suyultirmoq	dilu	(asosi -u bilan tugaydi)
IV audire	-eshitmoq	audi	(asosi -i bilan tugaydi)

FE'LNING BUYRUQ MAYLI BIRLIK VA KO'PLIK SONI (*IMPERATĪVUS PRAESENTIS SINGULARIS ET PLURALIS*)

Buyruq mayli buyurish, so'rash, iltimos kabi ma'nolarni ifodalab, odatda, ikkinchi shaxsga qaratilgan bo'ladi. Buyruq mayli birlik sonini hosil qilish uchun fe'lning noaniq shaklidan barcha turlarda -re qo'shimchasini olib tashlash kerak. Masalan:

I dare	-bermoq	Da	-ber!
II miscere	-aralashtirmoq	Misce	-aralashtir!
III solvere	-eritmoq	Solve	-erit!
IV audire	-eshitmoq	Audi	-eshit!

III tuslanishdagi quyidagi to'rtta fe'lning buyruq mayli birlik soni negizi bilan bir xil bo'ladi:

facĕre-	qilmoq:	fac!	-qil
dicĕre-	gapirmoq	dic!	-gapir
ducĕre-	boshlab bormoq	duc!	-boshlab bor
fĕre-	olib bormoq	fer!	-olib bor

Buyruq mayli ko'plik sonini hosil qilish uchun fe'lning negiziga I,II,IV tuslanishda "-te", faqat III tuslanish fe'l negiziga "-ite" qo'shimchasini qo'shish kerak, Masalan:

<i>Infinitivus</i>	<i>Negiz</i>	<i>Imperativus Pluralis</i>
curāre – davolamoq	curā-	curāte – davolang
docēre – o'qitmoq	docē-	docēte – o'qiting
solvēre – eritmoq	solv-	solvite – eriting
audīre – eshitmoq	audī-	audīte – eshiting

FE'LNING BUYRUQ MAYLI INKOR SHAKLI (*IMPERATIVUS PRAESENTIS NEGATIVUS*)

Fe'lning buyruq mayli inkor shakli I shaxs birlik sonida nolo -tilamayman, II shaxs birlik sonida noli -tilamaysan, II shaxs ko'plik sonida nolite -tilamaysiz so'zlaridan so'ng asosiy fe'lning noaniq shakli yozilib hosil qilinadi:

nolo sanare –davolamay	-I shaxs birlik
noli sanare –davolama	-II shaxs birlik
nolite sanare –davolamang	-II shaxs ko'plik

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Fe'llarning tuslanishi va asosini aniqlang:

legēre -o'qimoq, sterilisare -qaynatib tozalamoq, recipēre -olmoq, diluēre -suyultirmoq, valere -sog' bo'lmoq, munire -himoya qilmoq, coquēre -qaynatmoq, laborare -ishlamoq, obducēre -parda bilan qoplamoq.

2. Buyruq maylini hosil qiling:

conspergēre -sepmoq, signare -belgilamoq, studēre -o'qimoq, extrahēre -chiqarmoq, colare -suzmoq, solvēre -eritmoq, miscēre -aralash-tirmoq, addēre -qo'shmoq, finire -tugatmoq, vertēre -ag'darmoq.

3. Lotin tilidagi qaysi fe'llar quyidagi so'zlar bilan talaffuz qilinishini

ajrating:

Sterilizatsiya, ekstrakt, filtr, finol, preparat, laboratoriya, auditoriya, leksiya, formatsiya, filtratsiya.

9-§. LEKSIK MINIMUM

I tuslanish			
agito, ātum, -are	chayqatmoq	ausculto, ātum, āre	eshitib ko'rmoq
consto, -, āre	iborat bo'lmoq	colo, ātum, are	suzmoq

curo, ātum, āre	davolamoq	do, dātum, āre	bermoq
exsicco, ātum are	quritmoq	formo, ātum, āre	shakl bermoq
macero, ātum, are	ivitmoq	palpo, ātum, āre	paypaslamoq
refrigero, ātum, are	sovitmoq	praepāro, ātum, āre	tayyorlamoq
sano, ātum, āre	sog'aytirmoq	servo, ātum, āre	saqlamoq
signo, ātum, āre	belgilamoq	steriliso, ātum, āre	qaynatib tozalamoq
II tuslanish			
adhibeo, ĩtum, ěre	qo'llamoq	debeo, debĭtum, ěre	qarzdor (majbur) bo'lmoq
doceo, doctum, ěre	o'rgatmoq	habeo, ĩtum, ěre	ega bo'lmoq
misceo, mixtum, ěre	aralashtirmoq	moveo, motum, ěre	harakatlantirmoq
noceo, cĭtum, ěre	zarar yetkazmoq	salveo, etum, ěre	sog' bo'lmoq
studeo, -, ěre	shug'ullanmoq	valeo, ĩtum, ěre	sog' bo'lmoq
video, visum, ěre	ko'rmoq		
III tuslanish			
addo, addutum, ěre	qo'shmoq	concido, etum, ěre	kesmoq
conspargo, etum, ěre	sepmoq	contundo, dtum, ěre	yanchmoq
coquo, etum, ěre	pishirmoq, qaynatmoq	defendo, fensum, ěre	himoya qilmoq
diagnosco, gnōtum, ěre	aniqlamoq	diluo, etum, ěre	suyultirmoq
disco, -, ěre	o'qimoq	divĭdo, vĭsum, ěre	bo'lmoq
extendo, etum, ěre	surtmoq	extraho, ctum, ěre	chiqarib olmoq
extrimo, mtum, ěre	siqmoq, suzgichdan o'tkazmoq	infundo, fūsum, ěre	quymoq
obduco, ctum, ěre	o'rab olmoq, qoplammoq	praescribo, ptum, ěre	yozib bermoq

recipo, ptum, ěre	olmoq	repěto, tĭtum, ěre	takrorlamoq
solvo, solĭtum, ěre	eritmoq	sumo, sumptum, ěre	ichmoq, qabul qilmoq
tego, tectum, ěre	qoplamoq	tero, etum, ěre	qirg'ichdan o'tkazmoq
verto, rtum, ěre	orqasiga aylanti- rib qaramoq	vivo, victum, ěre	yashamoq
IV tuslanish			
audio, ĭtum, ĭre	eshitmoq	scio, scitum, ĭre	bilmoq
dormio, ĭtum, ĭre	uxlamoq	sentio, sensum, ĭre	sezmoq
finio, ĭtum, ĭre	tugatmoq	venio, ventum, ĭre	kelmoq
nutrio, ĭtum, ĭre	ovqatlantirmoq		

Fe'llarning ayrim lug'atlarda berilishi

1. addo, ere 3	qo'shmoq	2. audio, ire 4	eshitmoq
3. curo, are 1	davolamoq	4. do, are 1	bermoq
5. finio, ire 4	tugatmoq	6. misceo, ere 2	aralashtirmoq
7. recipio, ere 3	olmoq	8. signo, are 1	belgilamoq
9. steriliso, are 1	qaynatib tozalamoq (sterilizatsiya qilmoq)	10. verito, ere 3	aylantirmoq, ag'darmoq
11. salveo, ere 2	sog'lom bo'lmoq, salom bermoq (salomlashuvda ishlatiladigan fe'l)	12. valeo, ere 2	sog'lom bo'lmoq (xayrlashuvda ishlatiladigan fe'l)

25-DARS

10-§. FARMASEVTIK TERMINLARNI VA TARKIBIY QISMLARNI ISHLATILISHINI MUSTAHKAMLASH.

Farmasevtik terminshunoslik "farmatsiya" (yun. pharmakeia - dori tayyorlash va qo'llash) nomi ostiga birlashuvchi va dori-darmonlar tarkibini o'rganish, qidirib topish, ishlab chiqarish va qo'llash bilan shug'ullanuvchi qator

maxsus fanlar majmuasidan iborat. Bu majmuada markaziy o'rinni qo'llash uchun rasmiy ruxsatnomaga ega bo'lgan dorivor moddalar va preparatlar ya'ni dori darmonlar nomenklaturasi egallaydi. Dorivor moddalar sifatida qo'llanuvchi ko'pchilik kimyoviy birikmalar 2 xil nomga ega:

ilmiy yoki tizimli nom; trivial (lot. trivialis - odatiy) nom.

Trivial nomlardagi tarkibiy qismlar

1. Kimyoviy tarkib haqida ma'lumot beruvchi tarkibiy qismlar:

Tarkibiy qism	Ma'nosi	Misol
-acet(yl)-	atsetilsalitsil kislota mavjudligi	Acetosal
-aeth(yl)- (yun. aithēr - efir)	etil, etilen mavjudligi	Aethacardinum
-arsen-	margumush mavjudligi	Myarsenolum
-az(o)-, -(a)zid-, -(a)zin-, -zol- (yun. azotos - hayotsiz)	azot yoki azot guruhi mavjudligi	Azetidin
-benz- (gr. benzoa - xushbo'y shira)	benzol halqa mavjudligi	Benzohexonium
-bis-	vismut mavjudligi	Bisalum
-cyan-	sianid kislota yoki uning unumlari mavjudligi	Cyanocobalaminum
-fer(r)-	temir mavjudligi	Ferramidum
-form- (lot. formica - chumoli)	chumoli kislota unumlari mavjudligi	Formalinum
-glyc-	glukoza, shakar mavjudligi	Corglyconum
-io(d)-	yod mavjudligi	Iodolein
-merc- (lot. Mercurius - Merkuriy, savdo-sotiq homiysi)	simob vositalari mavjudligi	Mercuropin
-meth(yl)- (yun. methy - asal)	metil, metilen mavjudligi	Methacyclinum
-ox(y)- (yun. oxys - nordon)	kislrod mavjudligi	Oxytetracyclinum
-phen(yl)- (yun. phaino - yoritmoq)	fenil mavjudligi	Phenobarbitalum

-phosph- (yun. phosphoros - nur sochuvchi)	fosfor mavjudligi	Phosphemidum
-phthor- (yun. pht-horos - buzilish)	ftor mavjudligi	Phthorocort
-thi(o)- (yun. theion - oltingugurt)	oltingugurt mavjudligi	Thiodipinum
-yl- (yun. hyle - modda; daraxt)	kislota va uglevodorod radikal-lari mavjudligi	Methylandrostendiolum
-zep(am)-	benzodiazepin unumlari mavjudligi	Phenazepanum

2. Dori vositasining terapevtik yo'nalganligini ko'rsatuvchi tarkibiy qismlar

-alg-, -dol-	og'riq qoldiruvchi, analgetik	Promedolum
-aller(g)-	allergiyaga qarshi	Allergival
-atraz-	tinchlantiruvchi	Atraxinum
-barb-	uyqu chaqiruvchi	Barbamylum
-chol(e)-, -bil-	o't haydovchi	Cholenzimum
-cid- (lot. occidere - o'ldirmoq)	mikrobga, parazitga qarshi	Streptocidum
-cor-, -card-	yurakka oid, toj tomirlarini kengaytiruvchi	Corvalolum
-c(o)um-, -arol-	qon ivishiga to'sqinlik qiluvchi	Acenocumaro-lum
-haem(at)-, -aem-	qon yaralishini rag'batlantiruvchi	Haematogenum
-lax-	bo'shashtiruvchi, surgi	Acetolax
-myc(o)-, -fung-	zamburug'ga qarshi	Amycazolum
-orex-	ishtaha tushiruvchi	Anorex
-peps-	ovqat hazm bo'lishini tartibga soluvchi	Pepsinum
-pres(s)-, -ten-	qon bosimini tushiruvchi, gipotenзив	Apressinum
-phlog- (-flog-)	yallig'lanishga qarshi	Flogicort

-pyr-	harorat tushiruvchi	Antipyrinum
-sed-, -tranqu-, -val-	tinchlantiruvchi, sedativ	Sedonal
-sept-	zararsizlantiruvchi, antiseptik	Enteroseptolum
-trast-, -gnost-, -graf-	rentgen kontrast, tashxisga oid	Choletrast
-tromb-	tromblar agregatsiyasiga to'sqinlik qiluvchi	Trombolithinum
-ur-	siydik haydovchi	Diurometan
-vas-, -angi-	qon tomirini kengaytiruvchi, spazmni yo'qotuvchi	Vasodilatolum
-verm-, -helm(int)-	gijjaga qarshi	Univerm
-vom(it)-, -emet-	qayt qilishga qarshi	Emetisan

3. Dori vositaning farmakologik guruhini ko'rsatuvchi tarkibiy qismlar:

a) og'riqsizlantiruvchilar:

-aesthes-	og'riqsizlantiruvchi, anestetik	Anaesthesinum
-cain-	mahalliy og'riqsizlantiruvchi	Novocainum
-morph- (yun. Morpheus - Morfey, tush ma'budi)	umumiy og'riqsizlantiruvchi (narkotik)	Morphinum
-narc-	umumiy og'riqsizlantiruvchi (narkotik)	Narcotan

b) antibiotiklar, mikrobgga qarshilar:

-ceph- (-cef-, -cep-)	sefalosporinlar guruhi antibiotiklari	Cephaloridinum
-cillin-	penitsillinlar guruhi antibiotiklari	Oxacillin
-cyclin-	tetrasiklin guruhi antibiotiklari	Tetracyclinum
-mycin-, -mycetin-	Streptomyces shtampi zamburug'laridan ishlab chiqariladigan antibiotiklar	Laevomycetinum

-sulfa-	mikrobga qarshi sulfanilamidlar	Norsulfazolum
---------	---------------------------------	---------------

c) gormonal:

-cort(ic)-	buyrak usti bezi po'stlog'i gormonlari	Hydrocortisonum
-gest-	sariq tana gormonlari	Progesteronum
-insul-	me'daosti bezi gormonlari	Insulincridesum
-oestr- (yun. oistros - ehtiros)	ayol jinsiy gormonlari vositalari	Dimoestrolum
-stan-, -ster-, -vir-, -andr-, -test-	erkak jinsiy gormonlari vositalari	Tetrasteronum
-parathy-	qalqon oldi bezi vositalari	Parathyreoidinum
-pitu(itr)-	gipofiz orqa bo'lagi vositalari	Pituitrinum
-thyr- (-tyr-, -tir-)	qalqonsimon bez faoliyatiga ta'sir etuvchi vositalar	Liothyroninum

d) fermentli:

-as-	fermentlar	Lydasum
------	------------	---------

e) vitaminli:

-vit-	vitaminlar	Hexavitum
-------	------------	-----------

4. O'simlik yoki hayvon mahsulotlarini ko'rsatuvchi tarkibiy qismlar:

-al(li)-	sarimsoq, piyoz	Allisatum
-anth-	gul	Strophanthinum
-api-, -virap-	asalari hayot faoliyati mahsulotlari	Apisatronum
-haemato-	hayvon qoni	Haematosenum
-ichthy- (yun. ichthyos - baliq)	qazilma baliq va boshqa dengiz hayvon qoldiqlari tutgan tog' jinslari	Ichthyolum

-papaver-	ko'knor boshchasi, guli, urug'i	Papaverinum
-phyll-	barg	Euphyllinum
-phyt-	o'simlik	Phytinum
-rhiz-	ildiz, ildizpoya	Glycyrrhizinum
-theo- (1. yun. theobroma - "ma'budlar taomi", kakao; 2. xit. thea - choy)	choy bargi	Theophyllum
-vipr-	ilon zahri	Vipraxinum

11-§. LEKSIK MINIMUM

KENG TARQALGAN DORI SHAKLLARI

aerosolum, i, n	aerazol	lotio, onis, f	losiyon
applicatio, onis, f	applikasiya (balchiq, parafin qo'yish muolajasi)	membranula ophthalmica seu lamella ophthalmica	ko'z plyonkalari
auristilla, ae, f	quloq tomchisi	linimentum, i, n	suyuq surtma
bacillus, i, m	tayoqchasimon dori shakli	mixtura, ae, f	aralashma
butyrum, i, n	yog'	naristilla, ae, f	burun tomchisi
capsula, ae, f	kapsula	oleum, i, n	moy
capsula, ae, f amyloacea seu oblata	kraxmalli yoki g'ilofli kapsula	capsula, ae, f gelatinosa	jelatinali kapsula
pasta, ae, f	pasta	potio, onis, f	ichimlik
charta, ae, f	qog'oz	pulvis, eris, m	kukun
caramelum, i, n	karamel	sapo, onis, m	sovun
cataplasma, atis, n	kataplazma (mahalliy isitish uchun xamirsimon yoki bo'tqasimon qorishma)	dragée (fr., tur-lanmaydi)	draje

collyrium, i, n	ko'z malhami	sirupus, i, m (medicinalis)	sirop, sharbat
conspersio, onis, f	sepki	solutio, onis, f	eritma
cremor, oris, m	krem	solvella, ae, f	eriydigan tabletka
decoctum, i, n	qaynatma	species, ei, f (pl. species, erum)	yig'ma
suppositorium, i, n	shamcha	serum, i, n	zardob
emplastrum, i, n	plastir, malham	suspensio, onis, f	suspenziya
emulsum, i, n	emulsiya	stylus, i, m seu stylum, i, n	qalam
extractum, i, n	ekstrakt	tabuleta, ae, f	tabletka
globulus, i, m	sharcha	tabuleta obducta	qobiqli tabletka
granulum, i, n	granula	tinctura, ae, f	tindirma
gutta, aef	tomchi	unguentum, i, n	malham
infusum, i, n	damlama	vaccinum, i, n	vaksina, emlik
limonatum, i, n	limonad		

12-§. LEKSIK MINIMUM

DORILARNING FARMOKOLOGIK TA'SIR NOMLARI - NOMEN PHARMACOEFFECTUUM REMEDIORUM

anaesthetica	-sezdirmaydigan (og'riqsizlantiradigan)	fungicida	-zamburugli teri kasalligiga qarshi
Analeptica	-jonlantiruvchi	diuretica	-siydik haydovchi
Analgetica	-og'riq qoldiradigan	haemostatica	-qon to'xtatuvchi
Anthelminthica	-gijjaga qarshi	heroica	-kuchli ta'sir etuvchi

Antiasthmatica	-nafas qisishiga qarshi	hypnotica	-uxlatuvchi
Antibiotica	-antibiotik	hypotensiva	-qon bosimini pasaytiruvchi
Antipyretica	-isitma pasaytiruvchi	laxativa	-surgi, ichni yumshatuvchi
Antiseptica	-yuqumsizlantiradigan	narcotica	-narkotik
Bactericida	-bakteritsid (bakteriyaga qarshi)	sedativa	-tinchlantiruvchi
Cardiaca	-yurakka tegishli	spasmolytica	-spazmolitik
Cholagoga	-o't (safro) haydovchi	sulfanilamidea	-mikrobg qarshi

Mashqlar

1. Dori vositalari nomidagi sizga ma'lum tarkibiy qismlarni belgilang, ma'nosini tushuntiring:

Valocordinum, Cocarboxylasum, Morphinum, Testoenatum, Mycosolon, Sarcocollinum, Bicillinum, Rifothyroinum, Amycazolium, Mammophysinum, Oestronum, Erythromycinum, Aëvitum, Valosedan, Diodthyrosinum, Polyestradiolum, Pharyngosept, Adriamycinum, Mycoseptinum, Chinocidum, Chlorophthalmum, Methicillinum, Kanamycinum, Cholosasum, Rifamycinum, Novurit, Sulfazinum, Pantocidum, Pyocidum, Streptodecasum, Norsulfazolium, Urodanum, Adrenalinum seu Epinephrinum, Gonadotropinum, Somatotropinum, Histidinum, Novocainum, Haemodesum, Enterodesum, Haemophobinum, Pananginum, Quadevitum, Synoestrolum, Gentamycinum, Synthomycinum, Phenobarbitalum, Barbamylum, Leucogenum, Laevomycesinum, Mycoseptirocortisonum.

2. Dori vositalarining nomini lotin transkripsiyasida yozing:

streptosid, heparin, fibrinogen, pankreatin, lidaza, apressin, gidrolizin, dikloksatsillin, dikain, korvalol, insulin, nitroglytsrein, rezorsin, raunatin, rezepin, validol, neodikumarin, papaverin, akrixin, pantotsid, angiotenzinamid, tetkardiovalen, oraza, rutin.

3. O'zbek tiliga tarjima qiling:

solutio Strophanthini, tabulattae Prednisoloni, granula Orasi, tabulattae Oc-

teoestrol, tabulattae Pantocrini, unguentum "Psoriasinum", species antiasthmaticae, solutio Camphorae oleosa, emplastrum Epilini, Streptocidum solubile, solutio Streptocidi solubilis, suspensio "Cindolum", suppositoria vaginalia "Osarbonum", tabulattae Mycoseptini obductae, species cholagogae, unguentum Tetracyclini ophthalmicum, linimentum "Sanitas", tabulattae "Cholenzymum", tabulattae "Praeogestrolum", flores Calendulae, solutio Glucosi, tabulattae "Panhexavitum", dragée "Aëvitum", species amarae, extractum placentae, tabulettae olei Menthae, folium Farfarae, radix Althaeae, solutio Dicaini, cortex Frangulae, emplastrum Plumbi compositum, tabulettae Barbamyli, extractum Leonuri fluidum, suppositoria "Anaesthesolum", tabulettae "Bellasthesinum", tabulettae Aloës obductae, infusum foliorum Digitalis, fructus Crataegi, chole conservata medicata.

4. Lotin tiliga tarjima qiling:

Siroplar, ekstraktlar, eritmalar, moylar, damlamalar va qaynatmalar, shamchalar, murakkab kukunlar, urug'lar, gullar, ildizlar, oq ildizpoya, oq po'stloq, tomchilar, rutin tabletkalari, promeran tabletkalari, lutenurin surtmasi, vazelin moyi, monomitsin tabletkalari, mielosan tabletkalari, moychechak gullari, nitroglitserin tabletkalari, "Piramein" tabletkalari, dibiomitsin ko'z malhami, "Flakarbin" granulalari, arpabodiyon moyi, novokain eritmasi, "Undevit" dragesi, arpabodiyon mevalari, streptosid surtmasi, geparin malhami, arnika gullari, arnika gullari damlamasi, valeriana tindirmasi, arslonquyruq tindirmasi, eman po'stlog'i qaynatmasi, gazanda barglari, tetrasiklin mazi, daktinomitsin eritmasi, yod spirtli eritmasi, "Kamfomen" aerzoli, follikulin moyli eritmasi, eruvchan furagin, tinchlantiradigan yig'ma, amidopirin va butadion tabletkalari, valeriana ildizi damlamasi, valeriana ekstrakti qobiqli tabletkalari, marvaridgul maysasi.

Nota bene!

Vita brevis, ars longa, tempus praeceps, experimentum periculosum, iudicium difficile – Umr qisqa, san'at boqiy, vaziyat o'tkinchi, tajriba shubhali, mulohaza qiyin.

Vivere naturae si convenienter amarent mortales, medica nil opus esset ope – Agar odamlar tabiatga muvofiq yashashga moyil bo'lganlarida tibbiyot yordami kerak bo'lmas edi.

Mustaqil o'qish uchun matnlar

DISPOSITIO REMEDIORUM IN RECEPTO COMPOSITO

In receptis compositis post verbum contractum «Rp.» locum primum remedium basis occupat. Post basim saepe remedium adjuvans scribitur. Deinde, si necesse est

remedium corrigens additur, quod saporem, odorem et colorem medicamenti corrigat. Remedia corrigentia sunt: saccharum, sirupi, oleum Menthae et alia.

Loco postremo remedium constituens stat, quod formam medicamenti constituit. Ex numero remediorum constituentium saepe in receptis videmus: aquam destillatam, spiritum Vini, adipem suillum (seu axungiam porcinam), Vaselinum, Lanolinum et butyrum Cacao.

26-DARS

13-§. ANIQLIK VA MAJHULLIK NISBATI SHART MAYLI HOZIRGI ZAMON (CONJUNCTIVUS PRAESENS INDICATIVI ACTIVI ET PASSIVI)

Conjunctivus -o'zbek tilidagi shart mayli kabi tarjima qilinadi, lekin ko'proq vazifalarni bajaradi. U muayyan vaqt davomida sodir bo'lmagan va sodir etilmaydigan, lekin, ma'lum sharoitda bajarilishi shart bo'lgan harakatni ifodalaydi. Konyunktiv iltimos (xushmuomilalik bilan aytilgan buyruq), istak-xohish, taklif, shubha, qat'iyatsizlikni ifodalashda xizmat qiladi. Lotin tilida konyunktiv qo'shma gaplardagi bosh gap singari vazifani bajaradi.

Mustaqil gaplarda konyunktiv istak-xohishni (buyruq mayli bilan birgalikda), tilakni, iltimosni ifodalaydi. Masalan: **Misceatur** -aralastirilgan bo'lsin (Misce -aralastir bilan birgalikda); **Amemus patriam nostram!** - Vatanimizni sevamiz! **Sis felix!** - Baxtli bo'!

Konyunktiv lotin tilida ergashgan qo'shma gaplarda maqsadni, ut - bo'lguncha, ne - bo'lmaguncha ko'makchisi bilan natijani ifodalash uchun qo'llaniladi. Masalan:

Misce, ut fiat unguentum - Aralastir, maz hosil bo'lsin;

Cave, ne cadas - Ehtiyot bo'l, yiqilma.

Retseptura iboralarida ut ko'makchisi tushurib qoldiriladi, masalan:

Misce, fiant pilulae - Pilyula (hab dori)lar hosil bo'lguncha aralastir.

Konyunktiv aniqlik va majhullik nisbatlarida I tuslanishdagi fe'llar negizi yakunidagi -a, -e qo'shimchasiga almashish, shuningdek, II, III, IV tuslanishlardagi fe'llar negiziga -a qo'shimchasini qo'shish hamda shaxs-son qo'shimchalarini qo'shish orqali hosil qilinadi.

FE'LLARNING CONJUNCTIVUS PRAESENS INDICATIVI ACTIVI ET PASSIVI DA TUSLANISHI

Tuslanish		I	II	III	IV
	Shaxs	curā-re -da- volamoq	docē-re -o'qitmog	teg-ēre -qoplamoq	nutrī-re -oziq- lantirmog

Activum Singularis	I	cure- <u>m</u>	doce-a- <u>m</u>	teg-a- <u>m</u>	nutri-a- <u>m</u>
	II	cure- <u>s</u>	doce-a- <u>s</u>	teg-a- <u>s</u>	nutri-a- <u>s</u>
	III	cure- <u>t</u>	doce-a- <u>t</u>	teg-a- <u>t</u>	nutri-a- <u>t</u>
Activum Pluralis	I	curē- <u>mus</u>	doce-ā- <u>mus</u>	teg-ā- <u>mus</u>	nutri-ā- <u>mus</u>
	II	curē- <u>tis</u>	doce-ā- <u>tis</u>	teg-ā- <u>tis</u>	nutri-ā- <u>tis</u>
	III	cure- <u>nt</u>	doce-a- <u>nt</u>	teg-a- <u>nt</u>	nutri-a- <u>nt</u>
Passivum Singularis	I	cure- <u>r</u>	doce-a- <u>r</u>	teg-a- <u>r</u>	nutri-a- <u>r</u>
	II	curē- <u>ris</u>	doce-ā- <u>ris</u>	teg-ā- <u>ris</u>	nutri-ā- <u>ris</u>
	III	curē- <u>tur</u>	doce-ā- <u>tur</u>	teg-ā- <u>tur</u>	nutri-ā- <u>tur</u>
Passivum Pluralis	I	curē- <u>mur</u>	doce-ā- <u>mur</u>	teg-ā- <u>mur</u>	nutri-ā- <u>mur</u>
	II	cure- <u>mīni</u>	doce-a- <u>mīni</u>	teg-a- <u>mīni</u>	nutri-a- <u>mīni</u>
	III	cure- <u>ntur</u>	doce-a- <u>ntur</u>	teg-a- <u>ntur</u>	nutri-a- <u>ntur</u>

Nota bene!

Conjunctivi passivi III shaxs birlik va ko'plik sonidagi fe'llar o'zbek tiliga tarjima qilinganda ikki xil usulda tarjima qilinishi bilan farqlanadi, Masalan:
Misceātur – aralashtirsin yoki aralashtirilgan bo'lsin.
Misceāntur – aralashtirsinlar yoki aralashtirilgan bo'lsinlar.

ESSE -bo'lmoq fe'li Praesens conjunctivi da quidagicha tuslanadi:

ESSE	Singularis	Pluralis
I	sim	simus
II	sis	sitis
III	sit	sint

fio, fiēri, ire – qilmoq fe'li aniqlik nisbatida majhullik nisbati ma'nosida qo'llaniladi. Tibbiy adabiyotlar va retseptlarda III shaxs birlik va ko'plik shakllaridan foydalaniladi.

fio, fiēri, ire	Indicativus	Conjunctivus
Singularis, III	fit -qilayapti	fiat -qilinsin
Pluralis, III	fiunt -qilayaptilar	fiant -qilsinlar

Retseptda qo'llaniladigan shart maylining na'munalari

1. **Detur** – Berilsin. Berilgan bo'lsin.
2. **Misceatur** – Aralastirilsin. Aralastirilgan bo'lsin.
3. **Signetur** – Belgilansin. Belgilangan bo'lsin.
4. **Repetatur** – Takrorlansin. Takrorlangan bo'lsin.
5. **Sterilisetur** – Qaynatib tozalansin. Qaynatib tozalangan bo'lsin
6. **Dentur tales doses** – Shunday doza berilsin. Shunday doza berilgan bo'lsin.

Retseptda fio, ere fe'li bilan qo'llaniladigan shakllar:

- Misce, fiat pulvis** – Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
Misce, fiat unguentum – Surtma hosil bo'lguncha aralashtir.
Misce, fiat linimentum – Suyuq surtma hosil bo'lguncha aralashtir.
Misce, fiat pasta – Pasta hosil bo'lguncha aralashtir.
Misce, fiat emulsum – Emulsiya hosil bo'lguncha aralashtir.
Misce, fiat suppositorium – Shamcha hosil bo'lguncha aralashtir.
Misce, fiat suppositorium vaginale – Qin uchun shamcha hosil bo'lguncha aralashtir.
Misce, fiant pilulae – Aralashtir, hab dorilar tayyorlansin.
Misce, fiant species – Aralashtir, yig'malar hosil qilinsin.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Otni kerakli sonda ishlatib to'ldiring.

a. misce, fiat ...

misce, fiant ...

/suppositoria, rectalia, pulvis, pasta, globuli, emulsum, species, linimentum, suspensio/

b. detur ...

dentur ...

/solutio, tabulettae, tales doses, unguentum, dragee/

c. sterilisetur ...

sterilisentur ...

/vitra, vitrum, solutiones, medicamentum/

2. Tarjima qiling:

1. Vazelin moyidan 5 ml qo'sh

2. 20,0 ml Kseroform surtmasidan ol

3. Marvaritgul nastoykasidan 10 ml va Valeriana nastoykasidan 15 ml aralashtirilsin

4. Qalampir yalpiz moyidan 3 ml qo'sh
5. 25,0 Sintomitsin suyuq surtmasidan ber.
6. Adrenalin eritmasidan 10 ml ber
7. Vazelin moyidan 20 ml qaynatib tozala
8. Dibazol va papaverindan berilgan bo'lsin
9. 6 miqdordagi shamcha berilgan bo'lsin
10. Evkalipt moyidan berilgan bo'lsin
11. Amidopirin eritmasidan berilgan bo'lsin
12. Valeriana ildizi damlamasidan ber
13. Novokain eritmasini qaynatib tozala
14. Surtma dori tayyorlangan bo'lsin
15. Ekstrakt berilsin
16. Qin uchun shamcha berilsin

14-§. LEKSIK MINIMUM

Dorivor o'simliklarning nomi			
Eucalyptus, i, f	evkalipt	Mentha, ae, f	yalpiz
Salvia, ae, f	mavrak	Crataegus, i, f	do'lana
Frangula, ae, f	itjumrut	Rheum, i, n	ravoch
Urtica, ae, f	chayono't		
Dori nomlari			
Adrenalinum, i, n	adrenalin	Amidopyrinum, i, n	amidopirin
Dibazolum, i, n	dibazol	Ichthyolum, i, n	ixtiol
Norsulfazolum, i, n	norsulfazol	Novocainum, i, n	novokain
Synthomycinum, i, n	sintomitsin	Sulfadimezinum, i, n	sulfadimezin
Papaverinum, i, n	papaverin	Xeroformium, i, n	kseroform
Oleum (i, n) Ricini (us, i, m)	kanakunjut moyi	Solutio Ammonii (um, i, n) caustici (us, a, um)	novshadil (ammoniy gidroksid) spirti

Nota bene!

Radices litterarum amarae sunt, fructus dulces – Fanning ildizlari achchiq, mevalari esa shirindir.

Summum bonum medicinae sanitas – Salomatlik tibbiyotning oily maqsadidir.

15-§. LEKSIK MINIMUM

Predlog (ko'makchi)larning retseptura iboralarida qo'llanilishi

in lagena	shisha idishda	in ampullis	ampulalarda
ex tempore	keragida, kerak paytida, keragicha	in oblatiss	oblatkalarda (g'iolflarda)
in capsulis	kapsulalarda	in capsulis amy-laceis	ohorli (kraxmalli) kapsulalarda
in capsulis gelatinosis	yelimli (jelatinli) kapsulalarda	in charta paraffinata	parafinli qog'ozda
in spiritis	spirtida	in scatula	qutida
lege artis	tabiiy holatda	per os	og'iz orqali
pro dosi	bir marta qabul qilish uchun	in tabulettis obductis	qobiq bilan o'ralgan tabletkalarda
in tabulettis	tabletkalarda	pro infantibus	bolalar uchun
in vitro	shishachada	in vitro nigro	qora shishachada
in vivo	kerak, tirik organizmga	per inhalationem	ingalyatsiya orqali
per se	toza holda	pro me	men uchun
per rectum	to'g'ri ichak orqali	pro auctore	avtor (muallif) uchun (men uchun)
pro die	dorining sutkalik dozasi	pro iniectioibus	inyeksiya (ukol) uchun
pro narcosi	narkoz uchun	pro roentgeno	rentgen uchun
pro inhalatione	ingalyatsiya (dori-larni yuqori nafas yo'llariga gaz yoki bug' holatiga kiritish) uchun		

16-§. DORILARNING NOMLANISHI

Aethylmorphinum, i, n	etilmorfin	Barbamylum, i, n	barbamil
Benzylpenicillinum, i, n	benzilpenitsillin	Camphora, ae, f	kamfora

Chloroformium, i, n	xloroform	Codeinum, i, n	kodein
Coffeinum (i) – natrii benzoas (atis)	kofein –natriy benzoat	Ephedrinum, i, n	efedrin
Glucosum, i, n	glyukoza	Lincomycinum,i, n	linkomitsin
Methylii salicylas (atis)	metilsalitsilat	Morphinum, i, n	morfin
Oleandomycinum, i, n	oleandomitsin	Oleum Helianthi	kungaboqar moyi
Oleum Olivarum	zaytun moyi	Phenobarbita- lum,i,n	fenobarbital
Phenoxy-methylpe- ni-cillinum, i, n	Fenoksime- til-penitsillin	PhenylII salicylas (atis)	fenilsalitsi- lat
Strychninum, i, n	strixnin	Synoestrolum, i, n	sinestrol
Theophyllinum, i, n	teofillin	Thiaminum, i, n	tiamin
Vinylum, i, n	Vinilin		

Mustaqil o'qish uchun matnlar.

OLEA PINGUIA

Olea pinguia e seminibus et fructibus pressura conficiuntur. Olea pinguia in aqua non solvuntur, male in spiritu solvuntur, in chloroformio et aethere bene solubilia sunt. Oleum Ricini in spiritu bene solubile est.

In Pharmacopoea Uzbekistanica olea pinguia sunt: oleum Amygdalarum, oleum Cacao (seu butyrum Cacao), oleum jecoris, oleum Persicorum, oleum Ricini. Ple- rumque olea pinguia ut constituentia ad praeparationem unguentorum, pastarum, linimentorum, suppositoriorum, globulorum vaginalium et solutionum praescribun- tur.

Oleum Amygdalarum et oleum Persicorum ad praeparationem solutionum in- jectabilium adhibentur. Non nulla olea pinguia exempli causa oleum Ricini, oleum Je- coris per se adhibentur.

27-DARS. RETSEPT

17-§. I. RETSEPT HAQIDA TUSHUNCHA

Retsept, bu – shifokorning dori tayyorlash, tayyorlangan dorini qabul qilish usullari ko'rsatmasi va davolash uchun bemorga berish kerakligi to'g'risidagi dorixonaga xat orqali murojaat qilishi. "Retsept" so'zi (lot. Receptum, i, n) lotin tilidagi recipere – olmoq fe'lidan yasalgan.

Retsept aniq va tushunarli siyoh rangda yoki ruchkada barcha ko'rsatilgan qoidaga asosan yoziladi. Retsept varaqasini to'g'rilashga yo'l qo'yilmaydi.

II. RETSEPTNING TUZILISHI

Har bir retsept 9 qismga bo'linadi:

1. Inscriptio – davolash muassasasining manzili va telefon raqami;
2. Datum – retsept yozilgan sana;
3. Nomen et aetas aegroti – bemorning ism-sharifi va yoshi;
4. Nomen medici – shifokorning ismi va sharifi;
5. Invocatio – recipere – olmoq fe'lining buyruq mayli birlik sonida tuslangan shakli, ya'ni, Recipe! – Ol! Degan yozuv bilan farmatsevtka murajaat boshlanadi;
6. Designatio materiarum – dorining nomi va miqdori;
7. Subscriptio – dorixonada dori tayyorlash va berish to'g'risida ko'rsatma;
8. Signatura – bemorga dori qabul qilish to'g'risida ko'rsatma.
Har doim lotin tilidagi Signa – belgila /Signetur – belgilansin, belgilangan bo'lsin fe'li bilan boshlanib, undan so'ng bemor tushunadigan tilda bemorga dori qabul qilish usuli haqida ko'rsatma beriladi.
9. Nomen et singillum medici personale – shifokorning imzosi va shaxsiy muhri

RETSEPT VARAQASINING ORQA TOMONI

Shifokorga eslatma

- davolash-profilaktika muassasasining shartli belgisi bosmaxona usulida bosiladi yoki to'rtburchak muhr qo'yiladi;
- retsept lotin tilida tushunarli qilib, aniq harflar bilan siyohda yoki sharikli ruchkada yoziladi, retseptni tuzatish man etiladi;
- bir retsept varaqasida tarkibida zaharli yoki nasha moddasi bo'lgan bit-ta dori yoki ikkita oddiy va kuchli ta'sir etuvchi dori bo'lishi mumkin;
- faqat qabul qilingan qistqartma otlarning shartli belgisi yozilishi kerak;
- qattiq va sochiluvchan moddalar – grammlarda (0,1; 0,001; 1,0), suyuqliklar va yumshoq dori shakllari - millilitrlarda, tomizg'i dorilar – tomchilarda yozilishi kerak;
- dori qabul qilish usuli bemor tushunadigan tilda yozilishi kerak, "ichki", "ma'lum" kabi umumiy ko'rsatmalar bilan cheklanish mumkin emas;
- retsept shifokorning imzosi, shaxsiy muhri bilan tasdiqlanishi lozim.

Dorini shaxsiy tayyorlash №	Dorixonanaing to'rtburchak muhri	
Qabul qilindi. Tayyorlandi	Tekshirildi	Berildi

RETSEPT NAMUNASI

Inscriptio	shtamp	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SO G'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI SAMARQAND SHAHAR 10-son OILAVIY POLIKLINIKASI			
	shifr	Samarqand sh. Kimyogarlari q. 29-daha 11-uy			
	bolalar uchun		kattalar uchun		
	(keraksizi o'chirulsin)				
Datum		Retsept yozilgan sana	14 aprel 2022 yil		
Nomen et aetas aegroti		Bemorning ism-sharifi, yoshi	Mamatov Muso Isayevich, 56 yosh		
Nomen medici		Shifokorning ism-sharifi	Xotamov B.M.		
Invocatio	Designatio materiarum	Basis:	Rp.:	Acidi hydrochloridi	4 ml
		Adjuvans:		Pepsini	20 ml
		Corrigens:		Sirupi Cerasi	50 ml
		Constituens:		Aquae destillatae	150 ml
				Misce. Da.	
Subscriptio					
Signatura			Signa: 1 choy qoshiqdan kuniga 3 mahal ovqatdan so'ng		
Nomen et singillum medici personale			Xotamov B.M. <i>(shifokor)</i>		

18-§. III. RETSEPT YOZISH QOIDASI

Retseptni yozishdan oldin quyidagi qoidalarni bilish kerak:

1. Bitta retsept varaqasida faqat bitta dorining nomi yoziladi va ayrim holatlarda ikki dori turini yozish mumkin.
2. Dorini tezlik bilan tayyorlash yoki berish kerak bo'lsa retsept varaqasi-

Retsept aniq va tushunarli siyoh rangda yoki ruchkada barcha ko'rsatilgan qoidaga asosan yoziladi. Retsept varaqasini to'g'rilashga yo'l qo'yilmaydi.

II. RETSEPTNING TUZILISHI

Har bir retsept 9 qismga bo'linadi:

1. Inscriptio – davolash muassasasining manzili va telefon raqami;
  2. Datum – retsept yozilgan sana;
  3. Nomen et aetas aegroti – bemorning ism-sharifi va yoshi;
  4. Nomen medici – shifokorning ismi va sharifi;
  5. Invocatio – recipere – olmoq fe'lining buyruq mayli birlik sonida tuslangan shakli, ya'ni, Recipe! – Ol! Degan yozuv bilan farmatsevtka murajaat boshlanadi;
  6. Designatio materiarum – dorining nomi va miqdori;
  7. Subscriptio – dorixonada xodimiga dori tayyorlash va berish to'g'risida ko'rsatma;
  8. Signatura – bemorga dorini qabul qilish to'g'risida ko'rsatma.
- Har doim lotin tilidagi Signa – belgila /Signetur – belgilansin, belgilangan bo'lsin fe'li bilan boshlanib, undan so'ng bemor tushunadigan tilda bemorga dorini qabul qilish usuli haqida ko'rsatma beriladi.
9. Nomen et singillum medici personale – shifokorning imzosi va shaxsiy muhri

RETSEPT VARAQASINING ORQA TOMONI

Shifokorga eslatma

- davolash-profilaktika muassasasining shartli belgisi bosmaxona usulida bosiladi yoki to'rtburchak muhr qo'yiladi;
  - retsept lotin tilida tushunarli qilib, aniq harflar bilan siyohda yoki shartli ruchkada yoziladi, retseptni tuzatish man etiladi;
  - bir retsept varaqasida tarkibida zaharli yoki nasha moddasi bo'lgan bit-ta dori yoki ikkita oddiy va kuchli ta'sir etuvchi dori bo'lishi mumkin;
  - faqat qabul qilingan qisqartma otlarning shartli belgisi yozilishi kerak;
  - qattiq va sochiluvchan moddalar – grammlarda (0,1; 0,001; 1,0), suyuqliklar va yumshoq dori shakllari - millilitrlarda, tomizg'i dorilar – tomchilarda
- dorini qabul qilish usuli bemor tushunadigan tilda yozilishi kerak, "ichki", "ma'lum" kabi umumiy ko'rsatmalar bilan cheklanish mumkin emas;
- retsept shifokorning imzosi, shaxsiy muhri bilan tasdiqlanishi lozim.

Dorini shaxsiy tayyorlash №	Dorixonanaing to'rtburchak muhri	
Qabul qilindi. Tayyorlandi	Tekshirildi	Berildi

RETSEPT NAMUNASI

Inscriptio	shtamp	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SO G'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI SAMARQAND SHAHAR 10-son OILAVIY POLIKLINIKASI			
	shifr	Samarqand sh. Kimyogarlar q. 29-daha 11-uy			
	bolalar uchun		kattalar uchun		
	(keraksizi o'chirulsin)				
Datum		Retsept yozilgan sana	14 aprel 2022 yil		
Nomen et aetas aegroti		Bemorning ism-sharifi, yoshi	Mamatov Muso Isayevich, 56 yosh		
Nomen medīci		Shifokorning ism-sharifi	Xotamov B.M.		
Invocatio	Designatio materiārum	Basis:	Rp.:	Acidi hydrochlorīdi	4 ml
		Adiuvans:		Pepsini	20 ml
		Corrigens:		Sirūpi Cerāsi	50 ml
		Constituens:		Aquae destillatae	150 ml
				Misce. Da.	
Subscriptio					
Signatūra			Signa: 1 choy qoshiqdan kuniga 3 mahal ovqatdan so'ng		
Nomen et singillum medici personale			Xotamov B.M. <i>(shifokor)</i>		

18-§. III. RETSEPT YOZISH QOIDASI

Retseptni yozishdan oldin quyidagi qoidalarni bilish kerak:

1. Bitta retsept varaqasida faqat bitta dorining nomi yoziladi va ayrim holatlarda ikki dori turini yozish mumkin.
2. Dorini tezlik bilan tayyorlash yoki berish kerak bo'lsa retsept varaqasi-

Da in vitro fusco – qoramtir shishada ber.

Da in charta cerata – mumli qog'ozda ber.

12. Sakkizinchi qismi shartli qisqartirilgan S. harfi bilan boshlanadi (Signa – belgila, ya'ni bu Signare belgilamoq fe'lining buyruq maylining 3 shaxs birlik sonidir, yoki shart maylida Singnetur – belgilansin). Bu qism davlat tilida yoki bemor tushunadigan tilda yozilib, shifokor dori miqdori, vaqti, dorini qanday usulda qabul qilish yo'llarini ko'rsatib beradi.

Signa: 15 tomchidan kuniga ikki marta ovqatdan yarim soat oldin.

Signa: 1 tabletkadan kuniga 3 mahal ovqatdan so'ng.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Retseptni o'qing va tarjima qiling

1. Recipe: Tincturae Convallariae 15,0 ml

Da. Signa: 15 tomchidan kuniga 2-3 marta.

2. Recipe: Tabulettas Monomycini 0,05 numero 20

Da. Signa: 1 tabletkadan kuniga 3-4 marta ovqatdan 15 daqiqa oldin.

3. Recipe: Codeini 0,05

Sirupi Althaeae 10,0

Aquae destillatae 50,0 ml

Misce. Da.

Signa: sirtqi, tashqi qo'llash uchun.

4. Recipe: Sirupi Aloës cum Ferro 100,0

Da. Signa: 1 choy qoshiqdan kuniga $\frac{1}{4}$ stakanda 3 marta.

5. Recipe: Solutionis Iodi spirituosae 2,0 ml

Tanini 3,0

Glycerini 10,0 ml

Misce. Da.

Signa: milkga suykash uchun.

(Solutio, onis, f – eritma)

6. Recipe: Dragee Diazolini 0,05

Da tales doses numero 20

Signa: Kuniga 3 marta 1 ta donachadan ovqatdan keyin.

7. Recipe: Olei Ricini 30,0 ml

Xeroformii 1,5

Misce. Da.

Signa: surtmali bog'lamlar uchun.

2. Lotin tiliga tarjima qiling:

1. Ol: Marvaridgulning nastoykasidan

Valeriananing ekstraktidan teng miqdorda 10,0 ml.

- Belladonna ning nastoykasidan 5,0 ml.
Aralashtir. Ber.
2. Ol: Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 5-10 marta qabul qilinsin.
Yalpiz suvidan 200,0 ml
Ber
3. Ol: Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 5-10 marta qabul qilinsin.
Tozalangan yoddan 0,03
Kaliy yodiddan 0,3
Glitserindan 30,0
Qalampir yalpiz moyidan 30 tomchi
Aralashtir. Ber.
4. Ol: Belgila: hiqildoqni moylash uchun.
Do'lana nastoykasidan
Ravoch nastoykasidan teng miqdorda 10,0 ml
Mentoldan 0,2
Aralashtir. Ber.
5. Ol: Belgila: bir osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
Moychechak gullaridan 100,0
Ber.
6. Ol: Belgila: Qaynoq suvda damlab qo'yib, og'izni kuniga
3 marta chayqash uchun.
Dikain eritmasidan 2,0 ml
Adrenalin gidroxlorid eritmasidan 0,1 % li 3 tomchi
Aralashtir. Ber.
Belgila: anesteziya yuzasi uchun ko'zga 2-3 tomchidan
tomizilsin.
7. Ol: "Anuzol" shamchalaridan 10 dona
Ber. Belgila: tunda 1 shamchadan qo'yilsin.
8. Ol: Monomitsindan 0,25
Shunday miqdorda 50 dona tabletkalarda ber.
Belgila: Kuniga 2 mahal 1 tabletkadan.
9. Ol: Barbitol -natriydan 0,5
Kakao moyidan keragicha, shamcha hosil qilish uchun
Shunday miqdorda 12 dona berilsin.
Belgilansin: kechqurin 1 shamchadan.
10. Ol: Eufillindan 0,1
Dimedroldan 0,0125
Shakardan 0,2
Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
Shunday miqdorda 12 dona kapsulalarda ber.

- Belgila: Kuniga 3 mahal 1 kapsuladan.
11. Ol: Do'lananing suyuq ekstraktidan 25,0 ml
Berilgan bo'lsin.
Belgilangan bo'lsin: Ovqatdan oldin kuniga 3 mahal 20 tomchidan.
12. Ol: Dibazol eritmasidan 5,0 ml
Shunday miqdorda 5 dona ampulalarda ber.
Belgila: kuniga mushak orasiga 4ml.dan yuborilsin.
13. Ol: Ixtiolning glitserinli eritmasidan 50,0 ml
Berilsin. Belgilansin: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal.
14. Ol: 0,5% li Novokain bilan 1% li Sintomitsin linimentidan 50,0 ml berilsin.
Belgilansin: yuzaga surtish uchun.
15. Ol: "Novomigrofen" tabletkalaridan 15 dona ber.
Belgila: bosh og'rigiga 1 ta tabletkadan.

19-§. LEKSIK MINIMUM

emplastrum, i, n	yaraga yopishtirib qo'yiladigan malhamli mato	membranula, ae, f	ko'zga qo'yiladigan plyonka dori
granulum, i, n	granula	oleum, i, n	moy
globulus, i, n	sharcha	succus, i, m	sharbat, shira
lamella, ae, f	ko'z pardasi, pilakcha	iniectio, onis, f	igna orqali qo'yish
mucilago, inis, f	shilliq modda	suspensio, onis, f	suspensiya
Dorilarning nomlari			
Aether, eris, m	efir	Cacao (turlanmaydi)	kakao
Barbitalum-natrium, i, n	barbital-natriy	Cordigitum, i, n	kordigit
Dimedrolum, i, n	dimedrol	Diprophyllinum, i, n	diprofillin
Euphyllinum, i, n	evfillin	Furacillinum, i, n	furatsillin
Mentholum, i, n	mentol	Nitroglycerinum, i, n	nitroglitserin
Phenacetinum, i, n	fenatsetin	Saccharum, i, n	shakar
Tetracyclinum, i, n	tetratsiklin	Validolum, i, n	validol

Nota bene!

Mala herba cito crescit – Begona o't tez o'sadi.

Ars longa vita brevis – Hayot qisqa, san'at esa abadiydir.

Mustaqil o'qish uchun matnlar

SUPRASTINUM

Suprastinum praeparatum antihistaminicum est. Medici Suprastinum ad dermatoses allergicas (urticariam, eczema, pruritus, dermatitidem), rhinitidem allergicam et conjunctivitidem, allergias medicamentosas saepe praescribunt. Praeparatum effectum celerem dat atque effectum sedativum habet.

Suprastinum forma tabulettarum et solutionis praescribitur.

Rp.: Tab. Suprastini 0,025 №. 20

D. S.

Rp.: Sol. Suprastini 2 % 1 ml

D.t.d. №. 6 in amp. S.

28-DARS

20-§. RETSEPTLARDA TABLETKA, SHAMCHALAR VA KO'Z PLYONKALARINI YOZISHDA TUSHUM KELISHIGINING QO'LLANILISHI.

Tabletka, shamchalarni va ko'z plyonkalarini yozishda Accusativus (tushum kelishigi)ning qo'llanishi

Tabletkalar va shamchalarning retseptlarda qo'llanilishida turlicha yondashuvlar mavjud:

1. Esingizda bo'lsa kerak, kombinatsiyalangan (murakkab yoki birlashgan) tarkibdagi dorilar, ko'proq hollarda, savdo nomli va murakkab qisqartirilgan dori nomlari qo'shtirnoq ichida yoziladi. Masalan:

tabulettae "Codterpinum" – "Kodterpin" tabletkalari;

suppositorium "Neo-Anusolum" – "Neo-Anusol" shamchalari.

Tabletkalar va shamchalarning savdo nomlari bosh kelishik birlik sonida qo'yiladi va moslashmagan aniqlovchi hosil qiladi. Standart holatlardagi qoidaga muvofiq dori miqdorlari ko'rsatilmaydi.

2. Agar tabletkalar tarkibida bitta ta'sir etuvchi dori moddasi bo'lsa, dori shaklining nomidan so'ng dori nomi Genetivus Singularis (qaratqich kelishigi birlik soni)da uning miqdori ko'rsatilgan holda yoziladi. Masalan:

Tabulettae Cordigiti 0,0008 – Kordigit(ning) tabletkalari 0,0008.

3. Agar shamchalar tarkibida bitta ta'sir etuvchi dori moddasi bo'lsa, uning nomi dori shaklining nomi bilan cum ko'makchisi (predlogi) yordamida bog'la-

nadi va Ablativus (chiqish kelishigi)da yoziladi, so'ngra dori miqdori ko'rsatiladi. Masalan:

Suppositoria cum Cordigito 0,0012 – shamchalar Kordigit bilan 0,0012.

4. Retseptlarda tabletkalar va shamchalar yozilayotgan paytda, qisqartirilgan usulda yozilgan bo'lsa, dori shaklining nomi Accusativus Pluralis (tushum kelishigi ko'plik soni)da yoziladi, bu yerda u dori miqdoriga emas, Recipe so'ziga grammatik bog'lanadi. Masalan:

tabulettas – tabletkalar;

tabulettas obductas – qobiqli tabletkalar;

suppositoria – shamchalar;

suppositoria vaginalia – vaginal (qin uchun) shamchalar.

Dragee – draje (fransuzcha so'z) retseptlarda turlanmaydi.)

Shunga o'xshash tarzda, ko'z plyonkalari (lamellae ophthalmicae) Accusativus Pluralis (tushum kelishigi ko'plik soni)da yoziladi, dorining nomi dori shaklining nomi bilan cum ko'makchisi (predlogi) yordamida bog'lanadi va Ablativus (chiqish kelishigi)da yoziladi, so'ngra dori miqdori ko'rsatiladi. Masalan:

Recipe: Lamellas ophthalmicas cum Florenalo numero 30

Ol: Ko'z plyonkalari Florenol bilan 30 dona.

5. Retseptlarda qisqartirilgan usulda tabletkalar va shamchalar yozilayotgan paytda, dori moddasi bitta tarkibiy qismdan iborat bo'lsa, dori shaklining nomi Accusativus Singularis (tushum kelishigi birlik soni)da (tabulettam, suppositorium) ko'rinishida yozilishi mumkin. Bunday holda retsept standart formulirovkada Da (Dentur) tales doses numero... yozuvi bilan tugallanadi. Masalan:

Recipe: Tabulettam Digoxini 0,0001

Da tales doses numero 12

Recipe: Suppositorium cum Ichthyolo 0,2

Da tales doses numero 10

6. Shuningdek, tabletkalar retseptda dori moddasining nomi va uning bir martalik dozasi (miqdori) ko'rsatilib, tabletkalar soni retsept standart formulirovkalarida Da (Dentur) tales doses numero ... in tabulettis. —Shunday tarzda tabletkalarda ... dona ber (berilsin) yozuvi bilan tugallanishi keng tarqalgan. Masalan:

Recipe: Digoxini 0,0001

Da tales doses numero 12 in tabulettis.

Kombinatsiyalashtirilgan dorivor preparatlarning nomlanishi

Kombinatsiyalashtirilgan dorivor preparatlar ikki yoki undan ortiq dorivor moddalardan iborat bo'ladi va ma'lum dori shaklida (tabletkalar, shamchalar, surtma) ishlab chiqariladi. Kombinatsiyalashtirilgan preparatlarning nomi

abbreviaturadan iborat bo'lib, hamma yoki ba'zi ingrediyentlarning nomidan ixtiyoriy ajratib olingan bo'laklardan tashkil topadi. Masalan: "Pyrcophenum" abbreviaturasi pyr+co+phen(um) bo'laklardan tashkil topgan. Bu bo'laklar Amidopyrinum, Coffeinum, Phenacetinum kabi preparatlar nomidan ajratib olingan.

Odatda bunday shartli nom dori shaklining ma'lum ko'rinishiga biriktirib qo'yiladi va qo'shtirnoq ichida Nominativus Singularisda yoziladi. Masalan:

tabulettae "Pyrcophenum",

suppositoria "Bethiolum",

dragee "Undevitum".

Kombinatsiyalashtirilgan tarkibli tabletkalar va shamchalardagi "tabletkalar" va "shamchalar" so'zlari retseptda Accusativus Pluralisda yoziladi. Masalan:

Recipe: Tabulettas "Pyrcophenum" numero 10.

Recipe: Suppositoria "Anusolum" numero 20.

Retseptlarda so'zlarning grammatik bo'g'lanishi

nima bilan?

nimani?

Rp: Suppositoria cum "Neo-Anusolum" numero 12

Qancha?

a) dorivor moddaning dozasi qaratqich kelishigida

b) trivial nomli preparat bosh kelishikda qo'shtirnoqda beriladi

Recipe: Tabulettas Monomycini 0,25 numero 50

Detur. Signetur: Kuniga 2 mahal.

Ol: Monomitsin tabletkalaridan 0,25 50 dona

Berilsin. Belgilansin: Kuniga 2 mahal.

Recipe: Tabulettas "Thepaphyllum" numero 10

Detur. Signetur: Kuniga 3 mahal.

Ol: Tepafillin tabletkalaridan 10 dona

Berilsin. Belgilansin: Kuniga 3 mahal.

Recipe: Suppositoria cum Ichthyolo 0,2 numero 10

Detur. Signetur: Kuniga 2 mahal.

Ol: Ixtiol bilan shamchalardan 0,2 10 dona.

Berilsin. Belgilansin: Kuniga 2 mahal.

Shu tarzda ko'z plyonkalari ham cum (bilan) ko'makchisi yordamida Ablativusda yoziladi. Masalan:

- Recipe: Lamellas ophthalmicas cum Neomycini sulfate numero 30.
Detur Signetur: Kuniga 2 mahal.
- Ol: Neomitsin sulfat bilan ko'z plenkalari 30 dona
Berilsin. Belgilansin: Kuniga 2 mahal.

Nota bene!

Post mortem – O'limdan so'ng.

Suum cuique – Har kimniki o'ziga.

Potius mori quam foedari – Sharmanda bo'lguncha, o'lgan yaxshidir.

Qui non laborat, non manducet – Ishlamagan – tishlamaydi.

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. O'qing va o'zbek tiliga tarjima qiling:

1. Recipe: Morphini hydrochloridi 0,01
Sacchari 0,1
Misce, fiat pulvis
Detur tales doses numero 6
Signetur: Kuniga 3 mahal.
2. Recipe: Tabulettas "Pentalginum" numero 6
Da. Signa: Kuniga 4-5 mahal.
3. Recipe: Mentholi 0,1
Natrii hydrocarbonatis
Natrii tetraboratis
Natrii chloridi ana 5,0
Misceatur, fiat pulvis
Detur. Signetur: Kuniga 3 mahal.
4. Recipe: Olei Ricini 20,0
Chloroformii 1,2
Vinylini 1,0
Misce. Da.
Signa: Kuniga 3 mahal.
5. Recipe: Thiamini chloridi
Riboflavini ana 0,003
Acidi nicotinic 0,02
Da tales doses numero 50 in dragee
Signa: Kuniga 2 mahal.
6. Recipe: Strychnini nitratis 0,03

- Extracti et pulveris radices Glycyrrhizae 1,5
Misce, fiant pilulae numero 30
Da. Signa: Kuniga 2 mahal.
7. Recipe: Liquoris Ammonii anisati 1,0 ml
Da. Signa: Kuniga 3-4 mahal.
8. Recipe: Herbae Adonidis vernalis 8,0
Foliorum Menthae piperitae 2,0
Misce, fiant species
Dentur tales doses numero 6
Signa: Kuniga 2 mahal.
9. Recipe: Solutionis Ichthyoli glycerinosae 10 % 30,0 ml
Da. Signa: Kuniga 1 mahal.
10. Recipe: Infusi corticis Althaeae ex 10,0-200,0 ml
Da. Signa: Kuniga 3-4 mahal 1 osh qoshiqdan.
11. Recipe: Decocti corticis Frangulae ex 20,0 – 200,0 ml
Natrii sulfatis 20,0
Misce.
Da. Signa: Kuniga 1-2 mahal 1 osh qoshiqdan.
12. Recipe: Synthomycini 5,0
Olei Ricini 20,0 ml
Acidi ascorbinici 0,1
Acidi salicylici 0,125
Aqua destillatae ad 100,0 ml
Misce, fiat emulsum
Da. Signa: Kuniga 3 mahal.
13. Recipe: Suspensionis Aluminium hydroxydi 4 % 200,0 ml
Da. Signa: Kuniga 3-4 mahal.
14. Recipe: Mucilaginis Amyli Tritici 100,0 ml
Da. Signa: Kuniga 2-3 mahal.
15. Recipe: Sulfuris praecipitati
Acidi salicylici
Ichthyoli ana 50,0
Misce, fiat unguentum
Da. Signa: Kuniga 2 mahal.
16. Recipe: Chloroformii 20,0
Olei Hyoscyami 40,0 ml
Misce, fiat linimentum
Da. Signa: Kuniga 2-4 mahal.
17. Recipe: Sulfuris praecipitati 15,0
Zinci oxydi
Amyli Tritici ana 10,0

Naphthalani 20,0
 Misce, fiat pasta
 Da. Signa: Kuniga 3 mahal.

18. Recipe: Anaesthesini 0,01
 Olei Cacao 2,0 ml
 Misce, fian suppositoria rectalia
 Dentur tales doses numero 6
 Signetur: Kuniga 3-4 mahal.

2. Kukunlarning retsept shaklini yozing:

1. 12 kukunli 0,015 kodein fosfat va 0,3 shakar
2. 6 kukunli papaverin gidroxlordan, fenobarbitaldan teng miqdorda 0,02, fenil salitsilatdan 0,3
3. Mumlangan qog'ozda 20 kukunli maydalangan kamforadan 0,2

3. Ikki ko'rinishda yozing:

1. "Anapirin" tabletkasidan 10 dona
 Tarkib: Analgindan, Amidopirindan teng miqdorda 0,25 Kofein natriy benzoatdan 0,1
2. "Besalol" tabletkasidan 6 dona
 Tarkib: Fenil salitsilatdan 0,3 Beladonna ekstraktidan 0,15
3. O't hatdovchi yig'madan 100,0
 Tarkib: Toloknyanka barglaridan, Archagul mevalaridan teng miqdorda 40,0 Qizilmiya ildizidan 20,0
4. Astmaga qarshi yig'madan 100,0
 Tarkib: Mingdevona barglaridan, Belladonna barglaridan teng miqdorda 10,0 Bangidevona barglaridan 70,0 Natriy nitratdan 10,0

Nota bene!

Amicus certus in re incerta ceritur – Sodiq do'st og'ir kunda bilinar.
Medice, cura te ipsum – Shifokor, muolajani o'zingdan boshla.

**29-DARS. KIMYOVIY MODDALAR VA BIRIKMALAR NOMLARINING
 RETSEPTURADA QO'LLANILSHI**

21-§. KIMYOVIY ELEMENTLAR

Deyarli barcha lotincha kimyoviy moddalarning nomi ikkinchi turlanish sredniy roddagi otlar bo'lib, Nominativus Singularis.da -um, Genetivus Singularis.da -i qo'shimchasiga ega bo'ladi.

Aurum, i, n – oltin;
 Ferrum, i, n – temir;

Kalium, i, n – kaliy;

Oxygenium, i, n – kislorod;

Hydrogenium, i, n – vodorod;

Faqat Sulfur, uris, n – oltingugurt (III-turlanish Neutrum) va Phosphorus, i, m -fosfor (II-turlanish Masculinum) bu qoidadan mustasno.

Kimyoviy elementlar belgilari lotincha nomining birinchi harfidan yaratiladi:

Hydrogenium – H – vodorod

Oxygenium– O – kislorod

Kimyoviy elementlar belgilari lotincha nomining birinchi va ikkinchi harfidan yaratiladi:

Ferrum – Fe – temir

Aurum – Au – oltin

Kimyoviy elementlar belgilari lotincha nomining birinchi va uchinchi harfidan yaratiladi:

Argentum – Ag – kumush

Chlorum – Cl – xlor

Kimyoviy elementlar belgilari lotincha nomining birinchi va to'rtinchi harfidan yaratiladi:

Thallium – Tl – talliy

Platinum – Pt – platiniy

Kimyoviy elementlar belgilari hatto lotincha nomining birinchi va yettinchi harfidan yaratiladi:

Hydrargyrum – Hg – simob

MUHIM KIMYOVIY ELEMENTLAR NOMINI ESLAB QOLING

Lotincha nomi	Belgisi	O'zbekcha nomi
Aluminum	Al	Alyuminiy
Argentum	Ag	Kumush
Arsenicum	As	Margimush
Aurum	Au	Oltin
Barium	Ba	Bariy
Bismuthum	Bi	Vismut
Borum	B	Bor
Bromum	Br	Brom
Calcium	Ca	Kalsiy
Carboneum	C	Ko'mir

Chlorum	Cl	Xlor
Cuprum	Cu	Mis
Ferrum	Fe	Temir
Fluorum	F	Ftor
Hydrargyrum	Hg	Simob
Hydrogenium	H	Vodorod
Iodum	I	Yod
Kalium	K	Kaliy
Lithium	L	Litiy
Magnium	Mg	Magniy
Manganum	Mn	Marganes
Natrium	Na	Natriy
Nitrogenium	N	Azot
Oxygenium	O	Kislorod
Plumbum	Pb	Qo'rg'oshin
Silicium	Si	Kremniy
Stibium	Sb	Surma
Thallium	Tl	Talliy
Zincum	Zn	Rux

Chet mamlakatlarda chiqarilgan ayrim moddalar lotin tilida boshqacha nomlanadi:

Natrium, i, n – Sodium, i, n – natriy;

Kalium, i, n – Potassium, i, n – kaliy;

Hydrargyrum, i, n – Mercurium, i, n – simob;

Stibium, i, n – Antimonium, i, n – surma

Hozirgi zamon farmatsevtikasida dori sifatida kimyoviy moddalar va birikmalar ko'plab qo'llaniladi.

Retseptlarda kimyoviy moddalar nomlari Gen.Sing.da yoziladi:

Rp: Ferri 0,5

Rp: Zinci oxydi 10,0

Rp: Natrii chloridi 5,0 ml

22-§. KISLOTALAR NOMLARI

Lotin tilida kislotalar nomi acidum, i, n – kislota oti va -icum sifat qo'shimchasidan yasaladi.

Acidum boricum – borat kislotalari

Acidum salicylicum – salitsilat kislotalari

Ayrim hollarda moddalar ikkita kislota hosil qilishi mumkin. Bu vaqtda tarkibida kislorod miqdori ko'p bo'lgan kislotalarni -icum qo'shimchali sifat yordamida hosil qilinadi:

Acidum nitricum – (HNO_3) – azot kislotalari

Acidum sulfuricum – (H_2SO_4) – oltingugurt kislotalari

Agar modda tarkibida kislorod miqdori kam bo'lsa, kislotalar -osum (o'zbek tilida -li) qo'shimchasi yordamida hosil qilinadi:

Acidum nitrosum – (HNO_2) – azotli kislota

Acidum sulfurosum – (H_2SO_3) – oltingugurtli kislota

Tarkibida kislota moddasi bo'lmagan kislotalar nomi Acidum oti, hydro- old qo'shimchali sifat va so'ngra -idum suffiksi qo'shilishi yordamida hosil qilinadi:

Acidum hydrochloridum – vodorod xlorid kislota

Acidum hydrosulfuridum – vodorod oltingugurt kislota

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Kislotalar nomini yozing.

glyutamin, askorbinat, karbolat, nikotin, fosfat, fosfatli, oltingugurtli, oq margumush, vodorod bromid, vodorod yodid.

2. Quyidagi so'zlar asosida lotincha kislotalar nomini yozing.

borum, i, n – bor   lac, lactis, n – sut   acetum, i, n – sirka

citrus, i, m – limon   formica, ae, f – chumoli   nicotinum, i, n – nikotin

3. Tarjima qiling

1. Borat kislotalarining surtmasi. 2. Glyutamin kislotalarining tabletkalari. 3. Oltingugurt kislotalarining eritmasi. 4. Toza oltingugurt kislotalari. 5. Tirnoqgul bilan nikotin kislotalarining tabletkasi. 6. Benzoy va salitsilat kislotalari antiseptik moddalari (remedium, i, n – modda). 7. Sirka kislotalarini aralastirish va qora idishda berish.

4. O'qing, tarjima qiling:

1. Recipe: Acidi salicylici

Acidi benzoici ana 0,6

Talci 50,0

Misce. Da. Signa: Kuniga 2 mahal.

2. Recipe: Acidi hydrochloridi 4,0

Pepsini 2,0

Aquae destillatae ad 200,0 ml

Misce. Da. Signa: Kuniga 3 mahal.

3. Recipe: Acidi salicylici
Acidi lactici ana 6,0
Acidi acetici concentrati 3,0
Collodii ad 20,0
Misce. Da. Signa: Kuniga 2 mahal.
4. Recipe: Tabulettas Acidi lipoici 0,025 numero 50
Da.
Signa: Kuniga 3 marta 1 ta tabletkadan qabul qilinsin.
5. Recipe: Acidi folici 0,0008
Acidi ascorbinici 0,1
Dentur tales doses numero 30 in tabulettis
Signetur: kuniga 3 marta 1 tabletkadan.
6. Recipe: Sulfuris depurati
Magnesii oxydi
Sacchari ana 10,0
Misce, fiat pulvis
Detur. Signetur: $\frac{1}{2}$ choy qoshiqdan qabul qilinsin.
7. Recipe: Magnesii peroxydi 0,25
Da tales doses numero 12
Signa: kuniga 3 mahal 1 kukundan.
8. Recipe: Sulfuris praecipitati 1,2
Glycerini 5,0
Aquae destillatae 90,0 ml
Misce. Da.
Signa: bosh terisiga surtish uchun.

5. Retseptni lotin tiliga tarjima qiling.

1. Ol: Salitsilat kislotadan 2,0
Glitserindan 15,0
Qo'rg'oshin suvidan 180,0 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: kuniga 2 marta bosh terisiga surtisin.
2. Ol: Skipidardan
Lanolindan teng miqdorda 1,0
Xloroformdan 5,0
Vazelindan 3,0
Aralashtir. Ber. Belgila: Surtma.
3. Ol: Dimedroldan 0,02
Borat kislotadan 0,2
Distillangan suvdan 20,0 ml
Aralashtirilsin. Berilsin.

4. Ol: Belgilansin: Kuniga 3 marta 1 tomchidan ko'zga tomizilsin.
 Atsetilsalitsilat kislotasidan
 Fenatsetindan teng miqdorda 0,18
 Kofeindan 0,03
 Kakaodan 0,02
 Shunday miqdorda 10 dona tabletkalarda berilsin.
 Belgilansin: Bosh og'rig'ida 1 tabletkadan.
5. Ol: Rux oksididan
 Bug'doy kraxmalidan teng miqdorda 12,0
 Vazelindan 60,0 gacha
 Pasta hosil bo'lguncha aralashtir
 Ber. Belgila: Teriga surtish uchun.

23-§. O'QING VA BIR NECHA MUHIM KIMYOVIIY ELEMENTLARNI ESDA SAQLANG

Aluminium, i, n	alyuminiy	Hydrargyrum, i, n	simob
Argentum, i, n	kumush	Iodum, i, n	yod
Arsenicum, i, n	margumush	Kalium, i, n	kaliy
Aurum, i, n	oltin	Lithium, i, n	litiy
Bromum, i, n	brom	Manganum, i, n	marganets
Barium, i, n	bariy	Natrium, i, n	natriy
Bismutum, i, n	vismut	Nitrogenium, i, n	azot
Carboneum, i, n	uglerod	Oxygenium, i, n	kislrorod
Calcium, i, n	kalsiy	Plumbum, i, n	qo'rg'oshin
Chlorum, i, n	xlor	Phoshorus, i, m	fosfor
Cuprum, i, n	mis	Sulfur, uris, n	oltingugurt
Fluorum, i, n (lat)	ftor	Magnesium, i, n, seu Magnium, i, n	magniy
Phthorum, i, n (gr)			
Ferrum, i, n	temir	Silicium, i, n	kremniy
Hydrogenium, i, n	vodorod	Zincum, i, n	rux

24-§. LEKSIK MINIMUM

adsorbatus, a, um	shimadigan	compositus, a, um	murakkab
exsiccatus, a, um	quritilgan	concentratus, a, um	quyuqlashtiruvchi

concisus, a, um	kesilgan, maydalangan	depuratus, a, um	tozalangan (oltingugurt)
pulveratus, a, um	kukunga aylantirilgan	obductus, a, um	parda bilan qoplangan
praecipitatus, a, um	cho'ktirilgan	dilutus, a, um	suyultirilgan
purificatus, a, um	tozalangan (zardob)	rectificatus, a, um	tozalangan (spirt)
tritatus, a, um	maydalangan	ustus, a, um	kuydirilgan

**25-§. LEKSIK MINIMUM.
KISLOTALARNING NOMLANISHI**

I	Acidum aceticum	sirka kislotasi
	Acidum acetylsalicylicum	asetilsalitsilat kislotasi
	Acidum ascorbinicum	askorbinat kislotasi (C vitamini)
	Acidum benzoicum	benzoat kislotasi
	Acidum boricum	borat kislotasi
	Acidum carbolicum	karbolat kislotasi
	Acidum carbonicum	ko'mir kislotasi
	Acidum citricum	limon kislotasi
	Acidum dehydrocholicum	degidroxolat kislotasi
	Acidum etacrynicum	etakrin kislotasi
	Acidum ferro-ascorbinicum	temir askorbinat kislotasi
	Acidum folicum	folat kislotasi
	Acidum glutaminicum	glyutamin kislotasi
	Acidum lacticum	sut kislotasi
	Acidum lipoicum	yog' (lipoy) kislotasi
	Acidum nicotinicum	nikotin kislotasi
	Acidum nitricum	nitrat kislotasi
	Acidum phosphoricum	fosfat kislotasi
	Acidum salicylicum	salitsilat kislotasi
	Acidum sulfuricum	sulfat kislotasi
II	Acidum arsenicosum	margumushli (arsenit) kislota
	Acidum nitrosum	azotli (nitrit) kislota

	Acidum sulfurosum	oltingugurtli (sulfit) kislota
III	Acidum hydrochloridum	vodorod xlorid kislota
	Acidum hydrocyanidum	vodorod sianid kislota
	Acidum hydrosulfuridum	vodorod oltingugurt kislota

**26-§. LEKSIK MINIMUM.
DORILARNING NOMI**

Amylum (i) Triticici	bug'doy krax- mali	Coffeinum, i, n	kofein
Hydrocortisonum, i, n	gidrokortizon	Oxacillinum, i, n	oksatsillin
Oleum Persicorum	shaftoli moyi	Sulfacylum, i, n	sulfatsil
Olei Persicorum (Persicum, i, n mos- lahmagan aniqlovchi)		Talcum, i, n	talk

Nota bene!

Est modus in rebus – Hamma narsa me'yor bilan.
Ut quisque est doctissimus, ita est modestissimus – Kim aqli bo'lsa, u kamtarin hamdir.

27-§. OKSIDLAR, GIDROKSIDLAR

Oksidlarning nomi ikkita otdan tashkil topadi, birinchi o'rinda turadigan moddaning nomi qaratgich kelishigida, ikkinchi o'rinda turadigan oksidlar-ning guruh nomi bosh kelishikda bo'ladi.

Hydrogenii peroxydum – vodorod peroksidi

Zinci oxydum – ruh oksidi

Calcii hydroxydum – kalsiy gidroksidi

Nota bene!

oksid – oxydum, i, n

peroksid – peroxydum, i, n

gidroksid – hydroxydum, i, n

Chala oksidlar guruhi nomi ikkita otdan tashkil topib, birinchisi modda nomi bosh kelishik birlikda, ikkinchisi unga moslashgan chala oksid guruhi-

ning nomi oxydulatus, a, um sifati ham bosh kelishik birlikda bo'ladi.

Ferrum oxydulatum – temirning chala oksidi

Nitrogenium oxydulatum – azotning chala oksidi

OKSIDLAR NOMINI MISOLLARDA O'RGANAMIZ

Kalsiy oksidi – Calcii oxydum

Natriy peroksidi – Natrii peroxydum

Qo'rg'oshin chala oksidi – Plumbum oxydulatum

Kalsiy peroksidi – Calcii peroxydum

Bariy gidroksidi – Bariii hydroxydum

Simob oksidi – Hydrargyri oxydum

Magniy peroksidi – Magnii peroxydum

Asoslar nomi

Tarkibida metall atomi va vodorod oksid guruhi bo'lgan birikmalar – **OH**, asoslar deb ataladi. IUPAC (Xalqaro kimyoviy tadqiqotlarni muvofiqlashtirish uyushmasi) qoidalari asosidagi atamalar birligida gidroksid guruhlari (**BOH**-guruhlari) gidroksidlar (**hydroxydum, i, n**). deb ataladi. Masalan:

NaOH – Natrii hydroxydum – natriy gidroksid

Al(OH)₃ – Aluminii hydroxydum – alyuminiy gidroksid

Agar modda bir necha gidroksidlardan tashkil topgan bo'lsa, metallning oksidlanish darajasini ifodalovchi nomidan so'ng rim raqamida qavs ichida yozib qo'yiladi. Masalan:

Fe(OH)₂ – Ferri hydroxydum (II) – temir (II) gidroksid

Fe(OH)₃ – Ferri hydroxydum (III) – temir (III) gidroksid

Bitta metall dan iborat bo'lgan gidroksidlar nomlanishi tarkibidagi oksidlar sonini ifodalovchi yunoncha old qo'shimchali sonlar yordamida farqlanadi. Masalan:

Fe(OH)₂ – Ferri dihydroxydum (II) – temir digidroksidi

Fe(OH)₃ – Ferri trihydroxydum (III) – temir trigidroksidi

28-§. TUZLAR

Tuzlar nomi ikkita otdan tuzilgan: kation – qaratgich kelishigida birinchi o'rinda va anion -bosh kelishigidagi sifat bilan ikkinchi o'rinda ifodalanadi.

Zinci sulfas – ruh sulfat;

Cupri citras – mis sitrat.

Tuzlarning lotincha nomlarini hosil qilishda quyidagi suffikslardan -as (-atis) tarkibida kislorod ko'p bo'lgan kislorodli tuzlar, -is (-itis) tarkibidagi

kislorodi kam bo'lgan kislorodli tuzlar, -idum (idi) kislorodsiz anion tuzlarini hosil qilishda foydalaniladi.

O'zbekcha -at lotincha (Nom.Sing.) -as (Gen. Sing. -atis)

Natriy sulfat –

Nom. Sing. Natrii sulfas

Gen. Sing. Natrii sulfatis – Na_2SO_4

O'zbekcha -it lotincha (Nom.Sing.) -is (Gen. Sing. -itis)

Natriy sulfit –

Nom. Sing. Natrii sulfis

Gen. Sing. Natrii sulfitis – Na_2SO_3

O'zbekcha -id lotincha (Nom.Sing.) -idum (Gen. Sing. -idi)

Natriy sulfid –

Nom. Sing. Natrii sulfidum

Gen. Sing. Natrii sulfidi – Na_2S

TAXIR VA ASOSLI TUZLAR NOMI

Taxir tuzlarda anionlar lotincha nomlanishida boshqa tuzlar nomlaridagi anionlar oldidan **hydro-** old so'z yasovchi qo'shimchasi qo'yiladi. Masalan:

$NaHSO_4$ – **Natrii hydrosulfas** – natriy gidrosulfat

$NaHSO_3$ – **Natrii hydrosulfis** – natriy gidrosulfit

$NaHS$ – **Natrii hydrosulfidum** – natriy gidrosulfid.

Taxir tuzlarda anionlar lotincha nomlanishida uch va ko'p asosli tuzlar nomlaridagi anionlar oldidan kislota molekulasida vodorod atomlari sonini ifodalovchi **hydrogen-** old so'z yasovchi qo'shimchasi qo'yiladi. Masalan:

Na_2HPO_4 – **Natrii hydrogenphosphas** – natriy gidrogenfosfat;

Na_2PO_4 – **Natrii dihydrogenphosphas** – natriy digidrogenfosfat.

Asosli tuzlarda anionlar lotincha nomlanishida boshqa tuzlar nomlaridagi anionlar oldidan **sub-** old so'z yasovchi qo'shimchasi qo'yiladi. Masalan:

$(CuOH)_2SO_4$ – **Cupri subsulfas** – Mis asosli sulfati

Asosli tuzlarda kationlar lotincha nomlanishida boshqa tuzlar nomlaridagi kationlar oldidan **hydroxo-** old so'z yasovchi qo'shimchasi qo'yiladi. Masalan:

$Bi(OH)(NO_3)_2$ – **Hydroxobismuthi (III) nitras** – Hidroksovismut (III) nitrat.

KALIYLI VA NATRIYLI ORGANIK TUZLARNING LOTINCHA NOMLANISHI

Kaliyli va natriyli organik tuzlarning lotincha nomlanishi asos nomi va undan keyin chiziqcha bilan yozilgan **natrium** yoki **kalium** so'zidan iborat bo'ladi. Masalan:

Norsulfazolum – **natrium** (Gen. Norsulfazoli-natrii) – norsulfazol -nat-

riy;

Benzylpenicillinum - kalium (*Gen. Benzylpenicillini-kalii*) –benzil penitsillin-kaliy.

KISLOTALI VA UGLEVODORODLI RADIKALLARNING LOTINCHA NOMLANISHI

Kislotali va uglevodorodli radikallarning lotincha nomlanishi atama o'zagi-ga kislotali yoki uglevodorodli radikalni ifodalovchi kimyoviy atamashunoslikning -yl- so'z yasovchi qo'shimchasi va -ium yakuniy qo'shimchasidan iborat bo'lgan -ylium termin elementi qo'shilishi bilan hosil qilinadi. Masalan:

Aethylium – etil (*aethanum uglevodorod nomining o'zagi aeth- +yakuniy termin element -ylium*)

Acetylium – atsetil (*acidum aceticum kislotasining o'zagi acet- +yakuniy termin element -ylium*)

MURAKKAB EFIRLAR NOMLANISHI

Murakkab efirlar lotincha nomlanishi kislorodli tuzlar nomlari kabi hosil qilinadi. Ularning tarjimasida bitta so'z ko'rinishida yoziladi. Masalan:

Methyl salicylas (*Gen.-atis*) – metilsalitsilat;

Amylii nitris (*Gen.-itis*) – amilnitrit.

29-§. LEKSIK MINIMUM.

TUZ NOMLARIGA MISOLLAR

I	Magnesii sulfas	magniy sulfat
	Cupri citras	mis sitrat
	Codeini phosphas	kodein fosfat
	Natrii hydrocorbanas	natriy gidrokarbonat
	Platyphyllini hydrotartaras	platifillin gidrotartarat
	Bismuthi subnitras	asosli vismut nitrat
II	Natrii nitris	natriy nitrit
	Kalii arsenis	kaliy arsenit
III	Hydrargyri cyanidum	simob sianid
	Thiamini chloridum	tiamin xlorid
	Cocaini hydrochloridum	kokain gidroxlorid
	Scopolamini hydrobromidum	skopolamin gidrobromid

RETSEPTURADA QO'LLANILUBVHI KO'MAKCHILI (PREDLOGLI) IBORALAR

1.	ex tempore	keragida, kerak paytda, keragicha
2.	in ampullis	ampulalarda
3.	in capsulis	kapsulalarda
	in capsulis amylaceis	ohorli (kraxmalli) kapsulalarda
	in capsulis gelatinosis	yelimli kapsulalarda
4.	in charta	qog'ozda
	in charta paraffinata	parafinli qog'ozda
	in charta cerata	mumli qog'ozda
5.	in lagena	shisha idishda
6.	in scatula	qutichada
7.	in oblatiis	oblatkada (g'ilofchada)
8.	in spiritis	spirda
9.	in tabulettis	tabletkalarda
	in tabulettis obductis	qobiqli tabletkalarda
10.	in vitro	shishachada
	in vitro nigro	qora shishachada
	in vitro fusco	qoramtir shishachada
11.	in vivo	kerak, tirik organizmga
12.	lege artis	tabiiy holatda
13.	per inhalationem	ingalyatsiya orqali
14.	per os	og'iz orqali
15.	per rectum	to'g'ri ichak orqali
16.	per se	toza holda
17.	pro auctore /pro me	muallif uchun /men uchun/
18.	pro die	dorining sutkalik dozasi
19.	pro dosi	bir marta qabul qilish uchun doza
20.	pro infantibus	bolalar uchun
21.	pro inhalatione	ingalyatsiya (dorilarni yuqori nafas yo'llariga gaz yoki bug' holatiga kiritish) uchun
22.	pro iniectionibus	inyeksiya (ukol) uchun
23.	pro narcosi	narkoz (uxlatish) uchun

24.	pro roentgeno	rentgen uchun
-----	---------------	---------------

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Quyidagi kimyoviy birikmalarning rod va kelishikda to'g'ri qo'yib lotincha nomini yozing.

Kodein fosfat, natriy benzoat, strixnin nitrat, natriy nitrit, simob salitsilat, kaliy sulfat, efedrin gidroxlorid, natriy yodid, simob (II) yodid, ruh sulfat, ammoniy bromid, kaliy yodid.

2. Quyidagi birikmalarning lotincha nomlarini hosil qiling.

Kalsiy oksidi, natriy peroksidi, qo'rg'oshin chala oksidi, bor gidroksidi, simob oksidi, magniy peroksid, azotning chala oksidi, kalsiy peroksidi.

3. Quyidagi tuz va efirlarning nomlarini lotin tilida ifoda eting.

Simob salitsilat (metil, fenil, natriy), etilmorfin gidroxlorid (adrenalin, platifillin, oksitetratsiklin); oleandomitsin fosfat (kodein, kalsiy, natriy), strixnin nitrat (kumush, natriy), ruh sulfat (atropin, bor, streptomitsin).

4. Tarjima qiling.

Vismut asosli nitrati bilan belladonna ekstrakti, mis nitratning surtmasi, metionin qobiqli tabletkasi, kodein fosfat tabletkalarda, natriy nitrat eritmasi ampulalarda, glitserofosfat granulalarda, inyeksiya uchun natriy gidrotsitrat, metrotestoran proplonatning moyli eritmasi.

5. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Magnii oxydum. 2. Hydrargyri oxydum flavum. 3. Zinci oxydum. 4. Unguentum Hydrargyri oxydi flavi. 5. Magnii peroxydum. 6. Linimentum Zinci oxydi.

6. Quyidagi tuzlarni Gen. Sing.ga qo'ying va o'zbek tiliga tarjima qiling.

Kalii iodidum, Hydrargyri dichloridum, Ammonii chloridum, Calcii glutaminas, Calcii corbanas, Natrii nitris, Cupri sulfas, Codeini phosphas, Natrii arsenas.

7. Retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling:

1. Recipe: Magnesii sulfatis 15,0

Da.

Signa: yarim osh qoshiq suvda eritilsin va 1 stakan suv bilan ichilsin.

2. Recipe: Zinci sulfatis

Plumbi acetatis ana 0,5

Aquae destillatae 200,0 ml

Misce. Da.

Signa: purkab yuvish uchun.

3. Recipe: Natrii bromidi 5,0

Coffeini -natrii benzoatis 2,0

Extracti Crataegi fluidi 5,0 ml

Tincturae Valerianae 6,0 ml

Aquae destillatae 200,0 ml

Misce. Da.

Signa: Kuniga 3 marta 1 choy qoshiqdan ichilsin.

4. Recipe: Natrii hydrocarbonatis

Natrii tetraboratis

Natrii chloridi ana 6,0

Misce, fiat pulvis.

Detur. Signetur: kuniga 3 mahal.

5. Recipe: Codeini phosphatis 0,2

Barbitali -natrii 2,0

Infusi radices Valerianae ex 12,0:100,0 ml

Infusi foliorum Menthae ex 4,0:100,0 ml

Misce. Da.

Signa: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

6. Recipe: Solutionis Natrii salicylatis 10% 5,0 ml

Da tales doses numero 5 in ampullis.

Signa: Kuniga 3marta 5 ml.dan ko'k tomirga yuborilsin.

7. Recipe: Hydrargyri oxydi fluidi 0,6

Ichthyoli 0,8

Unguenti Zinci 20,0

Misce, fiat unguentum

Da.

Signa: Surtma.

8. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling:

1. Ol: Kumush nitratdan 0,25

Vinilindan 1,0

Vazelindan 30,0

Surtma hosil bo'lguncha aralashtir.

Ber. Belgila: kuniga 3 mahal

2. Ol: Mentoldan 0,1

Fenil salitsilatdan 0,3

Vazelinning moyidan 10,0 ml.gacha

Aralashtir. Ber. Belgila: kuniga 2 mahal

3. Ol: Kodein fosfatdan 0,05

Atsetilsalitsilat kislotasidan 0,5

Askorbinat kislotasidan 0,1

Rutindan

Demidroidan teng miqdorda 0,02

Kalsiy laktatdan 0,1

- Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
Shunday miqdorda 20 dona ber.
Belgila: kuniga 2 mahal
4. Ol: Morfin gidroxlordan 0,015
Apamorfina gidroxlordan 0,05
Xlorid kislota aralashmasidan 1,0 ml
Distillangan (tozalangan) suvdan 200,0 ml.gacha
Aralashtirilgan, berilgan, belgilangan bo'lsin: kuniga 3 mahal
5. Ol: Kseroformdan 1,0
Rux oksididan 7,0
Vazelindan 15,0
Surtma hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber. Belgila: Surtma.
6. Ol: Magniy oksidining tabletkalaridan 0,6 25 ta
Ber.
Belgila: Kuniga 2 marta 2 ta tabletkadan qabul qilinsin.
7. Ol: Kaliy yodididan 0,05
Disterlangan suvdan 15,0 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 kunda 3-5 tomchi ichilsin.
8. Ol: Vismut asosli nitratdan 0,20
Belladonna ekstraktidan 0,015
Shunday miqdorlarda 12 ta tabletkalarda ber.
Belgila: Kuniga 3 marta 1 tabletkadan qabul qilinsin.

Nota bene!

Amicus certus in re incerta ceritur – Sodiqli do'st og'ir kunda bilinar.
Medice, cura te ipsum – Shifokor, muolajani o'zingdan boshla.

Mustaqil o'qish uchun matnlar

DE ACIDIS

Acida sunt cum oxygenio et sine oxygenio. Acida cum oxygenio: acidum carbonicum, acidum sulfuricum, acidum sulfurosum, acidum nitricum, acidum nitrosum etc.
Acida sine oxygenio: acidum hydrochloridum, acidum hydroiodidum, acidum hydrobromidum etc.

Acidum nitricum fumans et acidum hydrochloricum concentratum acida fortissima sunt. Mixtura acidi nitrici cum acido hydrochlorico (1:3) «aqua regis» nominatur, quia etiam aurum, «regem metallorum» solvit.

*Medici acidum hydrochloricum purum dilutum contra dyspepsiam adhibent.
Formate nomina latina acidorum cum suffixo "-icum" a verbis: citrus, arsenicum,
formica, borum, nicotinum, acetum.*

30-DARS

30-§. RETSEPTURADA QISQARTMA SO'ZLAR

Shifokor retsept yozishda umumiy qabul qilingan qisqartmalardan foydalana-
nadi. Dori shakllari, o'simlik qismlarining nomi va retseptdagi bir xil shaklga
ega bo'lgan nomlar qisqartiriladi. Bunday qisqartmalar qoidaga binoan bitta
yoki ikkita, uchta so'zlarning bosh harflaridan hosil qilinadi, agar so'z birin-
chi bo'g'inda bir necha undosh harflar bo'lsa, ular qisqartmada saqlanadi. Misol
uchun:

extr – extractum – ekstrakt,

ung – unguentum – surtma.

Dori moddasi va o'simlik nomini qisqartirish mumkin emas.

RETSEPTURADA QO'LLANUVCHI ENG KERAKLI QISQARTMA SHAKLLAR

Qisqartma	To'liq nomi	Tarjimai
aa	ana	teng, bab-baravar
ac, acid.	acidum	kislota
add.	adde	qo'sh
ad. us. ext.	ad usum externum	tashqariga qo'llash uchun
ad.us.int.	ad usum internum	ichkariga qo'llash uchun
aq.	aqua	suv
aq.dest.	aqua destillata	tozalangan suv
bol.	bolus	gil, tuproq
comp., cps., cpt.	compositus, a, um	murakkab
concentr.	concentratus	konsentrlangan
conc.	concisus	kesilgan, qirqilgan
consp.	consperge	sep
cort.	cortex	po'stloq
D.	Da. Detur. Dentur	Ber. Berilsin. Berilgan bo'lsin
dec., dct.	decoctum	qaynatma
dep.	depuratus, a, um	tozalangan
dil.	dilutus, a, um	suyultirilgan

D.t.d.	Da (Dentur) tales doses	Shunday miqdorda ber (berilsin)
empl.	emplastrum	yaraga yopishtirib qo'yiladigan malham mato
emuls.	emulsum	emulsiya
extr.	extractum	ekstrakt
f.	fiat, fiant	hosil bo'lsin, hosil bo'lguncha
fl.	flos	gul
fluid.	fluidus, a, um	suyuq
fol.	folium	barg
fr.	fructus	meva
gel.	gelatinosus, a, um	jelatinli
gran.	granulum	granula, donacha
ggt., gtt.	guttam, guttas	tomchi, tomchilar
hb.	herba	o't (yer ustki qismi)
in amp.	in ampullis	ampulalarda
in caps.	in capsulis	kapsulalarda
inf.	infusum	damlama
in obl.	in oblatis	g'ilofda, qobiqda
in tab.	in tabulettis	tabletkalarda
in vitr. nigr.	in vitro nigro	qora shishachada
in vitr. fusc.	in vitro fusco	qoramtir shishachada
linim.	linimentum	suyuq surtma
liq.	liquor	suyuqlik
m. pil.	massa pilularum	hab dori massasi
M.	Misce. Misceatur	Aralashtir. Aralashtirilgan bo'lsin
mucil.	mucilago	shilliq modda
N.	numero	son, miqdor
obd.	obductus, a, um	po'st (parda) bilan qoplangan
ol.	oleum	moy
past.	pasta	xamirsimon modda (pasta)
praec., pct., ppt.	praecipitatus, a, um	cho'ktirilgan
pro iniect.	pro iniectionibus	in'yeksiya qilish uchun

pulv.	pulvis	kukun
q.s.	quantum satis	keraklicha
r., rad.	radix	ildiz
Rp.	Recipe	Ol
rectif.	rectificatus, a, um	tozalangan
rhiz.	rhizoma	ildizpoya
S.	Signa. Signetur	Belgila. Belgilansin
sem.	semen	urug'
simpl.	simplex	oddiy
sir.	sirupus	sharbat
sol.	solutio	eritma
sp., spec.	species	yig'ma
spir.	spiritus	spirt
Steril.	Sterilisa. Sterilisetur.	Qaynatib tozala. Qaynatib tozalangan bo'lsin.
stigm.	stigma	og'izcha, tumshuqcha
supp.	suppositorium	shamcha
supp. vagin.	suppositorium rectale	qin shamchasi
supp. rect.	suppositorium vaginalenale	to'g'ri ichak shamchasi
susp.	suspensio	suspenziya
tab.	tabletta	tugmachasimon dori
t-ra., tinct.	tinctura	nastoyka
ung.	unguentum	surtma dori (maz)
V.	Verte	ag'dar, orqasiga qara
vit.	vitrum	kichkina shisha idish

Mustaqil ishlash uchun mashqlar

1. Lotin tiliga tarjima qiling va qisqartirib yozing:

1. 20 sondagi dozada ber (bering).

2. Marvaridgul nastoykasidan va Valeriana nastoykasidan teng miqdorda

20,0 ml

3. Maz hosil bo'lguncha aralashtir.

4. Ichkariga ishlatish uchun Yod eritmasi.

5. Mumlangan qog'ozda ber.
6. Valeriana ildizlari bilan ildizpoyasi.
7. Ampulada 4 sondagi dozada berilgan bo'lsin.
8. Suspenziya uchun Ampitsillin kukuni.
9. Chayono't barglarining damlamasi.
10. Eman po'stlog'ining qaynatmasi.

2. Qisqartmasiz o'qing, o'zbek tiliga tarjima qiling:

1. Rp: Spir. aethylici 95% 20,0 ml
Aq. pro inject. 100,0 ml
M.D.S: venaga 10 ml. yuborilsin
2. Rp: Inf. Anisi 15,0-200,0 ml
D.S: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal ovqatgacha.
3. Rp: Ol.Jecoris Aselli 20,0
Gelatosae 10,0
Aq. dest. ad 200,0 ml
D. S: 2 marta.
4. Rp: Cocarboxylasi 0,05
D.t.d.N 30 in amp. S:
5. Rp: Oleandomycini phosphatis 0,05
D.t.d.N 30 in tab.
S: kuniga 4-6 marta 1 tabletkadan.
6. Rp: Pulv. fol. Digitalis 0,03
Chinini hydrochloridi 0,03
Bromcamphorae 0,25
M. f. pluv.
D.t.d.N 12 in caps. gel.
S: Kuniga 3 mahal 1 kapsuladan.
7. Rp: Bicillini-fortis 600000 ED
D.t.d.N 6 in lag.
S: Haftada 1 marta 600000 TBda
8. Rp: Extr. Strichni 0,3
Calcii glycerophosphatis 6,0
M.f.pil.q.s.ut.f.pil. N 30
D.S: kuniga 2 mahal 1 pilyuladan.
9. Rp: Theobromini-natrii cum salicylate 0,5
Phenobarbitali 0,02
M.f.pulv.
D.t.d.N 6 in ch.paraff.
S: 1 kukundan kuniga 3 marta.
10. Rp: Codeini phosphatis 0,2
Aq. Menthae piper. ad 10,0 ml

- M. f. sol.
D.in vitr. nigr.
S: Kuniga 3 marta 15 tomchidan ichilsin.
11. Rp: Pulv. fol. Digitalis 0,5
Chinini hydrochloridi 0,05
Bromcamphorae 0,15
M.f. pulv.
D.t. d. N 12 in caps. gel.
S: Kuniga 3 marta 1 ta kapsuladan ichilsun.
12. Rp: Natrii tetraboratis
Natrii hydrocarbonatis aa 30,0
Natrii chloridi 10,0
Ol. Menthae gtts III
M. f. pulv.
D.S: 1 stakan qaynagan suvga 1 choy qoshiq solinsin
(chayqash uchun).
13. Rp: Sol. Magnii sulfatis 15% 100,0 ml
Tinct. Valerianae
Tinct. Convalariae aa 10,0 ml
M. D.
S: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
14. Rp: Anaesthesini 0,5
Papaverini hydrochloridi 0,05
Extr. Belladonnae 0,015
D.t.d. N 10 in tab.
S: Kuniga 2-3 marta 1 tabletkadan qabul qilinsin.
15. Rp: Sol Androstendioli dipropionatis oleos. pro inject. 5% - 1,0 ml
D.t.d. N 10 in amp.
S. Kuniga 1 mahal mushak orasiga 1 ml.dan.

3. Qisqartma so'zlar bilan lotin tiliga tarjima qiling va qisqartmasiz o'qing:

1. Ol: Askorbinat kislotasi eritmasidan 5% 1,0 ml
Shunday miqdorda 20 ampulada ber.
Belgila: Muskulga 1 ml.dan.
2. Ol: Ravoch ildizi kukunidan
Magniy oksididan teng miqdorda 0,03
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 kukundan kuniga 2-3 mahal.
3. Ol: Angishvonagul barglarining nastoykasidan 0,5-180,0 ml
Oddiy sharbatdan 20,0 ml
Aralashtir. Ber

4. Ol: Belgila: Kuniga 1 osh qoshiqdan 3-4 mahal.
 Qaytarilgan temirdan
 Askorbinat kislotasidan teng miqdorda 0,1
 Kukun hosil bo'lgunicha aralashtir
 Shunday miqdorda 20 dona yelimli kapsulalarda ber
 Belgila. Kuniga 1 kapsuladan 3 mahal.
5. Ol: Tozalangan oltingugurtdan 0,3
 Shaftoli moyidan 0,05
 Aralashtirilsin. Tozalansin. Berilsin.
 Belgilansin. Inyeksiya uchun.
6. Ol: Strixnin nitratidan 0,05
 Qizilmiya ildizining kukunining ekstraktidan 1,5
 Aralashtir, 50 miqdorda plyulalar hosil bo'lsin. Ber.
 Belgila: kuniga 2 mahal 1 pilyuladan.
7. Ol: Eufillindan 0,1
 Dimedroidan 0,00125
 Shakardan 0,2
 Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
 Shunday miqdorda 12 dona kapsulalarda ber.
 Belgila: kuniga 3 mahal 1 kapsuladan.
8. Ol: Itjumrut po'stlog'idan
 Chayono't barglaridan teng miqdorda 15,0
 Qalampir yalpiz barglaridan
 Valeriana ildizlari bilan ildizpoyasidan teng miqdorda 5,0
 Yig'ma (species) hosil bo'lguncha aralashtir.
 Ber. Belgila: kechqurun va ertalab 1/2 stakandan ichilsin.

31-§. DORIVOR O'SIMLIKLARNING NOMLARI

Adonis (idis) vernalis (is)	bahorgi adonis (safsargul)	Aloë, ës, f	aloy (sabur)
Althaea, ae, f	gulxayri	Digitalis, is, f	angishvonagul
Hypericum, i, n	dalachoy, qizilpoy- cha, sariqchoy	Millifolium, ii, n	mingbarg, bo'y- modaron

32-§. DORI NOMLARI

Aethazolum, i, n	etazol	Aminazinum, i, n	aminazin
Anaesthesinum, i, n	anestezin	Bromisovalum, i, n	bromizoval
Chinozolum, i, n	xinozol	Methyloestradiolum, i, n	metilestra- diol

Dichlorthiazidum, i, n	dixlortiazid	Erythromycinum, i, n	eritromitsin
Liquor Ammonii anisatus, Liquoris Ammonii anisati	novshadil arpabodi- yon tomc- hisi	Desoxycorticosteronum, i, n	Dezoksikor- ti-kosteron
Nystatinum, i, n	nistatin	Phenazepamum, i, n	fenazepam
Phthoracizinum, i, n	ftoratsizin	Theobrominum, i, n	teobromin

Nota bene!

Non omne, quod nitet, aurim est – Yaltiragan narsalar oltin bo'lavermaydi.
Vivere est cogitare – Yashamoq – fikr yuritmoqdir.

**33-§. FARMATSEVTIK IBORALAR BO'LIMINI TAKRORLASH UCHUN
MASHQLAR**

**1. O'qing va retseptni tarjima qiling. Ma'lum chastotali bo'laklarni aj-
rating va ularning ma'nolarini tushuntiring:**

1. Recipe: Aetazoli 0,25
Lanolini 0,475
Misce, fiat unguentum
Da.
Signa: ko'zga surtish uchun ishlatiladigan surtma dori
2. Recipe: Solutionis Coffeini -natrii benzotis 0,1 % - 200,0 ml
Natrii salicylatis 5,0
Amidopyrini 2,0
Misce. Da.
Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta
3. Recipe: Methyloestradioli 0,005
Dentur tales doses numero 20 in tabulettis
Signetur: 1 tabletkada kuniga 3 mahal til ostiga tashlab
shimish uchun

**2. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling, chastotali bo'laklarning
ma'nolarini ko'rsating:**

1. Ol. Ftalazoldan.
Etazoldan teng miqdorda 0,25
Aralashtir, kukun hosil bo'lsin.
Shunday miqdorda 20 dona ber.
Belgila: har 4 soatda 1 kukundan ichilsin.

2. Ol. Metilin kukunidan 0,5
Glyukoza eritmasidan 25 % 50,0 ml
Shunday miqdorda 3 ta ampulalarda ber.
Belgila: vena ichiga ko'k kislotadan zaharlanganda yuboriladi.
3. Ol: Benzol naftalindan 0,3
Shunday miqdorda 10 dona berilsin
Belgilansin. Kunda 1 kukundan 2-3 marta ichilishi uchun.
4. Ol: Ravoch sharbatidan 300,0 ml
Berilsin.
Belgilansin: kuniga 3 mahal 1 choy qoshiqdan ichilsin.
5. Ol: Teobromindan
Amidopirindan teng miqdorda 0,25
Fenobarbitaldan 0,03
12 dona tabletkalarda berilsin.
Belgilansin: Kuniga 3 mahal 1 tabletkadan ichilsin.
6. Ol: Eritromitsin surtmasidan 18,0
Berilsin.
Belgilansin: Teri qismiga surtish uchun.

3. O'qing va retseptlarni tarjima qiling, ma'lum ma'noli so'z yasovchi qo'shimchalarni tushuntiring va ajrating:

1. Recipe: Choloroformii
Olei Helianthi ana 20 ml
Misce, fiat linimentum
Detur.
Signetur: og'riqdan oldin surtish uchun.
2. Recipe: Suppositoria cum Euphyllino numero 10
Da.
Signa: 1 shamchadan kuniga 3 marta.
3. Recipe: Anaesthesini 0,3
Phenobarbitali 0,005
Dentur tales doses numero 2 in tabulettis
Signetur: 1 tabletkadan kuniga 3 marta.
4. Recipe: Tabulettas "Analginum" 0,5 numero 10
Da.
Signa: 1-2 tabletkadan kuniga 2-3 marta.
5. Recipe: Suppositoria "Anaethesolum" numero 20
Da.
Signa: 1 shamchadan kechasi to'g'ri ichakka.

4. Retseptni lotin tiliga tarjima qiling, ma'noli so'z yasovchi qo'shimchalarning ma'nolarini ko'rsating:

1. Ol. Amidopirindan
Analgindan teng miqdorda 0,25
Aralashtir kukun hosil bo'lsin.
Shunday miqdorda 12 dona berilsin.
Belgilansin: kukundan kuniga 3 mahal.
2. Ol: "Antipirin" tabletkasidan 10 miqdorda 0,25
Ber.
Belgila: 1 tabletkadan kuniga 2-3 marta.
3. Ol: Suyuq gemotogendan 250,0 ml
Ber.
Belgila: 1 osh qoshiqda kuniga 3 marta.
4. Ol: Dibazoldan
Platifillin gidrotartaratdan 0,03
Teobromindan 0,25
Shunday miqdorda 12 dona tabletkalarda ber.
Belgila: 1 tabletkadan kuniga 2-3 marta.
5. Ol: Tromedoldan 0,1
Kuchala (chilibuxa) nastoykasidan
Strofant nastoykasidan teng miqdorda 5,0 ml
Valeriana nastoykasidan 10,0 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila. 15 tomchidan kuniga 3 marta.

5. Retseptlarni o'qing va o'zbek tiliga tarjima qiling. Tanish chastotali bo'laklarni ma'nolarga ajrating va tushuntiring:

1. Recipe: Oxacillini -natrii 0,25
Da tales doses numero 40 in capsulis gelatinosis
Signa: bir kunda 4 marta 2 kapsuladan.
2. Recipe: Emulsi Synthomycini 10% 50,0
Da. Signa: teri qismlarini quritish uchun.
3. Recipe: Tabulettas "Methandrostenolonum" 0,005 numero 5
Da. Signa: 1 tabletkadan kuniga 1-2 mahal.
4. Recipe: Methyltestoesteroni 0,005
Da in tabulettis numero 70
Signa: Shifokor ko'rsatmasi bo'yicha.
5. Recipe: Tabulettas "Pentovitum" obductas numero 30
Da. Signa: 1 tabletkadan kuniga 3 mahal.
6. Recipe: Solutionis Testosteronei propionatis oleosae 1% 1,0 ml
Dentur tales doses numero 6 in ampullis
Signetur: 1 ml.dan kunaro muskul orasiga yuborish kerak.
7. Recipe: Suspensionis Cortisoni acetatis 10,0 ml

Dentur tales doses numero 6 in ampullis

Signetur: 1 ml.dan 1 kunda 1 marta muskullarga yuborish kerak.

6. Retseptni lotin tiliga tarjima qiling, chastotali bo'laklarning ma'nosini ko'rsating:

1. Ol: Sinestrolning moyli eritmasidan 20,0 ml
Shunday miqdorda 30 dona ampulalarda berilsin
Belgilansin. Har kuni muskulga 2 ml.dan.

2. Ol: Oleandomitsin fosfatidan 0,1
Shunday miqdorda 6 ta berilsin
Belgilansin: vena ichiga yuborish uchun.

3. Ol: Oq Streptotsiddan
Norsulfazoldan teng miqdorda 1,5
Benzilpentsilin natriydan 250000 TB
Efidrin gidroxlorigidan 0,05
Mayda kukun bo'lganicha aralashtir.

4. Ol: Ber. Belgila: kuniga 3-4 mahal ovqatdan keyin.
Tetratsiklindan 1000000 TB
Riboflavindan 0,002
Tiamin bromiddan 0,006
Askorbinat kislotalardan 0,05
Shunday miqdorda 20 dona tabletkalarda berilsin.
Belgilansin: 1 tabletkadan kuniga 3 mahal.

5. Ol: Streptotsiddan
Norsulfazoldan
Sulfadimezindan teng miqdorda 5,0
Efedrin gidroxlorigidan 1,0
Kamforadan 3,0
Vazelindan 100,0 gacha
Maz hosil bo'lganicha aralashtir
Ber. Belgila: kuniga 2-3 mahal.

6. Ol: Dikain eritmasidan 6,5 % 5,0 ml
Adrenalin gidroxlorigidan eritmasidan 0,1 % 3 tomchi
Aralashtir. Ber. Belgila: Kuniga 2 mahal.

7. Retseptni lotin tiliga tarjima qiling va qisqartirib yozing.

1. Ol: Askorbinat kislotalardan 0,1
Nikotin kislotalardan 0,025
Glyukozadan 0,3
Kukun hosil bo'lguncha aralashtir
Shunday miqdorda 10 dona berilsin.
Belgilansin: Kuniga 2 marta ovqatdan oldin.

2. Ol: Belladonna ning ekstraktidan 0,015
Benzolnaftalandan
Fenilsalitsilatdan teng miqdorda 0,2
Shunday miqdorda 12 dona tabletkalarda berilsin
Belgilansin: kunda 2 marta 1 tabletkadan.
3. Ol: "Vitamin" drajesidan 20 dona
Ber. Belgila: 3 mahal 1 drajedan.
4. 2 usulda yozing:
Ol: "Anapirin" dan 6 tabletkada
Tarkibi: Analgindan
Amidopirindan teng miqdorda 0,25
Kofein-natriy benzoatidan 0,1
5. Ol: Strixnin nitratidan 0,03
Qizilmiya ildizi kukunining ekstraktidan 1,5
Aralashtir, 30 dona hab dori hosil bo'lguncha
Ber. Belgila: Kunda 3 mahal 1 hab doridan.
6. Ol: Aloy ekstraktidan 3,0 qaysiki 30 dona hab dori hosil bo'lsin
Berilsin.
Belgilansin: Kuniga 3 mahal 1 hab doridan.
7. Ol: Qizilmiya ildizidan
Gulxayri ildizidan teng miqdorda 10,0
Arpabodiyon mevasidan 5,0
Evkalipt barglaridan 2,5
Yig'ma hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber. Belgila: 1 osh qoshiq yig'mani idishda qaynatib 1 osh
qoshiqda 1 martadan iste'mol qilish uchun.
8. Ol: Kamforaning moyli eritmasidan 10 % li tashqariga ishlatish
uchun 10,0 ml
Ber.
Belgila: Surtish uchun.
9. Ol: Borat kislotasidan 0,1
Oq moydan
Kraxmaldan teng miqdorda 1,0
Talkdan 5,0
Maydalangan kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber. Belgila: sepush uchun.
10. Ikki usulda yozing:
Ol: Ich suradigan (surgi) yig'masidan 100,0
Tarkibi: Frangula (Kurishina) po'stlog'idan
Joster mevasidan teng miqdorda 25,0

- Arpabodiyon mevasidan 30,0
Sano barglaridan 20,0
11. Ol: Novokaindan 25,0 ml
Natriy xlorid (osh tuzi) izotonik eritmasidan 100,0 ml
Adrenalin gidroxlorid eritmasidan 10 tomchidan 1:1000
Aralashtirilsin. Tozalansin. Berilsin.
Belgilansin: qon bosimini ko'tarish uchun.
12. Ol: Vodород peroksid eritmasidan 50,0 ml
Ber. Belgila: chayqash uchun.
13. Ikki usulda yozing:
Ol: Kalsiy xlorid eritmasidan 200 ml
(Calcii chloridum 10,0
Aqua destillata ad 200 ml)
14. Ol: Valeriana ildizining damlamasidan 15,0: 200,0 ml
Yalpiz nastoykasidan 30,0 ml
Arslonquyruq (pustirnyak) nastoykasidan 10,0 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 osh qoshiqda kuniga 3 marta.
15. Ol: Bahorgi arpabodiyonning yer ustki qismi damlamasidan
6,0-180,0 ml
Kodein fosfatidan 0,18
Natriy bromiddan 6,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 osh qoshiqda kuniga 3 marta.
16. Ol: Kofein natriy benzoatdan 0,4
Natriy bromiddan 0,5
Oddiy sharbatdan 20,0 ml
Tozalangan suvdan 200,0 ml.gacha
Aralashtirilsin
Berilsin. Belgilansin: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
17. Ol: Ftalazoldan 15,0
Shaftoli moyi emulsiyasidan 200,0 ml.gacha
Aralashtirilsin. Berilsin.
Belgilansin: 1 osh qoshiqda kuniga 3 marta.
18. Ol: Oq moydan 5,0.
Kraxmal shilliq moddasidan 10,0 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 marta klizma uchun.
19. Ol: Zig'ir urug'ining shilliq moddasidan 200,0 ml
Ber.

20. Ol: Belgila: 1 osh qoshiqda kuniga 4 marta.
Tozalangan oltingugurtdan
Salitsilat kislotasidan
Ixtioldan teng miqdorda 50,0
Vazelindan 50,0 gacha
Aralashtir, maz hosil bo'lsin.
Ber.
21. Ol: Belgila: Maz (surtma dori).
Itjumrut po'stlog'i qaynatmasidan 20,0-200,0 ml
Natriy sulfatdan 20,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 osh qoshiqda kuniga 2 mahal.
22. Oddiy usulda yozing:
Tarkibi: Cho'ktirilgan oltingugurtdan 1,5
Ixtioldan 1,0
Vazelindan 30,0 bo'lgan surtma dori.
23. Ol: Metilsalitsilatdan 24,0 ml
Ekvalipt moyidan 1,2 ml
Tozalangan terebintin moyidan 3,2 ml
Kamforadan 5,0
Cho'chqa yog'idan
Vazelindan teng miqdorda 33,3 ml
Aralashtir suyuq surtma hosil bo'lsin
Ber. Belgila: Zaharlangan yuzaga surtish uchun.
24. Oddiy usulda yozing:
Tarkibida: Kseroformdan 1,2
Vinilindan 1,0
Kanakunjut moyidan 20,0 ml bo'lgan suyuq surtma dori.
25. Ol: Beladonna ekstraktidan 0,015
Kakao moyidan keraklicha
Shamcha hosil bo'lguncha aralashtirilsin.
10 miqdordagi shunday doza berilsin
Belgilansin: 1 shamchadan kuniga 2 mahal to'g'ri ichakga
yuborilsin.
26. Ol: Cho'chqa malhamidan 6,0 ml
Ber.
Belgila: Kechasi orqaga surtish uchun.
27. Ol: Ruh oksididan
Bug'doy kraxmalidan teng miqdorda 10,0
Qora moydan 5,0

- Naftalindan 20,0
Pasta hosil bo'lgunicha aralashtir
Ber.
Belgila: ertalab va kechqurun surtish uchun.
28. Ol: Jelatindan 10,0
Vazelindan kerakli miqdorda
Shariklar hosil bo'lgunicha aralashtirilsin
Shunday miqdorda 12 dona berilsin.
Belgilansin: Kechqurun surtish uchun.
29. Ol: Bahorgi arpabodiyon yer ustki qismidan 8,0.
Qalampir yalpiz bargidan 2,0
Aralashtir, yig'ma hosil bo'lsin.
Shunday miqdorda 6 dona ber.
Belgila: 1 piyola qaynagan suvda 1 paketni damlash va 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahaldan ichish uchun.
30. Ol: Valeriana ildizpoyalari bilan ildizidan 50,0
Ber. Belgila: 1 piyola qaynagan suvda damlab 1 osh qoshiqdan ichish uchun.
31. Ol: Tozalangan skipidardan
Xloroformdan teng miqdorda 25,0 ml
Suyuq surtma hosil bo'lguncha aralashtirilsin.
Berilsin.
Belgilansin: Surtish uchun.
32. Ol: Qirilgan kamforadan 0,1
Shakardan 0,3.
Kukun hosil bo'lguncha aralashtir;
Shunday miqdorda 10 dona mumlangan qog'ozda ber.
Belgila: 1 kukundan kuniga 3-4 mahaldan istimol qilish uchun.
33. Ol: Narkozda ishlatiladigan efirdan 38,0
Xinin gidroxlorigidan 0,3
Tozalangan etil spirtidan 20,0 ml
Shaftoli moyidan 60,0 ml.gacha
Aralashtirilsin. Berilsin. Belgilansin: klizma qilish uchun.
34. Ol: Nitroglitserin eritmasidan 4,0 ml
Ber.
Belgila. 1 bo'lak qandga 2 tomchi tomizilsin va shimilsin.
35. Ol: Diprozindan 0,025
Shunday miqdorda 20 dona qobiqli tabletkalarda ber.
Belgila: kuniga 1 tabletkadan 2-3 marta.
36. Ol: Oq cho'ktirilgan simob moyidan 5% 30,0

- Ber.
37. Ol: Belgila: Surtish uchun.
Kamfora moyidan 20% 10,0 ml
1 ml. miqdorda ampulalarda ber.
38. Ol: Belgila: teri ostiga yuborish uchun.
Qaytarilgan temirdan 1,0.
Shunday miqdorda 20 dona jelatinli kapsulalarda ber
39. Ol: Belgila: kuniga ovqatdan so'ng 1 kapsuladan 3 mahal.
Rux oksididan
Salitsilat kislotadan
Talkdan teng miqdorda 50,0
Aralashtir kukun hosil bo'lsin
- Ber.
40. Ol: Belgila: surtish uchun.
Tozalangan natriy gidrokarbonat eritmasidan 5 % 10,0 ml.
Qaynatib tozalansin.
Berilsin.
41. Ol: Belgilansin: Venaga yuborish uchun.
Simobning sariq oksididan 0,1
Ko'z uchun eng yaxshi vazelindan 10,0
Maz hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber. Belgila: Ko'zga surtish uchun.
42. Ol: Natriy benzilpenitsilindan 1000000 TB
Natriy xlorid izotonik eritmasidan 5,0 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: kunda har ikkala ko'zga 2 tomchidan 5-6 marta tomizish uchun.
43. Ol: Konsentrlangan vodorod peroksid eritmasidan 5,0 ml
Tozalangan suvdan 15,0 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: Milkga surtish uchun.
44. Ol: Marvaridgulning quruq ekstraktidan 20,0 ml
Ber.
Belgila: ovqatdan oldin kuniga 2-3 marta 30-40 tomchidan ichish uchun.
45. Ol: Moychechak gullarining nastoykasidan 200,0 ml
Ber.
46. Ol: Belgila: Chayqash uchun.
Bahorgi arpabodiyonning yer ustki qismidan 2,0
Valeriana ildizpoyasi bilan ildizidan 1,5

- Yig'ma hosil bo'lgunicha aralashtir.
Ber.
47. Ol: Belgila: 1 osh qoshiqda kuniga 3 mahal.
Ichga ishlatish uchun eng toza vazelin moyidan 200,0 ml
Yalpiz moyidan 2 tomchi
Aralashtir. Ber.
48. Ol: Belgila: 1 osh qoshiqda kuniga 2 mahal.
Novokaindan 0,25
Natriy xlorid eritmasidan 0,85 % -100,0 ml
Tozalangan bo'lsin.
Aseptik (tashqaridan ifloslanmaslik) sharoitida qo'sh
Adrenalin gidroxlorid eritmasidan 0,6 % li 10 tomchidan
Aralashtir.
Ber. Belgila: kuniga 3 mahal.
49. Ol: Aloy shirasidan 100,0 ml
Qora idishda ber.
Belgila: 1 choy qoshiqda kuniga ovqatdan 30 daqiqa
oldin 3 marta ichish uchun.
50. Ol: Narkoz uchun efirdan 30,0
Xinin gidroxloriddan 0,5
Etil spirtidan 96% li 3,0 ml
Shaftoli moyidan 50,0 ml.gacha
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 marta klizma uchun.

Nota bene!

Barba non facit philosophum - Hamma soqol qo'yganlar donishmand bo'lavermaydi.

Si dormis, expergiscere; si stas, ingredere; si ingrederis, curre; si curris, advola - Agar uxlayotgan bo'lsang - o'rningdan tur, agar turgan bo'lsang - yur, agar yurayotgan bo'lsang - yugur, agar yugurayotgan bo'lsang - uchgin.

34-§. TAKRORLASH UCHUN RETSEPTURA BO'LIMIDAN TEST SAVOLLARI

1. **Kesma mazmunini bering. -cid**
  - a. mikroblarga qarshi
  - b. zamburug'ga qarshi
  - c. antiseptik
  - d. og'riqsizlantiruvchi
2. **Kesma mazmunini bering. -pyr**
  - a. uxlatuvchi
  - b. zamburug'larga qarshi
  - c. og'riq qoldiruvchi
  - d. isitmani tushiruvchi
3. **Kesma mazmunini bering. -phyll**
  - a. zamburug'larga qarshi
  - b. barg
  - c. qon bosimini tushiruvchi
  - d. qon tomirini kengaytiruvchi
4. **Kesma ma'nosini bering. -cain**
  - a. mahalliy og'riq qoldiruvchi
  - b. uxlatuvchi
  - c. mikroblarga qarshi
  - d. isitmani tushiruvchi
5. **Kesma ma'nosini aniqlang. -barb**
  - a. androgen
  - b. og'riq qoldiruvchi
  - c. qon bosimini tushiruvchi
  - d. uxlatuvchi
6. **Kesma mazmunini bering. -vas, -angio**
  - a. uxlatuvchi
  - b. qon bosimini tushiruvchi
  - c. zamburug'larga qarshi
  - d. qon tomirini kengaytiruvchi
7. **Kesma ma'nosini aniqlang. -sed**
  - a. tinchlantiruvchi
  - b. o't suruvchi
  - c. ayollar garmoni
  - d. erkaklar garmoni
8. **Kesma ma'nosini aniqlang. -chole**
  - a. garmonal
  - b. isitmani tushiruvchi
  - c. o't suruvchi
  - d. ayollarning jinsiy garmoni
9. **Kesma ma'nosini aniqlang. -cillin**
  - a. penitsillin antibiotiki
  - b. o't suruvchi
  - c. garmonal
  - d. ayollar garmoni
10. **Kesma ma'nosini aniqlang. -thyr**
  - a. mahalliy og'riq qoldiruvchi
  - b. uxlatuvchi
  - c. mikroblarga qarshi
  - d. qalqonsimon bezga ta'sir qiladi
11. **Kesma ma'nosini bering. -oestr**
  - a. ayollar garmoni
  - b. garmonal
  - c. erkaklar garmoni
  - d. antiseptik
12. **Kesma ma'nosini ajrating. -test, -vir**
  - a. antibiotiklar
  - b. erkaklar garmoni
  - c. ayollar garmoni
  - d. isitmani tushiruvchi
13. **Kesma ma'nosini ajrating. -myco**
  - a. sulfanilamid
  - b. yurakka oid
  - c. zamburug'larga qarshi
  - d. penicillin antibiotikasi

14. Kesma ma'nosini ajrating. -cor, -card
 a. uxlatuvchi
 b. penicillin antibiotikasi
 c. sulfanilamid
 d. yurakka oid
15. Atamaning ma'nosini ko'rsating. -aesthes
 a. sezish
 b. o't suruvchi
 c. antibiotiklar
 d. spazmolitik
16. Atamaning ma'nosini ko'rsating. -sept-
 a. spazmolitik
 b. qon tomirini kengaytiruvchi
 c. mikroblarga qarshi
 d. zararsizlantiruvchi
17. Atamaning ma'nosini ko'rsating. -cort
 a. gipotenziv
 b. kortikosteroidlar
 c. androgen steroidlar
 d. uxlatuvchi
18. Kesma ma'nosini bering. -zol, -zin, -zid, -az
 a. antiseptik
 b. azot tarkibi
 c. qon tomirini kengaytiruvchi
 d. zamburug'larga qarshi
19. Kesma ma'nosini aniqlang. -odynia
 a. og'riq
 b. og'riq qoldiruvchi
 c. qon bosimini tushiruvchi
 d. androgen
20. Fe'lning tuslanishini aniqlang. misceo, -ere
 a. 1
 b. 2
 c. 3
 d. 4
21. Fe'lning tuslanishini ajrating. do, -dare
 a. 1
 b. 2
 c. 3
 d. 4
22. Fe'lning tuslanishini ajrating. finio, -ire
 a. 1
 b. 2
 c. 3
 d. 4
23. Tarjima qiling: "Aralashtir yig'ma hosil bo'lsin".
 a. misce, fiant species
 b. misce, ut fiant species
 c. misce, fiant specie
 d. misce, ut fiant speciei
24. Juftini aniqlang: "Aralashma hosil bo'lsin"
 a. misce
 b. misceatur
 c. miscere
 d. miscetur
25. Gapni to'ldiring: "Shunday dozalarda berilsin" ... tales doses
 a. dentur
 b. da
 c. dare
 d. datur
26. Gapni to'ldiring: "Aralashtir, suyuq surtma hosil bo'lguncha". Misce, fiat ...
 a. liniment
 b. linimenti
 c. linimentum
 d. linimento

27. Gapni to'ldiring: "Aralashtir pilulyalar hosil bo'lguncha". Misce, ut ... ..

- a. fiant pilulae
- b. fiant pilula
- c. fiat pilulae
- d. fiat pilula

28. Gapni to'ldiring: "Aralashtir, kukun hosil bo'lguncha". Misce, fiat

....

- a. pulverum
- b. pulveres
- c. pulveris
- d. pulvis

29. Gapning qo'shimchasini to'ldiring: "Aralashtir, qin shamchasi hosil bo'lguncha". Misce, fiat suppositorium vaginal...

- a. -e
- b. -i
- c. -is
- d. -um

30. Tarjima qiling. Eng mayda poroshok (kukun).

- a. pulvis substillissimus
- b. pulvis subtilissimum
- c. pulvis subtilior
- d. pulvis subtiliores

31. Qo'shimchasini yozing. Rp: Tabulett... Sulfadimedizini 0,5 numero 12

- a. -am
- b. -arum
- c. -as
- d. -um

32. Tarjima qiling. Rp: Extracti Crataegi fluidi

- a. Ol: Itjumrutning quruq ekstraktidan
- b. Ol: Do'lananing quruq ekstraktidan
- c. Ol: Itjumrutning suyuq ekstraktidan
- d. Ol: Do'lananing suyuq ekstraktidan

33. To'ldirib yozing. Ol: Valeriana ildizlari bilan ildizpoyalardan: Rp: Rhizomatis cum radicibus ...

- a. Valeriana
- b. Valerianas
- c. Valerianae
- d. Valerianibus

34. Qo'shimchasini yozing. Rp: Suppositoria "Anuzol..." numero 6.

- a. -um
- b. -i
- c. -ae
- d. -a

35. Tarjima qiling: "Tozalangan oltingugurt". Sulfur ...

- a. depuratum
- b. rectificatum
- c. dilutum
- d. dilum

36. Tarjima qiling. Ol: Itjumrut po'stlog'idan.

- a. Rp: Foliorum Millefolii
- b. Rp: Corticis Urticae
- c. Rp: Foliorum Frangulae
- d. Rp: Corticis Frangulae

37. Ikki terminli bo'lmagan so'zni ko'rsating.

- a. etilmorfin
- b. xloralgidrat
- c. fenilsalisilat
- d. metilsalisilat

38. Retseptda qaysi soʻz 1-chi oʻrinda turadi? Ol: Natriy xloridning izotonik eritmasidan

- a. solutionis
- b. natrii
- c. isotonicae
- d. chloridi

39. Retseptda qaysi soʻz 2-chi oʻrinda turadi? Ol: Natriy xloridning izotonik eritmasidan

- a. Solutionis
- b. Natrii
- c. isotonicae
- d. chloridi

40. Retseptda qaysi soʻz 3-oʻrinda turadi? Ol: Natriy xloridning izotonik eritmasidan

- a. chloridi
- b. isotonici
- c. solutionis
- d. natrii

41. Retseptda qaysi soʻz 4-chi oʻrinda turadi? Ol: Natriy xloridning izotonik eritmasidan.

- a. solutionis
- b. chloridi
- c. isotonicae
- d. natrii

42. Toʻldiring. Tetracyclinum cum Nystatin...

- a. -um
- b. -o
- c. -is
- d. -as

43. Toʻldiring. Recipe: Suppositori... "Anusolum". Da tales doses numero 10

- a. -i
- b. -a
- c. -as
- d. -um

44. Toʻldiring. Rp: Tabulett... "Anapyrinum" numero 6

- a. -is
- b. -a
- c. -ae
- d. -as

45. Qoʻshimchasini yozing. Sulfa-dimezinum in tabulet... .

- a. -as
- b. -is
- c. -a
- d. -um

46. Toʻldirib yozing. Synthomycinum cum Novocain...

- a. -i
- b. -o
- c. -um
- d. -is

47. "Chayonoʻt" soʻzini toping.

- a. Urtica
- b. Belladonna
- c. Covallaria
- d. Linum

48. "Itjumrut" soʻzini toping.

- a. Frangula
- b. Digitalis
- c. Hypericum
- d. Urtica

49. "Moychechak" soʻzini toping.

- a. Urtica
- b. Crataegus
- c. Hypericum
- d. Chamomilla

50. "Kungaboqar moyi" jumlasini toping.

- a. Oleum Helianthi
- b. Oleum Haelianti
- c. Oleum Helianti
- d. Oleum Gelianthi

51. Ma'nosini toping - "kanakun-
jut moyi".

- a. Oleum Rhicini
- b. Oleum Ricini
- c. Oleum Rhecini
- d. Oleum Riceni

52. Juftini toping. Herba Ther-
mopsidis

- a. termopsis o'ti
- b. angishvona gul o'ti
- c. bahorgi Adonis o'ti
- d. sariq choy o'ti

53. Qo'shimchasini yozing. Rp:
Solutionis Synoestrolis oleos...

- a. -a
- b. -ae
- c. -um
- d. -i

54. To'ldiring. Ol: 5%li yod erit-
masidan 5 tomchi. Rp.: Solutionis
Iodi 5% ...

- a. guttas V
- b. guttae V
- c. guttam 5
- d. gutta 5

55. To'ldiring: "Ol: mavrak barg-
laridan". Rp: ... Salviae

- a. folium
- b. folia
- c. folii
- d. foliorum

56. To'ldiring: "Inyeksiyalar
uchun suv". Aqua pro ...

- a. injectio
- b. injectionis
- c. injectionibus
- d. injectionum

57. Juftini toping: "Novshadil -
anis tomchisi".

- a. liquor Ammonii anisati
- b. sulfur depuratum
- c. solutio ammonii caustici
- d. spiritus rectificatus

58. Juftini toping: "Novshadil
spirti".

- a. solutio Ammonii caustici
- b. sulfur depuratum
- c. spiritus rectificatus
- d. liquor ammonii anisati

59. To'ldiring: "Tozalangan spirt"
-Spiritus ...

- a. rectificatus
- b. causticus
- c. depuratus
- d. dilutus

60. Kerakli qo'shimchani yozing.
Rp: Solutionis Iodi spirituosus...

- a. -i
- b. -a
- c. -um
- d. -ae

61. Kerakli qo'shimchani
qo'ying. Rp: Tabulett... Tetracyclini
obduct...

- a. -am, -ae
- b. -ae, -ae
- c. -as, -a
- d. -a, -a

62. To'ldiring: "Aralashtir, sham-
chalar hosil bo'lguncha". Misce, ...

- a. fiant suppositorium
- b. fiat suppositoria
- c. fiat suppositorium
- d. fiant suppositoria

63. Juftini toping: "mayda kukun".

- a. pulvis subtilis
- b. pulvis simplex
- c. pulvis subtili
- d. pulvis subtile

64. To'ldiring. Rp: Pulveris Glycyrrhizae composit...

- a. -us
- b. -a
- c. -um
- d. -i

65. To'ldiring: "Ber qora shisha idishda". Da in vitr... nigr...

- a. -um, i
- b. -a, as
- c. -o, -o
- d. -us, -o

66. To'ldiring. Recipe: Spiritus aetylic...

- a. -a
- b. -us
- c. -um
- d. -i

67. To'ldiring. Recipe: Specierum diuretic...

- a. -um
- b. -ae
- c. -arum
- d. -us

68. "id" suffuksining ma'nosini toping (tuzlarda).

- a. -idum
- b. -osum
- c. -icum
- d. -as

69. Retseptda (kislotalarda) o'zbekcha -at suffikslariga mos keladiganini toping.

- a. -icum
- b. -osum
- c. -idum
- d. -as

70. Retseptda (kislotalarda) o'zbekcha -it suffiksiga to'g'ri keladiganini toping.

- a. -osum
- b. -idum
- c. -icum
- d. -as

71. To'ldiring. Acidum hydrobrom...

- a. -icum
- b. -osum
- c. -idum
- d. -as

72. To'ldiring. Acidum hydrochlor...

- a. -idum
- d. -osum
- c. -icum
- d. -as

73. Juftini toping: "Limon kislotasi".

- a. acidum citricum
- b. acidum aceticum
- c. acidum nitricum
- d. acidum carbonicum

74. Asosiy tuzlardagi anionlarning old qo'shimchasini toping.

- a. yl-
- b. sub-
- c. hydro-
- d. -meth

75. Tuzni toping.

- a. Plumbi acetat
- b. Zinci oxydum
- c. Magnesii peroxydum
- d. Acidum lipoicum

76. Oksidni toping.

- a. Aluminiumi peroxydum
- b. Kalii iodidum
- c. Acidum lacticum
- d. Argenti nitras

77. Tuzni toping.

- a. Calcii sulfas
- b. Hydrargyri oxydum
- c. Aluminiumi hydroxydum
- d. Acidum nitrosum

78. Tuzlardagi anionlarning old qo'shimchasini toping.

- a. sub-
- b. -yl
- c. hydro-
- d. meth-

79. Oksidni toping.

- a. Hydrogenii oxydum
- b. Kalii iodidum
- c. Cupri citras
- d. Codeini phosphas

80. Ma'nosini toping: "Oltin-gurt kislotasi".

- a. Acidum sulfuricum
- b. Acidum nitricum
- c. Acidum citricum
- d. Acidum aceticum

81. Tarjima qiling: "Bir marta qo'llaniladigan doza". pro ...

- a. dosi
- b. dosis
- c. doses
- d. dies

82. Moslashtiring: "Vitaminli to'plam". species ...

- a. vitaminosae
- b. vitaminosa
- c. vitaminosum
- d. avitaminosus

83. Qattiq dori shaklini toping.

- a. pulvis, eris, m
- b. tinctura, ae, f
- c. pasta, ae, f
- d. suppositorium, i, n

84. To'ldiring: "Surtish uchun kun-lar". Pulver... ad usum externum

- a. -es
- b. -um
- c. -ibus
- d. -is

85. Tarjima qiling: "Do'lana me-valari va gullari". ... et flores Crata-egi

- a. fructu
- b. fructuum
- c. fructibus
- d. fructus

86. To'ldiring. Ichkariga qo'llash uchun eritma. Solutio ad ...

- a. usum internum
- b. usu interno
- c. usus internus
- d. usuum internum

87. To'ldiring: "Strixning eng yaxshi 1 marta ichiladigan doza-sidan 15 tomchidan". pro dosi ... Strychnini guttas XV

- a. optimus
- b. optima
- c. optimo
- d. opticus

88. To'ldiring: Oddiy va murakkab kukun. Pulvis simplex et pulvis

...

- a. compositus
- b. composite
- c. compositum
- d. composito

89. To'ldiring: "Ko'krak eliksiri - balg'am ko'chiruvchi vosita».

Elixir ... est remedium ex pectorans

- a. pectorale
- b. pectoralis
- c. thoracica
- d. thoracicum

90. To'ldiring. Solutio vitamini B-12 in ampullis ... (mushaklararo inyeksiyalar uchun).

- a. pro injectionibus intramuscularis
- b. ad injectionibus intramuscularibus
- c. pro injectione intramusculari
- d. ad injectiones intra

91. To'ldiring: "Eriydigan sulfat-sil". Sulfacylum ...

- a. solubile
- b. solutio
- c. siccus
- d. solibulis

92. To'ldiring: "Shirinmiya ekstrakti bilan ko'krak eliksiri". Elixir pectorale cum ... Glycyrrhizae

- a. extracto
- b. extractum
- c. extractis
- d. extracta

93. To'ldiring. Oq loy shakliga ega bo'lgan dori. Bolus alba remedium ... est.

- a. constituens
- b. corrigens
- c. basis
- d. remedium

94. "Adonis vernalis" oilasiga mansub bo'lmagan preparat shaklini toping.

- a. Aether medicinalis
- b. Adonidur
- c. Adonidis vernalis
- d. tincturae Adonidis vernalis

95. Moslashtiring. Remedia ... (oddiy va murakkab) et composita.

- a. simplicia
- b. simplex
- c. simplicis
- d. simplici

96. To'ldiring. Tabulett... Furacilini. (Furatsilin tabletkalaridan)

- a. -is
- b. -a
- c. -ae
- d. -arum

97. Kerakli harflarni qo'ying. Co...einum

- a. f
- b. ff
- c. ph
- d. th

98. Tarjima qiling: "Kukunlar oddiy, murakkab, yirik va mayda bo'ladi". Pulveres ..., compositi, grossi et subtiles sunt.

- a. simplices
- b. simplicis
- c. simplex
- d. simplici

99. To'ldiring. Tibbiyot sovuni - oq kukun. *Sapo medicatus pulvis ... est.*

- a. albus
- b. leucos
- c. alba
- d. album

100. To'ldiring: "Emulsiyalar yog'li va urug'li bo'ladi". *Emulsa ... et seminalia sunt.*

- a. oleosa
- b. oleosus
- c. oleosum
- d. oleosonum

101. To'ldiring: Mayda kukunni teng ikkiga bo'l. *Divide pulvis ... in partes aequales.*

- a. subtilis
- b. sutile
- c. subtili
- d. subtilia

102. Kapsulalar elastik, yumshoq yoki qattiq bo'lishi mumkin. *Capsulae seu elasticae, seu molles, seu ... (qattiq) sunt*

- a. durae
- b. durum
- c. durus
- d. duri

103. Tarjimasini aniqlang. *Hb. Millefolii*

- a. bo'yomodaron o'ti
- b. angishvonagul o'ti
- c. bahorgi guluzardak bargi
- d. termopsis o'ti

104. Mos keladiganini toping.

Hb. Hyperici

- a. sariqchoy o'ti
- b. angishvonagul o'ti
- c. bahorgi guluzardak bargi
- d. termopsis o'ti

105. Mos keladiganini toping. *Hb. Digitalis*

- a. angishvonagulning o'ti
- b. sariqchoy o'ti
- c. bahorgi guluzardak bargi
- d. termopsis o'ti

106. Mos keladiganini toping.

Hb. Adonidis vernalis

- a. angishvonagulning o'ti
- b. bahorgi guluzardakning o'ti
- c. sariqchoy o'simligining yer usti-dagi qismi
- d. termopsis o'ti

107. Qo'shimchasini yozing. *Rp: Unguenti Xeroformi... 5% 10,0*

- a. -as
- b. -arum
- c. -i
- d. -um

108. Qo'shimchasini yozing. *Rp: Solutionis Synoestrolis oleos...*

- a. -a
- b. -ae
- c. -um
- d. -i

109. O'zbekcha so'zlarni lotinchaga o'giring. *Rp.: Tabulettas (yo'talga qarshi) numero 12*

- a. contra tussim
- b. contra mortem
- c. per os
- d. post mortem

110. Qo'shimchasini yozing. *Rp.: Tabulett... Digoxini 0,0001. Da tales doses numero 12*

- a. -ae
- b. -am
- c. -as
- d. -um

111. Tarjima qiling: "Tozalangan oltingugurt". ... depuratum

- a. Sulfur
- b. Carbo
- c. Sulfas
- d. Calcium

112. Almashtiring. Rp.: Aetheris (narkoz uchun) 100 ml. (qora shisha idishda)

- a. pro narcosi; in vitro nigro
- b. in vitro nigro; pro narcosi
- c. pos nortem in vitro nigro
- d. contra tussim, ad decubitum

113. Qo'shimchasini yozing. Rp: Tabulett... "Theophyllin..." numero 10 Detur. Signetur:

- a. -as, -um
- b. -a, -as
- c. -ia, -ium
- d. -as, -a

114. To'ldiring. Oxac...llinum

- a. -e
- b. -i
- c. -y
- d. -ae

115. Tarjima qiling: "Tirik organizmda".

- a. in vivo
- b. in vitro nigro
- c. in vitro
- d. in vitrum

116. Orfografik to'g'ri javobni toping.

- a. in tabulettis obductis
- b. in tabullettis obductas
- c. in tabulettas obdictas
- d. in tablettis obductis

117. To'ldiring: "Ichkariga qo'lash uchun". ad us... intern...

- a. -u
- b. -um
- c. -o
- d. -is

118. To'ldiring: "Angishvonagul bargi". Folium ...

- a. Digitalis
- b. Leonuri
- c. Quercus
- d. Crataegi

119. To'ldiring: "Sariqchoy o'ti". Herba ...

- a. Hyperici
- b. Salviae
- c. Chamomillae
- d. Rhei

120. Mos keladiganini toping. Tiosulfat

- a. thiosulfat
- b. thiosulfas
- c. thiosulphas
- d. thiosulphat

121. Mos keladiganini toping: "Sulfamonometoksin".

- a. Sulfamonomethoxinum
- b. Sulfamonomethoxin
- c. Sulphamonometoxin
- d. Sulphamonomethoxinum

122. Mos keladiganini toping: "Ixtiyol".

- a. Ichthyolum
- b. lhthyolum
- c. Ichtiolum
- d. Ichtyolum

123. Qo'shimchasini to'ldiring:
"Gulhayri ildizining damlamasi".
Infus... radic... Althae...

- a. -i, -is, -ae
- b. -o, -is, -a
- c. -i, -i, -ae
- d. -is, -i, -o

124. Qo'shimchasini yozing:
"Novshadil spirtidan 5 tomchi". So-
lution... Ammon... caustic... gutt... V

- a. -i, -ibus, -ii, -as
- b. -um, -i, -i, -am
- c. -es, -um, -i, -as
- d. -is, -ii, -i, -as

125. Mos keladiganini toping:
"Ethinilestradiol".

- a. Aethynyloestradiolum
- b. Aethynilestradiolum
- c. Aethynyloestradyolum
- d. Aethynyloestradiolum

126. Qo'shimchasini to'g'ri
qo'ying: "Astmaga qarshi to'plam-
dan". Spec... antiasthmatic...

- a. -erum, -is
- b. -ei, -i
- c. -erum, -arum
- d. -es, -is

127. So'zlarni to'g'ri joylashti-
ring. in, nigro, da, vitro

- a. da in vitro nigro
- b. in vitro nigro da
- c. da in nigro vitro
- d. in, nigro, da, vitro

128. So'zlarni to'g'ri joylashti-
ring: numero, 20, obductas, Pen-
toxyli, tabulattas, 0,2

- a. Tabulettas Pentoxyli obductas
0,2 numero 20.
- b. Pentoxyli tabulettas obductas
numero, 0,2

c. Tabulettas obductas Pentoxyli
numero 20, 0,2.

d. Tabulettas obductas Pentoxyli
0,2 numero 20

129. Qo'shimchasini yozing. Ta-
bulett... Oleandomycin... phosphat...
obduct... numer...

- a. -as, -i, -is, -as, -o
- b. -is, -i, -i, -us, -o
- c. -am, -is, -i, -am, -i
- d. -as, -i, -e, -e, -o

130. So'zlarni to'g'ri joylashti-
ring. ad, Natrii, solutionis, chloridi,
100 ml, isotonicae

- a. Solutionis Natrii chloridi isotoni-
cae ad 100 ml
- b. Natrii chloridi isotonicae solutio-
nis ad 100 ml
- c. Solutionis isotonicae Natrii chlo-
radi ad 100 ml
- d. Isotonicae solutionis ad Natrii
chloridi 100 ml

131. So'zlarni to'g'ri joylashti-
ring. in, dosis, numero 20, tales, da,
capsulis

- a. da tales doses numero 20 in cap-
sulis
- b. da in capsules tales doses nume-
ro 20
- c. da numero 20 in capsules tales
doses
- d. in capsules tales doses da nume-
ro 20

132. Qo'shimchalarini yozing.
Recipe: Solution... Hydrogen... pe-
roxyd... concentrat...

- a. -is, -ii, -i, -ae
- b. -um, -i, -i, -ae
- c. -es, -i, -i, -ae
- d. -is, -i, -i, -a

133. Qo'shimchalarini yozing.
Recipe: Tabulett... "Microiod..." cum
Phenobarbital... obduct... numer...
40

- a. -is, -i, -is, -as, -a
- b. -am, -i, -o, -am, -o
- c. -arum, -um, -o, -as, -a
- d. -as, -um, -o, -as, -o

134. Kislotaning nomini qo'ying.
Recipe: Tabulettas Acidi ... obduc-
tas

- a. phosphatis
- b. glutaminici
- c. Hydrocartisoni
- d. Hydrogenii

135. Anionning nomini qo'ying.
Solutionis Platyphyllini ...

- a. hydrotartaratis
- b. Natrii
- c. borici
- d. oxydi

136. To'g'ri javobni toping. Reci-
pe: Olei ... -Ol: Kanakunjut moyidan

- a. Ricini
- b. Belladonnae
- c. Vinylini
- d. iodidi

137. Ma'no jihatdan boshqa so'z-
larga to'g'ri kelmaydigan so'zni to-
ping.

- a. Iodum
- b. Barium
- c. Aluminium
- d. Novocanium

138. Ma'no jihatdan boshqa so'z-
larga to'g'ri kelmaydigan so'zni to-
ping.

- a. Cuprum
- b. Aethazolum
- c. Euphyllinum
- d. Mentholum

139. Umumiy ma'no beradigan
so'zni toping.

- a. Belladonna
- b. Herba
- c. Rheum
- d. Urtica

140. Umumiy ma'no beradigan
so'zni toping.

- a. Tabuletta
- b. Tefracyclinum
- c. Dimedrolum
- d. Penicillinum

141. So'zda nechta qism bo'lagi
bor? Phenoxyethylpenicillinum

- a. 4
- b. 5
- c. 6
- d. 3

142. To'ldiring. Str...chninum

- a. -i
- b. -e
- c. -y
- d. -ae

143. To'ldiring: "Shaftoli moyi".
Oleum ...

- a. Hyperici
- b. Olivarum
- c. Chamomillae
- d. Persicorum

144. Odatda qisqarmaydi:

- a. dori shaklining nomlanishi
- b. farmasevtga bo'lgan turli topshi-
riqlar
- c. o'simliklar qismini bildiruvchi
so'zlar
- d. dori preparatlarining nomlari

145. "moy" so'zi qanday qisqartiriladi? Recipe: Olei Menthae guttas III

- a. o.
- b. olei.
- c. ole.
- d. ol.

146. "Qaynatma" so'zini qanday qisqartirish mumkin?

- a. dec.
- b. deco.
- c. decoct.
- d. de.

147. "1 Tomchi" so'zi qanday qisqartiriladi?

- a. gtt I.
- b. gt. 1
- c. g. 1
- d. gut I

148. "Ildiz" so'zini qisqartiring. Rp: Pulveris radices Rhei.

- a. radi.
- b. ra.
- c. rad.
- d. radic.

149. "Moychechak gullaridan" iborasi retseptda qanday qisqartirilib yoziladi?

- a. Rp: Flores Chamomillae
- b. Rp: Floris Chamomillae
- c. Rp: Fl Chamomillae
- d. Rp: Flor Chamomillae

150. "Borat kislotasi" iborasining qisqartma shaklini toping

- a. acidum boricum
- b. ac. boricum
- c. ad boricum
- d. acidum bor

151. Fe'lning tuslanishini aniqlang: -adhibeo, -ēre

- a. 2
- b. 1
- c. 3
- d. 4

152. Hozirgi zamon fe'llarining asosi to'g'ri ko'rsatilgan qatorni aniqlang:

- a. praescrib-, vert-, da-
- b. aud-, nutri-, sum-
- c. audire, nutri, sumere
- d. signa-, dare-, vert-

153. Fe'lning tuslanishini ajrating: nutrio, -ire

- a. 4
- b. 2
- c. 3
- d. 1

154. 1-tuslanishdagi fe'lni toping:

- a. Miscere
- b. Addere
- c. Audire
- d. Servare

155. Lotin tilidagi yozib bermoq fe'lining to'g'ri tarjimasi qaysi qatorda ko'rsatilgan:

- a. habere
- b. recipere
- c. diluere
- d. praescribere

156. Retseptda fe'llarning qaysi mayllari qo'llanilishi mumkin:

- a. aniq, shart
- b. aniq, buyruq
- c. buyruq, shart
- d. aniq, shart, buyruq

157. Berilgan fe'llardan I tuslanish noaniq shakli qo'shimchasini to'g'ri toping:

- a. -ire
- b. -ere
- c. -ure
- d. -are

158. Barcha fe'llar buyruq maylida berilgan qatorni toping:

- a. solve, nutri, praescribe
- b. dividite, nutrire, praescribere
- c. dividit, nutrit, praescribit
- d. solvere, dare, nutrire

159. Barcha fe'llar IV tuslanishga mansub bo'lgan qatorni toping:

- a. nutrire, audire, colare
- b. infundere, sumere, solvere
- c. audire, nutrire, venire
- d. dare, colare, errare

160. Barcha fe'llar II tuslanishga mansub bo'lgan qatorni ko'rsating:

- a. dare, curare, discere
- b. studere, venire, amare
- c. habere, miscere, docere
- d. dividere, vivere, auscultare

161. Tarjima qiling: "Aralashtir, emulsiya hosil bo'lsin".

- a. Misce, fiant emulsum
- b. Misce, fiat emulsum
- c. Misce, ut fiant emulsi
- d. Miscetur, fiant emulso

162. Juftini aniqlang: "Aralashtilgan bo'lsin"

- a. misceatur
- b. misce
- c. miscere
- d. misceat

163. Gapni to'ldiring: "Shunday dozalar berilsin". ... tales doses

- a. dentur
- b. da
- c. dare
- d. detur

164. noli audire iborasining to'g'ri tarjimasini toping:

- a. eshitma
- b. eshitmang
- c. jim turma
- d. baqirma

165. audiatur et altera pars ni aniqlang:

- a. Majhullik nisbati aniqlik maylida
- b. Aniqlik nisbati shart maylida
- c. Majhullik nisbati shart maylida
- d. Faqat buyruq maylida

166. tez chayqat iborasining to'g'ri tarjimasini toping:

- a. Agita cito
- b. Agitate cito
- c. Agitet cito
- d. Agitetur cito

167. To'g'ri tarjimani toping: Baqliq moyidan keragicha qo'sh:

- a. Addite oleum jecoris Aselli quantum satis
- b. Addat oleum jecoris Aselli quantum satis
- c. Adde oleum jecoris Aselli quantum satis
- d. Addatur oleum jecoris Aselli quantum satis

168. To'g'ri tarjimani toping: Archagul qaynatnasini soviting:

- a. Refrigerera decoctum Thymi
- b. Refrigerera decoctum Tritici
- c. Refrigerate decoctum Uvae ursi
- d. Refrigerate decoctum Leonuri

169. Retsept iborasini to'g'ri tarjima qiling: Shakllantirilsin:

- a. format
- b. forma
- c. formetur
- d. formate

170. Iboraning to'g'ri tarjimasini toping: Lotin tilini o'rganing:

- a. disce linguas Latinas
- b. discite linguam Latinam
- c. noli discere linguam Latinam
- d. nolite discere linguam Latinam

171. Tarjima qiling: "Tozalangan oltingugurtdan". Sulfuris ...

- a. depurati
- b. restificati
- c. diluti
- d. sicci

172. Ikki terminli bo'lmagan so'zni ko'rsating.

- a. etilmorfm
- b. xloralgidrat
- c. fenilsalisilat
- d. etilsalicilat

173. Anionning nomini qo'ying. Solutio Platyphyllini ...

- a. hydrotartaratis
- b. natrii
- c. borici
- d. oxydi

174. Tuzlar nomi to'g'ri yozilgan javobni toping.

- a. Natrii sulfas, Hydrargyri cyanidum.
- b. Acidum sulfas, Salicili cyanit.
- c. Zinci oxydum, Natrii sulfas.
- d. Natrii acidum, Hydrargyri oxydum.

175. Oksidlar nomi to'g'ri yozilgan javobni toping.

- a. Magnii oxydum, Zinci oxydum.
- b. Oxydum Magnii, Oxydum Zinci.
- c. Magnii oxudi, Magnii Zinci.
- d. Zinci oxydi, Magnium oxydi.

176. Tarkibida kislorod miqdori ko'p bo'lgan kislotalar yozilgan javobni toping.

- a. Acidum aceticum, Acidum citricum.
- b. Acidum boricum, Acidum sulfurosum.
- c. Natrii sulfidum, Oxydulatum basicum.
- d. Acidum acetosum, Acidum hydrocitricum.

177. "Sariq shishachada ber" iborasi qanday tarjima qilinadi?

- a. Da in vitro flavo
- b. Da in vitro nigro
- c. Da in vitro rubro
- d. Da intra vitrus flavus

178. Retseptni to'ldiring: Rp: Tinctur... Schizandr...

- a. -ae/-ae
- b. -ae/-a
- c. -a/-ae
- d. -i/-ae

179. supp. rect. retseptura qisqartmasining to'liq shaklini va tarjimasini toping.

- a. suppositoria rectalia - to'g'ri ichak shamchalari
- b. suspensio rectalis - to'g'ri ichak eritmasi
- c. succus rectalis - to'g'ri ichak shirasi
- d. suppum rectale - to'g'ri ichish uchun sho'rva

180. Iboraning to'g'ri tarjimasini toping: Vodород peroksidning suyultirilgan eritmasidan:

- Solutionis Hydrogenii peroxydi diluti
- Solutionis Hydrogenii peroxydi dilutae
- Solutionis Hydrogenii peroxydi fluidi
- Solutionis Hydrogenii peroxydum fluidum

181. O. S. retseptura qisqartmasining to'liq shaklini va tarjimasini toping.

- oculo sinistro – chap ko'zga
- oculus sinister – o'ng ko'z
- oculi sinistri – o'ng ko'zni
- optici sinistri – chap ko'zga

182. Retsept yozish huquqi kimga beriladi?

- shifokorga
- bosh shifokorga
- dorishunosga
- bemorga

183. Retseptlarda yozilishi mumkin bo'lgan qo'shimcha yozuvlarni toping.

- Cito, Statim, Verte
- Recipe, Sterilisa, Detur
- Da, Slgna, Misce
- Oleum, emulsum, pilula

184. To'ldiring: Biomycinum cum Nystatin...

- o
- um
- is
- i

185. Qaysi qatorda dorining nomi orfografik xato yozilgan:

- Diiodthyrosinum
- Anesthesinum
- Cholosasum
- Nephridinum

186. Streptomitsinlar guruhidagi antibiotik nomini toping:

- Oxytetracyclinum
- Synthomycinum
- Analginum
- Penicillinum

187. Bakteriyalarga qarshi ta'sir etuvchi dori nomini toping:

- Ampicillinum
- Lidocainum
- Bilocidum
- Pancreatinum

188. Iboraning to'g'ri tarjimasini toping: Ko'z uchun eng yaxshi vazelin:

- Vaselinum optimum pro oculis
- Vaselinum bonum pro oculis
- Vaselinum melior pro oculis
- Vaselinum peior pro oculis

189. Iboraning to'g'ri tarjimasini toping: Seftriaksonning natriyli tuzi:

- Ceftriaxonum - natrium
- Ceftriaxonum - natrium
- Sol. Ceftriaxonum - kalii
- Natrium - ceftriaxonum

190. M. f. mucil. retsept iborasi-ning to'liq shakli va tarjimasini qaysi javobda keltirilgan?

- Misce fiat mucilago -shilimshiq modda hosil bo'lguncha aralashtir
- Misce fiat mucilo -shilimshiq modda hosil bo'lguncha aralashtir
- Misce fiat mucil pilulae -murakab kukun bo'lguncha aralashtir
- Misce fiat mucil pilulae -murakab aerosol bo'lguncha aralashtir

191. Yozilgan retsept yana takrorlanishi kerak bo'lsa retseptda qanday lotincha so'zlar yoziladi?

- a. Repete, Repetatur
- b. Verte, Audi
- c. Statim, Verte
- d. Citissime, Bis

192. quantum satis iborasi qanday tarjimaga ega?

- a. keragicha
- b. ortig'icha
- c. kamgina
- d. kerak emas

193. in char. cer. retsept qisqartmasining to'liq shakli qanday?

- a. in charta cerata
- b. infarctus charctus ceratus
- c. insultus charctus ceratus
- d. in capsulis gelatinosis

194. "Ol: "Pirkofen" tabletkalaridan 10 dona" retsept iborasida dori nomi qanday tarjima qilinadi?

- a. Recipe: Tabulettas "Pyrcophenum" numero 10.
- b. Recipe: Tabulettam "Pyrcophenum" numero 10.
- c. Recipe: Tabulettis "Pyrcophenum" numero 10.
- d. Recipe: Tabulettae "Pyrcophenum" numero 10.

195. "Evkomiyaning suyuq so'rimi (ekstrakti)dan" retsept iborasini tarjima qiling.

- a. Extracti Eucomiae fluidi
- b. Extractum fluidi Eukomia
- c. Eucomia fluidum extracti
- d. Extractum Eukomia fluidum

196. Tarjima qiling: "Bir sutkada qo'llaniladigan doza". pro ...

- a. dosi
- b. dosis
- c. doses
- d. die

197. "Marvaridgulning spirtli eritmasidan" iborasining tarjimasi (Gen.Sing.)ni toping.

- a. tincturae Convallariae
- b. tinctura Calendulae
- c. solutio Leonuri spiritosa
- d. decoctum calendula

198. To'g'ri qo'yilgan qo'shimchalarni toping: Rp.: Tinctur... Valerian... simpl....

- a. -ae/ -ae/ -icis
- b. -a/ -a/ -ex
- c. -as/ -am/ -icis
- d. -ae/ -a/ -ex

199. "Yordamchi dori vositasi" so'zining lotincha to'g'ri javobini toping.

- a. remedium adiuvars
- b. medicamentum dosis
- c. remediim corrigens
- d. medicamentum amarum

200. Retseptni to'ldiring:

Rp: Tincturae Absinthii 50 ml

Tincturae Belladonae 100 ml

...

Signa.

- a. Misce. Da.
- b. Da tales doses N 10
- c. Aqua destillata
- d. Sterilisa. Da.

FARMATSEVTİK TERMINOLOGIYA BO'YICHA İLOVALAR

RAVİSHLAR (ADVERBIA)

ADVERBIA	RAVISHLAR
ana	teng
ibi	u yerda
interdum	ba'zan
gratis	tekin
saepe	tez-tez
semper	doimo
statim	darhol
ubi	qayerda
aseptice	yuqumsizlantiruvchi
male	yomon
modice	o'rtamiyona
bis	ikki marta
optime	eng yaxshi
calide	issiq holda
caute	ehtiyotlik bilan
longe subtilissimus, a, um	eng mayda
perpetuo	doimo
certe	har xil
praecipue	asosan
quantum libet	istalgancha
citissime	juda ham tez
quantum satis	keragicha
continue	to'xtovsiz
dextrā	o'ngda
recte	to'g'ri
exacte	aniq
sero	kechki
frigide	sovuq holda
sinistrā	chapda

subīto	to'satdan
grosse	dag'al
tarde	oxirida
iucunde	yoqimli
tuto	xavfsiz
lente	sekin

SIFATLARDAN YASALGAN RAVISHLAR

ADJECTIVUM	SIFAT	ADVERBIA	RAVISH
acūtus, a, um	o'tkir	acūte	o'tkir
latus, a, um	keng	late	keng
aeger, gra, grum	zaif	aegre	zaif
citus, a, um	tez	cito	tez
creber, bra, brum	qalin	crebro	qalin
multus, a, um	ko'p	multo	ko'p
perpetus, a, um	doyimiy	perpetuo	doyimo
postrēmus, a, um	oxirgi	postrēmo	oxirgi
primus, a, um	birinchi	primo	birinchidan
secundus, a, um	ikkinchi	secundo	ikkinchidan
serus, a, um	kechki	sero	kechki
subītus, a, um	to'satdan	subīto	to'satdan
tutus, a, um	xavfsiz	tuto	xavfsiz
rarus, a, um	kamyob	raro, rare	kamyob
verus, a, um	haqiqiy	vero, vere	haqiqiy
acer, acris, acre	o'tkir	acrīter	o'tkir
brevīs, e	qisqa	brevīter	qisqa
simplex, ĩcis	oddiy	simplicīter	oddiy
diligens, ntis	serharakat	diligenter	serharakat
recens, ntis	yangi, aynima- gan, buzilmagan	recenter	yangi, aynima- gan, buzilmagan
difficīlis, e	og'ir	difficile	og'ir
multus, a, um	ko'p	multum	ko'p
facīlis, e	yengil	facīle	yengil

pars, rtis <i>f</i>	qism	partim	qisman
separāre	chegaralamoq	separātim	chegaralangan

RAVISHLARNING DARAJALARI

<i>Positivus</i>	<i>Comparativus</i>	<i>Superlativus</i>
oddiy	qiyosiy	orttirma
alte	altius	altissīme
<i>yuqori</i>	<i>yuqoriroq</i>	<i>eng yuqori</i>
cito	citius	citissīme
<i>tez</i>	<i>tezroq</i>	<i>eng tez</i>
facīle	facilius	facillīme
<i>yengil</i>	<i>yengilroq</i>	<i>eng yengil</i>
acrīter	acrius	acerrīme
<i>o'tkir</i>	<i>o'tkirroq</i>	<i>eng o'tkir</i>
bene	melius	optīme
<i>yaxshi</i>	<i>yaxshiroq</i>	<i>eng yaxshi</i>
male	peius	pessīme
<i>yomon</i>	<i>yomonroq</i>	<i>eng yomon</i>
magnopĕre	magis	maxīme
<i>katta</i>	<i>kattaroq</i>	<i>eng katta</i>
multum	plus	plurīmum
<i>ko'p</i>	<i>ko'proq</i>	<i>juda ko'p</i>
non multum	minus	minīme
<i>kam</i>	<i>kamroq</i>	<i>eng kam</i>

RETSEPTURA VA AMALIY MEDITSINADA QO'LLANILUVCHI RAVISHLAR
LOTIN RAVISHLARINING YUNON TILIDAGI MUQOBILLARI

<i>Lotin-cha</i>	<i>Yunon-cha</i>	<i>Ma'nosi</i>	<i>Examples</i>	<i>Misollar</i>
bene	eu	yaxshi	eupnoĕ, es <i>f</i>	teng o'lchamli nafas olish
saepe	pollakis	tez-tez	pollakiuria, ae <i>f</i>	tez-tez siydik chiqarish

multum	poly	ko'p	polypus, n m	polip, organning yuzasida shakllangan o'sma
---------------	-------------	------	---------------------	---

VAZN, O'LCHOV, HAJM, FOIZ BELGILARI

1,0	gramma unum	bir gramm
2,0	grammāta duo	ikki gramm
3,0	grammāta tria	uch gramm
4,0	grammāta quattuor	to'rt gramm
5,0	grammāta quinque	besh gramm
0,1	decigramma unum	o'ndan bir gramm, bir detsigramm
0,2	decigrammāta duo	o'ndan ikki gramm, ikki detsigramm
0,3	decigrammāta tria	o'ndan uch gramm, uch detsigramm
0,4	decigrammāta quattuor	o'ndan to'rt gramm, to'rt detsigramm
0,5	decigrammāta quinque (semigramma)	o'ndan besh (yarim) gramm, besh detsigramm
0,01	centigramma unum	yuzdan bir gramm, bir sentigramm
0,02	centigrammāta duo	yuzdan ikki gramm, ikki sentigramm
0,03	centigrammāta tria	yuzdan uch gramm, uch sentigramm
0,04	centigrammāta quattuor	yuzdan to'rt gramm, to'rt sentigramm
0,05	centigrammāta quinque	yuzdan besh gramm, besh sentigramm
0,001	milligramma unum	mingdan bir gramm, bir milligramm
0,002	milligrammāta duo	mingdan ikki gramm, ikki milligramm
0,003	milligrammāta tria	mingdan uch gramm, uch milligramm
0,004	milligrammāta quattuor	mingdan to'rt gramm, to'rt milligramm
0,005	milligrammāta quinque	mingdan besh gramm, besh milligramm
1 ml	millilitrum unum	bir millilitr
2 ml	millilitra duo	ikki millilitr
3 ml	millilitra tria	uch millilitr
4 ml	millilitra quattuor	to'rt millilitr

10 ml	millilitra decem	o'n millilitr
100 ml	millilitra centum	yuz millilitr
180 ml	millilitra centum octoginta	bir yuz sakson millilitr
200 ml	millilitra ducenta	ikki yuz millilitr

Eslatma: Millilitrdan kam suyuqlik miqdori tomchilab o'lchanadi. Tomchi miqdori guttas so'zidan keyin rim raqamida yoziladi.

RETSEPTURADA FOIZLAR

	Pars	qism
	Partes	qismlar
1%	una pars pro centum	bir foiz
2%	duae partes pro centum	ikki foiz
3%	tres partes pro centum	uch foiz
10%	decem partes pro centum	o'n foiz
0,5%	dimidia pro centum	yarim foiz
5,5%	quinque partes et dimidia pro centum	besh yarim foiz
0,1%	decima (pars) pro centum	o'ndan bir foiz
0,2%	duae decimae (partes) pro centum	o'ndan ikki foiz
0,01%	centesima (pars) pro centum	yuzdan bir foiz
0,03%	tres centesimae (partes) pro centum	yuzdan uch foiz
0,001%	millessima (pars) pro centum	mingdan bir foiz
0,002%	duae millessimae (partes) pro centum	mingdan ikki foiz

Protsent (foiz) (pro - uchun, centum - yuz) -aniq miqdorning yuzdan bir qismi.

Eslatma: Lotin tilidagi foizlarning o'qilishida qoidaga ko'ra pars, partes so'zi o'qilmaydi.

Sonlar bilan ifodalangan lotin xalq hikmatlari

Primus inter pares	Tenglar ichida birinchi
Tertium non datur	Uchinchisi ortiqcha

Tres faciunt collegium	Uch kishi yig'ilish tuzadi (ucharo va) (Sud tarkibi Rim qonunida aniqlangan holat)
Una hirundo non facit ver	Bitta qaldirg'och bilan bahor boshlanmaydi
Vox unius - vox nullius	Bir ovoz - ovoz emas
Una voce	Bir ovozdan
Nemo servus potest duobus dominis servire	Hech bir qul ikki xo'jayinga xizmat qila olmaydi

PRONOMĪNA - OLMOSHLAR

Kishilik olmoshlari

ego	men
tu	sen
nos	biz
vos	siz
is, ea, id	o'sha
ille, illa, illud	u, shu
me cum	men bilan
te cum	sen bilan
nobis cum	biz bilan
vobis cum	siz bilan
nostrum	bizdan
vestrum	sizdan

Kishilik olmoshlarining turlanishi

Singularis				
<i>Nom.</i>	ego	men	tu	sen
<i>Gen.</i>	mei	mening	tui	sening
<i>Dat.</i>	mihi	menga	tibi	senga
<i>Acc.</i>	me	meni	te	seni
<i>Abl.</i>	me	mendan	te	sendan

Pluralis				
<i>Nom.</i>	nos	biz	vos	siz
<i>Gen.</i>	nostri	bizning	vestri	sizning
<i>Dat.</i>	nobis	bizga	vobis	sizga
<i>Acc.</i>	nos	bizni	vos	sizni
<i>Abl.</i>	nobis	bizdan	vobis	sizdan

O'zlik olmoshlari

<i>Nom.</i>	-	-
<i>Gen.</i>	sui	o'zining
<i>Dat.</i>	sibi	o'ziga
<i>Acc.</i>	se	o'zini
<i>Abl.</i>	se	o'zidan

Egalik olmoshlari

meus, a, um	meniki
tuus, a, um	seniki
suus, a, um	o'ziniki
noster, tra, trum	bizniki
vester, tra, trum	sizniki

Ko'rsatish olmoshlari

hic, haec, hoc	bu
is, ea, id	shu
ille, illa, illud	o'sha
idem, eadem, idem	o'shaning o'zi

Nisbiy olmoshlar

qui, quae, quod	qaysiki, -gan
------------------------	---------------

Nisbiy olmoshlarning turlanishi

Singulāris	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>Nom.</i>	qui	quae	quod
<i>Gen.</i>	qujus	qujus	qujus
<i>Dat.</i>	qui	qui	qui

<i>Acc.</i>	quem	quam	quod
<i>Abl.</i>	quo	qua	quo
Plurālis	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>Nom.</i>	qui	quae	quae
<i>Gen.</i>	quōrum	quārum	quōrum
<i>Dat.</i>	quibus	quibus	quibus
<i>Acc.</i>	quos	quas	quae
<i>Abl.</i>	quibus	quibus	quibus

Nisbat olmoshlari

talis, e	shunday
qualis, e	qanday

Olmoshli sifatlar

solus, a, um	yakka, yolg'iz
totus, a, um	hammasi, butun
nullus, a, um	hechqanday
alius, a, um	boshqa

Ular I guruh sifatlaridek turlanadi

<i>Nom.</i>	solus, a, um	<i>yakka</i>
<i>Gen.</i>	solius	<i>yakkaning</i>
<i>Dat.</i>	soli	<i>yakkaga</i>
<i>Acc.</i>	solum(m), solam(f), so- lum(n)	<i>yakkani</i>

Retseptda ko'p qo'llaniluvchi olmoshlar

pro me	men uchun
pro auctōre	muallif uchun
per se	toza holda
e quō, e quā	qaysidan
Massae pilulārum, e qua for- mentur pilulāe numēro 30	30 dona hab dori hosil bo'ladi- gan hab dori massasi (miqdori)
qui	qaysiki
cui adde	qo'shib, qaysiki qo'sh

Misce, ut fiat emulsum, cui adde tincturae Opii simplicis guttas X	opiyning oddiy tindirmasidan o'n tomchi qo'shib, emulsiya hosil bo'lguncha aralashtir
tales	shunday
Da (Dentur) tales doses numero...	shunday miqdorda ... dona ber (berilsin)
quantum	qancha
quantum satis	kerakli miqdorda
quantum libet	istalgan miqdorda

Lotin tilidagi olmoshlarning yunoncha ekvivalentlari

<i>Lotin olmoshlari</i>	<i>Yunon olmoshlari va ularning negizlari</i>	<i>Ma'nosi</i>
alius, a, um	allos all(o)	boshqa
ipse, a, um	autos auto	o'zi, xususiy

DORI SHAKLLARI NOMLANISHI. QATTIQ, YUMSHOQ, GAZSIMON VA SUYUQ DORI SHAKLLARI

Patologik holat, kasallikni davolash yoki oldini olish uchun qo'llaniladigan moddalar dori vositasi (remedia, medicamenta) deb ataladi.

Tayyor dorining ko'rinishi dorilarning shakli (forma medicamentorum) deb ataladi. Masalan: tabletka (tugmachasimon) yoki kukun, surtma yoki malham, eritma yoki aralashma.

Dori shakllari officinal (officina - apteka, ustaxona) yoki standart bo'lishi mumkin. Ular farmatsevtik zavod yoki fabrikalarda Davlat Farmakopiyasining ma'lumotlari, tasvirlari asosida tayyorlanadi.

Shifokorning retsepti asosida dorixonada tayyorlangan dori shakllari magistral dori shakllari (magister, tri, m - o'qituvchi, rahbar) deb ataladi.

Moddalarning zichlik darajasiga qarab dori shakllari qattiq (durae), suyuq (fluidae), yumshoq (molles) va aerosol (gazsimon) (aerosola) turlariga bo'linadi.

- Ba'zi dori shakllari alohida gurihlarga bo'linadi:
- formae medicamentorum pro injectionibus (inyektsiya uchun dori shakllari);
  - formae medicamentorum pro oculis (ko'z uchun dori shakllari);
  - formae medicamentorum pro infantibus (chaqaloqlar va 3 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun dori shakllari).

Barcha dori shakllari qisqartirilgan va kengaytirilgan tarzda yoziladi.

Retseptda qisqartirilgan tarzda dori nomi yozilishida Recipe: (Rp.:) so'zidan so'ng dori shakli, dorivor o'simlikning nomi va umumiy miqdori ko'rsatiladi. Masalan:

Rp.: Streptocīdi subtilissīmi 20,0

Da. Signa: Tashqariga qo'llash uchun.

Retseptda kengaytirilgan tarzda dori nomi yozilishida Recipe: (Rp.:) so'zidan so'ng dori tarkibini hosil qiluvchi barcha dorivor moddalar nomi, ularning miqdorlari, keyin shifokorning dorixona xodimiga ma'lum dori shaklida va doza miqdorida dorini tayyorlash to'g'risidagi ko'rsatmasi lotin tilida yoziladi. Masalan:

Rp.: Dibazōli

Papaverīni hydrochorīdi ana 0,02

Phenobarbitāli 0,01

Sacchāri 0,3

Misce, fiat pulvis

Da tales doses numĕro 10

Signa: 1 dona kukundan kuniga 3 mahal.

QATTIQ DORI SHAKLLARI (*FORMAE MEDICAMENTŌRUM DURAE*)

Qattiq dori shakllari quyidagicha bo'ladi:

Kukunlar – pulvēres (pulvis, ěris *m*)

Kapsulalar – capsūlae (capsūla, ae *f*)

Tabletkalar – tabulettae (tabletta, ae *f*)

Drajelar – dragee (dragee *n* turlanmaydi.)

Granulalar – granŭla (granŭlum, i *n*)

Dorivor yig'malar – species, ěrum *f*

KUKUNLAR (*PULVERES*)

Kukunlar – pulvēres (pulvis, ěris, *m*)

Kukun – ichga qo'llash uchun (ad usum internum, pro usu interno) va tashqariga qo'llash uchun (ad usum externum, pro usu externo) mo'ljallangan quyuq sepma dori shaklidir.

Kukunlar maydalik darajasiga qarab bir qancha turlarga bo'linadi:

– mayda (pulvis subtilis);

– o'rtacha mayda (pulvis modice subtilis);

– eng mayda (pulvis subtilissimus);

– juda-juda mayda (pulvis longe subtilissimus);

– yirik (pulvis grossus);

– oʻrtacha yirik (pulvis modice grossus);

– eng yirik (pulvis longe grossissimus).

Kukunlar oddiy va murakkab boʻladi: oddiy kukun (pulvis simplex) – bitta moddadan iborat boʻladi, murakkab kukun (pulvis compositus) – ikki va undan ortiq dori moddasidan iborat boʻladi.

Koʻpincha kukunlar 0,1 grammdan 1,0 grammgacha alohida dozalarga boʻlingan (pulveres divisi), aniq dozalangan (ad usum internum), bir marta qabul qilishga moʻljallangan (pro dosi) boʻladi. Agar dozalangan kukundagi dori moddasi 0,1 grammdan kam boʻlsa, kukun massasini koʻpaytirish uchun oddiy shakar (Saccharum) yoki sut shakari (Saccharum lactis) qoʻshiladi.

Alohida dozalarga boʻlinmagan kukunlar (pulveres indivisi) – 1,0 grammdan 100 grammgacha boʻlgan tashqariga qoʻllash uchun ishlatiladi.

Bir marta qabul qilishga moʻljallangan (pro dosi) yoki bir kunlik (sutkalic) dozadagi (pro die) kukunlar qogʻoz kapsulalarda (in capsulis chartaceis), qogʻoz xaltachalarda (in sacculis chartaceis), mumli yoki parafinli qogʻozda (in charta cerata, in charta paraffinata), qutichada (in scatulis) qadoqlangan boʻladi.

Oddiy dozalangan kukun retseptda yozilganda Recipe: soʻzidan keyin kukun soʻzi dori moddasining nomi, bir marta qabul qilishga moʻljallangan miqdori, soʻngra, bir martalik dozadan qancha dona berilishi koʻrsatiladi.

Rp.: Pulveris foliorum Digitalis 0,1

Dentur tales doses numero 12

Signa: 1 dona kukundan kuniga 3 mahal.

Murakkab dozalangan kukun retseptda yozilganda dori tarkibini hosil qiluvchi barcha moddalarning nomi, aralashtirish haqida koʻrsatma, bir martalik dozadan qancha dona berilishi koʻrsatiladi.

Rp.: Bismuthi subnitrat 0,35

Magnesii carbonatis

Natrii hydrocarbonatis ana 0,2

Pulveris radices Frangulae

Pulveris rhizomatis Calami ana 0,025

Misce, ut fiat pulvis

Da tales doses numero 30

Signa: 1 dona kukundan kuniga 3 mahal.

Rp.: Methyleni coerulei 0,03

Natrii salicylatis 0,3

Misce, fiat pulvis

Da tales doses numero 6 in capsulis amylaceis

Signa: 1 kapsuladan kuniga 2 mahal.

“Pulvis” soʻzi retseptning boshida oʻsimlik qismi va oʻsimlik nomidan oldin yoziladi. Masalan:

Pulveris radīcis Rhei –ravoch ildizining kukunidan;
Pulveris foliōrum Digitālis –Angushvonagul barglarining kukunidan;
Pulveris radīcis Clycyrrhīzae composīti – Shirinmiya ildizining murakkab kukunidan;

Pulveris Apilāci –Apilak kukunidan;

Pulveris antiasthmaticī –nafas bo'g'ilishiga qarshi kukundan.

Dozalanmagan kukunlar sepmalar (aspersiōnes) kabi tashqariga qo'llash uchun (ad usum externum) ishlatiladi. To'ldiruvchi sifatida kraxmal (Amylum) va talk (Talcum) dan foydalaniladi.

Rp.: Aspersiōnis Anaesthesīni 75 % - 10,0

Da. Signa: Tashqariga qo'llash uchun.

Rp.: Boli albae

Amyli ana 0,1

Talci 5,0

Misce, fiat pulvis

Da. Signa: Sepma.

KAPSULALAR (CAPSULAE)

Yoqimsiz hid, achchiq ta'm, shilliq qavatni yemiruvchi va tishlarni zararlovchi moddalar kapsulalarda ishlab chiqariladi. Kapsulalar qobiqda – in oblatiis, kraxmalli kapsulalarda – in capsulis amylaceis va jelatinli kapsulalarda – in capsulis gelatinosis bo'ladi.

Jelatinli kapsulalar hayvon kleyi, suv va glitserindan tayyorlanmoqda. Jelatinli kapsulalar yumshoq (capsulae molles) yoki elastik (capsulae elasticae) va qattiq (capsulae durae) yoki qopqopchali (capsulae operculatae) turlariga bo'linadi.

Teri ostiga mahkamlanadigan kapsulaar –paletlar (pelettae), butilka shaklidagi kapsulalar –tubatinlar (tubatīnae)deb nomlanadi.

Kapsulalar retseptda yozilganda kapsulaning turi Subscriptio qismida ko'rsatiladi.

Rp.: Olei jecōris Aselli 5 ml

Da tales doses numēro 30 in capsūlis gelatinōsis elastīcis

Signa: 3 kapsuladan kuniga 2 mahal.

Rp.: Vinylīni 1,4

Da tales doses numēro 60 in capsūlis gelatinōsis

Signa: 3 – 5 kapsuladan kuniga 1 mahal.

TABLETKALAR (TABULETTAE)

Tabletkalar ichga va tashqariga qo'llash uchun dozalangan qattiq dori shaklidir.

Tabletkalar yassi, aylana, ikki do'mboqli, tuxumsimon yoki boshqa plastinka shaklida bo'ladi. Agar ularning tarkibida zaharli moddalar bo'lsa, tabletkalar suiyamli - qizil rangda, boshqalari ko'k rangda ranglanadi.

Agar dori moddasi juda kam miqdorda bo'lsa, tabletkalar tarkibida ko'proq to'ldiruvchi moddalar: shakar, glyukoza, Natriy gidrokarbonat, Kalsiy fosfat va boshqalar qo'shiladi.

Tabletkalar preslangan tabletkalar (*tabulettae compressae*), shakl berilgan tabletkalar (*tabulettae friabiles*) va qoplamali tabletkalar (*tabulettae obductae*) turlariga bo'linadi.

Tabletkalarda qoplama vazifasini shakar, sut shakari, dekstrin, kraxmal va boshqalar bajaradi.

Tabletkalar og'iz orqali (*oriblettae seu tabulettae perorales*), til osti orqali (*resoriblettae seu tabulettae sublinguales*); inyektsiyali eritmalar uchun (*injetablettae seu tabulettae pro injectionibus*); chayqash uchun eritma tayyorlaydigan (*solublettae seu tabulettae pro gargarismatis*) turlariga bo'linadi.

Shartli nomlanishga ega bo'lmagan tabletkalar retseptlarda yozilganda, dori moddasining nomi ko'rsatiladi, dozasi belgilanadi, *Subscriptio* qismida miqdori va shakli yoziladi. Masalan:

Rp.: *Extracti Belladonnae* 0,013
Natrii hydrocarbonatis 0,25
 Da tales doses numero 6 in tabulettis
 Signa: 1 tabletkadan kuniga 3 mahal.

Standart bo'lgan tabletkalar dozalari belgilanmagan hollarda ham retseptlarda yozilishi mumkin. Bunday hollarda retseptda dori shaklining nomi *Accusativus Pluralis* (*Tushum kelishigi ko'plik soni*)da turishi kerak. Masalan:

Rp.: *Tabulettas "Cornella" obductas* N 50
 Da. Signa: 1 tabletkadan kuniga 3 mahal.

Shunindek, dozalari ko'rsatilgan bitta tarkibdan iborat tabletkalar retseptda yuqoridagi qoida asosida yoziladi. Masalan:

Rp.: *Tabulettas Platyphyllini hydrotartratis* 0,005 numero 6
 Da. Signa: 1 tabletkadan kuniga 2 - 3 mahal.

DRAJELAR (*DRAGEE*)

Draje (*dragee n* - turlanmaydi) -bu dori va yordamchi moddalarni shakar granularida qavatma-qavat qo'yish yo'li bilan tayyorlangan ichga qo'llash uchun ishlatiladigan dozalangan qattiq dori shaklidir. Draje tarkibiga asosiy dori moddasi bilan yordamchi vositalar -shakar, bug'doy uni, kraxmal kleyi kiradi. Vitaminlar, ba'zi garmonal dorilar va boshqa dori vositalari draje ko'ri-nishida chiqariladi. Draje retseptda qisqartirilgan usulda yoziladi.

Rp.: *Dragee "Renivitum"* numero 100

Da. Signa: 1 drajedan kuniga 3 mahal ovqatdan 10-15 daqiqa oldin.

GRANULALAR (*GRANULA*)

Granularlar (*granulum, i, n*) –bu 0,05 grammgacha massada turli don va bo-shoq shaklida ichga qo'llash uchun (*ad usum internum*) dozalangan qattiq dori shaklidir.

Farmatsevtik sanoatda orazi granulari (*granūla Orāzi*), Plantaglyutsin granulari (*granūla Plantagluċīdi*), Glitserofosfat granulari (*granūla Glycero-phosphātis*), Bolalar uchun Natriy etazol granulari (*granūla Aethazōli-natrii pro infantibus*), "Flakarbin" granulari (*granūla "Flacarbīnum"*) va boshqalari ishlab chiqariladi.

Rp.: Granulōrum Plantagluċīdi 50,0

Da. Signa: 1 choy qoshiqdan kuniga 2-3 marta ovqatdan 20-30 daqiqa keyin.

YIG'MALAR (*SPECIES*)

Dorivor o'simliklar yig'masi (*species, ei, f*) – o'simlik biror tarkibiy qismining qadoqlangan shaklidir.

Dorivor yig'malar dorivor o'simliklarning yirik yoki madalangan qismlarini o'zida namoyon etadi.

Dorivor yig'malar – barglar (*folium, i, n*), ildizlar (*radix, icis, f*), ildizpoyalar (*rhizoma, atis, n*), gullar (*flos, oris, m*), mevalar (*fructus, us, m*), urug'lar (*semen, inis, n*) va boshqalardan iborat bo'ladi. Ba'zan aralashmalarga mineral tuzlar va yog'li moylar qo'shiladi.

Rp.: Speciērum pectoralium 50,0

Da. Signa: 1 stakandan ertalab va kechqurun.

Yig'malar retseptlarda ikki usulda yoziladi: *offitsinal* – qisqartirilgan va *magistral* – kengaytirilgan.

Yig'malar damlama va qaynatmalar tayyorlash uchun (*species ad infūsa et decocta*), chekish uchun (*species fumāles*), vannalarda qo'llash uchun (*species pro balneis*) ishlab chiqariladi. Ko'pincha bemorlarning o'zi uy sharoitida ayrim dorilarni tayyorlashadi.

Rp.: Foliōrum Menthae piperitae

Florum Sambūci

Florum Tiliae ana 10,0

Misce, fiant species

Da. Signa: 3 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal.

KO'Z PLYONKALARI (*MEMBRANŪLAE OPHTHALMĪCAE*)

Qattiq dori shakllariga, shuningdek, tomizg'ilar bilan birgalikda qo'llaniladigan ko'z uchun plyonkalar (*Membranūlae ophthalmīcae*) ham kiradi.

Ko'z uchun plyonkalar Neomitsin sulfat bilan (Membranūlae ophthalmīcae cum Neomycīni sulfāte),

Ko'z uchun plyonkalar Dikain bilan (Membranūlae ophthalmīcae cum Dicaīno),

Ko'z uchun plyonkalar Natriy sulfapiridazin bilan (Membranūlae ophthalmīcae cum Sulfapyridazino-natrio),

Ko'z uchun plyonkalar Florenol bilan (Membranūlae ophthalmīcae cum Florenālo) va boshqa turlarda ishlab chiqariladi.

Rp.: Membranūlas ophthalmīcas cum Dicaīno numēro 30

Da. Signa: Tashqariga qo'llash uchun.

YUMSHOQ DORI SHAKLLARI (*FORMAE MEDICAMENTORUM MOLLES*)

Yumshoq dori shakllariga quyidagilar kiradi:

Mazlar (surtmalar) – unguenta (unguentum, i n);

Pastalar – pastae (pasta, ae f);

Shamchalar – suppositoria (suppositorium, i n);

Soqqachalar – globūli (globūlus, i m);

Ovulalar – ovūla (ovūlum, i n);

Pessariylar – pessaria (pessarium, i n);

Batsillalar – bacilli (bacillus, i m);

Plastirlar (malhamlar) – emplastra (emplastrum, i n);

Pilulalar – pilūlae (pilūla, ae f).

MAZLAR (*UNGUENTA*)

Maz (surtma) –bu turli dori moddalari (basis) va maz asoslari (remedium constituens)dan iborat, tashqariga qo'llash uchun ishlatiladigan yumshoq dori shaklidir.

Maz asosi sifatida vazelin (Vaselinum, i n), tozalangan cho'chqa yog'i (adeps suillus depuratus yoki axungia porcinae depurata), suvli lanolin (Lanolinum anhydricum), mum (cera, ae, f) va boshqalardan foydalaniladi.

Ko'p hollarda maz mahalliy ta'sir etadi –yumshatadi va yallig'lanish jarayonini kamaytiradi.

Maxsus ko'z uchun mazlar oculenta, unguenta ophthalmīca yoki unguenta pro oculis deb ataladi.

Offitsinal va magistral mazlar bir-biridan farqlanadi, Retseptlarda offitsinal mazlar qisqartirilgan usulda, magistral mazlar kengaytirilgan usulda yoziladi. Tarkibida bitta dori moddasi mavjud maz qisqartirilgan usulda yoziladi. Masalan:

Rp.: Unguenti Hydrargyri albi 5 % 25,0

Da. Signa. Teriga surtish uchun.

Rp.: Hydrargyri oxydi flavi 0,6

Ichthyoli 0,8

Unguenti Zinci 20,0

Misce, fiat unguentum

Da. Signa: Teriga surtish uchun.

PASTALAR (PASTAE)

Pasta (pasta, ae,f) –(unguentum, i n) bu tarkibida 25%dan ko'proq kukunsi-mon moddalar mavjud bo'lgan quyuq mazdir.

Pasta asosi sifatida vazelin (Vaselinum, i n), tozalangan cho'chqa yog'i (adeps suillus depuratus yoki axungia porcinae depurata), suvli lanolin (Lanolinum hydricum), suvsiz lanolin (Lanolinum anhydricum), mum (cera, ae,f) va boshqalar qo'llaniladi. Masalan:

Rp.: Pastae Boro-zinci-naphthalani 50,0

Da. Signa: Teriga surtish uchun.

Rp.: Acidi salicylici 1,0

Zinci oxydi

Amyli Tritici ana 12,5

Vaselini ad 50,0

Misce, fiat pasta.

Da. Signa: Teriga surtish uchun.

SHAMCHALAR (SUPPOSITORIA)

Shamchalar, suppozitoriyalar – dozalangan yumshoq dori shaklidir.

Shamchalar oddatiy haroratda zichlik darajasiga ko'ra qattiq va tana haroratida yumshash xususiyatiga ega.

Kiritilish usuliga ko'ra shamchalar ikki turga bo'linadi:

1) rektal – suppositoria rectalia, to'g'ri ichak orqali kiritiladi (per rectum).

Ular o'tkir uchli silindrsimon yoki konussimon shaklga ega bo'lishadi.

2) vaginal – suppositoria vaginalia, qin orqali kiritiladi (per vaginam).

Ular sharsimon ko'rinishda bo'lib, soqqachalar (globuli), tuxumsimonlar – ovulalar (ovula) xolatida yoki aylana uchli yassi tana ko'rinishida bo'lib, pessariylar (pessaria) xolatida uchraydi.

3) batsillalar (bacilli) – barmoqsimon ko'rinishga ega bo'lib, siydik chiqarish kanaliga kiritiladi.

Shamchalar uchun shakl yasovchi asos sifatida kakao moyi (oleum Cacao), jelatin-glitserin aralashmasi, sintetik mahsulot va boshqa moddalar qo'llaniladi. Masalan:

- Rp.: Suppositoria biologica numëro 12
Da. Signa: 1 shamchadan ertalab va kechqurun qo'llansin.
- Rp.: Dermatoli 0,2
Extracti Belladonnae spissi 0,01
Olei Cacao 2,5
Misce, fiat suppositorium rectale
Da tales doses numëro 6
Signa: 1 shamchadan tunda qo'llansin.
- Rp.: Atropini sulfatis 0,0005
Butyri Cacao quantum satis, uf fiat bacillus longitudine 5 sm et crassitudine 0,5 sm
Dentur tales doses numëro 6
Signa: 1 batsilladan kuniga 1 mahal.

MALHAMLAR (EMPLASTRA)

Malhamlar (plastirlar) (emplastrum, i, n) – tashqariga qo'llash uchun tavsiya etiladigan yumshoq dori shaklidir. Malhamlar xona sharoitida qattiq bo'lib, tana haroratida yumshaydi va shu tufayli ular teriga yopishadi.

Malhamlar surtiladigan va surtilmaydigan turlarga bo'linadi.

Birinchi holatda dori moddalari shakl yasovchi asoslar – moylar, mumlar, kauchiklar, skipidar va boshqalar bilan qog'ozga, matoga yoki muqovaga yupqa qavat qilib surtiladi.

Ikkinchi holatda malham bemorning o'zi to'qimalarga sirta oladigan, zich massa ko'rinishida ishlab chiqariladi.

Rp.: Emplastri adhaesivi ad clavos "Salipodum" 100,0

Da. Signa: Tashqariga qo'llash uchun.

Rp.: Emplastri Capsici 12 x 8.

Da. Signa: bemor bo'g'inlariga qo'yilsin.

Malhamlarga gorchichnik -xantal malham (charta sinapisata) – yupqa qavat qilib xantal kukuni bilan qoplangan qog'oz ham taalluqli bo'ladi. Gorchichniklar retseptda qisqartirilgan usulda yoziladi.

Rp.: Chartas sinapisatas numëro 10

Da. Signa: Tashqariga qo'llansin.

PILYULALAR (PILULAE)

Pilyulalar (hab dorilar) (pilula, ae, f) –bu ichga qo'llash uchun mo'ljallangan, dozalangan dori shaklidir.

Pilyulalar 0.1 grammdan 0,5 grammgacha og'irlikdagi kichik soqqach shaklida ko'rinishga ega.

0,5 grammdan og'ir pilulalar boluslar (bolus, i m) deb ataladi.

Pilyula tarkibidagi dori moddasi va skakl yasovchi modda (constituens) dan pilyula massasi (massa pilularum) hosil bo'ladi. Pilyula massasi kukun va shirinmiya yoki qizilmiya ildizining ekstrakti (pulvis et extractum radices Glycyrrhizae seu Liquiritiae), glitserin va boshqa moddadan tayyorlanadi.

Tayyor pilyulalar odatda likopediy kukuni (pulvis Likopodii) yoki kraxmal (Amylum, i, n) dan, oksidlovchi pilyulalar oq loy (bolus alba) dan iborat bo'ladi.

Retseptlarda pilyulalar yozilganda pilyula massasining miqdori yozilmaydi, faqat "Massae pilulārum quantum satis, ut fiant pilūlae numēro ..." (Pilyula massasidan kerakli miqdorda, ... dona pilyula hosil bo'lguncha) deb yoziladi.

Rp.: Acīdi arsenicōsi anhydrīci 0,06

Ferri lactātis 6,0

Extracti et pulvērīs Glycyrrhīzae, ut fiant pilūlae numēro 60

Da. Signa: 1 piluladan kuniga 2 mahal.

Rp.: Strychnīni nitrātis 0,03

Massae pilulārum quantum satis, ut fiant pilūlae numēro 30.

Da. Signa: 1 pilyuladan kuniga 3 mahal

SUYUQ DORI SHAKLLARI (FORMAE MEDICAMENTORUM FLUIDAE)

Suyuq dori shakllari quyudagicha turlarga bo'linadi:

Eritmalar – solutiōnes (**solutio, ōnis, f**);

Damlamalar – infūsa (infūsum, i, n);

Qaynatmalar – decocta (decoctum, i, n);

Tomchilar – guttae (gutta, ae, f);

Tindirmalar (spirtli eritmalar) – tinctūrae (tinctūra, ae, f);

Aralashmalar (miksturalar) – mixtūrae (mixtrūra, ae, f);

Suspenziyalar – suspensiōnes (**suspensio, ōnis, f**);

Emulsiyalar – emulsa (emulsum, i, n);

Ekstraktlar (so'rimlar) – extracta (extractum, i, n);

Shilimshiq moddalar – mucilagīnes (mucilāgo, īnis, f);

Linimentlar (suyuq sirtmalar) – linimenta (linimentum, i, n);

Aerozollar (gazsimon moddalar) – aērosōla (**aērosolum, i, n**);

Balzamlar – balsāma (balsāmum, i, n).

Suyuq dori shakllari qismi taniqli rimlik shifokor Galen (eramizning 131-210 yillarida yashagan) nomidan olinganligi uchun galenli va galensiz preparatlarga bo'linadi.

Galenli dori moddalari – offitsinal dori shakllaridir. Ular farmatsevtik zavod va fabrikalarda o'simlik xom-ashyosidan ta'sir etuvchi moddalar (gluykozidlar, alkaloidlar) ni parchalash yo'li bilan tayyorlanadi. Parchalovchi vositalar spirt, suv bilan spirt, spirt bilan efir va boshqalar bo'lishi mumkin. Parchalovchi dori moddalaridan tashqari galenli dori moddalarida kam miqdorda vositachi nar-

salar – oqsillar, shilliqlardan iborat bo'ladi. Galenli dori moddalaridan ko'proq tindirma va ekstraktlar qo'llaniladi.

Galensiz dori moddalari – o'simlik xom-ashyosini parchalash yo'li bilan vositachi narsalardan imkon qadar juda ham tozalangan, ko'proq yurak glyukozidlari: bahorgi gulizardako'ti (herba Adonidis vernalis), marvaridgul (Convallaria), angushvonagul barglari (folia Digitalis) va boshqalardan iborat bo'ladi. Galensiz dori moddalari barcha turdagi inyektsiyalar uchun qo'llaniladi. Ba'zan ular ichga qo'llash uchun tabletko'rinishida ishlab chiqariladi.

ERITMALAR (SOLUTIONES)

Eritmalar (Solutiōnes) – (qattiq, suyuq yoki gazsimon) dori moddalarini erituvchilarda to'liq eritish yo'li bilan tayyorlangan, bir jinsli shaffof suyuqlikdir.

Erituvchilar destirlangan suv (aqua destillāta), etil spirti (Spirītus aethylīcus 95%, 90%, 70%), glitserin (Glycerinum,i,n), vazelin (Vaselinum,i,n), zaytun moyi (oleum Olivarum), shaftoli moyi (oleum Persicorum), bodom moyi (oleum Amygdalārūm), kungaboqar moyi (oleum Helianthi) bo'lishi mumkin.

Erituvchilarning turiga qarab eritmalar quyidagilarga bo'linadi:

- suvli eritmalar (solutiōnes aquōsae);
- spirtli eritmalar (solutiōnes spirituōsae);
- moyli eritmalar (solutiōnes oleōsae seu olea medicāta);
- glitserunli eritmalar (solutiōnes glycerinātae).

Qabul qulinishiga ko'ra eritmalar quyidagilarga bo'linadi:

1. Inyektsiya uchun eritmalar (Solutiōnes pro injectionībus);
2. Tashqariga qo'llash uchun eritmalar (Solutiōnes ad usum externum). Ular tomoqni chayqash (g'arg'ara qilish) uchun (gargarismāta), losyonlar (lotiōnes), og'iz bo'shlig'ini chayqash uchun (collutōria), huqna, klizma uchun (cnemāta seu clysmāta), moylash uchun (litūrae), sepish, purkash uchun (perlotiōnes), surtish uchun (frictiōnes) va boshqalarga bo'linishi mumkin.
3. Ichga qo'llash uchun eritmalar (Solutiōnes ad usum seu solutiōnes pro anaesthesiā).

Eritmalar ampulalarda (in ampullis), shprints-tubalarda (in spritz-tubūlis), to'g'ri ichak pipetkalarida, 3-5 ml.dan mikrolizm uchun (inrectiolis) eritmalar skaklida ishlab chiqariladi.

Eritmalar retseptlarda qisqartilgan va kengaytilgan usullarda yoziladi.

Eritmalarni qisqartirilgan usulda retseptlarda yozishda Recīpe (Rp. :) so'zidan so'ng dori shakli – Solutionis yoziladi hamda dori moddasining nomi, foizlarda eritmaning darajasi va dorining miqdori yoziladi. Masalan:

Rp.: Solutiōnis Menthōli oleōsae 1 % - 10 ml

Da. Signa: 2 – 3 tomchidan kuniga 3 marta.

Kengaytirilgan usulda yozilgan retseptlarda eritmalar **Recīpe (Rp.:**) so'zidan so'ng dori moddasining nomi, uning miqdori va erituvchisi yoziladi. Masalan:

Rp.: Mehthōli 0,1
Phenylīi salicylātis 0,3
Olei Vaselīni 9,6 ml
Misce. Da.
Signa: Burunga 2-3 tomchidan kuniga 2 mahal.

INYEKSIYA UCHUN ERITMALAR (*SOLUTIŌNES PRO INJECTIONĪBUS*)

Inyektsiya uchun eritmalar (*Solutiōnes pro injectionĪbus*) teri ostiga quyish uchun, mushaklar orasiga quyish uchun, vena ichiga quyish uchun va boshqa eritmalar maqsadida ampulalarda ishlab chiqariladi.

Inyektsiyaning sterillanishi to'g'risida retseptning *Subscriptio* qismida yoziladi. U yerda in ampullis (ampulalarda), *pro injectionĪbus* (inyektsiya uchun) so'zlari yoziladi. Ampulada bo'lmagan eritmalar retseptlarda yozilganda *Sterilīsa!* (Qaynatib tozala!), *Sterilisētur* (Qaynatib tozalansin!) so'zi yoziladi. Masalan:

Rp.: *Solutiōnis Magnēsii sulfātis* 25 % - 10 ml
Da tales doses numĕro 5 in ampullis
Signa: 10 ml.dan har kuni mushak orasiga yuborilsin.

Rp.: *Solutiōnis Acetylcysteīni* 10 % *pro injectionĪbus* 2 ml numĕro 10 in ampullis.
Da. Signa: 2 ml.dan kuniga 3 mahal mushak orasiga yuborish uchun.

Dorixonada tayyorlanadigan inyektsiya uchun eritmalar retseptlarda yozilishida retseptning *Subscriptio* qismida "*Sterilisētur!*" (Qaynatib tozalansin!) yoki "*Sterilīsa!*" (Qaynatib tozala!) deb yoziladi. Bunday hollarda dori moddasining nomi va miqdori hamda erituvchilari yozilgan bo'ladi. Masalan:

Rp.: *Solutiōnis Natrii iodīdi* 10 % - 200 ml
Sterilisētur! Da in vitro nigro.
Signa: 10 ml.dan mushak orasiga yuborilsin.

Ampulalardagi inyektsiya uchun eritmalar doza miqdori ko'rsatib yoziladi.

Masalan:

Rp.: *Solutiōnis Morphīni* 1 % 1 ml
Dentur tales doses numĕro 6 in ampullis
Signētur: 1 ml.dan teri ostiga.

Retseptlarda spirtli yoki moyli eritmalar yozilganda albatda erituvchisining turi ko'rsatiladi. Masalan:

Rp.: *Solutiōnis Camphōrae oleōsae* 20 % - 2 ml
Da tales doses numĕro 6 in ampullis
Signa: 2 ml.dan mushak orasiga yuborilsin.

TASHQARIGA QO'LLASH UCHUN ERITMALAR (*SOLUTIŌNES AD USUM EXTERNUM*)

Tashqariga qo'llash uchun eritmalar (*Solutiōnes ad usum externum*) retseptlarda qisqartirilgan va kengaytirilgan usulda yoziladi. Retseptlarda qisqartirilgan usulda yozilganda dori shakli, dori moddasining nomi, eritma turi (spirtli yoki moyli), foizlardagi darajasi va umumiy miqdori ko'rsatiladi. Masalan:

Rp.: *Solutiōnis Acīdi salicylicae spirituōsae 1 % 10 ml*

Da. *Signa*: Teriga surtish uchun.

Suvli eritmaları retseptlarda qisqartirilgan usulda yozilganda erituvchi ko'rsatilmaydi. Masalan:

Rp.: *Solutiōnis Kalii permanganātis 0,1 % 500 ml*

Da. *Signa*: jarohlarni yuvish uchun.

Tashqariga qo'llash uchun eritmalar retseptlarda kengaytirilgan usulda yozilganda dorining barcha tarkibiy qismlari, shuningdek, erituvchilari ham to'liq ko'rsatiladi. Masalan:

Rp.: *Alumīnis 4,0*

Acīdi borīci 6,0

Aquae destillātae 200 ml

Misce. Da.

Signa: Surtish uchun.

Rp.: *Natrii tetraborātis 2,5*

Glycerīni 50 ml

Spirītus aethylīci 0,5 % ad 10 ml

Misce. Da.

Signa: teriga surtish uchun.

Tashqariga qo'llash uchun eritmalar tayyorlash uchun tabletkalar ham ishlatilishi mumkin. Masalan:

Rp.: *Furacillīni 0,02 ad usum externum numēro 10*

Da. *Signa*: 1 tabletkani 100 ml suvda eritilsin. Chayqash uchun.

ICHGA QO'LLASH UCHUN ERITMALAR (*SOLUTIŌNES AD USUM INTERNUM*)

Ichga qo'llash uchun eritmalar (*Solutiōnes ad usum internum*) retseptlarda qisqartirilgan usulda yozilganda erituvchi –desterlangan suv (*aqua destillāta*), tozalangan suv (*aqua purificāta*) ko'rsatilmaydi.

Rp.: *Solutiōnis Calcii chlorīdi 5 % 200 ml*

Da. *Signa*: 1 osh qoshiqdan kuniga 3-4 mahal ovqatdan keyin.

Ichga qo'llash uchun eritmalar retseptlarda kengaytirilgan usulda yozilganda dorining barcha tarkibiy qismlari, shuningdek, erituvchilari ham to'liq ko'rsatiladi. Masalan:

Rp.: Cupri sulfātis 0,5

Aquae destillātae 50 ml

Misce. Da. Signa: 1 osh qoshiqdan chanqagan paytda.

Shuningdek, eritmalar anesteziya (sezishni yo'qotish) uchun tayyorlanadi. Anesteziya uchun eritmalar –Solutiōnes ad anaesthesiam deb ataladi. Masalan:

Rp.: Solutiōnis Novocaīni 0,25 – 200 ml

Da. Signa. Anesteziya uchun.

Rp.: Novocaīni 1,25

Natrii chlorīdi 3,0

Kalii chlorīdi 0,038

Calcii chlorīdi 0,062

Aquae pro injectionibus 500 ml

Misceatur. Sterilisetur!

Detur. Signetur: Anesteziya uchun.

DAMLAMA VA QAYNATMALAR (*INFŪSA ET DECOCTA*)

Damlama (*Infūsa*) va qaynatmalar (*Decocta*) –bu ekstrakt (so'rim)lar tayyorlash maqsadida o'simlik xom ashyosini suvda ivitish yoki suv hammomida qaynatish orqali olingan suyuqlikdir. Damlamalar uchuno'simlikning yumshoq qismlari –o't (herba, ae,f), barglar (folium,i,n), gullar (flos, floris,m), qaynatmalar uchun esa nisbatan qattiqroq, qo'polroq qismlari –ildizlar (radix, icis,f), ildizpoyalar (rhizoma, atis, n), po'stloqlar (cortex, icis, m) ishlatiladi. Damlamalar 15 daqiqagacha, qaynatmalar 30 daqiqa qaynatilishi mumkin. Damlamalar sovuq holda, qaynatmalar esa issiq vaqtida qabul qilinadi. Ular ex tempore –o'z vaqtida tayyorlanadi. Ular ichga va tashqariga qo'llash uchun retseptlarda yozib beriladi. Masalan:

Rp.: Infūsi foliōrum *Urticae* ex 7,5 – 10,0 – 200 ml

Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal.

Rp.: Decocti corticis *Viburni* ex 10,0 – 200 ml

Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal.

TOMIZG'ILAR (*GUTTAE*)

Tomizg'ilar, tomchilar (*gutta,ae,f*) –bu ichga va tashqariga qo'llash uchun tomchilar bilan dozalangan, turli eritmalar va aralashmalardir. Ular retseptlarda kam miqdorlarda, 20-30 ml.gacha yozib beriladi. Masalan:

Rp.: Tinctūrae *Belladonnae* 10 ml

Tinctūrae *Valerianae* 20 ml

Menthōli 0,25

Da. Signa. 10-15 tomchidan kuniga 2-3 mahal.

Rp.: Extracti Viburni fluīdi 25 ml

Da. Signa: 20-30 tomchidan kuniga 2-3 mahal.

Tomizg'ilar –ko'z uchun tomchilar (Oculoguttae), burun uchun tomchilar (Nasoguttae), quloq uchun tomchilar (Otoguttae) sifatida ishlab chiqariladi.

Rp.: Solutiōnis Zinci 0,25 % - 5 ml

Da. Signa: Ko'z uchun tomizg'ilar. 2 tomchidan kuniga 3 mahal.

Rp.: Solutiōnis **Ephedrīni hydrochlorīdi 2 % - 10 ml**

Da. Signa: Burun uchun tomizg'ilar. 2-3 tomchidan har 3-4 soatda.

Rp.: Resorcīni

Acīdi salicylīci ana 2,0

Spirītus aethylīci 70 % ad 100 ml

Misce. Da.

Signa: 1-2 tomchidan quloqqa tomizilsin.

TINDIRMALAR (TINCTURAE)

Tindirma (spirtli eritma)lar (tinctūra,ae,f) –bu dorivor o'simliklarning xom-ashyosi (o'simliklarning turli qismlaridan) spirtli-suvli yoki spirtli-efirli erituvchilarda tayyorlangan, rangli, shaffof dori moddasidir. Tindirmalarga offitsinal usuldagi retseptlar yozib beriladi. Ular ko'proq ichga qo'llash uchun foydalaniladi.

Efirli tindirmalarga resept yozilayotganda albatta efirli (aethereae) aniqlovchisi ko'rsatiladi. Masalan:

Rp.: Tinctūrae Araliae 50 ml

Da. Signa: 30-40 tomchidan kuniga 2-3 mahal ovqatdan oldin.

Rp.: Tinctūrae Valeriānae aethereae

Tinctūrae Convallariae ana 10 ml

Misce. Da. Signa: 20-30 tomchidan kuniga 3 mahal.

MIKSTURALAR (MIXTURAE)

Mikstura (aralashma)lar (mixtūra,ae,f) – bir qancha dori shakllarini masalan, eritmalarni ekstraktlar bilan, qaynatmalarni tindirmalar yoki tuzlar bilan aralashtirish yo'li bilan olinadigan suyuqlikdir.

Aralashmalar tiniq -mixturae limpidae, xira -mixturae turbidae, chayqatib ishlatiladigan -mixturae agitandae turlariga bo'linadi.

Rp.: Infūsi foliōrum **Digitālis 0,5 - 180 ml**

Sirūpi simplicis 20 ml

Misce. Da.

Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal.

Rp.: Mixtūrae **antiasthmaticae Trascovi 200 ml**

Da. Signa: 1 choy qoshiqdan issiq sutga aralashtirib kuniga 2 mahal ovqatdan keyin.

EKSTRAKTLAR (*EXTRACTA*)

Ekstrakt (so'rim)lar (*extractum,i,n*) – o'simlik xom-ashyosidan konsentrat-siya yo'li bilan tayyorlangan dori shaklidir. Konsentratsiya turiga qarab ular su-yuq ekstrakt – *extractum fluidum*, quyuq ekstrakt – *extractum spissum*, quruq ekstrakt – *extractum siccum* larga bo'linadi.

Ekstraktlovchi suyuqliklarning turiga qarab ular suvli (*extracta aquōsa*), spirtli (*extracta spirituōsa*), moyli (*extracta oleōsa*) larga bo'linadi.

Farmatsevtika amaliyotida bitta efirli ekstrakt – *extractum Filīcis maris ae-therium* erkak poporotnikning efirli ekstrakti yoki yanan sinonimi *extractum Filīcis maris spissum* – erkak poporotnikning quyuq ekstrakti qo'llaniladi.

Rp.: *Extracti Secālis cornūti fluīdi 20,0*

Da. Signa: 2 tomchidan kuniga 3 mahal.

Ba'zan retseptlarda suyuq ekstraktlar teri ostiga inyeksiya qilish uchun ampullalarda yozib beriladi. Masalan:

Rp.: *Extracti Aloēs fluīdi 1 ml*

Da tales doses numëro 10 in ampullis.

Signa: 1 ml.dan teri ostiga yuborilsin.

Retseptlarda quyuq va quruq ekstraktlar kapsulalarda, kukunlarda, tablet-kalarda, shamchalarda, pilulalarda yozib beriladi. Ular pilula massasi (*massa pilulārum*) tayyorlash uchun, dori shakllari tarkibida asos (*basis*) yoki yor-damchi vosita (*constituens*) sifatida qo'llanilishi mumkin.

Rp.: *Extracti Filīcis maris spissi 0,5*

Da tales doses numëro 12 in capsūlis gelatinōsis elastīcis

Signa: Barcha kapsulalar 30 daqiqa ichida qabul qilinsin.

Rp.: *Acīdi arsenicōsi anhydrīci 0,05*

Extracti et pulvëris radīcis Glycyrrhīzae quantum satis, ut fiant pilū-lae numëro 50

Da. Signa: 1 piluladan kuniga 3 mahal.

Rp.: *Hexamethylentetramīni 0,25*

Extracti Belladonnae 0,015

Dentur tales doses numëro 10 in tabulettis

Signa: 1 tabletkadan kuniga 3 mahal.

SUSPENZIYALAR (*SUSPENSİONES*)

Suspensiya (*suspensio,onis,f*) – erimaydigan dori moddalari (*basis*) bilan suyuqliklar (*constituens*) – moylar, tozalangan suv, glitserinni aralashtirish

yoʻli bilan tayyorlanadigan suyuq dori shaklidir.

Suspenziyalar tashqariga qoʻllash uchun (ad usum internum) va ichga qoʻllash uchun (ad usum externum) qabul qilinadi.

Rp.: Hydrocortisōni acetātis 0,05

Aquae destillātae ad 10,0

Misce, fiat suspensio

Da. Signa: Qoʻllashdan oldin chayqatilsin. Koʻzga 2 tomchidan kuniga 4 mahal tomizilsin.

Rp.: **Suspensiōnis Hydrocortisōni acetātis 0,05 - 10,0**

Da. Signa: Qoʻllashdan oldin chayqatilsin. Koʻzga 2 tomchidan kuniga 4 mahal tomizilsin.

EMULSIYALAR (EMULSA)

Emulsiyalar (emulsum, i, n yoki emulsio, onis, f) – tashqi koʻrinishidan sutga oʻxshash ichga qoʻllash uchun ishlatiladigan suyuq dori shaklidir. Emulsiyalar erimaydigan moddalarning yogʻli, moyli, balzamli suyuqliklarini suv bilan aralashtirish natijasida hosil qilinadi. Bu suvda erimaydigan suyuqliklar suvda qalqib turgan holatda boʻlishadi.

Emulsiyalar moyli (emulsa oleōsa) va urugʻli (emulsa seminalia) turlariga boʻlinadi. Moyli emulsiyalar suyuq moylar: kanakunjut moyi (oleum Ricini), baliq moyi (oleum jecōris), bodom moyi (oleum Amygdalārūm) va boshqalar bilan tayyorlanadi. Moyli emulsiyalarga albatta emulgator: oʻrik boʻtqasi – Gummi Armeniācae; jelatoza – Gelatōsa va boshqalar qoʻshiladi.

Agar emulsiya retseptda moyning nomi koʻrsatilmagan yozilgan boʻlsa, ular bodom yoki shaftoli moyi yordamida tayyorlanadi.

Rp.: Olei jecōris 20,0

Gelatōsae 10,0

Aquae destillātae ad 200,0

Misce, fiat emulsum

Da. Signa: kuniga 2 mahal qabul qilinsin.

Rp.: Emulsi olei jecōris 200,0

Da. Signa: kuniga 2 mahal qabul qilinsin.

SHILIMSHIQ MODDALAR (MUCILAGĪNES)

Shilimshiq moddalar (mucilago, ĩnis, f) – oʻsimliklardan olinadigan, shilimshiq moddalar: zigʻir urugʻi (semen Lini), salep (orxis) boʻrtmasi (tuber Salep), kraxmal (Amylum, i n) dan yoki tarkibida shilimshiq moddasi mavjud nar-salar: arab boʻtqasi (gummi arabicum) va boshqalardan tayyorlanuvchi quyuq suyuqlikdir.

Shilimshiq moddalar ko'proq tarkibining buzilishiga olib keluvchi dori moddalariga qo'shiladi. Shilimshiq moddalar shilliq qavatlarini yupqa qatlam bilan qoplaydi va ularni kiritilgan moddalarni qo'zg'aluvchi ta'sirdan himoyalaydi. Shuningdek, shilimshiq moddalar dori moddalarining so'rilsh tezligini cheklaydi. Odatda shilimshiq moddalar og'iz orqali (per os) yoki huqna ko'rinishida to'g'ri ichakga (per rectum) kiritiladi.

Rp.: Mucilaginis seminis Lini 300 ml

Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal.

Rp.: Chlorali hydratis 2,0

Mucilaginis Amyli

Aquae destillatae ana 30,0

Misce. Da. Signa: kechasi 1 osh qoshiqdan.

LINIMENTLAR (LINIMENTA)

Linimentlar (suyuq surtmalar)– (linimentum,i,m) – tashqariga qo'llash uchun (ad usum externum) ishlatiladigan ivigansimon shakldagi massa yoki quyuq suyuqlik ko'rinishidagi suyuq surtma (maz)dir.

Farmatsevtikada 3 xil linimentlar ishlatiladi:

1) eritilgan moddalarning shaffof rangli aralashmasi ko'rinishida, masalan, metil salitsilat, xloroform va boshqalar bilan yog'li moylar, yoki dori moddasi qo'shilgan spirtida sovunning ivigangao'xshash aralashmasi ko'rinishida;

2) emulsiya ko'rinishida;

3) suspenziya ko'rinishida.

Linimentlar uchun ko'proq qo'shimcha vosita (remedium constituens) sifatida kungaboqar moyi –oleum Helianthi, zaytun moyi – oleum Olivārum, kanakunjut moyi –oleum Ricini, baliq moyi –oleum jecōris dan foydalaniladi. Linimentlar terini artish uchun, yaralar, jarohatlar, kuygan joylarni davolash uchun qabul qilinadi.

Rp.: Picis liquidae

Sapōnis viridis ana 15,0

Spiritus aethylīci 95 % – 15 ml

Misce, fiat linimentum

Da. Signa: Tashqariga qo'llash uchun

Rp.: Linimenti Methylli salicylātis compositi 50,0

Da. Signa: artish uchun.

AEROZOLLAR (AĒROSŌLA)

Aerozollar (gazsimon moddalar) – (aērosōlum,i,m) – o'zida sochuvchi tizimni namoyish etuvchi dori shaklidir. Sochuvchi muhit gaz yoki gaz aralash-

masini uzatib beradi, sochuvchi faza esa suyuqlik va qattiq modda qismlaridan iborat bo'ladi.

Aerozollar ingalyatsiya uchun, teri va shilliq qavatga mahalliy ta'sir etish uchun foydalaniladi.

Aerozollar stomatologiyada keng qo'llaniladi. Chunki, ular og'iz bo'shlig'ida muayyan hududni dori moddasi bilan bir xilda, bir vaqtda teng qoplaydi.

Rp.: **Aërosōli «Oxycyclosōlum» 70,0**

Da. Signa: Jarohatlangan hududga 1-3 soniya davomida (20-30 sm. masofa bilan) sepilsin.

BALZAMLAR (BALSAMA)

Balzamlar – (balsāmum,i,n) – organik moddalar, efir moylari, smola (yelim, qatron)lar va boshqalardan iborat, o'simliklardan tayyorlangan xushbo'y suyuqlikdir. Ular antiseptik (yuqimsizlantiruvchi) va badbo'y hidni yo'qotuvchi vositalardir.

Rp.: **Balsāmi contra pertussim 30 ml**

Da.

Signa: 10 tomchidan kuniga 3 mahal.

SOKLAR. (SUCCI)

Suyuq dori shakllaridan tibbiy amaliyotda soklar, siroplar, xushbo'y suvlar keng qo'llaniladi. Soklar – succi (succus,i,m – сок), siroplar – sirūpi (sirūpus,i,m), xushbo'y (aromatli) suvlar – aquae aromatīcae deyiladi.

Dori vositasi sifatida Aloy soki (succus Aloës), me'da soki (succus gastrīcus naturālis), kalonxoe soki (succus Kalanchoës) qo'llaniladi.

Rp.: **Succi Plantaginis 250 ml**

Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal ovqatdan 15-30 daqiqa oldin.

SIROPLAR (SIRUPI)

Sirop (shinni)lar – olingan moddasining hidi va ta'mi kelib turadigan quyuqlashgan shaffof suyuqlikdir. Siroplar miksturalarda, damlamalarda, qaynatmalarda qo'shimcha vosita (remedium corrigens) sifatida keng qo'llaniladi. Bu maqsadda ko'proq gilos siropi (sirupus Cerasi), malina siropi (sirupus Rubi idaei), shirinmiya siropi (sirūpus Glycyrrhīzae), oddiy shakar siropi (sirupus simplex) ishlatiladi. Dori moddasidan iborat ko'plab siriplar aniq ta'sirga ega. Masalan: ravoch siropi (sirupus Rhei) – yumshatuvchi vosita, gulhayri siropi (sirupus Althaeae) va Ipakakuna siropi – balg'am ko'chiruvchi ta'sirga ega.

Rp.: Sirūpi Aloës cum Ferro 100,0

Da. Signa: $\frac{1}{2}$ – 1 choʻy qoshiqdan $\frac{1}{4}$ stakan suvda kuniga 3 mahal.

XUSHBO'Y SUVLAR (AQUAE AROMATĪCAE)

Xushbo'y (aromatli) suvlar – aquae aromatīcae. Tibbiyot amaliyotida quyidagi aromatli suvlar: Shivitning suvi – aqua Foenicūli, Qalampir yalpizning suvi – aqua Menthae piperītae, Kashnichning spirtli suvi – aqua Coriandri spirituosa juda ko'p qo'llaniladi. Masalan:

Rp.: Olei Amygdalārum **15,0**

Phenylii salicylātis 1,0

Aquae purificātae 180 ml

Sirūpi simplīcis 15 ml

Misce, fiat emulsum

Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal.

Rp.: Liquōris Kalii arsenītis 4,0

Aquae Menthae 20 ml

Misce. Da.

Signa: 10-15 tomchidan kuniga 3 mahal.

LOTINCHA-O'ZBEKCHA LUG'AT

Aa	
Achillea, ae, f millefolium	bo'ymodaron
acidum, i, n	kislota
Acorus (i) calamus (i)	oddiy igir
Acyclidinum, i, n	atsiklidin
addo, ere, 3	qo'shmoq
adeps, ipis, m	yog'
Adonis (idis) turkestanicus (i)	turkiston adonisi
Adonis (idis) vernalis (is)	bahorgi adonis
Adonis, idis, m	Adonis (gulizardak, safsargul)
Adrenalinum, i, n	adrenalin
Aethacridinum, i, n	etakridin
Aethamidum, i, n	etamid
aether, eris, m	efir
aethereus, a, um	efir (moy)li
Aethimizolum, i, n	etimizol
Aethinyloestradiolum, i, n	etinilestradiol
aethylicus, a, um	etil (spirt)li
aethylum, i, n	etil
Alcaloidum, i, n	alkaloid
Alhagum, i, n	yantoq
Allium (i) sativum (i)	sarimsoq piyoz
Allochololum, i, n	alloxol
Alnus, i, f	qandag'och, olxa
Aloë, ës, f	aloy

Althaea, ae, f	gulxayri
Amidopyrinum, i, n	amidopirin
Aminalonum, i, n	aminalon
Aminazinum, i, n	aminazin
ammoniatum, a, um	ammiakli
ampulla, ae, f	ampulla
Amycazololum, i, n	amikazol
Amygdala, ae, f	bodom
amylaceus, a, um	kraxmalli
amylum, i, n	kraxmal
ana	teng, teng miqdorda
Anabasis Ap-hylla	kirpio't
Anaesthesinum, i, n	anestezin
anaestheticus, a, um	og'riqsizlantiruvchi
Anethum, i, n	shivit
Anisum, i, n	arpabodiyon, oddiy anis
antiasthmaticus, a, um	astmaga qarshi
antidiarrhoeicus, a, um	ich ketishiga qarshi
antidotum, i, n	zaharga qarshi dori
antigangraenosus, a, um	gangrenaga qarshi
antihaemorrhoidalis, e	bavosilga qarshi
antipestosus, a, um	o'latga qarshi
antipyreticus, a, um	issiqni pasaytiruvchi
antirabicus, a, um	quturishga qarshi
antisepticus, a, um	antiseptik

antitetanicus, a, um	qoqsholga qarshi
Apomorphinum, i, n	apomorfin
Aprenalum, i, n	aprenal
Apresinum, i, n	apressin
Aprophenum, i, n	apofen
Arachis, idis, f	yeryong'oq
Aralia, ae, f	araliya
Arctium, i, n	qariqiz
Argentum, i, n	kumush
Armeniaca, ae, f	o'rik
aromaticus, a, um	xushbo'y
Arsenicum, i, n	margumush
audio, ire, 4	eshitmoq
Aurum, i, n	oltin
Bb	
bacca, ae, f	rezavor (danaksiz) meva
bacillus, i, n	tayoqcha
bacterium, i, n	bakteriya
Balsamum (i) Schostakovsky	Shostakovskiy bal'zami
Balsamum, i, n	bal'zam
Barium, i, n	bariy
Basilicum, i, n	rayhon
Belladonna, ae, f	belladonna
bene	yaxshi
benzoicus, a, um	benzoyli
Berberis (idis) vulgaris	oddiy zirk
Beta (ae) vulgaris (is)	qand lavlagi
Beta, ae, f	lavlagi
Betula, ae, f	qayin
Bidens (ntis) tripartite (ae)	uch bo'lakli ittikanak (qoraqiz)

Bidens, ntis, f	ittikanak (qoraqiz)
Bismuthum, i, n	Vismut
Bistorta, ae, f	ilonsimon toron
boricus, a, um	boratga oid
Brassica (ae) oleracea (ae)	uy karami
Brassica (ae, f) rapa (ae)	sholg'om
Bromisovalum, i, n	bromizoval
bromum, i, n	brom
bulbus, i, m	piyoz, piyoz boshi
Bunium, i, n	zira
Bursa (ae) pastoris	jag'-jag'
Cc	
Cacao (turlanmaydi)	kakao
Calamus, i, m	igir (qiyosimon o'simlik)
Calcium, i, n	kalsiy
Calendula, ae, f	tirnoqqul
Camphora, ae, f	kamfora
camphorateus, a, um	kamforali
capsula, ae, f	sirtidan o'rovch parda
Carapichea ipe-cacuanha, ae, f	ipekakuana
Carbo, onis, m	ko'mir
carbonicus, a, um	ko'mirga oid
Carbonum, i, n	uglerod
Centaurum, i, n	tillabosh
cera, ae, f	mum
Cerasus (i, f) avium (i)	gilos
Cerasus (i, f) vulgaris(is)	olcha
ceratus, a, um	mumlangan
Chamomilla, ae, f	moychechak
charta (ae) Sinapis	xantal qog'ozi, gorchichnik

Chininum, i, n	xinin
Chloraminum, i, n	xloramin
chloridum, i, n	xlorid
Chloroformium, i, n	xloroform
chlorum, i, n	xlor
cholericus, a, um	vaboga oid
citissime	juda tez
cito	tez, tezda, tezlik bilan
Citrullus (i, f) vulgaris (is)	tarvuz
Citrus (i) unshiu	mandarin (daraxti)
Citrus, i, f	limon (daraxti)
Codeinum, i, n	kodein
coeruleus, a, um	ko'k, zangori
Coffea, ae, f	kofe
Coffeinum, i, n	kofein
Collargolum, i, n	kollargol
concentratus, a, um	konsentrlangan
conjungo, ere, 3	bog'lanmoq
Convallaria, ae, f	marvaridgul
coquo, ere, 1	pishirmoq
Corazolum, i, n	korazol
Cordiaminum, i, n	kordiamin
Cordigitum, i, n	kordigit
Cortisonum, i, n	kortizon
Crataegus, i, f	do'lana
crystallus, i, f	kristall
Cucurbita, ae, f	qovoq
Cucurbitaceae	qovoqdoshlar
Cuprum, i, n	mis
cura, are, 1	davolamoq
Cydonia, ae, f	behi

Dd	
Datura (ae) stramonium (i)	oddiy bangidevona
Daucus, i, m	sabzi
Delphinium, i, n	isfarak
Depressinum, i, n	depressin
depuratus, a, um	tozalangan (suvda)
desceno, ere, 3	tushurmoq
Desoxycorticosteronum, i, n	dezoksikortikosteron
destillatus, a, um	distillangan
diagnosco, ere, 3	aniqlamoq
Diazolinum, i, n	diazolin
Dicainum, i, n	dikain
dico, ere, 3	gapirmoq
Digitalis (is) purpurea (ae)	qizil angishvongul
Digitalis (is) grandiflora (ae)	yirik gulli angishvonagul
Digitalis, is, f	angishvonagul
Dimedrolum, i, n	dimedrol
Diospyros (osis, f) kaki	xurmo
Diprophenum, i, n	diprofen
dirigo, ere, 3	yo'naltirmoq
Diuretinum, i, n	diuretin
do, are, 1	bermoq
doceo, ere, 2	o'rgatmoq
Dracons, ntis, n	ajdargiyoh
Ee	
Echinopanax (acis) elatum (i)	baland exinopanax

Echinopanax, acis, n	exinopanax
edo, ere, 3	yemoq, ovqatlanmoq
Eleutherococcus, i, m	eleuterokokk
elixir, iris, f	eliksir
emplastrum, i, n	malham
emulsum, i, n	emulsiya
Ephedra, ae, f	efedra, qizilcha
Equisetum, i, n	qirqbo'g'im
Erysimum, i, n	jeltushnik
Erythromycinum, i, n	eritromitsin
Eucalyptus, i, f	evkalipt
Eucommia, ae, f	evkommiya, xitoy gut-tapercha daraxti
Euphyllinum, i, n	evfillin
ex tempore	keragida, kerak paytida
expectorans, ntis	balg'am ko'chiruvchi
Ff	
Fabaceae	dukkadoshlar
Farfara, ae, f	oqqaldirmoq
fel, felis, n	o't, safro
Ferrum, i, n	temir
Ficus (i, f) carica (ae)	anjir
fido, ere, 3	ishonmoq
Filix, icis, f	paparotnik, qirqquloq
filtratus, a, um	filtrlangan
flavus, a, um	sariq
flos, floris, m	gul
fluidus, a, um	suyuq
fluorum, i, n	ftor
Foeniculum, i, n vulgare	fenxel, arpabodiyon
folium, i, n	barg
Fragaria, ae, f	qulupnay, yertut
Frangula, ae, f	itjumrut

fructus, us, m	meva
Fungus, us, m	qo'ziqorin, zamburug'
Furacillinum, i, n	furatsillin
Gg	
gargarisma, atis, n	chayqash
gelatina, ae, f	jelatin
geltinosus, a, um	jelatenli
gemma, ae, f	kurtak
Genseng, ngis, f	jenshen, odamgiyoh
Geum, i, n	gravilat
gigno, ere, 3	tug'moq, vujudga keltirmoq
Glucosum, i, m	glyukoza
glycerinosus, a, um	glitserinli
Glycerinum, i, n	glitserin
Glycosidum, i, n	glikozid
Glycyrrhiza, ae, f	qizilmiya, shirinmiya
Gossypium, i, n	paxta
Granatum, i, n	anor
granulum, i, n	granula, donacha
Guttae Botkini	Botkin tomchilari
Hh	
habeo, ere, 2	ega bo'lmoq
Haematogenum, i, n	gemotogen
haemostaticus, a, um	qon to'xtatuvchi
Haemostimulinum, i, n	gemostimulin
Helianthus, i, m	kungaboqar
Helichrysum, i, n	bo'znoch
herba, ae, f	o't, o'simlikning yer ustki qismi

Hexamethylen-tetraminum, i, n	geksametilen-tetramin
Hexamidinum, i, n	geksamidin
Hippophaë, ës, f	chakanda
Hydrargyrum, i, n	simob
hydrobromidum, i, n	vodorod bromid
hydrocarbonas, atis, m	gidrokarbonat
hydrochloridum, i, n	gidroxlorid
Hydrogenium, i, n	vodorod
hydroxydum, i, n	gidroksid
Hyoscyamus, i, m	mingdevona
Hypericum, i, n	dalachoy, sariqchoy
hypnoticus, a, um	uxlatadigan, uyqu keltiradigan
Ii	
Ichthyolum, i, n	ixtiol
in	-da, ichida
infans, ntis, m	bola
infectio, onis, f	infeksiya
infusum, i, n	damlama
inhalatio, onis, f	ingalatsiya
injectio, onis, f	inyeksiya
intracutaneus, a, um	teri orasiga
intramuscularis, e	mushak orasiga
intravenosus, a, um	ko'k tomir ichiga, vena ichiga
Inula, ae, f	andiz
Iodoformium, i, n	yodoform

Iodum, i, n	yod
Iris, is, f	gulsapsar
isotonicus, a, um	izotonik, osmotik bosimga oid
Jj	
japonicus, a, um	yaponga tegishli
Juglans, ndis, f	yeryong'oq
Juniperus, i, f	archa
Kk	
Kalanchoë, ës, f	kalanxoye
Kalium, i, n	kaliy
Ll	
laboro, are, 1	mehnat qilmoq
lac, lactis, n	sut
lacteus, a, um	sutli
Lagochilus, i, m	bozulbong, logoxilus
lana, ae, f	jun
Lanolinum, i, n	lanolin
laxans, ntis	ich suradigan, surgı
Ledum, i, n	ledum (bagulnik)
Leonurus, i, m	arslonquyruq
letalıs, e	o'ldiradigan
Leuomycetinum, i, n	levomitsetin
Leuzea, ae, f	levzeyա
Liliaceae	lolaguldoshlar
linimentum, i, n	liniment (suyuq surtma)
Linum, i, n	zig'ir
Liquiritia, ae, f	qizilmiya, shirinmiya
Liquor (oris) Ammonii anisatus (i)	novshadil arpabodiyon tomchilari
Liquor (oris) Burovi	Burov suyuqligi
liquor, oris, m	suyuqlik, eritma
Lithium, i, n	litiy
luteus, a, um	sariq
Lycopersicum, i, n	pomidor
Mm	

Magnesium, i, n	magniy
Magnium, i, n	magniy
Magnolia, ae, f	magnoliya
Malus, i, n	olma
Malvaceae	gulxayridoshlar
Manganum, i, n	marganets
Mays, ydis, f	makkajo'xori
medicamentum, i, n	dori, dori-darmon
medicatus, a, um	tibbiy
medicinalis, e	tibbiy
medico, are, 1	davolamoq
medicus, i, m	vrach, shifokor
Melilotus, i, m	sariq beda
Melissa, ae, f	limono't
Melo, onis, m savitus	qovun
Mentha, ae, f	yalpiz
Mentholum, i, n	mentol
Menyanthes, idis, f	uchbarg, uchyaproq
Metallum, i, n	metall
Methacinum, i, n	metatsin
Methandrostenolum, i, n	metandrostenol
Methindionum, i, n	metindion
Methioninum, i, n	metionin
methodus, i, n	usul
Methylandrostendiolum, i, n	metilandrostendiol
Methylenum (i) coeruleum (i)	metilen ko'ki
Methylum, i, n	metil
Methyltestosteronum, i, n	metiltestosteron
Millefolium, i, n	bo'yomodaron
Morphinum, i, n	morfin
Morus alba	tut, balxi tut

Morus nigra	shotut, qora tut
Myrtillus, i, m	chernika
Nn	
naphthalantus, a, um	naftalantli
Naphthalanum, i, n	naftalan
Naphthyzinum, i, n	naftizin
Narcissus, i, m	nargis
Natrium, i, n	natriy
Nigella, ae, f	sedana
nitras, atis, m	nitrat
nitris, itis, m	nitrit
Nitrogenium, i, n	azot
Nitroglycerinum, i, n	nitroglitserin
Norsulfazolum, i, n	norsulfazol
No-spa, ae, f	noshpa
Novocainum, i, n	novokain
Noxyron, i, n	noksiron
numerus, i, m	son
Nuphar, aris, n	nilufar
Nux (ucis) vomica (ae) (Strychnos, i, n)	kuchala
Nux, Nucis, f	yong'oq
Oo	
obductus, a, um	parda (po'st) bilan qoplangan
Octoestrolum, i, n	oktestrol
odduco, ere, 3	o'rab olmoq
odor, oris, m	hid
officina, ae, f	dorixona
officinalis, e	dorivor, dorixonaga oid
oleosus, a, um	moyli
Oleum (i) jecoris Aselli	baliq yog'i

Oleum (i) Ricini	kanakunjit moyi
Oleum (i) Terebinthinae	terpentin moyi, skipidar
Oleum (i) Terebinthinae rectificatum (i)	tozalangan terpentin moyi
oleum, i, n	moy
Oliva, ae, f	zaytun
ophthalmicus, a, um	ko'zga tegishli
optimus, a, um	eng yaxshi
Origanum, i, n	tog'rayhon
Oryza, ae, f	guruch
oxydulatus, a, um	chala oksid
oxydum, i, n	oksid
Oxygenium, i, n	kislorod
Pp	
Pachycarpinum, i, n	paxikarpin
Pancreatinum, i, n	pankreatin
Pantocrinum, i, n	pantokrin
Papaver, eris, n	ko'knori
Papaveraceae	ko'knoridoshlar
Papaverinum, i, n	papaverin
parafinum, i, n	parafin
Passiflora, ae, f	passiflora
pasta (ae, f) Lassari	Lassar pastasi
pasta, ae, f	pasta (xamirsimon modda)
Peganum (i) harmala (ae)	oddiy isiriq
Pentalginum, i, n	pentalgin
Pepsinum, i, n	pepsin
per os	og'iz orqali
per rectum	to'g'ri ichak orqali
per se	toza holda

Perhydrolum, i, n	pergidrol
peroxydum, i, n	peroksid
Persicum, i, n	shaftoli
pharmaceuta, ae, f	farmatsevt
Phaseolus, i, m	loviya
Phenacetinum, i, n	fenatsetin
Phenaminum, i, n	fenamin
Phenobarbitolum, i, n	fenobarbital
Phenolphthaleinum, i, n	fenolftalein
Phenolum, i, n	fenol
Phenoxy-methylpenicillinum, i, n	fenoksimetilpenitsillin
Phosphorus, i, m	fosfor
Phthalazolum, i, n	ftalazol
Phthivazidum, i, n	ftivazid
Phytinum, i, n	fitin
Pilocarpinum, i, n	pilokarpin
pilula, ae, f	hab dori
Pinaceae	qarag'aydoshlar
Pinus, i, f	qarag'ay
Piper, eris, n	qalampir
piperitus, a, um	qalampirga oid
Pistacia, ae, f	pista
planta, ae, f	o'simlik
Plantaglucidum, i, n	plantoglyutsid
Plantago (inis) major (is)	katta zubtutum
Plantago (inis) psillium (i)	burga zubtutum
Plantago, inis, f	zubtutum

Platyphyllum, i, n	platifillin
Plumbum, i, n	qo'rg'oshin
Podophyllum, i, n	podofill
Polemonium, i, n	polemon
Polygala, ae, f	istod
Polygonaceae	torondoshlar
Polygonum (i) hydropiper (eris)	suv qalampir
Polygonum (i) coriarium (i)	achchiq toron
Populus, i, m	terak
praeparo, are, 1	tayyorlamoq
Prednisolonum, i, n	prednizolon
Primula, ae, f	navro'zgul
pro	uchun, o'rniga
pro adultis	kattalar uchun
pro die	dorining bir sutkalik dozasi
pro dosi	dorining bir marta qabul qilish dozasi
pro infantibus	bolalar uchun
pro inhalationibus	ingalatsiyalar uchun
pro injectionibus	inyeksiyalar uchun
pro narcosi	narkoz uchun
Promedolum, i, n	promedol
Proserinum, i, n	prozerin
Protargolum, i, n	protargol
pulvis, eris, m	kukun
Punica (ae, f) granatum (i)	anor
purificatus, a, um	tozalangan (vaktsina, zardob, anatoksinlar)
Pyrophosum, i, n	pirofos

Pyrus (i, f) communis (is)	nok
Qq	
quantum satis	keragicha
Quercus, us, f	eman, dub
Rr	
radix, icis, f	ildiz, tomir
Raphanus, i, m sativus	rediska
Raphanus, i, m vulgaris	turp
receptum, i, n	retsept
recipio, ere, 3	olmoq
rectificatus, a, um	tozalangan (etil spirti, skipidar)
remedium, i, n	vrachlik vositasi
repeto, ere, 3	takrorlamoq
Reserpinum, i, n	rezerpin
resina, ae, f	rezina
Resorsinum, i, n	rezorsin
Rhamnus, i, f cathartica	itjumrut
Rhamnus, i, f alnifolia	chilonjiyda
Rheum, i, n	ravoch
rhizoma (atis) cum radicibus	ildizpoya ildizlar bilan
rhizoma, atis, n	ildizpoya
Riboflavinum, i, n	riboflavin
Ricinum, i, n	kanakunjut
Rosa, ae, f	na'matak
Rosaceae	ra'nodoshlar
Rubus (i) idaeus (i)	malina, xo'jag'at, buldurg'un
Rumex, icis, f	shovul, otquloq
Ss	
saccharum, i, n	shakar, qand
sal, salis, n, m	tuz
salicylicus, a, um	salitsilat kislatasiga oid

LOTIN TILI VA TIBBIY-FARMATSEVTIK TERMINOLOGIYA ASOSLARI

salicylas, atis, m (yunon)	salitsilat (anion)ga oid
Salvia, ae, f	mavrak
Sanguisorba, ae, f	sangvizorba
sano, are, 1	davolamoq
sapo, onis, m	sovun
scatula, ae, f	quticha
Schizandra, ae, f	limonnik
Scopolaminum, i, n	skopolamin
Scopolia, ae, f	skopoliya
semen, inis, n	urug'
Serpyllum, i, n	tog'jambil
Sesamum, i, n	kunjut
Sinapis, is, f	xantal
Solutio (onis) Ammonii caustici	ammiyak eritmasi
Sophora, ae, f	tuxumak
species (erum, f) antiasthmatica (arum)	astmaga qarshi yig'ma (choy)
species (erum, f) aromatica (arum)	xush bo'y yig'ma (choy)
species (erum, f) cholagagae (arum)	o't haydovchi yig'ma (choy)
species (erum, f) diureticae (arum)	siydik haydovchi yig'ma (choy)
species (erum, f) laxantes (ium)	ich suradigan yig'ma (choy)
species (erum, f) pectorales (ium)	ko'krak yig'masi (choy)
species (erum, f) sedativae (arum)	tinchlantiruvchi yig'ma (choy)

species (erum, f) stomachicae (arum)	me'da (oshqozon) yig'masi (choyi)
Spinacia, ae, f	ismaloq
spirituosus, a, um	spirtga tegishli
spiritus, us, m	spirt
spritz-tubula, ae, f	shprints-tyubik
steriliso, are, 1	sterillamoq
Streptocidum, i, n	streptotsid
Streptomycinum, i, n	streptomitsin
Strophanthium, i, n	strofantin
Strophanthus, i, n	strofant
Strychninum, i, n	strixnin
Strychnos, i, m	kuchala (daraxti)
subcarbonas, atis, m	korbonat asosi
subnitras, atis, m	nitrat asosi
Sulfadimet-hoxinum, i, n	sulfadimetoksin
Sulfadimezinum, i, n	sulfadimezin
Sulfamonomet-hoxinum, i, n	sulfamonometoksin
Sulfapyridazinum, i, n	sulfapiridazin
sulfur, uris, n	oltingugurt
Synoestrolum, i, n	sinestrol
Synthomycinum, i, n	sintomitsin
Tt	
tabletta (ae, f) contra tussim	yo'talga qarshi tabletka
tabletta, ae, f	tabletka (tugmachasi-mon dori)

Tannalbinum, i, n	tannalbin
Tanninum, i, n	tannin
Taraxacum, i, n	qoqi
tela, ae, f	doka
Terebinthina, ae, f	terpentin
tero, ere, 3	yo'qotmoq
Testosteronum, i, n	testosteron
Tetracyclinum, i, n	tetratsiklin
Thea, ae, f	choy
Thecodinum, i, n	tekodin
Theobrominum, i, n	teobromin
Theophyllinum, i, n	teofillin
Thermopsis (idis) lanceolata (ae)	nashtarsimon afsonak
Thermopsis, idis, f	afsonak
Thymus, i, m	tog'jambil
Tilia, ae, f	jo'ka
tinctura, ae, f	nastoyka, spirtli eritma, tindirma
Tormentilla, ae, f	g'ozpanja
toxicus, a, um	zaharli
Trifolium, i, n	beda
Triphthazinum, i, n	triftazin
Triticum, i, n	bug'doy
Tulipa (ae, f) bulba (ae)	lola
Uu	
unguentum (i) Wischnevsky	Vishnevskiy surtmasi
unguentum, i, n	surtma
Urosulfanum, i, n	urasulfan

Urotropinum, i, n	urotropin
Urtica, ae, f	gazanda, chayono't
ustus, a, um	olovda kuydirilgan
Uva (ae) ursi	ayiqtovon
Uva, ae, f	uzum
Vv	
vaccinum, i, n	vaktsina
Valeriana, ae, f	valeriana
Validolum, i, n	validol
Valocardinum, i, n	valokardin
Vaselinum, i, n	vazelin
venenum, i, n	zahar
Veratrum, i, n	maralquloq
vernalis, e	bahorgi
verto, ere, 3	aylantirmoq
Vicasolum, i, n	vikasol
Vinylinum, i, n	vinilin
Viola, ae, f	binafsha
Viride (is) nitens (ntis)	brilliant yashili
Vitaminum, i, n	vitamin
Vitis, is, f	uzum
vitrum, i, n	kichkina shisha idish
vivo, ere, 3	yashamoq
vulgaris, e	oddiy
Xx	
Xeroformium, i, n	kseroform
Zz	
Zea (ae) mays (idis)	makkajo'xori
Zincum, i, n	rux
Zizyphus, i, m	chilonjiyda
Ziziphora, ae, f	kiyiko't

O'ZBEKCHA-LOTINCHA SO'ZLAR LUG'ATI

Aa	
Adonis (safsargul)	Adonis, idis, m
aerazol	Aërosolum, i, n
alloxol	Allocholum, i, n
alloy (sabur)	Aloë, ës, f
amidopirin	Amidopyrinum, i, n
amikazol	Amycazolum, i, n
aminalon	Aminalonum, i, n
aminazin	Aminazinum, i, n
ammiakli	ammoniatus, a, um
ammoniy	Ammonium, i, n
ampulla	ampulla, ae, f
analgin	Analginum, i, n
anestizin	anaesthesinum, i, n
angishvonagul	Digitalis, is, f
anor	Granatum, i, n
antitseptik	antisepticus, a, um
apomorfin	Apomorphinum, i, n
aprenal	Aprenalum, i, n
apressin	Apressinum, i, n
aprofin	Aprophinum, i, n
archa	Juniperus, i, f
arpabodiyon, oddiy anis	Anisum, i, n
arpabodiyonli	anisatus, a, um
arslonquyruq	Leonurus, i, m
astmaga qarshi	antiasthmaticus, a, um
astmaga qarshi yig'ma (choy)	species (erum, f) antiasthmaticae (arum)
azot	nitrogenium, i, n

achchiq shuvoq, ermon	Artemisia (ae) absinthium (i)
achchiq toron, suvqalampir	Polygonum (i) hydro-piper (eris)
Bb	
bahorgi	vernalis, e
bahorgi Adonis	Adonis, idis, f vernalis (is)
bakteriya	bacterium, i, n
baliq yog'i	Oleum (i) jecoris Aselli
balzam	balsamum, i, n
bangidevona	Datura, ae, f
barg	folium i, n
bariy	Barium, i, n
belladonna	Belladonna, ae, f
bellastezin	Bellasthesinum i, n
benzoyli	benzoicus, a, um
binafsha (gunafsha)	Viola, ae, f
bo'g'maga qarshi	antidiphthericus, a, um
bo'rigul	Venica, ae, f
bo'ymodaron	Millefolium, i, n
bo'znoch	Helichrysum, i, n
bodom	Amygdala, ae, f
bolalar uchun	pro infantibus
Botkin tomchisi	guttae Botkini
Brilliyant yashili	viride (is) nitens (ntis)
brom	Bromum i, n
bromizoval	Bromisovalum, i, n
bug'doy	Triticum, i, n
burga zubturing	Plantago (inis, f) psillium (i)

Burov suyuqligi	Liquor (oris) Burovi
Dd	
dalachoy, qizilpoycha, sariqchoy	Hypericum, i, n
damlama	infusum, i, n
darhol, zudlik bilan	statim
dastarbosh	Tanacetum, i, n
davolamoq	curo, are, 1
depressin	Depressinum, i, n
dermatol	Dermatolum, i, n
dezoksikortikosteron	Desoxycorticosteronum, i, n
diazolin	Diazolinum, i, n
dibazol	Dibazolium, i, n
dikain	Dicainum, i, n
dimedrol	Dimedrolum, i, n
diprofen	Diprophenum, i, n
diuretin	Diuretinum, i, n
do'lana	Crataegus, i, f
dori (darmon)	medicamentum, i, n
dorishunos	pharmaceuta, ae, f
dorivor o'tlar yig'masi	species, ei, f
dorivor, dorixonaga oid	officinalis, e
dorixona	officina, ae, f
dorixona xodimi	phannacopola, ae, f
dukkakdoshlar	Fabaceae
Ee	
efedra, qizilcha	Ephedra, ae, f
efir	aether, eris, m

efirli	aethericus, a, um
eleuterokokk	Eleutherococcus, i, m
eman, dub	Quercus, us, f
eritromitsin	Erythromycinum, i, n
erkak paparotnik	Filix mas; Filicis maris
etamin	Aethaminum, i, n
etazol	Aethazolum, i, n
etilga oid	aethylicus, a, um
etimizol	Aethimizolum, i, n
etinilestradiol	Aethinyloestradiolum, i, n
evfillin	Euphyllinum, i, n
evkalipt	Eucalyptus, i, f
evkommiya, xitoy guttapercha daraxti	Eucommia, ae, f
exinopanaks	Echinopariax, acis, n
Ff	
farmakopiya	pharmacopoea, ae, f
fenamin	Phenaminum, i, n
fenatsetin	Phenacetinum, i, n
fenilsalitsilat	Phenylii salicylas (atis)
fenobarbital	Phenobarbitalum, i, n
Fenoksimetilpenitsillin	Phenoxymethylpenicillinum, i, n
fenol	Phenolum, i, n
fenolftalein	Phenolphthaleinum, i, n
fitin	Phytinum, i, n
fosfat	phosphas, atis, m
fosfor	Phosphorus, i, m
fosforli	phosphoricus, a, um
ftalazol	Phthalazolum, i, n
ftor	Fluorum, i, n

furatsillin	Furacilinum, i, n
furazolidon	Furazolidonum, i, n
Gg	
gangrenaga qarshi	antigangraenosus, a, um
gazako't	Gentiana, ae, f
gazanda	Urtica, ae, f
geksametilen-tetramin	Hexamethylentetraminum, i, n
geksamidin	Hexamidinum, i, n
gematogen	Haematogenum, i, n
gemostimulin	Haemostimulinum, i, n
gidroksid	hydroxydum, i, n
glikozid	glylcosidum, i, n
glitserin	Glycerinum, i, n
glitserinli	glycerinosus, a, um
glyukanat	glucanas, atis, m
glyukoza	Glucosum, i, n
gnafiliy	Gnaphilium, i, n
yunon yong'og'i	Juglans (ndis, f) gre-cia (ae)
gul	flos, floris, m
gulxayri	Althaea, ae, f
gunafsha (binafsha)	Viola, ae, f
guruch	Oryza, ae, f
Hh	
hab dori	pilula, ae, f
hayot	vita, ae, f
hid	odor, oris, m
holat, ahvol	status, us, m
hujayra	cella, ae, f
Ii	
ich ketishga qarshi	antidiarrhoeicus, a, um

ich suradigan yig'ma (choy)	species (erum, f) laxantes (ium)
ildizpoya ildizlar bilan	rhizoma (atis) cum radicibus
ilonsimon toron	Bistorta, ae, f
ingalyatsiyalar uchun	pro inhalationibus
itjumrut	Frangula, ae, f
ittikanak	Bidens, ntis, f
izotonik	isotonicus, a, um
Jj	
jag'-jag'	Bursa (ae) pastoris
jelatin	gelatina, ae, f
jelatinli	gelatinosus, a, um
Jeltushnik	Erysimum, i, n
jo'ka	Tilia, ae, f
Kk	
kakao	Cacao (turlanmaydi)
kalanxoye	Kalanchoë, es, f
kaliy	Kalium, i, n
kalsiy	Calcium, i, n
kamfora	camphora, ae, f
kamforli	camphoratus, a, um
kanakunjut	Ricinus, i, n
kanakunjut moyi	Oleum (i) Ricini
kapsula shaklida ber	da in capsulis
karam	Brassica (ae, f) oleracea (ae)
karbolen	carbolenum, i, n
kashnich	Coriandrum, i, n
katta zubturm	Plantago (inis, f) major
kattalar uchun	pro adultis

keragicha	quantum satis
keragida, kerak paytida	ex tempore
kislorod	Oxygenium, i, n
ko'k yo'talga oid	pertussicus, a, um
ko'k yo'tal	pertussis, is, f
ko'k, zangori	coeruleus, a, um
ko'knori	Papaver, eris, n
ko'krak yig'masi	species (erum, f) pectorales (ium)
ko'zga oid	ophthalmicus, a, um
kodein	Codeinum, i, n
kofe	Coffea, ae, f
kofein	Coffeinum, i, n
kollorgol	Collorgolum, i, n
konsentrlangan	concentratus, a, um
konservatsiya qilingan	concervatus, a, um
korazol	Corazolum, i, n
kordigit	Cordigitum, i, n
kortizon	Cortisonum, i, n
kraxmal	Amylum, i, n
kseoform	Xeroformium, i, n
kuchala (daraxt)	Strychnos, i, f
kumush	Argentum, i, n
kurtak (bot)	gemma, ae, f
kuydirilgan	ustus, us, m
Ll	
lanolin	Lanolinum, i, n
Lassar pastasi	Pasta (ae) Lassari
ledum (bagulnik)	Ledum, i, n
levomitsetin	Leuomycetinum, i, n

limon (daraxt)	Citrus (i, f) limonum (i)
litiy	Lithium, i, n
Mm	
magniy	Magnesium, i, n; Magnium, i, n
magnoliya	Magnolia, ae, f
makkajo'xori	Mays, ydis, f
mandarin (daraxt)	Citrus (i) unshiu
maralquloq	Veratrum, i, n
margimush	Arsenicum, i, n
marvaridgul	Convallaria, ae, f
mavrak	Salvia, ae, f
mentall	metallum, i, n
mentol	Mentholum, i, n
metandrostenolon	Methandrostenum, i, n
metatsin	Methacinum, i, n
metilandrosteniol	Methylandrosteniolum, i, n
metilen ko'ki	Methylenum (i) coeruleum (i)
metilin	Methylinum, i, n
metiltestosteron	Methyltestosteronum, i, n
moy	oleum, i, n
Nn	
na'matak	Rosa, ae, f
naftalan	Naphthalanum, i, n
naftalan surtmasi	unguentum (i) Naphthalani
naftalanli	naphthalanatus, a, um
naftizin	Naphthyzinum, i, n
narkotikka oid	narcoticus, a, um
narkoz	narcosis, is, f

nastoyka	tinctura, ae, f
natriy	Natrium, i, n
nilufar	Nuphar, aris, f
nitroglitserin	Nitroglycerinum, i, n
no- shpa	No -spa, ae, f
noksiron	Noxyron, i, n
norsulfazol	Norsulfazolum, i, n
novokain	Novocainum, i, n
novshadil arpabodiyon tomchsi	Liquor (oris) Ammonii anisatus (i)
novshadil spirit	Solutio (onis) Ammonii caustici
Oo	
oddiy igir	Acorus (i) calamus (i), m
oddiy isiriq	Peganum (i) harmala (ae)
og'riqsizlan tiruvchi	anaestheticus, a, um
og'riqni qoldi- ruvchi	analgeticus, a, um
oksid	oxydum, i, n
oktestrol	Octoestrolum, i, n
olabuta	Chenopodium, i, n
olcha	Cerasus, i, f
olovda kuydi- rilgan	ustus, a, um
oltin	Aurum, i, n
oltingugurt	Sulfur, uris, n
oltingugutrli	sulfuratus, a, um
oqqaldirmoq	Farfara, ae, f
Pp	
pankreatin	Pancreatinum, i, n
pantokrin	Pantocrinum, i, n
paparotnik, qirqquloq	Filix, icis, f

papaverin	Papaverinum, i, n
paraffin bian qoplangan	paraffinatus, a, um
parafin	paraffinum, i, n
paratsetamol	Paracetamolum, i, n
parda (po'st) bilan qoplan- gan	obductus, a, um
pasta	pasta, ae, f
paxikarpin	Pachycarpinum, i, n
paxta	Gossypium, i, n
pentalgin	Pentalginum, i, n
pentamin	Pentaminum, i, n
pepsin	Pepsinum, i, n
pergidrol	Perhydrolum, i, n
periploka	Periploca, ae, f
peroksid	peroxydum, i, n
pilokarpin	Pilocarpinum, i, n
pirofos	Pyrophosum, i, n
piyoz boshi, piyoz	bulbus, i, m
plantaglyutsid	Plataglucidum, i, n
podofill	Podophyllum, i, n
polemonium	Polemonium, i, n
prednizolon	Prednisolonum, i, n
promedol	Promedolum, i, n
protargol	Protargolum, i, n
prozerin	Proserinum, i, n
Qq	
qalampir	Piper, eris, n
qalampir, garmdori	Capsicum, i, n
qalampirga oid	piperitus, a, um
qancha miq- dorda	quantum satis

qandag'och	Alnus, i, f
qarag'ay	Pinus, i, f
qarag'aydosh-lar	Pinaceae
qayin	Betula, ae, f
qaynatma	decoctum, i, n
qirqbo'g'im	Equisetum, i, n
qirqquloq	Filix, icis, f
qizil angishvo-nagul	Digitalis (is, f) purpurea (ae)
qizilcha	Ephedra, ae, f
qizilmiya, shirinmiya	Glycyrrhiza, ae, f; Liquiritia, ae, f
qo'rg'oshin	Plumbum, i, n
qog'oz	charta, ae, f
qog'ozda ber	da in charta
qon to'xtatuvchi	haemostaticus, a, um
qoqi	Taraxacum, i, n
qoraqiz	Bidens, ntis, f
qovoq	Cururbita, ae, f
qutirishga qarshi	antirabicus, a, um
quticha	scatula, ae, f
qutichada ber	da in scatula
Rr	
ra'noguldosh-lar	Rosaceae
ravoch	Rheum, i, n
resorsin	Resorcinum, i, n
retsept	receptum, i, n
rezerpin	Reserpinum, i, n
riboflavin	Riboflavinum, i, n
ruх	Zincum, i, n
Ss	

sallagul (dori-vor)	Paeonia (ae, f) officinalis (is)
sangvizorba	Sanguisorba, ae, f
sano	Senna, ae, f
sarimsoq piyoz	Allium (i) sativus (i)
sariq	flavus, a, um; luteus, a, um
silga qarshi	antituberculosicus, a, um
simob	Hydrargyrum, i, n
sinestrol	Synoestrolum, i, n
sintomitsin	Synthomycinum, i, n
siydik haydovchi	diureticus, a, um
siydik haydovchi yig'ma choy	species (erum, f) diureticae (arum)
skopolamin	Scopolaminum, i, n
skopoliya	scopolia, ae, f
sovun	sapo, onis, m
sovunli	saponatus, a, um
sovuq yerda saqla	serva in loca frigido
spirt	spiritus, us, m
spirtga tegishli	spirituosus, a, um
sterilizatsiya qilingan	sterilis, e; sterilisatus, a, um
sterilizatsiya qilmoq	steriliso, are, 1
sterkuliya	Sterculia, ae, f
streptomitsin	Streptomycinum, i, n
streptotsid	Streptocidum, i, n
strixnin	Strychninum, i, n
strofant	Strophanthus, i, m
strofantin	Strophanthinum, i, n
sulfadimezin	Sulfadimezinum, i, n

sulfamonome-toksin	Sulfamonomethoxinum, i, n
sulfapiridazin	Sulfapyridazinum, i, n
sulfidimetoksin	Sulfadimethoxinum, i, n
surtma	unguentum, i, n
sut	lac, lactis, n
sutli	lacteus, a, um
suyuq	fluidus, a, um; liquidus, a, um
Tt	
tabletka	tabuletta, ae, f
tabletka shaklida ber	da in tabulettis
talab qilangan	ex tempore
tannalbin	Tannalbinum, i, n
tannin	Tanninum, i, n
tekodin	Thecodinum, i, n
temir	Ferrum, i, n
teng qismlarga bo'l	divide in partes aequales
temizal	Themisalum, i, n
teobromin	Theobrominum, i, n
teofillin	Teophyllinum, i, n
termopsis	Thermopsis, idis, f
terpentin	Terebinthina, ae, f
terpentin moyi, skipidar	Oleum (i) Terebinthinae
testosteron	Testosteronum, i, n
tetratsiklin	Tetracyclinum, i, n
tez, tezda, tezlik bilan	cito
tibbiy	medicatus, a, um; medicinalis, e
tillabosh	Centaurium, i, n
tinchlantiradigan	sedavitus, a, um

tinchlantiruvchi yig'ma (choy)	species (erum, f) sedativae (arum)
tirnoqqul	Calendula, ae, f
tog' jambil	Thymus, i, m
toza, sof	purus, a, um
toza, sof	recens, ntis
toza, juda ham	purissimus, a, um
tozalangan	depuratus, a, um (oltingugurt); purificatus, a, um (zardob); rectificatus, a, um
tozalangan terpentin moyi (skipidar)	Oleum Terebinthinae rectificatum (i)
triftazin	Triftazinum, i, n
turkiston Adonisi	Adonis (idis, f) turkestanicus (i)
tuxumak	Sophora, ae, f
tuz	sal, salis, n
Uu	
uch bo'lakli qora qiz	Bidens (ntis, f) tripartita (ae)
ukrop, fenxel	Foeniculum, i, n
urodan	Urodanum, i, n
urosulfan	Urosulfanum, i, n
urotropin	Urotropinum, i, n
urug'	semen, inis, n
uzum	Uva, ae, f
Vv	
vaboga oid	cholericus, a, um
vaksina	vaccinum, i, n
valeriana	Valeriana, ae, f
valokardin	Valocordinum, i, n
vazelin	Vaselinum, i, n
vikasol	Vicasolum, i, n

Vilkinson surtmasi	unguentum (i, n) Wilkinsoni
vinilin	Vinylum, i, n
Vishnevskiy surtmasi	unguentum (i, n) Vishnevsky
vismut	Bismuthum, i, n
vitamin	vitaminum, i, n
vodorod	Hydrogenium, i, n
vrach, shifokor	medicus, i, n
vrachlik vositasi	remedium, i, n
Xx	
xinin	Chininum, i, n
xloramin	Chloraminum, i, n
xloroform	Chloroformium, i, n
xushbo'y	aromaticus, a, um
xushbo'y yig'ma (choy)	species (erum, f) aromaticae (arum)
Yy	
yaponcha, yaponga oid	japonicus, a, um
yashil	viridis, e
yeryong'oq	Juglans, ndis, f; Arachis, idis, f
yirik gulli angishvonagul	Digitalis (is, f) grandiflora (ae)
yo'talga qarshi tabletkalar	tabulettae contra tussim
yod	Iodum, i, n
yodoform	Iodoformium, i, n
yong'oq	Nux, Nucis, f
yo'zmoq	scribo, ere, 3
Zz	
zahar	venenum, i, n
zaytun	Oliva, ae, f
zig'ir	Linum, i, n

zig'irdoshlar	Linaceae
zirk	Berberis, idis, f
zirkdoshlar	Berberidaceae
zubturum	Plantago, inis, f
O'o'	
o'latga qarshi	antipestosus, a, um
o'ldiradigan	letalis, e
o'rik	Armeniaca, ae, f
o'simlik	planta, ae, f
o't (bot)	herba, ae, f
o't haydovchi	cholagogus, a, um
o't haydovchi yig'ma choy	species (erum, f) cholagogae (arum)
o'tsimon	herbaceus, a, um
o'zimga qo'llash uchun	pro me
G'g'	
g'ozpanja	Tormentilla, ae, f
Sh sh	
shaftoli	Persicum, i, n
shakar, qand	saccharum, i, n
sharbat	sirupus, i, m
Shostakovskiy balzami	balsamum (i, n) Schostakovsky
shoxcha (bot)	stipes, itis, m
shumurt	Padus, i, f
Ch ch	
chakanda	Hippophaë, es, f
chala oksid	oxydulatus, a, um
chayono't	Urtica, ae, f
chernika	Myrtillus, i, m
cho'chqa yog'i	adeps (ipis) suillus (i)
cho'chqaga oid	suillus, a, um
choy	Thea, ae, f

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. HUQUQIY-ME'YORIY HUJJATLAR VA ADABIYOTLAR

1.1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, 2020 yil 7 avgust.

1.2. "Oliy ta'limning Davlat ta'lim standarti. Asosiy qoidalar" O'zbekiston Respublikasining Davlat standartini tasdiqlash to'g'risida Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2021 yil 19 oktabrdagi 35-2021 -son buyrug'i va uning ilovalari.

1.3. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi, Davolash ishi bakalavriyat yo'nalishining malaka talablari, Toshkent, 2018.

1.4. O'zbekiston Respublikasi Presidentining 2-22 yil 28 yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi PF-60-sonli farmoni va uning ilovalari

1.5. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi, Davolash ishi bakalavriyat yo'nalishining fan rejalari, Toshkent, 2021.

1.6. Samatqand Davlat tibbiyot universiteti, Davolash ishi bakalavriyat yo'nalishining fan rejalari, Toshkent, 2022.

1.7. Lotin tili va tibbiy terminologiya fanining namunaviy dasturi, Toshkent, 2021 yil.

1.8. Lotin tili va tibbiy terminologiya fanining namunaviy dasturi, Samarqand, 2022 yil.

2. FAN MAVZULARI UCHUN FOYDALI ADABIYOTLAR

2.1. X. T. Umarov, Lotin tili va tibbiy-farmatsevtik terminologiya asoslari, Darslik, T., "Tamaddum" nashriyoti, 2015 y. 284 bet

2.2. M.N.Boliyev, Lotin tili va meditsina terminologiyasi (Tibbiyot kollejlari uchun darslik), Darslik, Toshkent, "Ilm Ziya", 2012 y. 267 bet.

2.3. L.U.Xo'jaeva, Lotin tili, O'quv qo'llanma, Toshkent, "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi", 2005 y. 152 bet.

2.4. Bazarova L. X. va boshqalar Lotin tili va farmatsevtik terminologiya asoslari, Darslik, T., "Tafakkur avlodi" nashriyoti, 2020 y. 362 bet

2.5. M.N.Israilova, Lotin tili va tibbiy farmatsevtik terminologiya asoslari, O'quv qo'llanma, T., "Barkamol fayz media" nashriyoti, 2016 y. 176 bet

2.6. S. Sh. Rustamova va boshqalar, Lotin tili va tibbiy terminologiya, Qo'llanma, T., "TTA" nashriyoti, 2018 y. 316 bet

2.7. Michael S., Atlas of Anatomy with Latin Nomenclature, New York, Thieme, 2015, 576 p.

2.8. General Anatomy and Musculoskeletal System Thieme, Volume 1, Michael Schuenke, Christian Albrecht University, Lawrence, M. Ross.

2.9. Electronic dictionary of anatomical terms, Apps on Google Play.

2.10. Betty Davis Jones, Comprehensive Medical Terminology, Chairperson, Medical Assisting Department Gaston College, Dallas, North Carolina. 2017, 306 p.

2.11. Barbara A., Regina M., Medical terminology Simplified A Programmed Learning Approach by Body System, Philadelphia, F.A.Davis company, Toledo, Ohio, 2010, 663 p.

2.12. М. Н. Чернявский, Латинский язык и основы фармацевтической терминологии, Учебник, Москва, «Геотар медиа», 2015 г. 400 стр.

2.13. М. Н. Чернявский, Латинский язык и основы медицинской терминологии, Учебник, Москва, «Шико», 2012 г. 356 стр.

2.14. Ю. И. Городкова, Латинский язык (для медицинских и фармацевтических колледжей и училищ), Учебник, Москва, «КНОРУС», 2015 г. 256 стр.

2.15. Л. С. Капитула, Латинский язык, Учебник, Минск, «БГМУ», 2009 г. 263 стр.

2.16. Т. В. Титиевская, Латинский язык и основы медицинской терминологии, Учебник, Запорожье, «ЗГМУ», 2016 г. 152 стр.

2.17. Т. Л. Бухарина, Латинский язык, Учебное пособие, Москва, «Геотар медиа», 2015 г. 496 стр.

2.18. Г. Н. Сайханова, Пособие по латинскому языку и основам фармацевтической терминологии, Учебное пособие, Кемерово, КемГМА, 2010. 81 стр.

2.19. Ю. Ф. Панасенко, Латинский язык, Учебник, Москва, «Геотар медиа», 2018 г. 352 стр.

2.20. Латинско-русско узбекский фармацевтический словарь-справочник, Под общей редакцией Холматова Х.Х. Словарь, Т., "Медицина УзР", 1974 г. 123 стр

2.21. Зуева Н.И, Латинский язык и фармацевтическая терминология, Учебное пособие, Москва, «Геотар медиа», 2012 г. 286 стр.

2.22. Сиволап В.В., Латинский язык и основы медицинской терминологии, Учебное пособие, Москва, «Геотар медиа», 2016 г. 156 стр

Darslik

H. T. UMAROV,
Z. M. MAXMUDOV, U. A. SAFAROVA

**LOTIN TILI VA
TIBBIY-FARMATSEVTIK TERMINOLOGIYA
ASOSLARI**

to'ldirilgan ikkinchi nashr

Nashriyot muharriri — **Sherzod SAYDALIYEV**
Musahhih — **Maftuna YUSUPOVA**
Texnik muharrir — **Abduroziq ISMATOV**
Dizayner — **Anvar SOLIYEV**

"HILOL MEDIA" NASHRIYOTI

5497

Murojaat uchun telefon:
+998-90-174-01-64

Bosishga berildi 10.03.2023 y. Bosishga ruxsat etildi 06.04.2023 y.
Bichimi 70x100 1/16. Cambria garniturası. Ofset bosma usulida silliq qog'ozga
bosildi. Hisob bosma tabog'i 31.6 b.t. Nashriyot bosma tabog'i 32.9 b.t.
Adadi 1000 dona. Buyurtma №20.
Bahosi shartnoma asosida.

"HILOL MEDIA" MChJ bosmaxonasida chop etildi.
Korxonա manzili: Toshkent shahri, Uchtepa tumani, Sharaf va To'qimachi
ko'chalari kesishuvi.

ISBN 978-9910-731-08-2

9 789910 731082